

1
2010

7,50 €

Uusi **SAFIIRI**

Integraalihenkisyyden Aikakauskirja

Seitsemän
hermeettistä
periaatetta

- Sielun talous
- Missale Aboense
- Uskontopsykologiaa

Rakkauden säveliä luonnon helmassa
Kaukalinnan VI puutarhakonsertti
sunnuntaina 1.8.2010 klo 13

Kaukalinnan puutarha- konsertti

**Oopperalaulaja Juha Kotilainen ystävineen
konsertoi jälleen Kaukalinnan puutarhassa**

Juha Kotilainen, baritoni

Ritva Auvinen, sopraano

Laura Jurkka, näyttelijä-laulaja

Timo-Juhani Kyllönen, säveltäjä

Aurora Kyllönen, sopraano, sello

Olivia Kyllönen, sopraano, viulu

María Luz Pérez, sopraano

Olli Hirvanen, kitara

Tervetuloa kauempaakin!

Kaukalinna, Viitamäentie 189, Kerimäki.
Liput 15 euroa. Eläkeläiset, työttömät, opiskelijat ja lapset 10 euroa.
Kahvitarjoilu. Sateen sattuessa konsertti pidetään Kaukalinnan salissa

UUSI SAFIIRI 36. VSK

Kustantaja:

Via-Akatemian säätiö

Toimituksen osoite:

Uusi Safiiri, PL 4, 58201 Kerimäki

Päätoimittaja:

Terttu Seppänen

050 567 9630, terttu.seppanen@via.fi

Toimittajat:

Sinikka Juntura ja Tuula Uusitalo

Toimitustyössä avusti:

Laura Itkonen

Taitto:

Tomi Leporinne, Avendis

Tämän numeron avustajat:

Börje Fri, Tauno Halme, Anita Heiskanen, Jouni Huhtanen, Aslak Larjo, Anja Nyqvist, Kaisa Pakkala, Jouko Palonen, Heljä Suuronen-Geib, Pirkko Viskari ja Heikki Vuorila.

Uudessa Safiirissa julkaistavat artikkelit ilmaisevat kirjoittajien omia mielipiteitä.

Toimitus ei vastaa pyytämättä lähetetyistä kirjoituksista tai kuvista. Toimitus pidättää itselleen oikeuden muokata tekstejä.

Tilaukset, osoitteenmuutokset, laskutus:

Uusi Safiiri, PL 4, 58201 Kerimäki.

Kaukalinna/Via-Akatemia,

Sinikka Juntura, 015 543 112, 040 8255165.

Tilaukset myös internetin kautta:

www.via.fi/safiiri.htm

Tilaus tehdään ilmoittamalla Uuden Safiirin

jakeluosoite toimitukseen ja maksamalla

tilaushinta 15.00 euroa (1 vuosi)

tai 28.00 euroa (2 vuotta) Uuden Safiirin tilille:

Kerimäen Op 513 300 - 223577, viite 550.

Ilmoitukset:

015 543 112, 040 8255165/Sinikka Juntura

uus.safiiri@via.fi

Ilmoitushinnat sivulla 153

Painopaikka:

Kopio Niini Finland Oy.

Tampere 2010

Ilmestyminen

Uusi Safiiri ilmestyy 2 kertaa vuonna 2010

huhtikuussa ja lokakuussa.

Uusi Safiiri tehdään pääosin talkootyönä.

Pyrimme noudattamaan annettuja ilmestymis-aikatauluja.

Internet:

www.via.fi

ISSN 0781-7975

© Via-Akatemian säätiö

Uusi Safiiri on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen

Seuraava Uusi Safiiri ilmestyy

lokakuussa 2010.

Kirjoitukset ja materiaali 15.6.2010 mennessä.

Uusi SAFIIRI

Sisällys 1 2010

- 4 Pääkirjoitus**
Terttu Seppänen
- 6 Uskonnollinen ihminen uskontopsykologian valossa**
6 Psykologia ja uskonnon tutkimus
19 Eheys ja jumalyhteys
Kaisa Pakkala
- 34 Hermeettisen filosofian seitsemän periaatetta**
35 Ensimmäinen hermeettinen eli mentalismin periaate
44 Toinen hermeettinen eli vastaavuuden periaate
50 Kolmas hermeettinen eli värähtelyn periaate
57 Neljäs hermeettinen eli polariteettien periaate
63 Viides hermeettinen eli rytmin periaate
71 Kuudes hermeettinen periaate eli synn ja seurauksen laki
79 Seitsemäs hermeettinen eli sukupuolen periaate
Heljä Suuronen-Geib
- 87 Kolumni: Rajatiedon Kuningas**
Börje Fri
- 90 Missale Aboense ja 1400-luvun kirjallisuus**
Jouni Huhtanen
- 102 Luther renessanssin aatemaailmassa**
Aslak Larjo
- 121 Intuitio antroposofisessa lääketieteessä**
Anja Nyqvist
- 128 Mielen taloudesta sielun talouteen**
Sinikka Juntura
- 138 Kirjakatsaus**
- 150 Via-Akatemia tiedottaa**
- 153 Uuden Safiirin tilaustiedot**
- 155 Ilmoituksia**

Runot Anita Heiskanen

Kannen kuva ja toteutus: Tomi Leporinne

Pyhä arki

Uskontopsykologian tutkimus on vahvassa nousussa, sanovat uskontopsykologian tutkijat Antoon Geels ja Owe Wikström läntisestä naapurimaastamme. Heidän ansiokas ja jo klassikoksi muodostunut teoksensa *Uskonnollinen ihminen* on vastikään suomennettu. Kaisa Pakkala avaa artikkelissaan mielenkiintoisia näköaloja tästä vuosikymmenten tutkimustyöhön pohjautuvasta tietojärkälästä. Perinteisten uskonnonpsykologian aihepiirien lisäksi tilaa on saanut myös uuteen henkisyyteen liittyvät teemat ja pohdinta.

Uskonnollinen kokeminen ja ihmisten hengelliset tarpeet eivät enää ole samat kuin viime vuosisadan viimeisellä vuosikymmenellä, tutkijat toteavat. Heidän mukaansa nykysosiologitkaan eivät enää puolla ajatusta, että sekularisaatio kuuluu yhteen modernismin kanssa. Eräs tunnetuimmista uskontososiologeista Peter Berger tehtyään täyskäännöksen maallistumishypoteesin suhteen, on kirjoittanut äskettäin, ettei ole mitään perustetta otaksua, että uskonto yksilön kohdalla tulisi esittämään vähäisempää roolia 21. vuosisadalla kuin aiemmin.

Mitä on nykyajan henkisyys? Tutkijat liittävät ajatuksen muutosprosessista pitkälti ”spirituality” -käsitteen piiriin. On yhä enemmän ihmisiä, jotka sanovat olevansa henkisiä tai hengellisiä, mutta eivät uskonnollisia. He eivät halua sitoutua ja kuulua institutionaalisiin uskontoihin, mutta samaan hengen vetoon ilmaisevat uskovansa Jumalaan, Voimaan tai Valoon – johonkin korkeampaan, älykkääseen elämän perusprinsiippiin. Käytännössä tämä usein tarkoittaa suoraa yhteyttä elämän alkulähteestä virtaavaan rakkauteen; arkisten töiden kokemista pyhänä, jopa jumalanpalveluksen kaltaisena. Henkisyudessa etsitään ja tavoitellaan Pyhän kokemusta. Siihen kuuluvat tunteet, ajatukset ja käyttäytyminen, jotka nousevat esiin Pyhän etsimisen yhteydessä.

Sama tulee esille Sinikka Junturan sielun taloutta käsittelevässä artikkelissa. Hän viittaa Lance H. K. Secretaan, joka ”kutsuu yritystä pyhäköksi ja sen toimintaa pyhäksi. Synkronisiteetti vetää pyhäkköön sieluja, joilla on samat arvot kuin yrityksellä; työntekijöitä, asiakkaita, omistajia. Pyhäkkö ei ole vain fyysiset puitteet vaan ensisijaisesti tietoisuuden tila. Se todellistaa sielun tarpeita kehittyä, rakastaa ja inspiroitua. Siellä elämä perustuu luottamukseen, kunnioitukseen ja lähimmäisten palveluun. Tiedonkulku on avointa ja virheistä otetaan opiksi”.

Sinikka Juntura vetää yhteyksiä myös Kalevalan Sampoon: Sammon osaa takoa sielutietoisuuteen kohonnut ihminen, joka pystyy voittamaan aineen ja kohottamaan sen Henkeen, takaisin Jumalan luo kaiken Ykseyteen.

Nykyajan henkisyudessa on havaittavissa piirteitä, jotka kumpuavat muinaisesta uskontojen yhteisestä viisaudesta. Heljä Suuronen-Geibin uskontojen esoteriikkaa käsittelevän artikkelisarjan tarkastelun kohteena ovat tällä kertaa hermeettisen filosofian seitsemän kosmista periaatetta. Nämä periaatteet vuosituhansien aikana hajautuivat eri korkeauskontoihin ja ovat kohtaamassa nykyajan ykseyttä etsivässä ja kulttuurirajat ylittävässä pyrkimyksessä ymmärtää ihmisyyden ja elämän ikuista kiertokulkua.

Kevään Valoa ja lukuiloa

TERTTU SEPPÄNEN

USKONNOLLINEN IHMINEN
USKONTOPSYKOLOGIAN VALOSSA

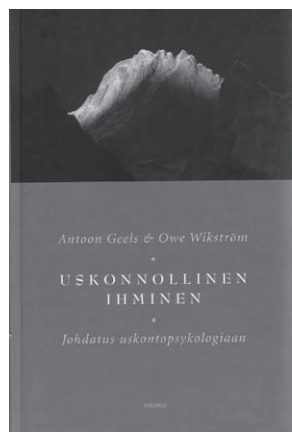
OSA I

Psykologia ja uskonnon tutkimus

Uskontopsykologian tarkoituksena on ymmärtää uskonnollisia ilmiöitä yksilön näkökulmasta käsin. Uskonnollisuus näkyy sekä ulkoisessa käyttäytymisessä että sisäisenä kokemuksena.

KAISA PAKKALA

Antoon Geels & Owe Wikström
Avustajina Jan Hermanson ja Petra Junus
USKONNOLLINEN IHMINEN
Johdatus uskontopsykologiaan
Suomentanut Kai Takkula
Kirjapaja 2009
473 sivua

Uskontopsykologia on tällä hetkellä tärkeässä kehitysvaiheessa. Uskontopsykologian professorit Antoon Geels Lundin yliopistosta ja Owe Wikström Uppsalan yliopistosta ovat kirjoittaneet tutkimusalueestaan kunnioitusta herättävän laajan perusteoksen. Se julkaistiin Ruotsissa 1999 ja päivitettiin 2006, kun uutta tutkimustietoa tuli runsaasti. Jo klassikoksi muodostunut teos ilmestyi suomeksi 2009 Kirjapajan kustantamana ja Kai Takkulan suomentamana. Tämä artikkeli pohjautuu valitsemiini tämän kirjan teemoihin.

Tutkimuksen varsinainen kohde, uskonnollinen ihminen, on 2000-luvulla erilainen kuin viime vuosituhanella eikä hän enää käyttäydy samoin kuin aikaisemmin. Myös hänen kokemuksensa ja hengelliset tarpeensa ovat muuttuneet. Enää ei puhuta pelkästään uskonnollisuudesta, vaan myös henkisyystä, hengellisyydestä ja spiritualiteetista. Osa ihmisistä pitää itseään hengellisinä, mutta ei uskonnollisina. Heillä on oma yksityinen uskonsa, mutta he eivät halua kuulua mihinkään uskonnolliseen traditioon tai instituutioon. Puhutaan myös tilkkutäkki- tai noutopöytä-henkisyydestä, jolloin kootaan vanhoista ja uusista tarjolla olevista aineksista omien mieltymysten mukainen kattaus ilman että kuulutaan mihinkään ryhmään. Ilman sitoutumista voidaan nauttia erilaisista luennoista, vaihtoehtohoidoista tai viikonloppukursseista ja ottaa parhaat palat erilaisesta tarjonnasta. Toki vanhat uskonnot ovat yhä voimissaan, mutta ehkä niillä olisi pieni peiliin katsomisen paikka ja syytä pohtia,

tarvitaanko tässä ajassa vielä yhtä paljon eri uskontokuntia erottavien dogmien korostamista kuin aikaisemmin. Eri uskonnoissa on paljon yhteistä hyvää jota olisi syytä tuoda esiin. Mikään uskonto tuskin voi sanoa omaavansa sen ainoan oikean totuuden.

Uskontopsykologiaa William Jamesista 2000-luvulle

Uskontopsykologian tehtävänä on tutkia uskontoa ja uskonnollisuutta kokemuksena ja käyttäytymisenä niin historiassa kuin nykyajan eri kulttuureissa. Eniten käytössä olevaa tutkimusta on saatavilla Yhdysvalloista ja Euroopasta, joten juuri kristinuskosta, juutalaisuudesta ja islamista on eniten tietoa. Työvälineinä on käytetty erilaisia teorioita kuten psykodynaaminen, kognitiivinen, humanistinen, josta erityisesti eksistentiaalisesti suuntautunut teoria on etualalla samoin kuin narratiivinen teoria. Jälkmodernissa uskonnollisuudessa eivät enää korostu suuret uskonnolliset traditiot kuten kristinusko, juutalaisuus, buddhalaisuus, hindulaisuus tai islam. Yksityistynyt uskonnollisuus on kasvanut ja tässä hatarassa henkisyysessä ei enää tarvita kirkkoa tai muuta instituutiota, johon sitoudutaan. Kirkkoa voidaan tarvita erilaisten siirtymäriittien järjestämiseen, kuten kaste, hautaus, avioliittoon vihkiminen ym.

Tunnusomaista jälkmodernille uskonnollisuudelle on, että aina ei viitata mihinkään tuonpuoleiseen voimaan. Voimanlähteenä voidaan

Ihmistä pitää tutkia omassa sosiaalisessa ympäristössään ja oman kulttuurinsa edustajana.

pitää ihmisen omaa sielua tai sisintä. Dogmaattinen uskonto ja siihen sitoutuminen ja siinä toimiminen ei enää kaikkia kiinnosta. Ei enää nähdä vaikeana sekoittaa omaan elämäntarkoitukseen aineksia kristinuskosta ja Jeesuksesta, mutta myös esimerkiksi jälleensyntymisopista, buddhalaisuudesta ja new agesta.

Uskontoa määriteltäessä *substanssi* kertoo, mistä on kysymys ja *funktio* taas, miten se toimii. Uskonto liittyy toiseen, tuonpuoleiseen maailmaan kuin profaani, maallinen todellisuus. Uskonto voi antaa turvallisuutta, apua kriisissä ja kuoleman kohtaamisessa ja vastauksia eksistentiaalisiiin kysymyksiin. Uskonnollisuus näkyy sekä ulkoisessa käytäytymisessä että sisäisenä kokemuksena. Voidaan tutkia esimerkiksi kirkossakäyntien ja muun tiettyyn traditioon osallistumisen määrää. Sisäisistä kokemuksista on luettu runsaasti mystikkojen elämäkertoista. Psykohistoria tutkii historiallisia ilmiöitä modernilla tekniikalla. Tällä tavoin on saatu paljon tietoa uskonnollisten merkkihenkilöiden uskonnollisesta tiestä. Her-

meneuttinen ja tulkitseva tutkimustraditio on kiinnostunut sisäisistä subjektiivisista kokemuksista. Sen rinnalle on tullut myös objektiivisempia tutkimusmenetelmiä. On tutkittu myös, mitä erilaiset meditaatiotekniikat, askeettiset menetelmät, paasto ym. vaikuttavat esimerkiksi näkyjen syntymiseen ja mikä osuus on sillä, että kyseinen henkilö elää parhaillaan kriisitilanteessa.

Uskontopsykologiassa ei pohdita, onko Jumalaa olemassa vai ei, eikä aseteta eri suuntauksia paremmuusjärjestykseen. Tarkoituksena on ymmärtää uskonnollisia ilmiöitä ja selittää niitä yksilön omasta koetusta näkökulmasta

käsin. Tutkijoissa löytyy niin uskovia, ateisteja kuin etsijöitä ja epäilijöitä. Maailmassa toimivaa Jumalaa ei voida tutkia tai todistaa olevaksi tai olemattomaksi. Pyritään poikkikulttuurisuuteen ja tasapuolisuuteen kaikkien uskontojen, lakojen ja yhteisöjen käyttäytymisen ja kokemusten tutkimisessa. Jo ennen uskontopsykologian kehittymistä omaksi tieteenalaksi 1900-luvun alussa, on suurissa uskonnoissa ollut

*Uskontopsykologian varhainen historia liitetään filosofi, lääkäri, psykologi William Jamesiin. Vuosina 1900–1902 W. James piti kuuluisat Gifford-luentonsa. Ne julkaistiin vuonna 1902 nimellä *The Varieties of Religious Experiences* (Uskonnollinen kokemus moninaisuudessaan). Teos on klassikko, josta otetaan yhä uusia painoksia.*

kuvauksia ihmisen elämästä suhteessa tuonpuoleiseen todellisuuteen ja tiestä kohti Jumalaa. Uskonnollinen psykologia liittyy jonkun tietyn ryhmän uskonnollisuuden tutkimiseen ja se on eri asia kuin uskontopsykologia, joka pyrkii neutraaliin näkökulmaan. Keskiössä on ihminen sosiaalisena ja kulttuurisena omine ajatuksineen, tunteineen ja fantasioineen. Teologiset kysymykset eivät kuulu asiaan.

Ateistit ja agnostikot otetaan huomioon, onhan heillä suhde uskontoon. Uskontopsykologia kuuluu sosiaalitieteiden tiedeyhteisöön, ei kristillisen teologian tai kirkon piiriin. Antoon Geels ja Owe Wikström sijoittavat uskontopsykologian rajatieteisiin. Se käyttää yleisen psykologian menetelmiä ja teorioita ja tutkii uskontoa elämyksenä ja käyttäytymisilmiöinä ja huomioi uskonnon oman itseymmärryksen ja yleiset uskontotieteelliset käsitteet kuten riitti, myytti, symboli, maallistuminen ym. Tieteellinen uskontopsykologia liittyy kahteen oppialaan: psykologiaan ja uskontotieteeseen ja näiden kohtaamisen kautta saadaan uutta tietoa. Uskontopsykologia työskentelee transhistoriallisesti ja transkulttuurisesti ja pyrkii kuvailemaan, ymmärtämään ja selittämään erilaisia ilmiöitä uskonnollisessa todellisuudessa.

Moderni psykologia eriytyi filosofiasta omaksi tieteenalakseen 1800-luvun puolivälissä. **Aristoteleella, Platonilla, Augustinuksella ja Lutherilla** oli paljon uskontopsykologista pohdintaa sitä ennen. Usein pohdinnat liittyivät tiettyyn näkemykseen tai tunnustukselliseen suuntaan. Uskontopsykologia käynnistyi vasta kun uskontotiede eriytyi yleisestä teologiasta ja psykologiasta. Sen varhainen historia liitetään filosofi, lääkäri, psykologi **William Jamesiin**, joka piti kuuluisat luentonsa, jotka julkaistiin vuonna 1902 nimellä *Uskonnollinen kokemus moninaisuudessaan*. Siitä muodostui oman alansa klassikko. James työskenteli kirjeiden, päiväkirjojen, elämäkertojen, tunnustusten ym. materiaalien parissa. Hän tutki sekä kiihkeää että laimeaa uskonnollisuutta ja uskonnollisen kääntymyksen vaikutusta elämään. Jamesin mystisen kokemuksen neljä kriteeriä

ovat edelleen arvossaan: kokemus on sanoin kuvaamaton, siinä saadaan uutta tietoa, se on tilapäinen ja yksilö on passiivinen kokemuskensa aikana. Jamesin teoksen kautta uskontopsykologiasta tuli tunnustettu ja muodikas tiede Amerikassa ja Euroopassa.

Vuotta 1950 pidetään uskontopsykologiassa merkittävänä, koska **Gordon W. Allport** julkaisi silloin teoksensa *The Individual and his Religion*. Siinä Allport tutkii kypsää ja epäkypsiä uskonnollisuutta ja uskonnon merkitystä ihmisen elämässä. 1970-luvulla esiin nousi sosiaalipsykologinen suuntaus uskontopsykologiassa. Erotettiin viisi uskonnollisuuden ulottuvuutta: ideologinen, rituaalinen, kokemuksellinen, intellektuaalinen ja konsektiivinen ulottuvuus, joka painottaa uskonnollisuuden seurauksia profaanisessa elämässä. 1980- ja 1990-luvuilla tutkittiin mm. meditaation ja huumeiden vaikutuksia ja seurauksia, aivopuoliskojen vaikutuksia ja luovuutta. Esiteltiin myös attribuutioteoria, jonka mukaan ihminen pyrkii antamaan olemassaololleen merkityksen. Näitä kysymyksiä ovat pohtineet humanistisesti ja erityisesti eksistentiaalisesti suuntautuneet koulukunnat. Uskonnollisuuden ilmiöistä julkaistiin kognitiivisia ja sosiaalipsykologisia tutkimuksia. Klassinen keskustelu uskonnosta välineenä ja itseisarvona jatkui. Kysymys, johon jatkuvasti palattiin, oli se missä määrin uskonto on tuki tai taakka ja edistääkö uskonnolliseen yhteisöön kuulumisen terveyttä vai ei. Pohdittiin myös uskontoa elämänhallintakeinona kriisitilanteissa ja apuna eksistentiaalisten kysymysten ratkomisessa esim. kysymykseen elämän tarkoituksesta.

Varhainen amerikkalainen traditio käytti pelkästään pehmeää tutkimusta, kuten haastatteluja, tekstejä ja päiväkirjoja. Tuli myös tarve kovaan dataan ja objektiivisiin metodeihin. Kasvava kiinnostus kohdistui kääntymykseen, mystiikkaan, lahkoihin, henkiseen terveyteen, huumeisiin, hypnoosiin ja mentaalikuviin.

Geelsin ja Wikströmin kirjan näkökulma on se, että ihmistä pitää tutkia omassa sosiaalisessa ympäristössään ja oman kulttuurinsa edustaja-

Filosofian tohtori Antoon Geels on Lundin yliopiston uskonnonhistorian ja uskontopsykologian professori.

na. Uskonnollisen kokemuksen tutkimuksessa otetaan huomioon neljä tasoa: yhteiskunta- ja ryhmätasossa huomioidaan oma yhteiskunta ja ne ryhmät, joihin yksilö kuuluu. Intrapsyykkiseen tasoon liittyvät sisäiset psyykkiset ja somaattiseen tasoon kehoon liittyvät prosessit. Kukaan ihminen ei ole kuin saari, joka on kaukana kaikesta. Kaikki kuuluvat johonkin kuten myös erakkomunkit ovat osoittaneet.

Skandinaavista uskontopsykologiaa

Vuonna 1901 aloitti Uppsalan yliopiston teologisen uskonnonhistorian professorina **Nathan Söderblom**. Häntä kiinnosti erityisesti mystiikan psykologia. Teoksessaan *Uppenbarelsereligion* hän esitti, että kaikki aito uskonnollisuus perustuu irrationaaliseen hetkeen, mysteeriiin.

Mystiikka on ilmausta sisäisyydestä, jota on kaikissa uskonnoissa. Hän käytti käsitteitä persoonallisuismystiikka ja äärettömyysmystiikka. Persoonallisuismystiikka pohjautuu käsitykseen persoonallisesta jumaluudesta, äärettömyysmystiikka taas luonnonmystisille kokemuksille ja elämykselle kaikkeuteen sulautumisesta.

Hänen mielestään tutkijan tehtävänä on selvittää, mitä sielussa tapahtuu. Hän katsoi myös että uskontopsykologia ja uskonnonhistoria kuuluvat yhteen. Vuonna 1937 Söderblom julkaisi teoksensa *Den levande Guden*, jossa hän erotti spontaanin ja harjoitetun uskonnon. Hän ajatteli, että harjoitus, metodi tai askeettinen kilvoittelu ovat tärkeitä eikä Jumalan suvereenisuus niiden takia mitenkään vähene. Uskonnollinen harjoitus ei kuitenkaan voi synnyttää uskoa tai luottamusta eikä sitä täyttymistä, jota hän kutsui näkemiseksi (skådande, ekstaasi, unio mystica, contemplatio ym.). Tätä ei voi mitenkään verrata transsiin tai hypnoosiin. Näkeminen toi sen sijaan mukanaan huomiokyvyn tietoisien tarkentumisen.

Professori **Tor Andrae** jatkoi yhteistyötä uskontopsykologian ja uskonnonhistorian välillä. Hän oli sitä mieltä, että vain äärettömyysmystiikka on todellista mystiikkaa. Vuonna 1926 hän julkaisi teoksensa *Mystikens psykologi*, jossa hän analysoi kaikkea mystiikasta siihen asti kirjoitettua ja nivoi sen yhteen nousevan psykologian kanssa. Hän painotti erityisesti suggestio- ja hypnoositutkimusta. Hän oli kiinnostunut erityisesti hyvistä ja pahoista voimista, jotka ottavat ihmisen haltuunsa valvetajunnan aikana. Kielilläpuhumisessa ja henkikasteessa kyseessä ovat hyvät voimat, mutta riivauskokemuksessa ovat pahat voimat liikkeellä.

Vuonna 1967 Uppsalan yliopistoon saatiin oma uskontopsykologian professuuri, jota hoitamaan tuli **Hjalmar Sundén**, joka vuonna 1957 oli julkaissut teoksensa *Religion och rollerna*. Tässä rooliteoriassaan Sundén yhdisti havaintopsykologiaa ja sosiaalipsykologiaa. Hänen mukaansa uskonnolliset traditiot mahdollistavat ihmisen integraation kosmokseen.

Uskonnollinen kokemus on tulosta ”dialogi-
sesta suhteesta olemassaoloon totaliteettina”.
Juuri tämä suhde saa muotonsa erilaisissa us-
konnollisissa suuntauksissa, jotka tarjoavat
viitekehysten olemassaolon uskonnolliseen
kokemiseen. Sundén kysyy sitä, kuinka ole-
massaolo voidaan kokea uskonnollisesti. Kes-
keisinä teemoina ovat persoonan sisäiset ja
persoonien väliset tekijät, jotka voivat edistää
tai estää uskonnollista tulkintaa.

Sundén näkee havaitsemisen valikoivana
ja, että siihen vaikuttavat sekä odotukset et-
tä kyseinen tilanne. Ihminen voi myös vaihtaa
tulkintamallia yhdestä toiseen, jolloin ky-
seessä on jaksovaihtelu. Silloin kun ihmisellä
on kriisitilanne ja hänellä on hallussaan tietty
uskonnollinen viitekehys, hän turvautuu
uskontoon turvana ja auttajana. Tällöin hän
omaksuu uskonnollisen roolin. Jossain toisessa
tilanteessa hän omaksuisi esimerkiksi ammatil-
liseen tietoon perustuvan roolin. Omaksues-
saan Jumalaan turvautuvan roolin, hän täyttää
Jumalan lapsen roolin. Tämä on duaalinen ti-
lanne sikäli, että hän samalla toteuttaa Juma-
lan partnerin roolia, jossa toisena osapuolena
on itse Jumala.

Owe Wikström tuli Uppsalan yliopiston us-
kontopsykologian professorin virkaan vuonna
1985. Hän on kirjoittanut useita kirjoja uskon-
non suhteesta aikamme kulttuuriin. Mainit-
takoon mm. *Salattu ihminen*, *Pyhän salaisuus*,
Häikäisevä pimeys ja *Matkalla olon mysteeri*.
Antoon Geels otti vastaan Lundin yliopiston
uskontopsykologian ja uskonnonhistorian pro-
fessorin viran vuonna 2001. Antoon Geelsin
tapaustutkimus liittyi taiteilija **Violet Tengs-
bergin** visionäärisiin kokemuksiin ja niiden
suhteeseen taiteelliseen luomistyöhön, josta
kertoo teos: *Skapande mystik*. Vuodesta 1995
Antoon Geels on työstänyt historiallista ja
poikkikulttuurista aineistoa. Hän on pereh-
tynyt mystikkojen psykologiaan ja tutkinut
tekniikkoja, joiden tarkoituksena on lyhentää
Jumalan ja ihmisen välistä välimatkaa. Tut-
kimustehtävä on tähän mennessä tuottanut
kirjat juutalaisesta ja islamilaisesta mystiikas-

ta sekä kaksi kirjaa kristillisestä mystiikasta ja
myös tutkimuksen, jossa on vertailevaa dia-
logia juutalaisten, kristillisten ja islamilaisien
mystikkojen välillä.

Antoon Geelsiltä on myös tutkimus *Att möta
Gud i kaos*. Sen aineistona ja informantteina
on satakunta tavallista ruotsalaista ja heidän
näkönsä. Tutkimus käynnistyi vuonna 1987
lehti-ilmoituksella päivälehdessä, radiossa ja te-
levisiossa. Siinä kysyttiin, onko joku lukijoista
nähty näyn Jeesuksesta tai muusta uskonnol-
lisesta hahmosta ja haluaako hän kertoa siitä.
Ilmoitus sai aikaan melkoisen mediakiinnos-
tuksen ja Lundin teologiselle laitokselle tuli
todellinen kirjevyöry. Aineistosta valittiin 100
informanttia, joille lähetettiin seuraava kirje,
jossa kysyttiin halukkuutta muutaman vuoden
kestävään yhteistyöhön sekä pyydettiin kerto-
maan omista elämänvaiheistaan, ammatistaan,
koulutuksestaan, nykyisestä ja näyn ajankoh-
dan elämäntilanteestaan, mahdollisesta kriisis-
tä ym. Kysyttiin myös tarkennusta näky- tai
kuulohavaintoon.

Silmiinpistävin yhteinen nimittäjä oli se, et-
tä uskonnollisen näyn ja jonkinlaisen elämän-
kriisin välillä oli selkeä yhteys, mikä vastasi
aikaisempia tutkimustuloksia Yhdysvalloissa,
Englannissa ja Suomessa. Akuutteja kriisejä ta-
vattiin näyn tapahtuma-aikana. Kriisi voi olla
erilainen: sairaus, ero, epätoivo, tilanne, jossa
ei enää nähdä muuta ulospääsytietä kuin itse-
murha. Esim. Jeesuksen kohtaamisessa, muka-
na saattoi olla uskonnollista taustaa, tai sitä ei
ollut, tai esiintyi suorastaan kielteistä asennetta
uskonnollisuuteen. Useisiin tapauksiin liittyi
avunpyyntö tai rukous. Näyt olivat useimmi-
ten visuaalisia, joihinkin liittyi auditiivinen
elementti. Yleistä oli jonkinlainen valoilmio ja
suuri rauhan ja voiman kokemus tai eräänlai-
nen luonnonmystinen kokemus. Geels käytti
induktiivista menetelmää, jossa yksittäisistä
tapauksista pyrittiin uuteen näkökulmaan tut-
kitusta ilmiöstä. Tutkimus johti uuteen teori-
aan uskonnollisista näyistä. Niiden avulla ih-
minen voi epätoivoisessa tilanteessa saavuttaa
mielenrauhan.

Turun Åbo Akademiassa on vuodesta 1981 uskontopsykologian professorina toiminut **Nils G. Holm**, joka on tutkinut mm. mystiikkaa, hurmoksellista uskonnollisuutta ja modernin yhteiskunnan arvoja. Hän on myös soveltanut Sundénin rooliteoriaa tutkimuksessaan kielilläpuhumisesta, jota on erityisesti esiintynyt helluntailiikkeessä ja myöhemmin ns. karismaattisissa liikkeissä.

Hän haastatteli kuuttakymmentäviittä suomenruotsalaista syvähaastattelulla. Kielilläpuhuminen ja henkikaste koettiin olevan Jumalan antama lahja, joka juontui Raamatun Pyhän hengen vuodatukselta ensimmäisenä helluntapäivänä. Helluntailiikkeen käsitys on, että jokaisen helluntailiikkeen jäsenen tulee olla hengellä kastettu voidakseen elää rikasta uskonnollista elämää. Kielilläpuhumista edeltää pitkä prosessi, johon kuuluu valmistautumisaika, odotusaika, jolloin aletaan toivoa ja kaivata tätä tapahtumaa, kunnes tapahtuu todellinen läpimurto kielilläpuhumisessa. Ja toivottavaa on että tämä lahja saa jatkoa. Odotus- ja valmistautumisaikana henkilö saa malleja yhteisön jäseniltä ja omaksuu roolin, johon tämä toiminto kuuluu uskonelämässä Jumalan lahjana. Hän on omaksunut Jumalan partnerin roolin, jolloin toisena osapuolena on Jumala, jolta hän odottaa saavansa tuon lahjan henkikasteesta ja kielilläpuhumisesta. Hyvin paljon vaikuttaa identifioituminen kyseiseen ryhmään esimerkiksi omaisten tai muiden ikätoverien antamien roolimallien kautta.

Uskonnollisuus psykodynaamisesta näkökulmasta

Dynaaminen psykologia on yhteisnimike psykologian suuntauksille, jotka liittyvät ihmisen

intrapsyykkisiin, sisäisiin prosesseihin ja pyrkivät ymmärtämään ihmisen kokemusmaailmaa ja hänelle itselleen tiedostamatonta maailmaa ja erityisesti konflikteja. Taustalla on **Sigmund Freudin** psykoanalyttinen teoria. Pyritään ymmärtämään uskonnollisen ihmisen kokemusmaailmaa, vakaumusta Jumalasta ja ihmisen taistelua syyllisyyden ja sovituksen kanssa sekä turvallisuudentunnetta Jumalan läsnäolosta ja toisaalta turvattomuudentunnetta, kun koetaan Jumalan hyljänneen.

Tämän päivän syvyyspsykologia ei koostu vain psykoanalyttisesta koulukunnasta. Myös eksistentiaalisesti suuntautuneet psy-

kologit **Viktor Frankl**, **Rollo May** ja **Erik H. Erikson** ovat jatkaneet Freudin käynnistämää psykodynaamista linjaa. Englantilainen objekti-suhdeteoria on muuttanut näkemystä motivaatiosta. Enää ei painoteta ihmistä viettiolentona, vaan hänet nähdään suhdehakuksena. Pieni lapsi etsii suhteita muihin ihmisiin, etenkin äitiin ja isään. Kokemukset

Pieni lapsi etsii suhteita muihin ihmisiin, etenkin äitiin ja isään. Kokemukset heistä luovat eräänlaisen sisäisen mentaalisen jäljen, sisäisen objektin. Tämä sisäinen kuva vaikuttaa myös ihmisen jumalakuvaan ja jumalarepresentaatioon.

heistä luovat eräänlaisen sisäisen mentaalisen jäljen, sisäisen objektin. Tämä sisäinen kuva vaikuttaa myös ihmisen jumalakuvaan ja jumalarepresentaatioon.

Freudin filosofiassa esiintyivät elämänvietti Eros ja kuolemanvietti Thanatos, joka edusti myös aggressiota ja hajottamista. Eros puolestaan edusti rakkautta ja yhdistämistä. Thanatos on Nyxin, yön poika ja Hypnoksen, unen kaksoisveli. Yhdistäminen ja hajottaminen palvelevat samaa päämäärää: palauttaa elossa olevat epäorganiseen rauhaan. Psykyen alueella sitä vastaa Nirvana, joka on elämän päämäärä. Freud nostetaan erääksi uskontopsykologian merkkihenkilöksi juuri siksi, että hänen käynnistämänsä psykoanalyttinen teoria auttaa tutkimaan uskonnollisuudessa tärkeitä

sisäisiä prosesseja. Hän on myös saanut runsaasti kritiikkiä eikä psykoanalyysin klassista muotoa enää juurikaan sellaisenaan käytetä. Freud oli juutalaistaustainen ateisti, joka pohitti enimmäkseen juutalauskristillistä uskontoa. Hän oli myös melko patriarkaalinen ja asetti miehen ihmisen normiksi, naisnäkökulmasta hän ei ollut kiinnostunut. Teoriaa luodessaan hän työskenteli psykiatrina lähinnä yläluokkaisten neuroottisten naisten ongelmien parissa ja arvellaan että heidän kokemuksensa eivät ole yleistettävissä.

Eksistentiaaliset psykologit ovat kritisoineet Freudin materialistista ja determinististä ihmiskuvaa ja pitäneet sitä epäinhimillisenä. Heidän mukaansa ihminen on vapaa olento, jonka tarkoituksena on toteuttaa elämän tarkoitusta ja perimmäisiä arvoja, ei omia viettejään. Juuri eksistentiaalisten kysymysten esittäminen on ihmisen aateluuden merkki. Frankl onkin varoittanut luottamasta liikaa psykoanalyttisiin teorioihin. Naispuoliset psykoanalytikit kuten **Melanie Klein** ja **Karen Horney** ovat kritisoineet Freudin isäkeskeisiä näkemyksiä. Äidillä on keskeinen rooli objektiisuhteorian mukaan lapsen kehityksessä. **Hetty Zak** (1994) antoi Freudin regressiokäsitykselle uuden merkityksen elämänhallinnan kannalta. Ihmisellä on lupa sallia itselleen myös heikkous ja voimattomuus. Uskonnon riitit, myytit ja seremoniat tarjoavat juuri tällaista regressiota minuuden palveluksessa eikä suinkaan vain patologista regressiota. Uskonto antaa myös elämänvoimaa ja toivoa.

Erik H. Erikson katsoi äitisuhteen liittyvän ihmisen jumalasuhteeseen. Varhainen äitisuhde liittyy myöhempään molemminpuoliseen kohtaamiseen ja tunnistamiseen Jumalan kanssa ”Kasvoista kasvoihin”. Ihmisellä on hengellinen tarve kokea tuota molemminpuolista kohtaamista, turvallisuutta ja armoa. Äidin kasvot vertautuvat Jumalan tai Jumalanäiti Marian tai Neitsyt Marian kasvoihin. Kaikissa uskonnoissa esiintyy tuo kasvoista kasvoihin ilmiö ja Pyhä läsnäolo. Se vahvistaa omaa identiteettiä ja poistaa yksinäisyyden ja erillisyyden tunteen.

Teologian tohtori Owe Wikström on Uppsalan yliopiston uskontopsykologian professori.

Sen myötä koetaan myös uudenlaista yhteisöllisyyden tunnetta muiden samoin uskovien kanssa. Yhdessä jaetaan Jumalan läsnäolon ja ”Minä Olen” kokemus. Kaipuu takaisin äidin syliin tai kadotettuun paratiisiin esiintyy kaikissa uskonnoissa.

Freud käytti käsitettä primaariprosessi merkitsemään fantasioita, unia, haaveita ja muuta irrationaalista ajattelua. Sekundaariprosessi edusti persoonallisuuden loogista, analyttistä ja rationaalista puolta eli realiteettia, jota hän arvosti. Kasvaminen ja kehittyminen merkitsivät hänen mukaansa illuusoiden ja fantasioiden hylkäämistä ja tietoisuuden ja sekundaariprosessien lisääntymistä. Ihmisen on kasvetava totuuteen ja realiteetteihin, ei harhaan. Psykologinen kehitys merkitsee siis sitä, että

realiteetintestaus voimistuu ja lapselliset tarpeet tukahdutetaan. Taide-elämykset voivat joskus tuoda hetken helpotuksen ankaraan elämään. Myös tätä Freudin ”joko-tai” -käsitystä on kritisoitu.

Paul Pruser nimittää tätä ihmisen yksityistä maailmaa autistiseksi. Uni on tästä esimerkkinä. Unen tunnelmaa ei voida jakaa, kuten realistisen maailman asioita ja faktaa. Ne koostuvat konkreettisista asioista ja ihmisistä, joilla on nimi. Tämä on terveen järjen maailma. Illusorinen maailma sen sijaan on keskellä välialuetta, jonka toisella puolella on kokonaan subjektiivinen unien maailma, toisella taas realiteettien maailma, joka koetaan aistien kautta. Taidekokemuksissa jaetaan kollektiivisesti sellaista, joka asettuu tuohon subjektiiviseen maailmaan. Omnipotentin autistisen ajattelun ja loogisen ajattelun välille jää tilaa fantasialle ja subjektiivisille kokemuksille. Tämä alue synnyttää juuri taidetta ja kulttuuria. Tälle alueelle sijoittuu myös ihmisen uskonnolliset kokemukset Jumalan läsnäolosta.

Myöhemmät, ns. egopsykologit ovat toisin kuin Freud korostaneet minän roolia adaptiivisena, sopeuttavana ja tasapainottavana tekijänä. Minällä on representatiivinen funktio, joka auttaa rakentamaan ja hahmottamaan kuvaa itsestä ja ympäristöstä. Näitä kuvia syntyy sekä tietoisella että tiedostamattomalla tasolla. Erityisesti kriisitilanteissa nuo kuvat tuntuvat syntyvän itsestään. Ne voidaan ajatella jumalallista alkuperää oleviksi tai niille voidaan antaa uskonnollinen tulkinta tai hengellinen merkitys. Unikuvat ja näyt syntyvät helposti väsyneenä tai hermojärjestelmän yli- tai aliärsytyksen tilanteessa.

Ana Maria Rizzuto edustaa modernia egopsykologiaa. Hän on praktiikkaa harjoittava psykoanalyttikko ja psykiatrisen klinikan ylilääkäri. Hän on pohtinut tapaa, millä potilaat hyödyntävät jumalakäsitystään saavuttaakseen psyykkisen tasapainon. Freud näki uskonnon pelkkänä kompensaationa, jota hän itse ei tarvinnut ja hylkäsi Jumalan. Rizzuto sen sijaan piti Jumalaa vakauttavana ja motivoivana asia-

na ja oli sitä mieltä, että se, mitä ihminen ajattelee Jumalasta, on eri asia kuin se, mitä hän tuntee Jumalan edessä.

Myöhemmät lapsipsykoanalyttikot ovat kehittäneet teoriaa objektirepresentaatiosta. Jokaisessa ihmisessä on jäljellä psyykkinen kompleksi, kasauma tunteista, joita on kokenut suhteessa tärkeisiin henkilöihin, objekteihin. Ne muodostavat ihmisessä objektirepresentaatioita. Freudin mukaan isä ja isän objektirepresentaatio on ainoa ja tärkein prototyyppi. Tätä Rizzuto kritisoi. Hänen mielestään myös äiti ja sisarukset sekä muut läheiset ovat tärkeitä, ei vain isä eikä vasta oidipaalivaiheessa. Ennen sitä on ehtinyt tapahtua paljon lapsen kehityksessä. On erotettava toisistaan yksilön jumalakäsitys ja hänen jumalarepresentaationsa. Monesti eri kulttuureissa luodaan ja pidetään yllä tietynlaista jumalakäsitystä, joka perustuu loogiseen ajatteluun.

Psykologisesta näkökulmasta voidaan tutkia vain yksityisen ihmisen Jumalaa ja miten hän kokee suhteensa häneen. Jumala voidaan kokea voittopuolisesti hyvänä ja turvallisenä tai ankarana ja rankaisevana. Yksilön sisimmässä säilyvät muistot varhaisesta äitisuhteesta. Kun ihminen myöhemmässä elämässään joutuu kriisiin, varhaiset muistot ja niihin liittyvät tunteet nousevat esiin. Pienellä lapsella voi nalle tai lempityyny toimia siirtymäobjektina antamassa turvaa kun hän joutuu olemaan erossa äidistään. Rizzuto vertaa Jumalaa siirtymäobjektiin, joka on merkitykseltään pysyvämpi kuin tuo nalle. Myös Jumala varustetaan lisäominaisuuksilla ja tunteilla, jotka voimistavat turvallisuudentunnetta. Jumala voi välillä olla hyvinkin tärkeä, etenkin kriisitilanteessa, välillä hän voi olla piilossa tai kokonaan hylättynä.

Jumala on kuitenkin myös erilainen siirtymäobjekti, joka ei noudata tavallisen siirtymäobjektin kehityskaarta. Nalle hylätään aikanaan eikä sitä enää tarvita tai kaivata. Jumala sen sijaan kasvattaa merkitystään. Se pysyy piilevänä yksilön elämässä tullakseen esille silloin kun sitä todella tarvitaan. Se on tärkeä ihmisen eheyden kannalta ja voi antaa lohdutusta, rauhaa

Sigmund Freudin (1856–1939) ja Carl Gustav Jungin (1875–1961) yhteistyö katkesi etupäässä heidän erilaisiin käsityksiinsä uskonnosta. Freudille uskonto oli pelkästään regressiota ja kompensatiota ja hänen ihmiskuvansa oli materialistinen. Jungin ihmiskuva oli humanistisempi ja häntä alkoivat kiinnostaa eksistentiaaliset kysymykset.

Ryhmäkuvassa Clarkin yliopiston edessä Freud on eturivissä vasemmalla ja Jung oikealla. Heidän välissään on Stanley Hall. Takarivissä vasemmalla Abraham A. Brill, Ernest Jones ja Sandor Ferenczi. Lähde Wikipedia.

tai rakkautta. Se voi tarjota myös rangaistuksia, syyllisyydentunteita tai kylmyyttä niiden tarpeiden mukaan mitä psyydessä on voidakseen integroitua sosiaaliseen elämään. Jumala siirtymäobjektina on elävä. Se voi astua esiin ja auttaa eheytymisessä. Se voidaan välillä heittää nurkkaan kuin hylätty nallekarhu. Kriisissä ja ahdistuksessa hänet voidaan ottaa takaisin syliotteeseen. Jumala voi täyttää tehtävänsä rauhan ja tasapainon palauttajana. Jumalakuvan psykologinen funktio on luoda tasapainoa ja eheyttää omaa minää. Jumalarepresentaatio pohjautuu niihin tunteisiin, joita lapsi on kokenut suhteessaan vanhempiinsa.

Lapsen on erottava äidistään individuaatio-separaatioprosessissaan. Tällöin hänelle jää kuitenkin eräänlainen varaventtiili, Jumala, joka voi säilyä hänen turvanaan läpi elämän kaikissa vaikeuksissa. Eri kulttuureilla on omat tapansa tuoda esiin jumalallisuuden erityislaatua: välittää, huolehtia, antaa turvaa ja armoa kun eteen tulee ylivoimaisen vaikea tilanne. Jumaluuden välittäjinä toimivat papit, seurakunnan työntekijät, rabbit ja imaamit jotka voivat tarjota keskusteluapua tarvittaessa.

Jungin matkassa kohti Korkeampaa Itseä

Freudin ja Jungin yhteistyö katkesi etupäässä heidän erilaisiin käsityksiinsä uskonnosta.

Freudille uskonto oli pelkästään regressiota ja kompensatiota ja hänen ihmiskuvansa oli materialistinen. Jungin ihmiskuva oli humanistisempi ja häntä alkoivat kiinnostaa eksistentiaaliset kysymykset. Freud työskenteli yläluokkaisten naisten neuroottisten ongelmien parissa. Jung sen sijaan oli työssä sairaalassa, joka oli kaikenlaisten psyykkisistä sairauksista kärsivien potilaiden, lähinnä skitsofreenikkojen, turvasäiliö. Kuunnellessaan potilaidensa irrationaalista sanatulvaa, hän alkoi ajatella, että mukana oli muitakin tasoja kuin tietoinen ja tiedostamaton. Myös uskonto oli mukana puheissa joita yleensä pidettiin täysin käsittämättöminä

Jung luki mytologista, etnografista ja uskonnonhistoriallista kirjallisuutta ja alkoi hahmottaa teoriaansa kollektiivisesta alitajunnasta ja huomasi myös myyttien kuuluvan psyyken keskeisiin tekijöihin. Hän luki uskonnollisia legendoja, Gilgamešia, Odyssia, Upanišadeja ja Raamattua päivittäin ja ihmetteli, minkä myytin kautta ihminen elää. Myös unimateriaali kiinnosti häntä. Tämä intensiivinen introspektiivinen työskentely oli vähällä muuttaa hänet itsensä psykiatrista potilaaksi. Välillä hänen oma alitajuntansa otti hänet valtaansa. Hän halusi löytää oman myyttinsä. Onneksi vaimo ja lapset saivat hänet pidettyä realiteeteissa ja lopulta hän tervehtyi niin että pystyi jatkamaan työtään. Nopeassa tahdissa hän kir-

joitti suuria teoksiaan. Hänen Eranos piiriinsä kuuluivat mm. **Mircea Eliade**, **Martin Buber** ja **Paul Tillich**.

Freudille uskonto oli poikkeama, Jungille taas uskonnottomuus oli sitä. Hän piti uskontoa yleisinhimillisenä ilmiönä ja siitä etääntynyttä jakautuneena ihmisenä. Jung määritteli uskonnon niin, että uskontoa on, kun ihminen noudattaa voimaa, joka hallitsee ihmistä. Tyypipiirissä Jung erotti ekstrovertin, ulospäin-suuntautuneen ja introvertin, sisäänpäin suuntautuneen ihmisen. Alitajunnassa vallitsee päinvastainen tilanne. Ekstrovertti on introvertti ja introvertti on ekstrovertti. Alitajuinen asenne on siis toisenlainen kuin tietoinen ja se ilmenee unien ja symbolien kautta.

Ihmisen toiminnoissa

Jung erotti neljä psykologista tyyppiä: ajattelun, tuntemisen, intuition ja aistimisen. Ajattelu sanoo, mitä jokin on ja panee toimimaan rationaalisen harkinnan mukaan. Tunteminen kertoo arvoista ja panee toimimaan niiden mukaan. Se on siis arvottava funktio, koska se hyväksyy tai hylkää arvostusten mukaan. Intuitio ja aistiminen ovat molemmat irrationaalisia funktioita ja samalla toistensa vastakohtia kuten molemmat rationaalisetkin funktiot. Jos siis ajattelu on parhaiten kehittynyt, tulee tuntemisen funktiona olemaan alitajunta, mikä funktio on heikompiarvoinen. Mitä tietoisempi psyykinen funktio on, sitä harjoitetumpi siitä tulee. Siitä seuraa se, että mitä yksipuolisempi tietty asenne on, sitä vahvemmaksi tulee sen vastakohta. Tietoinen asenne voi olla niin vahva, että se johtaa fanaattisuuteen. Tällaisessa vastakohtaparien lukitsemisessa ihmisestä tulee neuroottinen ja hänen toimintakykynsä lamaantuu sisäisten ristiriitojen vuoksi. Juuri uskonnollisuudessa tavataan tällaista fanaattisuutta.

Tiellä itsetuntemukseen piilotajuntaan ilmaantuu erilaisia hahmoja, joiden kanssa tietoisuuden on tultava toimeen. Ensimmäinen niistä on varjo, joita voi olla kolmenlaisia: henkilökohtaisia, kollektiivisia ja arkkityypisiä.

Jung erotti ihmisen psyykessä sisimpänä tietoisuuden ja minuuden. Lähimpänä sen ulkopuolella on henkilökohtainen piilotajunta. Siellä on unohdettua ja pois torjuttua materiaalia, joka joskus on hyvinkin negatiivisesti ladattua. Niitä Jung kutsuu komplekseiksi. Varsinkin positiivisia komplekseja voidaan hyödyntää luovuudessa. Potilaidensa hallusinaatioista, unista ym. materiaalista nousi esiin jotain enemmän.

Ne liittyivät muinaisajan myytteihin ja uskontoihin, buddhalaisen taiteen mandaloihin, antiikin symbolijärjestelmään ym. Ne hän tulkitsi kollektiivisen piilotajunnan tuotteiksi. Hän totesi, että henkilökohtaisen piilotajunnan ulkopuolella on kollektiivinen piilotajunta.

Jungin henkilökohtainen piilotajunta vastaa

Freudin alitajuntaa. Sen sijaan kollektiivinen piilotajunta on yhteinen kaikille ihmisille ja se pitää sisällään syvällä olevia arkkityyppejä. Myös modernilla rationaalisella ihmisellä on kollektiivinen piilotajunta jäljellä. Hän kompensoi yksipuolisuuttaan juuri unien irrationaalisella aineistolla vastakohtana yksipuolisesta rationaalisuudestaan. Uskonto on eräs minuuden yhteys ei-minuuden kanssa. Uskontonsa kautta minus tulee yhteyteen kollektiivisen alitajunnan ja sen sisältämän hengellisen aineiston kanssa. Uskonto antaa mahdollisuuden luoda yhteyden rajattomaan tuonpuoleiseen. Mikäli tällaista valmiutta ei ole, voi hengellisyyden korvata jokin materiaalisempi asia kuten raha, valta tai seksuaalisuus.

Symboleilla on keskeinen asema uskonnollisuudessa tajunnan ja piilotajunnan välittäjänä. Ne sovittavat ja tasoittavat vastakohtia psyyken sisällä. Buddhalaisuudessa on mandalansa ja katolisella kirkolla rituaaleissaan monia koristeellisia symboleja. Protestanteilla on vain harvoja myyttejä ja symboleja,

joihin piilotajaiset voimat voidaan kanavoitaa. Uskonto on intellektualisoitunut ja symbolien voima köyhtyy. Arkkityyppi ilmentyy symboleissa, mutta myös kuvissa ja hahmoissa, joita esitetään ihmiskunnan myyteissä. Jung pitää traagisena sitä, että suurten uskontojen symbolijärjestelmiä on liikaa älyllistetty ja epämytologisoitu. Samalla ne ovat menettäneet psykologisen voimansa.

Individuaation prosessissa ihminen kehittää täydellisen integraationsa. Se on myös tie itsensä toteuttamiseen. Persoonallinen olemusdin vapautuu sisäisistä ja ulkoisista kahleista. Ennen kaikkea vapaudutaan persoonasta ja samaistumisesta sosiaaliseen identiteettiin. Tämä on kypsävän ihmisen ongelma länsimaissa. Tärkeimpiä arkkityyppejä on neljä: persoona, animus/anima, varjo ja itse. Persoona on seminä ja naamio, joka näkyy ulospäin ja jonka avulla saadaan yhteys toisten kanssa. Ihminen voi pinnallisesti samaistua ulkoisiin rooleihinsa niin, että kadottaa yhteyden sisimmässään olevaan ydinminuuteensa.

Miehen sisimmässä on anima, joka edustaa feminiinistä puolta ja naisen sisimmässä on animus, joka edustaa maskuliinista puolta psyydessä. Jokaisessa yksilössä on vastakkaisen sukupuolen ominaisuuksia sekä biologisessa mielessä sukupuolihormonien kautta, että psykologisessa mielessä asenteisiin ja tunteisiin liittyen. Mies on kehittänyt animansa olemalla monia sukupolvia naisen vaikutuksen alaisena. Samoin nainen on kehittänyt animuksensa miehen vaikutuksen alaisena. Se auttaa ymmärtämään vastakkaisen sukupuolen edustajia. Suuren äidin ja isän tarve on sisäänrakennettuna. Jotta persoonallisuus voisi hyvin integroitua ja harmonisoitua pitää vastakkaisen sukupuolen ominaisuudet asettua kohdalleen. Mies kantaa tiedostamatonta kuvaa naisesta sisimmässään. Ensin animakuva projisioidaan äitiin, sitten naiseen, josta tulee hänen rakastettunsa. Animakuva lukitaan kiinni, kun se vastaa naista todellisessa maailmassa.

Jung kutsuu varjoksi ihmisen väkivaltaista, primitiivistä, animaalista ja pahaa puolta, jota

ei hyväksy itsessään ja sen vuoksi torjuu sen pois tietoisuudestaan, mutta näkee sitä muissa ihmisissä. Siksi on tärkeää, että ihminen tiedostaa myös oman varjonsa. On siis olemassa eräänlainen ”paholaisen tarve”. Varjolla on kantajansa sukupuoli, mutta sen takaa tulee miehellä vastaan animahahmo. Itse on sekä kollektiivinen arkkityyppi että individualiteetin perusta. Kun Itse on identtinen jumalakuvan kanssa, individuaatio vastaa jumalallisuuden inkarnaatiota ihmisessä. Eräs Itsen taiteellinen hahmotus on mandala. Kyseessä on kuva, joka voi muuntua loputtomasti, mutta motiivi pysyy samana. Siihen kuuluu keskipiste, mutta kuvio rakentuu kehistä tai nelikulmioista tai on tähden muotoinen kuten keskiaikaisten katedraalien ruusuikkunat. Ihminen ei ole vain perintö- ja ympäristötekijöiden summa, vaan hänessä on tiettyä myötäsytystä erityislaatua. Se ei liity ollenkaan persoonalliseen minään, vaan nimenomaan Itseen.

Individuaatio käynnistyy tunteella minuuden riittämättömyydestä. Elämän ensimmäisellä puoliskolla minuutta kehitetään persoonan avulla. Tänä aikana kehitetään myös tasapainoa tietoisien ja tiedostamattoman puolen – rationaalisen ja irrationaalisen puolen välillä. Tielä itsetuntemukseen ilmaantuu piilotajuntaan erilaisia hahmoja, joiden kanssa tietoisuuden on tultava toimeen. Ensimmäinen niistä on varjo, joita voi olla kolmenlaisia: henkilökohtaisia, kollektiivisia ja arkkityyppejä. Henkilökohtaisessa varjossa on ominaisuuksia, joita henkilö ei hyväksy itsessään. Kollektiivisessä varjossa on yhteisön ihanteiden vastakohtia. Arkkityyppinen varjo on Itsen oma varjo, eli pimeys Jumalassa itsessään, paholaismaisuus, joka taistelee sitä ihannetta vastaan, jonka persoona muodostaa korkeimmasta. Tätä varjoa ei aina tiedosteta siksi, että se usein projisioidaan ympäristöön. Kollektiivisina varjoina voidaan pitää maahanmuuttajia, uusnatseja, romaneja ym. Ne tulevat irrationaalisina funktioina sielunelämän kätkeistä. Ihminen on silloin piilotajujen arkkityyppisten voimien armoilla ja terveellisempää olisikin projisioida ne Paho-

laisen juoniksi. Varjon integroiminen tarkoittaa sen olemassaolon tunnustamista kaikilla kolmella tasolla.

Transsendenttinen funktio vapauttaa ihmisen tietoisesta samaistumisesta persoona-arkkityyppeinsä ja saa individuaation päämäärän täyttymään tiellä kohti eheyttä. Keskeistä individuaatioprosessissa on uuden keskuksen, Itsen löytäminen. Tämä korkeampi Itse on transsendentti. Se on subjekti, jonka edessä minuuks on objekti. Termiin Itse on Jung saanut vaikutteita intialaisesta uskonnosta, jossa Atman, yksittäisen ihmisen minuuks yhdistyy osana Brahmaniin, koko kosmoksen omaan Itseen. Kristillisessä kulttuuripiirissä Itseä symbolisoi Kristus. Individuaatiota voisi kuvata Paavalin sanat ”Nyt en enää elä minä, vaan Kristus elää minussa”. Itse on ottanut johdon käsiinsä ja elää keskuksessa. Itse on koko persoonallisuuden keskeinen arkkityyppi, kuten aurinko on keskuksena aurinkokunnassa. Se luo järjestystä, ykseyttä ja kokonaisuutta. Minuudelta vaaditaan, että hän ottaa huomioon Itseltä tulevat viestit, mikäli haluaa toteuttaa eheytymisprosessinsa.

Kristillisessä traditiossa Itseä, täydellistä ihmistä edustaa Kristus ja häntä symboloi risti kaikkine siihen liittyvine mysteereineen. Risti, kristillinen mandala välittää yhteyttä sekä oman piilotajunnan, että kollektiivisen piilotajunnan välillä ja tuo mukanaan mystistä tietoa. On tärkeää että symboli saa vaikuttaa ihmiseen ilman rationaalista ajattelua. Uskonnolliset symbolit ovat tärkeitä tiellä kohti uskonnollista eheytymistä. Uskonnollinen symbolimaailma, erityisesti riitit eheyttävät ihmistä ilman rationaalista ajattelua.

Individuaatioon kuuluu persoonan sulautuminen, varjon assimiloituminen ja animan integroituminen. Tämän edellytyksenä on, että ihminen löytää uuden keskuksen, Itsen. Se merkitsee intensiivistä piilotajunnan työstämistä. Minuuks ei enää voi jäädä persoonallisuuden keskuksiksi. Itsen on otettava niin tietoinen kuin piilotajuinen puoli hallintaan. Jos näin tapahtuu, totaalinen integraatio

on tapahtunut ja myös kokemus Jumalasta on toisenlainen kuin aikaisemmin.

Jung on pohtinut miehen ja naisen olemassaololle ominaista voimaa, joka miehellä on logos ja naisella eros. Ne ovat yhtä arvokkaita ja toisistaan riippuvaisia. Anima edustaa miehessä tunteellisuutta ja animus naisessa päämäärätietoisuutta ja loogista ajattelua. Jokaisen ihmisen kehitykseen kuuluu ystävystyminen ja integroituminen näiden oman persoonallisuuden vieraiden puolien kanssa ja myös vastakkaisen sukupuolen ominaisuuksien kehittäminen. Tosin hän myöntää, että animus ja anima tulevat jäämään varsinaiselle persoonallisuudelle alisteisiksi ja integroimattomiksi.

Individuaatioprosessissa mies joutuu ensin vastatusten varjonsa kanssa, joka on mies ja sen jälkeen animan kanssa, joka on feminiininen. Tämän jälkeen esiin voi astua manapersoonallisuus, arkkityyppinen voimanlähde, joka miehen kohdalla saa miehen, tietäjän tai maskuliinisen jumalhahmon. Naisen individuaatioprosessi etenee vastaavalla tavalla ja viimeisessä vaiheessa esiin nousee naispuolinen manapersoonallisuus viisaana naisena tai jumalattarena.

Jung on vaikuttanut hedelmällisesti kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin. Hjalmar Sundén on soveltanut Jungin teoriaa individuaatioprosessista tulkitsemalla **Pyhän Birgitan** ilmestyksiä. Samalla tavalla Sundén on analysoinut **August Strindbergiä**, joka kävi läpi kriisiä, johon kuului okkultisia, uskonnollisia ja metafysis-alkemistisiä kokeita. Sundénin mukaan kyseessä oli lähinnä välienselvittelyä Itsen kanssa. Owe Wikström on **Dostojevskin** romaanissa **Rikos** ja rangaistus tulkinut muutosta, joka tapahtui romaanin päähenkilössä Raskolnikovissa. ●

Eheys ja jumalyhteys

Antoon Geelsin ja Owe Wikströmin teoksessa *Uskonnollinen ihminen* nousee esiin eheyttävä kypsä uskonnollisuus. Ei odoteta, että kaikkiin kysymyksiin olisi annettu valmiit vastaukset, vaan ihminen etsii jatkuvasti lisää tietoa niin lännestä kuin idän traditioistakin. Uskontojen historia kertoo, että uskonnoilla on taipumus erottaa ihmisiä toisistaan. Spiritualiteetin historia kertoo, että henkisyys yhdistää.

KAISA PAKKALA

Gordon W. Allport kuvasi kypsää uskonnollisuutta jo vuonna 1937 teoksessaan *Personality*. Hän piti uskonnollisuuden merkitystä tärkeänä persoonallisuuden kehitykselle. Kypsälle persoonallisuudelle on ominaista kiinnostus ihanteisiin ja arvoihin, jotka ovat välittömien fyysisten arvojen tuolla puolen, kykyä pitää etäisyyttä omaan itseensä ja omata yhdistävä elämänfilosofia. Paras yh-

distävä elämänfilosofia on uskonto, joka voi ilmetä enemmän tai vähemmän autenttisesti muodossa.

Kypsästä uskonnollisuudesta etsivään ja epäilevään uskonnollisuuteen

Gordon W. Allport laati vuonna 1950 ilmestyneessä kirjassaan kypsän uskonnollisuuden tunnusmerkit. Hän ei sulje pois kriittistä asennoitumista omaan uskontoonsa ja kirkkoonsa. Uskonto on kannustin itsessään eikä taustalla tarvitse olla muita tarpeita. Kypsä uskonnollisuus on toiminnallista autonomiaa, mikä erottaa sen epäkypsästä uskonnollisuudesta. Uskonnollisuus näkyy moraalisisissa ratkaisuissa, käytäytymisessä, teoissa ja toiminnassa ja sen seurauksissa myös ulkopuolisessa elämässä. Siihen liittyy monipuolinen elämänfilosofia, joka antaa elämälle tarkoituksen. Se antaa elämälle tarkoituksen siten, että kaikki, mitä elämässä tapahtuu, suhteutetaan jumalallisen ulottuvuuden yhteyteen. Näin ollen kypsä uskonnollisuus on myös ihmistä eheyttävää. Ei odoteta, että kaikkiin ky-

symyksiin olisi annettu valmiit vastaukset, vaan ihminen etsii jatkuvasti lisää tietoa.

Tämä Allportin persoonallisuuspsykologiaan kuuluva kannanotto oli selkeä päänavaus kypsän uskonnollisuuden tarkastelulle. Allport oli sitä mieltä, että uskonnon tuli ennen kaikkea merkitä jotain positiivista. Se käynnisti keskustelun uskonnon merkityksestä suvaitsemattomuuden ja ennakkoluulojen synnyssä. Uskontoa voidaan käyttää myös välineenä itsekkäille tavoitteille, omalle hyödyllä ja toisten manipuloimille. Vuonna 1959 Allport työryhmineen kehitti edelleen tutkimustaan ja loi termit ekstrasikaalinen ja intrinsikaalinen uskonnol-

lisuus. Menetelminä olivat kyselykaavake väittäminen ja asteikko siitä kummalle puolelle uskonnollisuus asettuu.

Ekstrasikaalisesti suuntautuneet henkilöt olivat taipuvaisia käyttämään uskontoa välineellisesti, omiin tarkoituksiinsa. Arvot olivat itsekkäitä ja he pitivät uskontoa hyödyllisenä monella tapaa. Se antoi turvaa ja lohtua, seuraa, ajankulua, statusta ja omavanhurskautta. Varsinaiseen uskonnäkemykseen suhtauduttiin

Gordon W. Allport (1897–1967)

*Vuotta 1950 pidetään uskontopsykologiassa merkittävänä, koska Gordon W. Allport julkaisi silloin teoksensa *The Individual and his Religion*. Siinä Allport tutkii kypsää ja epäkypsää uskonnollisuutta ja uskonnon merkitystä ihmisen elämässä.*

kevyesti tai se suhteutettiin muihin tarpeisiin. Käännyttiin kohti Jumalaa, mutta ei sen vuoksi käännetty pois itsestään. Intrinsikaalisesti suuntautuneiden kannustin on uskonnossa itsessään. Muut tarpeet ovat toisarvoisia ja ne sovitetaan yhteen uskonnollisten näkemysten kanssa. Kun yksilö on maksanut tietyn uskonnollisen näkemyksen, hän pyrkii sisäistämään ja elämään todeksi uskonnollisuuttaan.

Samassa yhteydessä Allport tutki näiden kahden suuntautuneisuuden suhdetta etnosentrisyyteen. Hän totesi, että ekstrinsikaalisuus usein liittyy värillisiä ja meksikolaisia kohtaan koettuihin ennakkoluuloihin ja torjuntaan. Allport arveli, että se liittyy tässä ryhmässä olevien välineellisiin arvoihin. Heille on tärkeää oma status ja yhteydenpito alempiarvoisina pidettyjen ryhmien kanssa voisi laskea omaa statusta. Tälle ekstrinsikaaliselle ryhmälle oli ominaista myös dogmaattisuus ja kuolemanpelko.

R. O. Allen ja **B. Spilka** jatkoivat Allportin työtä 1967–1985 välisenä aikana. He käyttivät termejä sitoutunut ja hyväksyntää etsivä. Tärkein ero näiden kahden ryhmän välillä oli se, että sitoutuneen ryhmässä on kognitiivinen asennoituminen, kun taas hyväksyntää etsivälle on ominaista utilitaristinen, hyötyä tavoitteleva asennoituminen. Allportille oli tärkeää se, käytettiinkö uskontoa itseisarvona vai välineellisesti. Allen ja Spilka halusivat yhdistää intrinsikaalisen ja sitoutuneen ja toisaalta ekstrinsikaalisen ja hyväksyntää etsivän suuntauksen.

Intrinsikaalis-sitoutuneessa suuntauksessa hengellisyys yhdistyi voimakkaaseen henkilökohtaiseen sitoutumiseen. Se oli myös universaalista ja siihen yhdistyi voimakas eettisyys, lähimmäisenrakkaus ja veljeyshanne. Edelleen siihen liittyi epäitsekkyys, altruistisuus ja humanistisuus. Uskonto antoi elämälle tarkoituksen ja mallin arkielämälle. Usko hyväksyttiin varauksetta ja sen merkitys oli perustavanlaatuisia. Uskolla oli perimmäinen merkitys, korkein hyvä ja arvo ja se antoi lo-

pullisen vastauksen. Sen myötä seurasi korkea itsekunnioitus. Jumala koettiin rakkaudellisenä ja anteeksiantavana ja myönteisenä. Kyseinen henkilö oli avoin intensiiviselle uskonnolliselle kokemukselle. Uskonnollisuuteen liittyy kokemus voiman, kompetenssin ja hallinnan tunteesta.

Ekstrinsikaalis-hyväksyntää etsivälle uskonnollisuudelle on ominaista se, että hän seuraa virtaa ja tärkeää on mukavuus. Uskontoon turvaudutaan kriisitilanteissa. Tyypillistä on eksklusiivisuus, suljetaan tiettyjä ryhmiä ulkopuolelle etnosentrististä syistä ja rajaudutaan vain omaan ryhmään. Tässä ryhmässä esiintyy myös nurkkakuntaisuutta ja sovinistisuutta. Esiintyy myös itsekkyyttä, puolustautuvuutta ja suojaavuutta. Uskontoa käytetään tarpeen tullen tarkoitushakuisesti eikä se yhdisty arkielämän toimintoihin. Usko on pinnallista ja uskonnäkemyksiä valitaan selektiivisesti. Tämä uskonnollisuus on utilitaristista ja sitä käytetään muiden tavoitteiden saavuttamiseen välineellisesti hyödyttämään muita henkilökohtaisia toiveita ja tarpeita. Nämä henkilöt arvioivat toisia ihmisiä sukupuolen, iän ja statuksen kaltaisten sosiaalisten kategorioiden mukaan ja heidän Jumalansa on ankara, kostonhimoinen ja rankaiseva. He ovat taipuvaisia sulkeutumaan uskonnollisilta kokemuksilta ja kokevat myös voimattomuutta ja ulkoisen kontrollin tunnetta.

Batson, **Schoenrade** ja **Ventis** täydensivät aikaisempia tutkimuksia vuonna 1993. He ehdottivat yksilöllisen uskonnollisuuden analysoimiseen kolmea ulottuvuutta: Väline, joka vastaa ekstrinsikaalis-hyväksyntää etsivää, päämäärä, joka vastaa intrinsikaalis-sitoutunutta ja lisäksi tulee etsintä. Allportin kypsän persoonallisuuden ajatuksiin viitaten he halusivat lisätä Allenin ja Spilkan tutkimukseen vielä kolme luonteenomaista piirrettä: integroivuus, eli valmius kohdata eksistentiaalisia kysymyksiä ja epäily, johon kuuluu itsekritiikki ja myönteinen suhtautuminen uskonnolliseen epäilyyn

Uskontoon etsintänä liittyy se, että uskonnolliset kysymykset kohdataan rehellisesti kaikessa moninaisuudessaan.

sekä tunnusteleva piirre ts. uskonnollista suuntausta pidetään epätäydellisenä ja siihen liittyy jatkuva pyrkimys suurempaan selkeyteen.

Uskontoon etsintänä liittyy se, että uskonnolliset kysymykset kohdataan rehellisesti kaikessa moninaisuudessaan. Vaikka yksipuolisia vakio-vastauksia ei saada, uskova tunnustaa, ettei hänellä ole, eikä ehkä koskaan tule olemaankaan tietoa lopullisesta totuudesta. Vastausten saamista kuitenkin arvostetaan ja jatketaan etsintää, vaikka vastaukset olisivat tunnustelevia ja muutoksille alttiita. Tämän yksilön elämässä ei ehkä ole selkeästi paalutettua uskoa transsendenttiseen todellisuuteen, mutta elämässä on kuitenkin transsendenttinen, uskonnollinen ulottuvuus. Tätä avointa, kyseenalaistavaa suuntautumista kutsutaan ”uskonnoksi etsintänä”. Esimerkkeinä tästä etsivästä suuntautumisesta Batson mm. mainitsee **Gautama Buddhan** ja **Mahatma Gandhin**, jotka koko elämänsä tavoittelivat korkeinta kehitystä. Etsijöiltä puuttuu usein yhteisön ja samanhenkisten tuki.

Hindulainen meditaatiotekniikka, Patanjalin joogasutra

Mystiikan tekniikoita on erilaisia riippuen uskonnollisesta traditiosta. Monet käyttävät askeesia ja itsensä kieltämistä valmistautumisen mystiseen kokemukseen. Kristinuskossa, juutalaisuudessa, islamissa, buddhalaisuudessa ja hindulaisuudessa käytetään meditoimista, jonka tekniikat vaihtelevat, mutta perusideassa on paljon yhtäläisyyksiä. Rukous yhdistetään kristinuskoon, mutta sitä on usein vaikea erottaa meditaatiosta. Kirjassa on otettu

edustavaksi esimerkiksi Patanjalin joogasutraan perustuva meditaatiotekniikka hindulaisesta kulttuurista.

Eräs tärkeimmistä meditaatiokirjoituksista on *Joogasutra*, jonka intialainen kielifilosofi **Patanjali** kirjoitti 400-luvulla. Tämä teksti on selkeä ja käytännöllinen ja antaa ohjeita siitä, miten voittaa tietoisuudessaan vallitsevan vastakkaisuuden havainnon ja havaitun välillä. Saavuttaakseen tämän samadhi-tilan, on käynnistettävä myös ankara ruumiin ja sielun itsekuri. Eräs tärkeä lähtökohta on se, että kohdistetaan huomio yhteen ainoaan kohteeseen (ekagrata). Harjoittamalla tätä keskittymistä, voi samalla havainnoida tärkeää psyykkisen energian tuottajaansa: mielen ja alitajunnan toimintaa. Patanjali keksi alitajunnan jo ennen Freudia ja Jungia. Nuo piilotajuiset eli latentit voimat pyrkivät esille tietoisuuteen. Patanjali uskoi, että kuten kosmokselle yleensäkin, myös inhimilliselle tietoisuudelle on ominaista jatkuva kiertokulku. Kun piilotajuiset voimat pyrkivät esiin tietoisuudessa, se käynnistää toiminnan ja jatkuvan kiertokulun. Joogatekniikan avulla tämä psyykkinen kiertokulku voidaan katkaista. Systemaattisessa teoriassaan kahdeksasta eri asteesta, Patanjali pitää tärkeänä sekä ruumiillisia, että hengellisiä harjoituksia. Fysiologiaa Patanjali pitää tärkeänä siksi, että ihminen ei voi keskittyä, ellei ruumis ole rentoutunut ja hengityksen rytmi oikea.

Meditaation harjoittaja sitoutuu viiteen eettiseen määräykseen, jotka muodostavat ensimmäisen askeleen tiellä. Ne ovat: pidättäytyminen tappamasta, valehtelemasta, varastamasta, seksuaalisesta kanssakäymisestä ja ahneudesta.

KUVA, ALOKPRASAD. LISENSSI CREATIVE COMMONS SHAREALIKE 3.0. WIKIPEDIA.ORG/WIKI/

Patanjalin patsas Haridwarissa. Intialainen grammatikko ja kielifilosofi Patanjali kirjoitti 400-luvulla Joogasutran, joka on eräs tärkeimmistä meditaatiokirjoituksista. Kysymyksessä on konkreettinen ja käytännöllinen teksti, joka antaa ohjeita, miten ihminen voi voittaa tietoisuudessa vallitsevan dualismin, havainnon ja havaitun välisen vastakkaisuuden.

Seuraavaan vaiheeseen kuuluu ruumiillinen puhtaus ja joogan metafysiikan tutkiminen. Tämän jälkeen tulevat kaksi askelta pitävät sisällään harjoituksia, jotka edistävät meditaatiota, pääasiassa harjoituksia erilaisissa kehon asennoissa ja hengitystekniikkaa. Viides vaihe merkitsee mielen toiminnan vapauttamista ulkoisten kohteiden vallasta. Tämä on psykofysiologisen askeesin viimeinen vaihe, jossa aistit eivät enää häiritse sen enempää kuin vaihtelevat muistikuvat tai piilotajuiset toiminnotkaan. Tästä alkaa vasta todellinen meditaatio.

Kolme viimeistä vaihetta joogasutrassa nähdään kokonaisuutena, mikä merkitsee yhdistymistä. Mitään uutta tekniikkaa ei enää vaadita lopullisen päämäärän saavuttamiseksi. Keskitytään yhteen kohteeseen, mikä tehdään psykiksen virtauksen hallitsemiseksi ja pyritään

saamaan täydellinen ymmärtämys kohteesta. Keskittyminen tarkoittaa juuri sitä, että ajatus keskitetään yhteen kohteeseen.

Tällainen keskittyminen johtaa ”sydämen” lootukseen, jossa koetaan puhdas ”sisäinen valo”, joka Upanishadeissa mainitaan todellisen minuuden (atman) löytämisen yhteydessä. Uusiutuva keskittyminen yhteen ainoaan kohteeseen johtaa meditaatioon (dhyana), seitsemänteen askeleeseen päämäärään johtavalla tiellä. Meditaatio ymmärretään jatkuvana ”tietoisuusvirtana”. On kyse katkeamattomasta ajatusvirrasta meditaation kohteeseen suunnattuna. Erottelu havainnon ja havaitun, subjektin ja objektin välillä katoaa vähitellen. Mitä enemmän mietiskelijä vaipuu meditaation kohteeseen, sitä vähemmän hän on tietoinen omasta itsestään ja suhteestaan

Tutkijat puhuvat nykyisin mieluummin henkisyudesta kuin new agesta.

objektiin. Meditaatio muuttuu nyt asteittain samadhitilaksi, mikä on harjoituksen tavoite. Tätä lopullista vaihetta pidetään vapautumisenä siteistä aineelliseen ja myös kärsimyksestä ja yhdistymisenä aineettomaan, ajattomaan henkeen. Samadhi on sanoin kuvaamaton tila. Se merkitsee ”ykyä”, ”totaliteettia” ja ”muokautumista”. Se merkitsee myös sitä, että dualismi on voitettu.

Matkalla kohti päämäärää, spontaanit näyt ja kuuloelämykset voivat yllättää mietiskelijän. Nämä kokemukset sijoittuvat tietoisuustasoihin, jotka jakautuvat kolmeen pääkategoriaan: väärintulkintoihin ja illuusioihin esim. unissa ja hallusinaatioissa, toiseksi normaaleihin psykologisiin kokemuksiin ja kolmanneksi parapsykologisiin elämyksiin eräänä joogaharjoitusten seurauksina. Maagiset hallusinaatiot sijoittuvat ensimmäiseen kategoriaan ja ne ovat yhtä epätodellisia kuin normaalimmat mielen havainnot. Patanjali varoittaa myös vaihtelevista taivaallisista kiusauksista korkeammilla tietoisuustasoilla.

Mystinen kuolema – persoonallisuuden hajoaminen

Juutalaisessa mystiikassa on yli 2000 vuoden ajan käytetty ”Mystisen itkun tekniikkaa”. Päämääränä on saada ilmestyksiä, useimmiten laulua salaisia tai yltää salattuun tietoon. Näkyä saatettiin nähdä hylätyksi tulemisen tai surun täyttämässä tilanteissa. Mystinen itku voitiin yhdistää myös askeettisiin harjoituksiin esim. paastoon tai itse aiheutettuun kärsimykseen. Usein nämä harjoitukset johtivat nääntymykseen. Tätä tekniikkaa on käytetty myös kristillisessä ja islamilaisessa traditiossa. Päämääränä on ollut yltää minuuden tuolle puolen niin, ettei mystikko enää aisti itseään toimijana. Ky-

seessä on siis vertauskuvallinen mystinen kuolema. Minuuden pitää kuolla, jotta tavoitetaan jumalallisuus. Ajateltiin, että kokemus Jumalan läsnäolosta vaatii minuuden poissaoloa.

Mystinen kuolema on uskonnollisen mystiikan keskeisimpiä näkökulmia: ”Kuole ennen kuin kuolet”. Tarkoituksena on kuolla itsestään elämään Jumalassa. **Paavali** on tästä asiasta kirjoittanut ”En enää elä minä, vaan Kristus elää minussa”. Kolossalaiskirjeessään hän kirjoitti myös ”Tehän olette kuolleet jo ja teidän elämänne on Kristuksen kanssa kätketty Jumalaan”. Paavali ilmeisesti viittaa ilmiöön, että vanhan ihmisen on kuoltava, jotta uusi ihminen uudestisyntyy, mikä on yleinen teema uskonnollisessa maailmassa. **Mestari Eckhart** on maininnut ihmissielusta, että ”hän vaipuu ei-mistä ei-mihinkään”. Jumalan kanssa yhdistyminen edellyttää kuolemista itsessä. Keskiäijällä elänyt mystikko Jan van **Ruusbroec** kirjoitti, että ihminen kuolee pois omasta minästäan, tyhjentää itsensä ja kuolee eläessään ja kuollessaan palaa jälleen elämään.

Apofaattinen ”via-negativa” -kieli painottaa, että Jumalaa voidaan kuvata ja hänet voidaan tavoittaa vain negatioiden kautta. Ihmisen tietä Jumalan luo kuvaillaan sanoilla tyhjiys, pimeys, yksinäisyys ja hiljaisuus. Tyhjiyden tuolla puolen on kuitenkin täyteys. **Ristin Johannes** kirjoitti paljon ”nadasta”, joka merkitsee ”ei mitään”. Sen tuolla puolen on jotain, jota ei sanoin pysty kuvaamaan. Tie Jumalan luo psykologisessa mielessä on ”via negativa”, jossa kaikki ihmiselle ominainen kuoriitaan pois, niin itsekeskeiset taipumukset kuin alempi luonto kukistetaan. Minuus pyyhitään pois kuolemalla ennen kuolemaa.

Islamilaisessa mystiikassa tämän prosessin avainsana on ”fana”, joka tarkoittaa katoamista

Tunnusomaisia piirteitä sitoutuneelle (committed) ja hyväksyntää etsivälle (consensual) uskonnollisuudelle

Sitoutunut	Hyväksyntää etsivä
<i>Sisälllys</i> uskonnollisissa näkemyksissä on voittopuolisesti abstrakti. <i>Selkeys</i> uskonnollisten näkemysten rakenteessa, suhteellisen yksiselitteinen sanavalinta. <i>Kompleksisuus.</i> Uskonnollisuus on hyvin eriytynyttä, yhteen koottua suuresta kategorioiden tai elementtien joukosta. <i>Joustavuus.</i> Suurempi toleranssi erilaisuutta kohtaan. Avoimuus uusia ajatuksia, uskonnäkemymiä ja tunteita kohtaan. <i>Merkitys.</i> Uskonnollisuus on yksilölle jotakin merkityksellistä. Antaumuksellinen suhde uskonnollisiin ajatuksiin ja arvoihin, jotka vaikuttavat päivittäisessä elämässä.	<i>Sisälllys</i> on konkreettista, havainnollista, määrättyihin lausumiin tai arvoihin ankkuroitua. <i>Epämääräisyys</i> ajatusmaailmassa. Taipuvainen antamaan kliseemäisiä vastauksia tai hämäriä yleistyksiä. <i>Yksiviivaisuus.</i> Uskonnollisuus pyörii yhden ainoan käsitteen, yhden ainoan kategorian ympärillä tai se heijastaa ajattelua vastakohtien kautta. <i>Rigiditeetti.</i> Pienempi toleranssi erilaisia näkemyksiä kohtaan. Taipumus suhtautua torjuvasti muihin uskonnäkemymiin, vääristellä niitä tai vaihtoehtoisesti hylätä ne kokonaan. <i>Merkitys.</i> Uskontoa pidetään kyllä tärkeänä, mutta se ei pohjaa henkilökohtaiseen kokemukseen tai tunneperäiseen antaumuksellisuuteen. Se merkitys on "neutralisoitu".
Lähde: Geels&Wikström, Uskonnollinen ihminen, s. 315	

ja sitä kutsutaan ”puhtaan tietoisuuden tapahtumaksi”. Sufimystikko **Hamadhani**, joka koki marttyyrikuoleman näkemystensä vuoksi, kirjoitti: ”Kun lakkaat olemasta minä, sinusta tu-

lee oma itsesi”. Rumi sen sijaan totesi tulleen omaksi itsekseen kun jäi vaille omaa minuutta. Rumi kirjoittaa edelleen ”Auringonnousun vaikutuksesta tähdet katoavat, mutta jäävät sil-

ti jäljelle ja auringon vaikutuksesta kynttilän liekki tulee kuin olemattomaksi, mutta palaa edelleen ja ihmisen hengellinen sydän voi siinä määrin tulla Jumalan absorboimaksi, että poispyyhityn kieli todistaa Jumalasta”.

Itsensä kadottamista ts. tietoisuuden tyhjentämistä ajatuksista ja mielikuvista ja tunteista kuvataan psykiatriassa depersonalisaatioksi tai persoonallisuuden hajoamiseksi. Kaikki ihmiset kokevat joskus siinä määrin absorboituvansa jostain, mitä ovat tekemässä, että unohtavat itsensä joksikin aikaa. Mystisen kuoleman ilmauksen kääntäminen psykologiselle kielelle on vaikeaa. Mystikot puhuvat siitä, että peruutetaan egon representatiiviset toiminnot ts. subjektiivinen tietoisuus maailman asioista. Miten inhiboidaan jatkuva kokemus itsestä toimivana subjektina erilaisissa tilanteissa? Seurauksena ei ole minuuden menettäminen ja koko egostruktuurin kumoaminen, vaan se, että kumotaan tietoisuus itsestä toimijana ja tietoisuus ulkoisesta maailmasta ja sisäisistä representaatioista.

Tämän myötä myös adaptiiviset, välittävät toiminnot ja puolustusmekanismit ovat pois päältä tai ainakin menettävät osittain toimintakykyään, mikä taas käynnistää synteettiset toiminnot. Kokemus vaikuttaa olevan universaalinen, joskin tulkinta kyseisen tradition mukainen. Mystinen kuolema ja ajatus siitä, että minän pitää kuolla ja syntyä uudelleen, esiintyy useimmissa maailman mystisissä traditioissa. Tutkijat analysoivat mystistä kuolemaa juutalaisuudesta, islamista, lähinnä sufilaaisuudesta saatujen tietojen pohjalta. Kun myös minuuden adaptiiviset, defensiiviset ja välittävät toiminnot inhiboidaan, se edistää synteettisiä funktioita.

Oman aikamme etsivä ja sitoutumaton henkisyys

Uskonnollisuus ei ole hävinnyt modernista maailmasta eikä Jumala ole kuollut kuten Freud ja Nietzsche ennustivat. Ihminen etsii edelleen

tarkoitusta elämälleen ja kaipaa transsendenttista maailmaa empiirisen maailman ulkopuolella. Ihmiset etsivät sellaista joka on pyhää ja vastakohta profaanille maailmalle. Eletään ennakkoimattomassa maailmassa, joka on täynnä ristiriitoja ja haasteita. Ihminen kaipaa yhteyden tunnetta ja valmiita vastauksia. Tämä aika on kasvualustaa myös sellaisille suuntauksille, joissa annetaan selkeät rajat ja varmat vastaukset, kuten fundamentalistiset liikkeet. Monet esittävät eksistentiaalisia kysymyksiä elämän tarkoituksesta ja kokevat elämän ilman elämäntilfilosofiaa tyhjäksi. Etsinnässä voidaan erottaa kaksi selkeää linjaa. Toiset etsivät tarkoitusta elämäänsä ja esittävät eksistentiaalisia kysymyksiä, toiset taas haluavat selkeät vastaukset kysymyksiinsä. Etsivä ryhmä tavataan etenkin new age -ryhmässä ja uudessa henkisyysdessä.

New age -ryhmä ei ole yksi organisoitunut liike, vaan epämääräinen joukko, joka koostuu tuntemattomasta määrästä suurempia ja pienempiä ryhmiä. Myös sen nimi on jäsenymätön, se levisi yleiseen käyttöön 1980-luvulla Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Sen piirissä harjoitetaan monenlaista toimintaa kanavoinnista vaihtoehtoiseen terveydenhoitoon ja inhimillisen potentiaalin kehittämiseen. Eräs yhteinen tekijä on se, että new agen kannattajat katsovat ihmiskunnan olevan uuden aikakauden, Vesimiehen ajan kynnyksellä. Tätä muutosta pidetään vähintään yhtä suurena muutoksena kuin keskiajasta renessanssiin siirtyminen oli aikoinaan.

Tämän ryhmän edustajat ovat etsijöitä, jotka ovat enemmän tai vähemmän tyytyväisiä instituutioihin uskonnollisuudessa. Sitoutumista on eriasteista. Suuri ryhmä surffailee ja etsii tietoa monenlaisista lähteistä eikä mihinkään tiettyyn ryhmään haluta sitoutua. Ehkäpä osa heistä jossain vaiheessa löytää jonkun itselleen sopivan ryhmän. Vielä laajempi ja epämääräisempi joukko pyrkii kehittämään inhimillistä potentiaaliaan. Tärkeänä ohjenuorana on ”olla tässä ja nyt” ja etsiä omaa itseään ja autenttista

*New agen piirissä katsotaan olevan kolme eri ulottuvuutta, jotka voivat mennä limit-tään. Nämä ovat: okkulttinen, henkinen ja sosiaalinen ulottuvuus. New agen sosiaali-nen ulottuvuus henkilöityy Marilyn Fer-gusoniin (1938–2008) ja hänen kirjaansa *The Aquarian Conspiracy* vuodelta 1980. Kantavana ajatuksena on, että uudella ta-valla ajatteleva ihmisverkosto levittäytyy Kaliforniasta yli maapallon.*

identiteettiään. Selkeästi suurin ryhmä koostuu niistä, joita voidaan kutsua asiakkaisiksi, ts. new age -tuotteiden satunnaisiksi kuluttajiksi, sillä alueella on laajaa kaupankäyntiä. Satunnainen kuluttaja voi ostaa erilaisia kirjoja, käydä kursseilla, luennoilla, vaihtoehtoisissa terveydenhoidoissa ym.

New age -ryhmällä on kolme eri ulottuvuutta, jotka voivat mennä limit-tään ja tyypillisesti voi olla kaksi eri ulottuvuutta, joskus kolmekin. Nämä ulottuvuudet ovat: okkulttinen, henkinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Okkulttisen eli esoteerisen ulottuvuuden edustajat ovat sitä mieltä, että ihmistä vahvemmat voimat tai energiat vaikuttavat ihmisen elämään ja olosuhteisiin maan päällä. He voivat saada apokalyptisiä näkyjä erilaisten luonnonilmiöiden yhteydessä ja tulkitsevat ne merkeiksi astumisesta uuteen aikakauteen. Henkinen ulottuvuus painottaa ihmisen ponnistuksia enemmänkin kuin jumalallista puuttumista asioihin. Ponnistuksilla tarkoitetaan esimerkiksi meditaatio-

ta, joogaa, uusia hengellisiä psykoterapioita tai shamanistisia harjoituksia. Kun riittävän monet ihmiset suuntautuvat näin, yhteiskunnassa alkaa tapahtua muutoksia.

Sosiaalinen ulottuvuus new age liikkeen piirissä henkilöityy **Marilyn Fergusoniin** ja hänen kirjaansa *The Aquarian Conspiracy* vuodelta 1980. Kantavana ajatuksena on, että uudella tavalla ajatteleva ihmisverkosto levittäytyy Kaliforniasta yli maapallon. Tätä verkostoa Ferguson kuvailee Vesimiehen ajan salaliitoksi.

Vaihtoehtoiset näkemykset Jumalasta, voimasta, energiasta

Kun yhä harvemmat uskovat kirkon kristilliseen Jumalaan, lisääntyy privatisoituva ja valikoiva teologia, jonka pääaineiksena on: ”Minä olen uskonnollinen omalla tavallani”. Ihmiset rakentavat vaihtoehtoisia näkemyksiä Jumalasta, jumalista, Voimasta, voimista, energiasta eivätkä enää välitä siitä ovatko ne sopu-

soinnussa keskenään tai ylipäänsä minkään opin kanssa. Poimitaan paloja ”henkisyyden noutopöydästä” ja heitetään hyvästit historiallisille auktoriteeteille ja dogmeille. Kaiken pitää toimia ja tuntua hyvältä. Jokaisella on lupa uskoa omalla tavallaan, eikä virallista instituutiota enää tarvita. On koittanut todellisen uskonnonvapauden aika. Vaikka kaikenlaisten ainesten yhteen sekoittaminen tuntuu loogisesti vaikealta, se ei aiheuta ongelmaa new age -liikkeelle.

Kaikki ei kuitenkaan ole uutta new age -liikkeessä, vaan perustaa löytyy 1800-luvun okkultismista, spiritismistä ja teosofiasta. Spiritismin on korvannut kanavointi, jossa otetaan vastaan viestejä vainajien hengiltä. New age -liikkeessä on pääpaino henkilökohtaisessa kehityksessä, jota kuvataan joko uskonnollisin tai psykologisin termein. Kyseessä on korostettu individualismi ja mottona on se, että jokainen on itse oma auktoriteettinsa. Ollaan skeptisiä vaikiintuneita uskonnollisia traditioita kohtaan, koska ne pyrkivät toimimaan ohjaavina auktoriteetteina. Puhutaan jopa oman minän pyhittämisestä yhtenä new agen tunnusmerkeistä (Heelas 1996 ja Frisk 1998).

New agea ei ole kovin helppo tutkia, koska se on matala-asteisesti järjestäytynyt, toimii noutopöytä-periaatteella ja painottaa voimakasta individualismia. Jotkut piirteet ovat kuitenkin tunnusomaisia. Käsitettä Jumala ei käytetä juuri lainkaan, mikä ei kuitenkaan merkitse Jumaluskon puuttumista. Osa pitää Jumalaa jonkinlaisena persoonattomana voimana, henkenä tai elämänvoimana. Tavallisesti puhutaan energias- ta ja energioiden epätasapaino katsotaan syyksi fyysisiin ja psyykkisiin oireisiin. Näihin löytyy parantajia ja tekniikoita omasta takaa.

Liselotte Friskin (1998) mukaan parantaminen onkin keskeinen erityispiirre liikkeessä. Se luetaan yhteen terveyden ja henkisen kehityksen kanssa. Terveys ja vireys kertovat virtaavan elämänenergian läsnäolosta. Tämä lähestyvä näkemystä pelastuksesta historiallis-

sa uskonnoissa. Uskon kohdetta voidaan sula- vasti vaihtaa terveysruokavaliosta yrttilääkete- teeseen, luonnonlääkintään tai homeopatiaan, energiahoidoihin tai healing-hoitoihin. Muita tavallisia käsityksiä ovat usko jälleensyntymi- seen ja astrologiaan. Kaikki Kosmoksessa liit- tyvät yhteen, kunhan merkkejä osataan tulkita oikein. New age -uskovilla on yleensä holisti- nen näkemys itsestään ja maailmankaikkeu- desta. Elämä muodostaa ykseyden, ihminen ja maa, jota myös Gaia-jumalattareksi kutsu- taan, kuuluvat yhteen. Tärkeä erityispiirre on positiivinen elämäntavotus, ei vain omaan minään, ruumiiseen ja seksuaalisuuteen liittyen vaan myös materiaalisia esineitä ja maailmaa kohtaan laajemmin.

New agen kannattajien elämäntavotus on kaukana askeettisesta. Ihannetila-terveys voidaan saavuttaa vaihtelevilla apuneuvoilla ja harjoituksilla. Tavallisin harjoitus on medi- taatio ja erityisesti visualisoimiseen perustuva meditaation tyyppi, jossa kuvitellaan määrät- tyjä asioita. Sitä lähellä oleva tekniikka on niin kutsuttu vahvistaminen, siis pyrkimys toistu- vien positiivisten ajatusten avulla vaikuttaa omiin ajatuksiin. Apuna voidaan myös käyttää jalokiviä ja kristalleja, joilla vaikutetaan posi- tiivisesti energioihin. Eräs tekniikka on myös jälleensyntymisregressio. Enemmistö liikkeen jäsenistä uskoo, että olemme eläneet aikai- semmin ja jatkuvat jälleensyntymiset palvele- vat henkistä kehitystä. Hypnoosin avulla voi- daan palauttaa mieleen varhaisempia elämiä. Päämääränä on saada käsiteltyä nykyisen elä- män ongelmia, joiden syynä ovat tapahtumat toisessa ajassa, elämässä ja paikassa.

Henkilökohtainen suhde Pyhään

Toinen uuden ajan etsijöiden ryhmä on ”uuden henkisyyden” edustajat. Raja new age -liik- keen ja spirituality-käsitteen välillä ei ole selvä. Spirituality suomennetaan tässä asiayhteydessä tavallisesti henkisyydeksi tai uudeksi henkisy-

deksi. Tutkijat puhuvat nykyisin mieluummin henkisyudesta kuin new agesta (*Uusien uskontojen käsikirja* 2004). Liselotte Friskin mukaan on syytä hylätä kokonaan new age ja puhua ”ei-virallisesta” tai ”populääristä uskonnollisuudesta” vastakohtana institutionalisoidulle uskonnollisuudelle. Steven Sutcliffe on sitä mieltä, että new age edeltää populääriin uskonnollisuuteen siirtymistä. Tällä yhä voimakkaammin esiin nousevalla henkisyydellä on kolme erityispiirrettä: se on toisinajattelua, sillä se poikkeaa institutionalisoidusta uskonnollisuudesta. Se liitetään maallikoihin ja sen myötä kotiin ja arkipäivän pyhittämiseen. Se merkitsee myös, että se on populistista ja henkisyys painottaa kansan tahtoa suhteessa johtohenkilöihin. Kolmanneksi tämä spiritualiteetti on funktionaalista. Siinä toivotaan henkistä toimintaa siinä merkityksessä, että saavutetaan tavoitteita ja luodaan merkityksiä (Sutcliffe 2003). *The Spiritual Revolution* (Heelas & al. 2005) toteaa, että henkisyys on yhä enenevässä määrin työntämässä syrjään perinteistä uskonnollisuutta.

On tultu käännekohtaan ja siirtymässä ”elämisestä jonakin”, siis velvollisuuksien ja sosiaalisten roolien toteuttajasta subjektiiviseen elämään syvässä yhteydessä sekä omaan itseen että muihin. Uskonto kuuluu jonakin elämiseen, sen sijaan henkisyys tai spiritualiteetti liittyy yhteen subjektiivisen elämäntavan kanssa. Henkisyyden käsitteen ymmärtäminen on ollut esillä uskontopsykologisissa käsikirjoissa jo vuosikymmenen ajan. On pohdittu sitä, missä suhteessa henkisyys on uskonnon käsitteeseen. Tavallisesti uskonnolla tarkoitetaan institutio-

nalisoitua ja ritualisoitua aspektia. Henkisyys taas liittyy ensisijaisesti yksityiseen ja subjektiivisesti koettuun uskonnon muotoon.

Psykologi Jan D. Sinnott (2001) määrittelee henkisyyden, *spirituality*, ihmisen henkilökohtaiseksi suhteeksi Pyhään tai transsendenttiseen. Tämä suhde vaikuttaa ihmissuhteisiin ja oman elämän tarkoitukseen. Henkisyyteen voi kuulua elämännäkemyksiä, dogmeja ja harjoituksia, joita voidaan jakaa minkä alakulttuurin kanssa tahansa. Sinnottin mukaan uskonto taas liittyy harjoituksiin ja uskonnäkemyskäsitteisiin, jotka ovat suhteessa tiettyyn dogmijärjestelmään. Uskonto voi olla myös ulkoinen merkki hengellisestä orientaatiosta tai vain yhdistelmä kulttuurisesti yhteen nivoutuneita harjoituksia, uskonnäkemyskäsitteitä tai tapoja.

Tutkijoiden keskuudessa vallitsee yksimielisyys, kun kyseessä on uuden henkisyyden ja uskonnon eroavuus. Joukko amerikkalaisia psykologeja on pohtinut henkisyyden henkilökohtaisia, käytännöllisiä ja kokemuksellisiä näkökulmia. Henkisyyskäsitteessä etsitään ja tavoitellaan Pyhän kokemusta. Siihen kuuluvat tunteet, ajatukset ja käyttäytyminen, jotka nousevat esiin Pyhän etsimisen yhteydessä. Pyhä viittaa jumalalliseen olentoon, jumalalliseen kohtaamiseen, Perimmäiseen totuuteen tai Perimmäiseen Todellisuuteen sellaisena kuin yksilö sen käsittää.

Kaikki tutkijat ovat samaa mieltä siitä, että Pyhän etsiminen on uudelle henkisyydelle ja uskonnolle yhteistä. David Fontana (2003) näkee sekä henkisyyteen, että uskonnollisuuteen kuuluvan uskon elämän hengelliseen ulottuvuuteen sekä siihen, että pidetään kiinni

Mitä enemmän mietiskelijä vaipuu meditaation kohteeseen, sitä vähemmän hän on tietoinen omasta itsestään ja suhteestaan objektiin. Erottelu havainnon ja havaitun, subjektin ja objektin välillä katoaa vähitellen. Meditaatio muuttuu asteittain samadhitilaksi. Se on sanoin kuvaamaton tila, joka merkitsee ”ykseyttä” ja sitä, että dualismi on voitettu.

Sisäistävän ja sitoutuneen (intrinsic-committed) ja välineellistävän ja hyväksyntää etsivän (extrinsic-consensual) uskonnollisuuden tunnusomaisia piirteitä.

Sisäistävä ja sitoutunut

Välineellistävä ja hyväksyntää etsivä

Hengellisyys voimakkaaseen henkilökohtaiseen sitoutumiseen yhdistynyttä.

Universaalisuus, voimakas eettisyys, veljeysihanne, lähimmäisenrakkaus.

Epäitsekkäs, ylittää itsekeskeiset tarpeet, altruistinen, humanistinen.

Malli arkielämään, antaa elämälle tarkoituksen.

Usko merkitykseltään perustavanlaatuinen, hyväksytään varauksetta.

Uskolla perimmäinen merkitys, korkein hyvä ja korkein arvo, lopullinen vastaus.

Korkea itsekunnioitus.

Rakkautellinen, anteeksiantava, myönteinen Jumala. Avoin intensiiviselle uskonnolliselle kokemukselle.

Liittyy tunteisiin voimasta ja kompetenssista, sisäisestä hallinnasta.

"Seuraa virtaa", mukavuus, turvaudutaan kriisitilanteissa.

Eksklusiivisuus, etnosentrisyys, rajautuneisuus omaan ryhmään, sovinistisuus, nurkkakuntaisuus.

Itsekäs, puolustava, suojaava.

Tarkoitushakuinen, käytetään tarpeen mukaan, arkielämään integroimaton.

Usko pinnallista, uskonnäkemyksen selektiivinen valinta.

Utilitaristisuus, välinen muiden tavoitteiden saavuttamiseksi, hyödyttää muita henkilökohtaisia toiveita ja tarpeita.

Arvioi ihmisiä sukupuolen, iän ja statuksen kaltaisten sosiaalisten kategorioiden kautta.

Ankara, kostonhimoinen, rankaiseva Jumala. Taipuvainen sulkeutumaan uskonnolliselta kokemukselta.

Liittyy voimattomuuteen ja ulkoisen kontrollin tunteisiin.

Lähde: Geels&Wikström, Uskonnollinen ihminen, ss. 316–317

tiettyjen hengellisten rituaalien tai harjoituksen yhdistelmästä ja tunnustetaan hengellistä etiikkaa. Henkistä elämää voidaan harjoittaa sekä vakiintuneiden uskonnollisten traditioiden sisä- että ulkopuolella. Fontana määrittelee henkisyyden ”usko ei-materiaaliseen ulottuvuuteen” viittaamalla muihin fyysisen maailman eksistenssitasoihin. Nämä tasot tavoitetaan mystisen kokemuksen kautta. Ihminen on muutakin kuin fyysinen ruumiinsa ja elämään liittyy tarkoitus, jonka mukaan tulisi elää. Kanadalaisessa tutkimuksessa selvisi, että 52 prosentilla väestöstä oli hengellisiä tarpeita joko vakiintuneeseen uskontoon tai kaipaamiseen eheydestä omassa sielussa. Fontana suuntaa huomionsa spiritualiteetin tyyppiin, jota esiintyy juuri tänä päivänä. Hengellisyyteen kuuluu nousu- ja laskukausia ja on paljon merkkejä siitä, että länsimaissa vallitsee tänä päivänä suuri hengellisen elämän tarve (Fontana 2003, 2005).

Antoon Geels matkusti Intiassa ja kohtasi myös siellä suurta hengellisen elämän kaipausta. **Sri Sri Ravi Shankar** kertoi vuoden aikana vierailleen 175:ssä kaupungissa ja kohtasi noin 2 miljoonaa ihmistä omissa retiriiteissään. Toisen gurun, **Sai Baban** ashramissa Geels tapasi noin 5000 osallistujaa.

Ruohonjuuritason henkisyys

Tässä ajassa on myös ihmisiä, jotka eivät halua sitoutua. He sanovat olevansa hengellisiä, mutta eivät uskonnollisia. He uskovat kuulumatta mihinkään tiettyyn uskonnolliseen traditioon. Amerikkalainen uskonnonfilosofi **Robert Forman** julkaisi vuonna 2004 kirjan *Grassroots Spirituality*, **Ruohonjuuritason henkisyys**. Forman esitti mielipiteensä, että kaikkialla maailmassa, mutta etenkin Yhdysvalloissa on kehittynyt suuri toistaiseksi järjestäytymätön tavallisten ihmisten ryhmittymä, jolla on samanlainen henkinen perusnäkemys. Noin 40 prosenttia itseään uskonnollisiksi kut-

suvista ei kuulu mihinkään kirkkoon, moskeijaan, synagogaan tai temppeliin (Forman 2004). Forman on tutkinut tätä ruohonjuurihenkisyyttä. Sen edustajilla on epämääräisesti kuvailtu panteistinen näkemys Jumalasta tai Absoluutista. Tämä tarkoittaa sitä, että Jumala tai häntä vastaava ymmärretään olevan sekä sisäistyneenä luomakunnassa että sen ulkopuolella. Yksikään informanteista ei puhunut traditionaalisesta teistisestä Jumalasta tai Jumalasta transsendenttisena tai isä- tai äitihahmona. Kukaan ei myöskään puhunut hänestä kaukaisena tai ihmiskuntaan nähden erillisenä. Ei myöskään puhuttu taivaallisista palkkioista tai rangaistuksista tai päätyemisestä taivaaseen tai helvettiin kuoleman jälkeen. Tutkijat päätyivät siihen, että tämä panteistinen Jumala on demokraattinen ja tasa-arvoinen. Kaikki ovat osia samasta ykseydestä.

Tässä hengellisyydessä ymmärretään elämän syvyysulottuvuus sisäsyntyiseksi, joskus puhutaan ruumiilliseksi, ikään kuin syvimmäksi minuudeksi. Forman mainitsee Mestari Eckhartin (1260–1328), joka puhui ”pienestä kipinästä”, joka vastasi hindujen Atmania. Haastateltavat olivat tietoisia siitä, että tämä syvyysulottuvuus kätkeytyy rationaalisen ja kognitiivisen minän alle. Ihmisellä on pääsy tähän syvyysulottuvuuteen kulkemalla ei-rationaalista tietä, johon liittyy minuuden muutosprosessi. Monet ilmaisivat halunsa saada työstää henkistä prosessiaan ryhmissä. Henkisen muutoksen prosessiin kuuluu rationaalisuus, mutta se ei ole sen rajaama. Henkinen muutos on rationaalisuuden tuolla puolen, mutta sisältää sen. Prosessin kokonaisuus johtaa koko elämän holistiseen organisoitumiseen. Henkisyys muovaa ihmisen elämää kokonaisuutena. Monet informantit kertoivat, että heidän näkemyksensä on sopiva lähtökohta tai kohtaamispaikka dialogille kaikkia mahdollisia teitä seuraavien ihmisten kanssa.

Uskontojen historia kertoo, että uskonnoilla on taipumusta erottaa ihmisiä toisistaan.

Kypsä usko ja kypsä uskonnollinen tunne

Kypsä uskonnollinen tunne, sentimentti, on hyvin eriytynyt, mikä mm. merkitsee sitä, että ihminen voi asennoitua kriittisesti omaan uskoonsa ja omaan kirkkoonsa.

Kypsä uskonnollisuus on *kannustin itsessään*, se on riippumaton orgaanisista ja psykologisista tarpeista, jotka voivat olla sen lähtökohtana. Allport kutsuu tätä ”funktionaaliseksi autonomiaksi” ja on sitä mieltä, että tämä kriteeri on tärkein erottava tekijä kypsän ja epäkypsän uskonnon välillä (1950, s. 72).

Kypsälle uskonnollisuudelle on leimallista *yhtenäisyys moraalisisissa seuraussuhteissa*. Se vaikuttaa yksilön käyttäytymiseen myös kirkollisten toimintojen ulkopuolella. Kypsä uskonto johtaa toisin sanoen seurauksiin elämässä käytännön tasolla.

Kypsä uskonnollisuus on *monipuolista* elämänfilosofialtaan. Tällä Allport tarkoittaa, että uskonto antaa elämälle tarkoituksen sillä tavoin, että kaikki, mikä tapahtuu, asetetaan suhteeseen olemassaolon jumalallisen ulottuvuuden kanssa.

Kypsä uskonnollisuus on *integraavaa*, eheyttävää. Tämä erityispiirre voidaan nähdä edellisen laajenuksena. Jos ihmisen kokemus asetetaan suhteeseen Jumalan kanssa, se voi olla johtamassa integroituun elämänmalliin jonka sisällä yksittäiset palaset ovat yhteydessä toisiinsa ja rakentavat kokonaisuuden.

Kypsä uskonto on *heuristista* luonteeltaan, mikä merkitsee, ettei kaikkiin kysymyksiin ole annettu vastausta, vaan yksilö etsii jatkuvasti lisää tietoa.

Lähde: Geels&Wikström, Uskonnollinen ihminen, ss. 311–312

Spiritualiteetin historia kertoo, että henkisyys yhdistää. Formanin näkemyksen mukaan ruohonjuurihenkisyydestä muodostuu oma yhteisönsä, joka saa hengellistä ravintoa traditionaalisista uskonnoista, mutta samalla ottaa etäisyyttä niihin. He pitäytyvät omaan tulkin- taansa absoluuttisesta ja äärettömästä, mutta eivät kiellä muita jumaluuksia. Formanin näkemyksiä voisi sanoa eräänlaiseksi globaaliksi henkisyydeksi, jossa nähdään eri uskonnolliset traditiot inspiroivina, mutta ei tyhjentävinä kertomuksina ihmisen tilanteesta.

Uskonnonfilosofi **Keith Ward** (2004) toteaa, että kaikki uskonnolliset traditiot sisältävät osatotuuksia ja jumalallinen todellisuus uhmaa kaikkia kuvailuyrityksiä. On olemassa monia erilaisia tapoja suhtautua hengelliseen todellisuuteen eikä kukaan voi väittää omistavansa sitä ainoaa autuaaksitekevää totuutta. Forman tutki myös ruohonjuurihenkisyyden salaisuutta. Ihmiset kokevat vierauden tunnetta ja yksinäisyyttä ja monet ovat menettäneet tunteen elämänsä tarkoituksesta. Tämä suuntaus tuntuu antavan apua juurettomuuteen.

Naiset ovat erityisen kiinnostuneita henkisyys- toiminnoista ja niihin osallistuu tänä päivänä yhä enemmän naisia ja he ovat usein johtavissa asemissa niissä. Sukupuolirooli ja perherakenne on muuttunut. Vanhoissa traditioissa nainen on usein saanut jäädä alistaiseen asemaan. Naisille on tarjolla naispuolisia jumaluuksia kuten Neitsyt Maria ja Sofia. 1960-luvun nuoret ihmiset kääntyivät vakiintuneita instituutioita vastaan, koska kokivat, että ne eivät puolustaneet ihmisoikeuksia ja kannattivat Vietnamin sotaa. Monet kääntyivät uusiin uskontoihin. Ihmiset kokivat, että kirkko oli pettänyt heidät ja he kannattivat mitä tahansa muuta kuin kirkkoa. Kirkot tuomittiin, eivätkä ne enää tarjonneet uskottavaa tai tyydyttävää elämänskatsomusta.

Ensimmäistä kertaa historiassa ollaan tilanteessa, jolloin länsimaisiin uskontoihin voidaan suhtautua kuin noutopöytä. On mahdollista maistella ja tehdä valintoja. Millään uskonnol-

la ei ole hallussaan sitä ainoaa oikeaa totuutta. Ruohonjuurihenkisyys sanoo ei dogmaattiselle pakkopaidalle. Ihmiset ovat menettäneet uskonsa tieteeseen ja rationaalisuuteen. Tiede ja teknologia ovat tehneet liian paljon virheitä ja ne näyttävät työskentelevän niille, jotka tekevät korkeimman tarjouksen.

Lopuksi

Olen joutunut tekemään radikaaleja valintoja siitä, mitä otan mukaan kirjoitukseeni. En ottanut sitä linjaa, että kirjoittaisin tasapuolisesti vähän jokaisesta teemasta. Valintaa on ohjannut kiinnostus asioihin, jotka tuntuvat tärkeiltä juuri tässä ajassa ja joita aikaisemmin ei ole tutkittu. Olen myös syventynyt perusteellisesti niihin teemoihin, jotka olen valinnut. Antoon Geelsin ja Owe Wikströmin kirja on uskontopsykologian perusteos, jota tullaan käyttämään teologian, psykologian, uskontotieteen ja uskontopsykologian laitoksilla. Se vastaa samalla alaa sivuavien opettajien, ammattilaisten ja opiskelijoiden tarpeisiin. Siinä on hyvin paljon sellaista erityistietoa, joka ei ehkä suurinta osaa lukijoista kiinnosta. Olen tietoisesti jättänyt tästä kirjoituksestani pois sellaisia osa-alueita, jotka selvästi kuuluvat alan ammattilaisten aihepiiriin. Eräs tällainen alue on erittäin mielenkiintoinen kliinisen uskontopsykologian osuus, jossa kuvataan epäterveen uskonnollisuuden piirteitä ja hoitomuotoja. Tämä alue liittyy psykologiseen ja psykiatriseen ammattipätevyyteen kuten myös sielunhoito suurimmaksi osaksi. Elämänhallintaa ja uskonnon osuutta tuen antajana on käsitelty laajasti ja ansiokkaasti, samoin tuhoisaa uskonnollisuutta. Nämä myös olen jättänyt pois.

Kirja on kuitenkin todellinen aarreaitta uskontopsykologisen tiedon suhteen. Tavallista maallikkoa voi kiinnostaa myös joku tiedon alue, jonka kanssa hän itse on jossain elämänsä vaiheessa joutunut kosketuksiin. Olen yrittänyt ottaa tasapuolisesti esiin erilaisten uskonnol-

listen traditioiden asioita ja menetelmiä. Tosi-asia kuitenkin on, että eniten tieteellistä tutkimusta on tehty Yhdysvalloissa ja Euroopassa, joten kristinuskko, juutalaisuus ja islam voivat korostua. Uuden henkisyyden olen nostanut voimakkaasti esiin, koska siitä ei aikaisemmin ole ollut tutkittua tietoa saatavilla. Joku voisi ajatella, että perinteiset uskonnot ovat jääneet liian vähäiselle huomiolle. Niistä on kuitenkin ennestään paljon tutkimusta ja tietoa.

Kirja on melko haasteellinen, mikäli ei ennestään ole kovin paljon perustietoa psykologiasta, uskontotieteestä, teologiasta ja uskontopsykologiasta. Kirjaan tarttuminen kuitenkin kannattaa vaikka motiivina olisi aluksi pelkkä uteliaisuus. Kirja on sen verran monipuolinen, että lukija varmasti löytää siitä itseään kiinnostavaa ainesta. Tässä kirjoituksessani pystyn antamaan ainoastaan maistiaisista tästä teoksesta. Kirjan kirjoittajat ovat oman alansa johtavia ammattilaisia ja tutkijoita. Rivien välistä on luettavissa, että he ovat myös etsijöitä, joita kiinnostavat erityisesti eksistentiaaliset kysymykset. ●

Lähde

Antoon Geels, Owe Wikström: Uskonnollinen ihminen. Johdatus uskontopsykologiaan. Suomennos Kai Takkula. Kirjapaja 2009, 473 s.

Kirjoittaja

Kirjoittaja FM Kaisa Pakkala on toiminut terveydenhuollon lehtorina, psykoterapeuttina ja psykiatrisena sairaanhoitajana.

1700-luvulla malattu Viiden jumaluuden mandala Rakta Yamari -keskuksessa

HERMES TRISMEGISTOKSEN
SEITSEMÄN KOSMISTA PERIAATETTA

*Ensimmäinen
hermeettinen eli
mentalismien
periaate*

“Maailmankaikkeus ja kaikki
mitä siinä on, on mieltä;
maailmankaikkeus on
mentaalin olemukseltaan”.
Ensimmäinen hermeettinen
periaate, mentalismi, on
oppi kaiken kattavasta
Universaalista mielestä.

Jokaisessa ihmisessä on pienen pieni tietoinen osa Universaalia mieltä, ja tätä alkuperästään tietoista pisaraa hermetiikka nimittää Korkeammaksi minäksi.

Mentalismin periaate on hermetiikan kaikkien muiden periaatteiden perusta. Mentalismi tarkoittaa käsitystä mielestä ainoana todellisuutena. Mentalistisen näkemyksen mukaan ei ole olemassa mitään muuta kuin Mieli, johon sisältyy kaikki mitä on olemassa ja jonka ulkopuolella ei ole mitään. Kaikki – aineellinen maailmankaikkeus, aine ja energia, elämä ja ajatukset – ovat mentaali-ilmiö, joka sisältyy yhteen ainoaan, koko maailmankaikkeuden sisältävään Mieleen.

Ykseys moninaisuudessa ja moninaisuus ykseydessä

Monismiksi nimitetään käsitystä, jonka mukaan kaikki, mitä on olemassa, on yhtä. Aine ja henki tai mieli on monistisen käsityksen mukaan samaa substanssia, josta ne eriytyvät. Hermeettistä filosofiaa voidaan nimittää mentalistiseksi monismiksi, sillä se käsittää kaiken olevaisen perimmäisen substanssin mieleksi eli tietoisuudeksi. Mentalistisen monismin vastakohta, materialistinen monismi, puolestaan käsittää kaiken olevaisen aineeksi, materiaksi.

Koska kaiken olemassa olevan perussubstanssi on mieltä ja koska kaikki olevainen sisältyy

siihen eikä mitään voi olla sen ulkopuolella, hermetiikka nimittää sitä *Universaaliksi mieleksi*. Universaali mieli on kaikessa mitä on, eli pienimmässäkin ainehiukkasessa, kaikessa energiassa ja kaikessa liikkeessä. Myös *aine, joka lopultakin on energiaa, on Mieltä*.

Hermetiikka opettaa ykseyttä moninaisuudessa ja moninaisuutta ykseydessä. Sisältäessään kaiken, mitä on, Universaali mieli on Ykseys. Jos sen ulkopuolella olisi jotakin, se ei olisi Kaikki eikä Ykseys. Koska sen sisältämät ilmiöt ovat lukemattomat, ykseydessä on moninaisuus. Universaali mieli luo jatkuvasti maailmankaikkeutta ja sen elämää. Samalla tavoin kuin ihmisen mieli pystyy luomaan mitä moninaisimpia ajatuksia, Universaali mieli luo ajatuksia, jotka ilmenevät lukemattomilla eri tasoilla, sekä näkyvillä eli aineellisilla ja näkymättömillä eli aineettomilla.

Universaali mieli on ikuinen, sillä kaikki, mitä koskaan on ollut olemassa, on tai tulee olemaan, on tallentuneena siihen. Se on rajoiton, sillä ei ole mitään, mikä rajoittaisi sitä. Universaali mieli on muuttumaton, sillä ei ole mitään, mikä aiheuttaisi siinä muutoksia. Se ei suurene eikä pienene, ei lisäännä eikä vähenny, eivätkä mitkään muuttumisen lait päde siihen.

Uskonnot ja seitsemän kosmista periaatetta

Hermeettisen maailmankuvan seitsemää kosmista periaatetta tarkasteltaessa käy selväksi, että jokainen niistä on edustettuna jossakin korkeuskonnossa. Kuitenkaan mikään uskonto ei sisällä kaikkia periaatteita, vaan korostaa vain yhtä tai joitakin niistä.

Ensimmäinen periaate, mentalismi eli kaiken todellisuuden mentaali luonne, esitetään puhtaasti ja selvästi Tiibetin buddhismen esoteerisessa perinteessä. Toinen, vastaavuuksien eli analogian periaate, lieenee yleisesti tunnetuin seitsemästä periaatteesta, ja hermetiikka kokonaisuudessaan edustaa sitä parhaiten. Tutustuminen Kashmirin shaivismiin ja sen keskeiseen oppiin värähtelyistä eli spandasta auttaa her-

metiikan kolmannen periaatteen ymmärtämistä. Neljäs, polariteettien eli vastakohtaisuuksien periaate, on kehitetty täydellisimmilleen Kiinan taoismissa, joka hermetiikan ohella on mahdollisesti maailmankaikkeutta parhaiten selittävä filosofia. Luonnonkansat ovat luonnon kiertokulkua tarkkaillessaan kiinnittäneet huomiota viidenteen eli rytmin periaatteeseen. Hinduismen keskeisiin oppeihin kuuluva syyn ja seurauksen eli karman laki vastaa hermetiikan kuudetta periaatetta. Juutalaisuuden esoteerinen perinteen, kabbalan, oppirakennelmat puolestaan keskittyvät hermetiikan seitsemännen eli sukupuolen periaatteen ympärille.

Koska se kuitenkin sisältää myös kaiken liikkeen, se on ikuisessa liikkeessä kuuden muun periaatteen mukaisesti.

Universaali mieli on elävä, ja siksi kaikki, mitä on olemassa, on elävää sillä se sisältyy tähän elävään mieleen. Se on kaikkialla läsnä oleva ja kaikkitietävä, sillä siihen sisältyvät myös kaikki mentaali toiminta eli kaikki ajatukset, tunteet ja niiden koostamat ajatus- ja tunnekertymät voima- tai energiakenttinä, joiden voimakkuus vaihtelee niihin tallentuneen energian pohjalta.

Maailmankaikkeus miljardeine galakseineen, maapallo ja sen luonto kaikkine eliöineen on olemassa tämän Universaalien mielen omassa mielessä, ja ne ovat Mielen luoma kuva. Kaikki, mitä on olemassa tai on ollut milloin ja missä tahansa, on saanut alkunsa tässä mielessä ja elää siinä. Kuitenkaan ei voida sanoa, että Universaali mieli olisi luonut jotakin erottamalla sen omasta itsestään, sillä kaiken sisäänsä sulkevana siitä ei voi erottaa mitään, ja siksi sen ulkopuolella ei voi olla mitään.

Hermeettisen filosofian periaatteet *Kybalion*-nimiseksi koosteksi laatineet **Kolme initiaattia** selittävät, että Universaali mieli on luonut maailmankaikkeuden omassa mielessään samalla

tavoin kuin esimerkiksi kirjailija luo mielessään henkilökuvansa, taiteilija maalauksensa tai säveltäjä musiikkinsa. Analogisesti maailmankaikkeus lukemattomine ilmenemismuotoineen on Universaalien mielen siinä itessään luoma kuva. Ilman Universaalista mieltä ei ole olemassa maailmaa eikä maailmankaikkeutta, kuten **Shakespearen** luomia henkilöitä ei olisi olemassa ilman Shakespearea. Kuitenkaan ei voida sanoa, että Shakespearen luoma kuningas Lear tai mikään muu hänen henkilöhahmonsa on Shakespeare, eikä näin myöskään voida sanoa, että ihminen olisi Universaali mieli.

Koko luomakunta ihmisineen, eläimineen, kasveineen ja kivineen on Universaalien mielen luoma kuva sen omassa mielessä. Hermeetikot vertaavat Universaalista mieltä rannattomaan mereen, jossa jokainen ihminen on kuin pisara tai laine. Jokainen niistä on olemassa erillisenä, mutta silti jokainen niistä on osa, vaikkakin häviävän pieni, yhdestä suuresta merestä. Emme tiedä, kuinka tietoinen vesipisara on suhteestaan mereen, jonka osa se on, mutta jokainen ihminen voi tulla tietoiseksi Universaalista mielestä, jonka osa hän on.

Jokaisessa *ihmisessä* on pienen pieni tietoinen osa Universaalista mieltä, ja tätä alkuperästään

Miten palvella perimmäistä jumaluutta?

Persoonallisen, ihmisenkaltaisen jumaluuden palvomisen ajatukseen tottuneet saattavat ihmetellä, miten tällaista persoonatonta, kaikkivoipaa jumaluutta voi palvella. Vastaus löytyy Corpus Hermeticum -kokoelman tekstistä nimeltä Täydellinen saarna.

Kun Hermes Trismegistos oli laskeutumassa pojanpoikansa Asklepioksen kanssa vuorelta pyhäköstä, ja he käänsivät kasvonsa etelään aloittaakseen rukouksen, nuori Asklepios ehdotti kuiskaten, että he rukouksen ohella uhraisivat jumaluudelle hyväntuoksuisia voiteita ja suitsukkeita. Ehdotuksen kuullessaan Hermes Trismegistos tuli surulliseksi ja vastasi Asklepiokselle, että jumaluus, joka on kaikkeus, ei tarvitse uhreja ja palvontaa vaan kiitosta.

Corpus Hermeticum -kokoelma luonnehtii tätä perimmäistä jumaluutta näin: "Ellette tee itseänne jumaluuden kaltaiseksi, ette voi ymmärtää jumaluutta, sillä vain samanlaiset ymmärtävät toisiaan. Älkää samaistuko mihinkään, mikä on aineellista, vaan laajentukaa yhtä laajalle kuin se rajattomuus, joka ei ole mitattavissa, ulottukaa ajan tuolle puolen ja tulkaa ikuisiksi, ja silloin ymmärrätte mitä jumaluus on. Ajatelkaa, että myös teille kaikki on mahdollista. Käsittäkää olevanne kuolemattomia ja että kykenette ymmärtämään mitä tahansa ajatussissanne, oppimaan minkä tahansa taidon ja käsittämään minkä tahansa tiedon. Oppikaa olemaan kuin kotonanne minkä tahansa elävän olennon elinpaikoilla, ulottukaa kaikkia vuorior korkeammalle ja alentukaa kaikkia syvänteitä alemmaksi. Yhdistäkää itsessänne kaikki näennäiset eroavuudet: kuumuus ja kylmyys, kuivuus ja kosteus. Ajatelkaa että olette kaikilla yhtä aikaa: maalla, merellä ja taivaalla."

"Ajatelkaa, että ette ole vielä olemassa, että olette äitinne kohdussa, että olette lapsia, että olette vanhoja, että olette kuolleet, että olette haudan takaisessa maailmassa. Käsittäkää mielessänne kaikki tämä yhtä aikaa, kaikki aikakaudet ja kaikki paikat, kaikki aineet, ominaisuudet ja niiden rajattomuus samalla kertaa, silloin voitte ymmärtää, mitä jumaluus on. Mutta jos suljette sielunne ruumiiseenne ja halvennatte itsenne sanomalla: en tiedä mitään, en osaa tehdä mitään, pelkään sekä maata että merta enkä pysty nousemaan taivasiin, enkä tiedä kuka olen enkä tiedä, mitä minusta tulee – mitä tekemistä teillä silloin on jumaluuden kanssa? Mielenne ei pysty käsittämään mitään kaunista tai hyvää, jos takerrutte aineelliseen, ja silloin olette pahoja, sillä on pahuuden huippu olla tuntematta jumaluutta. Kyky tuntea jumaluus, tahto ja toivo olla jumaluuden kaltainen on se tie, joka johtaa suoraan kaikkeen, mikä on hyvää, ja sen tien kulkeminen käy helposti."

Nykyajan hermeetikot selittävät, että jokainen yksilö on Universaalin mielen eli perimmäisen jumaluuden kanssaluoja omalla tasollaan. Ajatellessaan, tuntiessaan ja toimiessaan jokaisena valveilla olon hetkenään hän vaikuttaa omalta osaltaan koko maailmankaikkeuden kokonaisuuteen. Siksi jokaisen tulisi palvella tätä jumaluutta ajattelemalla ja toimimalla myönteisesti ja luoda kokoamalla hyvää energiaa. Myönteisen energian kerääntyminen ja tihtentyminen saa aikaan sen, että yhä useampien on helpompi muuttaa ajatuksensa ja toimintansa myönteisiksi. Vaikka prosessi on pitkä ja se saattaa olla yksilön tasolla ajoittain turhauttava, on hyvä muistaa, että jokaisella ajatuksella ja teolla on vaikutuksensa.

tietoista pisaraa hermetikka nimittää Korkeammaksi minäksi. Ikuisen ja elävän Mielen osana se on elävä ja ikuinen. Se on siis laadultaan sama kuin Universaali mieli, mutta sillä ei ole samaa rajatonta voimaa kuin Lähteellä. Kyse on kuitenkin vain erosta asteikossa, jossa Universaali mieli on äärettömän paljon korkeammalla kuin ihminen, hänen mielensä ja Korkeampi minänsä.

Ihmistä yhdistää Universaaliin mieleen hänen Korkeampi minänsä, se mielen ja tietoisuuden osa, joka tavallaan tietoisuuden taka-alalla huomioi ja tarkkailee ihmisen toimintaa aivan kuin ulkopuolisena. Mielen harjoittamisen kautta on mahdollista ottaa tietoisesti yhteyttä tähän "tarkkailijaan" ja konsultoida sitä.

Korkeampi minä on siis tavallaan sisäinen opas tai viisaus, ja sellaisena sillä on mahdol-

lisuus antaa neuvoja, ohjeita ja varoituksia esimerkiksi erilaisissa ongelmissa ja kriisitilanteissa. Muissa perinteissä sitä vastaa käsite ”omatunto” tai ”Jumalan ääni ihmisessä”.

Pystyäkseen ottamaan tietoisesti yhteyttä Korkeampaan minäänsä ihmisen on opeteltava hiljentämään ”alempi” mielensä eli ne lakkaamatta mielessä virtaavat ajatukset, jotka täyttävät tietoisuuden lähes jokaisena valveilla olon hetkenä. Apuneuvoina mielen hiljentämiseen voi käyttää esimerkiksi luonnon tarkkailua tai erilaisia meditaatio- eli mietiskelytekniikoita.

Korkeampi minä seuraa ihmistä kehdestä hautaan. Ihmisen siirryttyä kuolemaksi nimitetyssä siirtymässä fyysisestä ulottuvuudesta muihin ulottuvuuksiin, Korkeampi minä ikuisena ja elävänä elää edelleen ja osallistuu uuden elämän eli jälleensyntymän ohjelmointiin karman lain mukaisesti. Hermeetikkojen mukaan ihmisen elämän tarkoitus on kehittyä henkisesti yhä tietoisemmille tasoille, kunnes hänen henkensä, Universaalin mielen kipinä, sulautuu Universaaliin mieleen.

Koska kaikkien ihmisten Korkeammat minät ovat osa Universaalia mieltä, niiden Luojaa, kaikki ihmiset ovat perimmäisellä tasolla yhtä ja yhteydessä toisiinsa lukemattomin eri tavoin lukemattomilla eri tasoilla.

Hermeetikot selittävät, että ihmisten Korkeampien minuuksien välillä on yhtä paljon tai yhtä vähän eroa kuin auringonsäteiden välillä: jokaisella auringonsäteellä on suhteensa siihen, mihin se osuu, ja samoin jokaisella Korkeamalla minällä on suhteensa siihen ihmisyksilöön, jossa se asustaa. Vaikka auringonsäteet

enempää kuin Korkeammat minätkään eivät ole täysin identtisiä, Universaali mieli sisältää kaikki Korkeammat minät samoin kuin aurinko sisältää kaikki auringonsäteet.

Luomiskaudet seuraavat toinen toistaan. Kukin luomisen alussa Universaali mieli kohdistaa tahtonsa ”olemisesta” ”tulemiseen”, ja luominen alkaa samanaikaisesti. Käytännössä luominen merkitsee sitä, että Universaali mieli alentaa kahden polariteettinsa välisen vaihtelun tuottamia värähtelyjä jatkumolla, jonka ylimmässä päässä

ovat mahdollisesti vielä tunnistamattomat kosmiset säteet, gamma- ja röntgensäteet, valo, ääni ja viimein aine eri muodoissaan alimmilla tasoilla. Ihmisen aistit pystyvät ilman apuvälineitä havainnoimaan tavallisesti vain häviävän pientä osaa värähtelyjen jatkumosta, mutta monet eläinlajit ovat kehittäneet ihmisen aisteja tarkempien aistiensa lisäksi myös aisteja, jotka ihmiseltä puuttuvat. Aistien jatkeiksi on kehitetty teknisiä laitteita, jotka pystyvät havainnoimaan ja mittaamaan osia tästä jatkumosta, josta kaikkein korkeimpien tai nopeimpien värähtelyjen tasot ovat vielä tieteellisesti tutkimatta. Äärettömän pitkän luomisen aikakauden loppuessa kaikki luotu alkaa vetäytyä takaisin lähteeseensä, Universaaliin mieleen.

Myös ihmisen tasolle sovellettuna kaikki luominen alkaa

mielessä: toiminta ilmenee ensin ajatuksena ja vasta sen jälkeen tekoina. Ihmisen tasolla tekojen tarkoitus määrää niiden laadun. Ajatuksia voi luoda, muuttaa ja poistaa mielestä tahdon voimalla, mutta sitten kun ne ovat saaneet tekojen muodon, niitä ja niiden seurauksia on vaikeaa tai mahdotonta muuttaa toisiksi.

Hermeettisen maailmankuvan seitsemän kosmista periaatetta ovat edustettuina eri korkeuskonnoissa. Kuitenkaan mikään uskonto ei sisällä kaikkia periaatteita, vaan korostaa vain yhtä tai joitakin niistä.

Kuvassa olevat symbolit ovat Kristittyjen risti, Juutalaisten Daavidin tähti, Hindujen Aumkar, Islamin tähti ja puolikuu, Buddhalaisten dharmapyörä, Shintolaisten Torii-portti, Sikhien Khanda, Bahain tähti, Jainalaisten Ahimsa, väkivallattomuuden symboli

Ymmärtääkseen paremmin omaa suhdettaan Universaaliin mieleen ihmisen olisi hyödyllistä kirjoittaa harjoituksen vuoksi paperille oma osoitteensa seuraavassa järjestyksessä: nimi, katu, kaupunki tai kylä; maa, maanosa, planeetta; galaksi ja universumi, jossa hän elää. Samoin kuin atomeja pienemmät energiayksiköt muodostavat atomeja, atomit molekyylejä, molekyylit soluja ja solut ihmisiä, ihminen on solu omassa maailmassaan ja ihmisen maailma on solu hänen universumissaan. Hänen universuminsa on solu metauniversumissa, ja Universaali mieli kattaa tämän kaiken ja kaiken metauniversumin tuolla puolen olevan.

Universaali mieli ja muinaisen Egyptin uskonto

Käsitys Universaalista mielestä perimmäisenä jumaluutena ja eri uskontojen jumaluuskäsitteet eroavat toisistaan. Muinaisen Egyptin uskontoa on nimitetty Mielen uskonnoksi, sillä se opetti perimmäisen jumaluuden olevan Universaali mieli. Siksi hermetiikkaa on pidetty Egyptin uskonnon perillisenä. Käsitys Universaalista mielestä perimmäisenä jumaluutena eli mentalismin filosofia on tuhansia vuosia vanha, ja hermetiikan lisäksi se tunnistetaan idän suurista uskonnoista ja esoteerisessa juutalaisuudessa. Myös ns. luonnonuskonnot ovat tunteneet tämän mielen, energian tai voiman olemassaolon ja läheisyyden ja kunnioittaneet sitä kaikkialla luonnossa vallitsevana elävänä henkenä.

Universaali mieli ei ole sama kuin kristinuskon palvoma persoonallinen jumaluus, joka uskontojen historian tutkimuksen mukaan on juutalaisten rabbien ja kristinuskon teologien

monista kahden tuhannen vuoden takaisten ja sitä vanhempien uskonnollisten käsitysten jumalista koostama henkilöahmo, jolle on annettu Universaalien mielen ominaisuuksia.

Se ei ole myöskään sama kuin muiden uskontojen nimeltä mainitsemat jumalat, jotka kaikki ovat olleet ja edelleenkin ovat ihmismielten luomia kuvia siitä, mitä ne ovat kuvitelleet jumaluuden olevan. Nimeltä mainittu jumalat ovat olemassa palvojiensa mielessä, eivät todellisuudessa, ja mahdollisesti niillä on ollut

esikuvansa jossakin fyysisessä henkilössä. Ihmiset ja heidän mielessään luomansa kuvat jumaluudesta ovat osa Universaalien mielen sisältämistä kuvista, eivätkä ne siis voi olla todellinen tai perimmäinen jumaluus, joka on Universaali mieli itse.

Ajatus, että ihmisenkaltaiset eli antropomorfiset jumalat ovat ihmisen mielen tuottamia kuvia, ei ole uusi. Kautta aikojen on ollut ajattelijoita ja filosofi, jotka ovat todenneet jumalien olevan vain ihmisen järkeilyn tai mielikuvituksen tulosta. On luonnollista, että ihminen on kuvitellut jumalansa olevan toinen ihminen, tosin suurempi ja voimakkaampi kuin hän itse. Muinaiset egyptiläiset huomauttivat, että jos krokotiililta kysyttäisiin, mikä sen jumala on, se vastaisi sen olevan itseään suurempi ja voimakkaampi krokotiili. Egyptissä ja monissa muissa kulttuureissa Universaalien mielen lukuisia eri ominaisuuksia kuvattiin ihmis- tai eläinhahmoisina jumalina.

Todellinen jumaluus ei voi olla ihmisenkaltaisen ja -tapainen, ihmisestä erillinen, eri aikoina eri kulttuureissa eri nimillä hallitseva jumala tai joukko jumalia, vaan kaikkialla kaikkina aikoina kaikkea elämää hallitseva Universaali mieli. Ihmisenkaltaisilla jumaluuksilla spekulointi

Vaikka auringonsäteet enempää kuin Korkeammat minäkään eivät ole täysin identtisiä, Universaali mieli sisältää kaikki Korkeammat minät samoin kuin aurinko sisältää kaikki auringonsäteet.

ei ole mielekästä, ja siksi kaikki kehittyneet filosofiat ja uskonnot ovat käsittäneet niiden parhaimmillaankin olevan vain vertauskuvia, todellisen jumaluuden symboleita, joille ihmiset ovat omassa kehittymättömässä mielessään antaneet itselleen ominaisia piirteitä. Jumaluuden olemassaolosta sinänsä ei voi olla epäilystä eikä sitä voida asettaa kyseenalaiseksi, vaan kysymys on lähinnä jumaluuden olemuksesta. Ihminen on ”jumalan kuva” vain siinä mielessä, että hänen todellinen olemuksensa on hänen aineeton ja ikuinen mielensä tai henkensä, osa Universaalia mieltä.

Mentalismi ja Tiibetin buddhismien salaiset opetukset

Viime vuosisadan alkupuolella **Helena Petrovna Blavatskyn** teosofia inspiroi ranskalaisen **Alexandra David-Neelin** lähtemään matkalle Intiaan, Nepaliin ja Tiibetiin opiskelemaan salaista viisautta paikan päällä. Alexandra David-Neel ei tavannut Helena Blavatskyn eikä muidenkaan näkymättömiä mestareita, mutta lähes kaksikymmentä vuotta kestäneiden matkojensa jälkeen, opiskeltuaan useissa buddhalaisuustareissa useiden eri opettajien johdolla, hän Ranskaan palattuaan katsoi ajan olevan kypsä ja olevansa oikeutettu julkaisemaan siihen saakka vain suullisesti opettajalta oppilaalle välitettyä salaista tietoa.

Alexandra David-Neelin mukaan kaikki buddhalaiset koulukunnat hyväksyvät budd-

hismien perusopetukset, jotka hänen mukaansa mahtuvat kahteen painettuun sivuun taulukon muodossa. Kuitenkin eri koulukunnat tulkitsevat niitä eri tavoin. Tiibetin buddhismille on David-Neelin mukaan ominaista transsendentaali rationalismi, tiukka älyllinen tasapaino, mikä erottaa ne täydellisesti joidenkin muiden buddhismien suuntien emotionaalista mystisismistä. Suorasukaisesti hän ja

hän tiibetiläiset opettajansa jakavat ihmiset mieleltään ja älyltään kolmeen ryhmään: täydellisesti tylsät, joita perimmäiset totuudet eivät kiinnosta ja jotka eivät niitä ymmärrä; keskin kertaiset, jotka ymmärtävät joitakin olennaisia totuuksia, ja ne, joiden mieli ja äly pystyy tunkeutumaan näkyvien ilmiöiden perimmäisiin, näkymättömiin syihin. Tähän kolmanteen, mieleltään terävimpään ryhmään kuuluvat näkevät selkeästi joidenkin suuntausten oikeaoppisina pidettyjen opetusten epäloogisuuden, mutta he ymmärtävät, että ihmiskunnan enemmistö ei ole vielä päässyt niiden tutkimiseen tarvittavalle älylliselle tasolle. Näin

opetukset jäivät salaisiksi myös siksi, etteivät ne kiinnosta ja ettei niitä ymmärretä.

David-Neel toteaa, että tiibetiläisen salaisia oppeja opettavan mestarin tarkoitus ei ole opettaa uskomaan, vaan saada oppilas ajattelemaan, epäilemään, etsimään. Kun kristinuskon julistaa pelastusta uskon kautta, Buddhan painokas suositus oppilailleen oli: ”Epäile!”, sil-

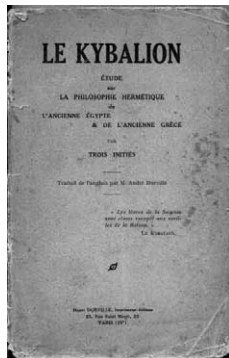
Ranskalainen Alexandra David-Neel lähti teosofian innoittamana matkalle Intiaan, Nepaliin ja Tiibetiin opiskelemaan salaista viisautta parik-sikymmeneksi vuodeksi buddhalaisuustareihin useiden eri opettajien johdolla.

WIKIPEDIA

lä epäily johtaa tutkimaan, ja tutkiminen on Tie, joka johtaa Tietoon. Tiibetiläiset mestarit selittävät, että salaiset opetukset eivät ole ylikuonnollisia ilmoituksia, vaikka niiden välittäjäksi onkin mainittu myyttinen **Dorji Chang**, “taikasauvan kantaja”, vaan ne ovat älyllisen

ja mentaalien tutkimuksen tulosta. Mestari rohkaisee oppilastaan tutkimaan hänelle annettua tietoa perusteellisesti, mutta samalla hän painottaa, että vain sellaisella tiedolla on arvoa, jonka oppilas paisee käytäntöön elämässään. Siksi monet teoreetikot, jotka eivät toteuta opetuksia käytännössä, ovat keskinkertaisten tasolla.

Tietoa fyysisestä todellisuudesta ihminen saa aistiensa välityksellä, mutta tiibetiläisten mestareiden mukaan aistit eivät ole luotettavia, kuten ei ole muistikaan: aistit havaitsevat ilmiön, jonka ihminen tulkitsee oman kokemuksensa, saamansa opetuksen ja toisten ihmisten mielipiteiden perusteella. Lisäksi muisti muuttaa havaintoa ajan mittaan. Tiibetin buddhismen salaisten suullisten opetusten mukaan on kaksi maailmaa: todellinen ja tulkittu. Todellinen maailma on äärettömän nopeiden energiapurkausten jatkuvaa liikettä, josta aistit havaitsevat ja tulkitsevat vain häviävän pienen osan. Tätä pienen pientä osaa kuitenkin pidetään todellisuutena. Aistien havainnoima todellisuus ei kuitenkaan ole ainoa tai koko todellisuus, sillä todellisuus sisältää lukemattomia energiatasoja, ja jokaisella energiatasolla, jokaisessa maailmassa ja kaikilla eliölajeilla on oma todellisuutensa, joka on vain niiden havaittavissa. Kuitenkin on olemassa vain yksi ikuinen virtaus tai liike, joka koostuu yksittäisistä hetkistä eli energiapurkauksista, purkausten välisistä yhteyksistä ja niiden seurauksista.

Hermeettisen filosofian periaatteet Kybalion-nimiseksi koosteeksi laatineet Kolme initiaattia selittävät, että Universaali mieli on luonut maailmankaikkeuden omassa mielessään samalla tavoin kuin esimerkiksi kirjailija luo mielessään henkilökuvansa, taiteilija maalauksensa tai säveltäjä musiikkinsa.

WIKIPEDIA

Viime kädessä ne kaikki yhdessä muodostavat maailmankaikkeuden, joka aiheuttaa aistihavainnon, jonka mieli ja muisti tallentavat ja pystyvät toistamaan ilman uutta aistihavaintoa. Kuitenkin se, mitä havaitaan, on jo ollut olemassa eikä sitä ole enää, sillä liike on mennyt

eteenpäin. Maailma ja todellisuus on kokoelma vääristynyttä havaitsemista, jota pitää yllä usko niiden totuudenmukaisuuteen ja se, miten ihminen käyttää havaintojaan hyväkseen. Tässä mielessä jokainen on oman todellisuutensa luoja.

Maailmassa, joka on energiapurkausten liikettä, jokainen purkaus ja jokainen liike aiheuttaa uuden liikkeen eli siemenen. Siemenet varastoituvat kosmiseen tietopankkiin, ja suotuisissa olosuhteissa ne manifestoituvat eli ilmestyvät näkyviin ja alkavat kasvaa. Kaikki, mitä on olemassa, on syntynyt ja ei ole olemassa vain yhdestä vaan lukemattomista toisiinsa vaikuttavista syistä, joilla on erilaiset mahdollisuudet toteutua. Siksi salaisten opetusten mukaan esimerkiksi tulevaisuutta ei voi ennustaa, vaikka tunnettaisiin kaikki syyt, sillä lopultakin on olemassa vain jatkuvasti muuttuvia todennäköisyyksiä.

Yksilön tasolla jokainen teko, tapahtui se tunteen tasolla haluina ja toiveina, mielen tasolla ajatuksina, tai toiminnan tasolla tekoina varastoituu samoin, vaikkakin niiden seurausten ilmestymiseen saattaa kulua aikaa.

Salaisten opetusten mukaan mieli on vain sana, joka viittaa jatkuvaan mentaaliin toimintaan, ajatusten virtaan. Opetusten mukaan ei ole olemassa kuitenkaan monia mieliä (minun, sinun tai kenenkään muunkaan), vaan yksi ainoa Mieli, joka on kaiken ikuisen ja loppumattoman mentaalien toiminnan summa. Kaikki opit ja teoriat ovat lopultakin ihmisten mielen

toiminnan tulosta: mieli pystyy keksimään toisilleen täysin vastakkaisia teorioita, jotka ovat yhtä tosia tai ei-tosia, sillä niillä ei ole mitään absoluuttista todellisuutta.

Usein vastakkaiset teoriat ovat yhtä absurdeja, mikä osoittaa selvästi mielipiteiden turhuuden. Mielen toiminta luo jatkuvasti illuusioita eli epätäydellistä ja vääristynyttä kuvaa Todellisuudesta. Korkein viisaus, johon salaisten opetuksen opiskelijat pyrkivät, merkitsee vapautumista eli perusteellista muutosta havaitsemisessa, ajattelussa ja tunteissa. David-Neel kuvaa tätä muutosta heräämisenä, joka kumpuaa transsendentaalista, syvästä oivalluksesta, joka puolestaan ulottuu vastakohtaisuuksien maailman tuolle puolen. Tiibetiläisen buddhismien vapautuskäsitteessä ei ole kysymys kuolemasta, vaan mielen vapautumisesta.

David-Neel huomauttaa, että tiibetiläiset mestarit eivät kiinnitä huomiota buddhismien eri suuntausten tulkintoihin vapautuksesta, sillä ne ovat vain tulkitsijoiden mielen muo-vaamia ideoita, joiden takana olevaan Todellisuuteen on päästävä.

Mestarit opettavat, että mielen toiminnan rakentaessa jatkuvasti illuusioita, todellisen vapautuksen saa vain pidättymällä mielen järjestäytymättömästä toiminnasta. On päästävä tilaan, jossa asioita ja ilmiötä tarkastellaan ja analysoidaan antamatta mahdollisuutta mielikuvituksen vaellukselle. Tällainen tila saavutetaan harjoittamalla ei-toimintaa eli hiljentämällä mielen liikkeitä. Alussa riittää kun sallii olemassaolon ja ajatusten virran virrata vapaasti yrittämättä estää tai johtaa sitä, tarkkaillen sitä kuin ulkopuolinen katsoja tai erillään siitä, vaikkakin on itse mukana tapahtumien virrassa

virraten sen mukana. Mestaruuden saavuttanut on "jumalallisen välinpitämättömyyden" tilassa: hän ymmärtää maailman ja olemassaolon olevan vain teatteria, jossa jokaisella näyttämöllä olijalla on oma osansa. Näytelmän päätyttyä niin prinssi kuin kerjäläinen riisuvat näyttämöpukunsa.

Salaiset opetukset harjoittavat oppilasta tarkkailemaan yhtä jumalallisen välinpitämättömästi kuin mitä muuta tahansa ilmiötä myös oman mielensä, tunteidensa ja ruumiinsa toimintoja. Hänen tulisi ymmärtää, että hän ei ole mikään niistä, vaan hänen todellinen olemuksensa, todellinen hän, on osa Kaikkeudesta. Oppi-

las saavuttaa valaistuksen silloin, kun hän tiedostaa näennäisyyksien takana olevan todellisuuden ja oman paikkansa tuossa todellisuudessa. Silloin hän katkaisee kahleensa ja vapauttaa itsensä. Tätä vapautumista mestarit kuvaavat kuin unesta heräämisenä. ●

Ymmärtääkseen paremmin omaa suhdettaan Universaaliin mieleen ihmisen olisi hyödyllistä kirjoittaa harjoituksen vuoksi paperille oma osoitteensa seuraavassa järjestyksessä: nimi, katu, kaupunki tai kylä; maa, maanosa, planeetta; galaksi ja universumi, jossa hän elää.

HERMES TRISMEGISTOKSEN
SEITSEMÄN KOSMISTA PERIAATETTA

Toinen hermeettinen eli vastaavuuden periaate

“Niin kuin alhaalla, niin
on ylhäällä; niin kuin
ylhäällä, niin on alhaalla.”

Toinen eli vastaavuuden
periaate on oppi siitä, miten
Universaali mieli ja kaikki
sen eri ilmenemismuodot
vaikuttavat ja toimivat.

Periaate selventää
Universaalin mielen
ja sen luoman elämän
välisiä suhteita ja
samankaltaisuuksia, jotka
ulottuvat kaikille tasoille.

Spiraali on kuvio, joka toistuu niin suuressa kuin pienessäkin. Kuvassa on rinnastettu tähtisumu ja auringonkukan keskusta.

Kreikkalaisista filosofiista Herakleitos käsitti maailmankaikkeuden dynaamiseksi, alituisessa liikkeessä olevaksi prosessiksi. Tämä käsitys ilmaistiin aksioomalla "kaikki virtaa". Maalaus Hendrick ter Brugghen (1588–1629).

Hermetiikan toinen periaate tuli tunnetuksi Euroopassa 1200-luvulla, jolloin se ilmestyi latinaksi kirjasena nimeltä *Tabula Smaragdina Hermetis* eli Hermeksen Smaragditaulu. Vuosisatojen ajan siinä ilmaistu toinen periaate oli ainoa, joka tuli yleisesti tunnetuksi painetussa muodossa ja siksi voitiin yhdistää suoraan **Hermes Trismegistokseen**. Smaragditaulujen kirjoitus alkoi Hermes Trismegistoksen aksioomina tunnetuin sanoin "Hermeksen salaiset sanat. Ne ovat totta, ilman mitään vääryyttä (vilppiä), ja todelliset. Niin kuin on alhaalla, niin on ylhäällä..." Koska teksti oli ajan tapaan kirjoitettu symbolisella salakielellä, sitä oli ja on edelleen vaikeaa ymmärtää ilman opettajan suullista selitystä.

Mikrokosmos makrokosmoksessa – analogian periaate

Toinen periaate on ilmaistu lyhyessä, helposti muistettavassa muodossa: ihminen on *mikro-*

kosmos makrokosmoksessa, sillä makrokosmoksen eli maailmankaikkeuden mallit toistuvat myös ihmisen mikrokosmoksen tasolla. Ihmisen olemus on lukemattomista soluista ja elimistä koostuva fyysinen, tunteiden, mielen ja hengen kokonaisuus, jossa kaikki osat vaikuttavat toisiinsa. Ihminen puolestaan voidaan käsittää soluksi omassa yhteisössään ja lopultaakin maailmankaikkeuden makrokosmoksessa. Vastaavuuksien periaate pätee kaikkialla analogisen mallin mukaan.

Hermeettisten opetusten mukaan kaikki, mitä Universaali mieli on luonut, jakaantuu kolmelle tasolle: fyysiselle, mentaalille eli mielen ja henkiselle tasolle. Kukin näistä tasoista eli ulottuvuuksista eli maailmoista jakautuu alatasoihin, ja kukin näistä alatasoista puolestaan omiin alatasoihinsa loputtomiin. Kullakin tasolla on vastaavuutensa toisten tasojen kanssa, eli mitä tahansa tapahtuu ylemmillä tasoilla, heijastuu alemmille tasoille ja vaikuttaa niihin, ja vastaavasti mitä tapahtuu alemmilla tasoilla, heijastuu ylemmille ja vaikuttaa niihin.

Tätä käsitystä on nimitetty hierarkkiseksi, mutta selvemmin ajatusta ilmentää nimitys kerroksittainen tai sisäkkäinen autonomia, sillä eri tasot ovat itsessään autonomisia osia maailmankaikkeuden suunnattoman suuressa järjestelmässä. Kerroksittaisen autonomian idea selittää maailmankaikkeuden, maailmojen ja niiden asukkaiden keskinäisen sitoutuneisuuden, joka ulottuu ylhäältä alas ja alhaalta ylös sekä vaikuttaa myös samalla tasolla olevien välillä.

Analogisen mallin mukaan hermetiikka opettaa, että mitä tapahtuu solussa, tapahtuu koko ihmisessä; mitä tapahtuu ihmisessä, tapahtuu koko yhteiskunnassa; mitä tapahtuu yhteiskunnassa, tapahtuu koko maailmassa ja edelleen koko maailmankaikkeudessa ja päinvastoin. Ihmisen tasolla tämä merkitsee sitä, että hänen kaikki tasonsa eli keho, tunteet, mieli ja henki ovat alituisessa, tiiviissä vuorovaikutussuhteessa. Ihmisen kehon kieli heijastaa hänen sisäistä maailmaansa eli hänen tunteitaan ja ajatuksiaan, eli niin kuin on hänen sisimmäs-

Ihminen on mikrokosmos makrokosmos- sessa, sillä makrokosmoksen eli maailman- kaikkeuden mallit toistuvat myös ihmisen mikrokosmoksen tasolla.

sään, niin on hänen ulkopinnallaan. Tunteet ja mieli vaikuttavat ihmisen fyysiseen kehoon, ja vastaavasti hänen fyysisen kehonsa tuntemuksilla on taipumus vaikuttaa hänen tunteisiinsa ja mieleensä.

Uusi fysiikka esittää toisen hermeettisen periaatteen idean maailmankaikkeuden holografisessa mallissa, jossa maailmankaikkeuden pieninkin osanen on malli tai heijastus koko maailmankaikkeudesta samoin kuin hologrammin pienin osanen sisältää koko kuvan. Samoin ihmisen jokaista solua ja sen sisältämää geeniketjua voidaan verrata holografiseen malliin: solussa olevat geenit sisältävät ihmisen fyysisen kehon, joka voidaan tuottaa eli kloonata yhden solun avulla.

Vastaavuuden periaate ja yleinen systeemitheoria

Ensimmäinen eli mentalismin periaate selittää maailmankaikkeuden kaikkine ilmiöineen olevan Mieltä ja kaiken tapahtuvan tässä Mielessä sen luomina kuvina. Koska maailmankaikkeuden lukemattomat ilmiöt eli moninaisuus sisältyy Mieleen, tässä Ykseydessä on moninaisuus ja moninaisuudessa Ykseys. Toinen eli vastaavuuksien periaate selittää kaikkien ilmiöiden ja kaiken elämän yhteen sitoutuneisuuden ja sen, miten kaikki vaikuttaa kaikkeen lukemattomin eri tavoin lukemattomilla eri tasoilla.

Tiibetin buddhismiin salaiset suulliset opetukset tähdentävät Mielen ensisijaisuutta, ja maailmankaikkeus kaikkine ilmiöineen on siitä virtaavana toissijainen. Buddhismi opettaa,

että jokainen ajatus, tunne ja teko vaikuttaa kokonaisuuteen. Viime vuosikymmeninä tämä esoteerisen perinteen vuosituhansia opettama käsitys on hyväksytty tieteessä yleisessä systeemitheoriassa, tosin eri termein ilmaistuna. Buddhismin varhaisia kirjoituksia tutkinut **Joanna Macy** on kartoittanut yksityiskohtaisesti buddhismiin keskinäisen vuorovaikutuksen opin ja yleisen systeemitheorian yhtäläisyyksiä.

Joanna Macyn mukaan Buddhan varhaisimpiin kirjoituksiin sisältyy oppi kaiken olevaisen yhtäaikaisesta luomisesta, mistä seuraa kaiken riippuvuus kaikesta ja kaiken olevaisen yhteen sitoutuneisuus lukemattomin tavoin (the doctrine of dependent co-arising), eli kaikki syntyy keskinäisten suhteiden välisestä vuorovaikutuksesta. Hän huomauttaa, että tällainen käsitys on ollut vieras länsimaaisessa, lineaarisesti tai yhdensuuntaiseksi kuvatussa filosofisessa ja uskonnollisessa ajattelussa aina viime vuosikymmeniin asti.

Tieteen kehittyessä on tultu huomaamaan länsimaisen käsityksen virheellisyys, ja todellisuutta selittämään on kehitetty yleinen systeemitheoria. Hermeettinen viisaus esittää yleisen systeemitheorian periaatteen yksinkertaisella aksioomalla: kaikki vaikuttaa kaikkeen, ja vuorovaikutus käy kaikkiin suuntiin. Macy huomauttaa, että kreikkalaisista filosofeista **Herakleitos** käsitti maailmankaikkeuden dynaamiseksi, alituisessa liikkeessä olevaksi prosessiksi. Tämä käsitys ilmaistiin aksioomalla ”kaikki virtaa”.

Hän toteaa, että jo **Platon** ja viime kädessä **Aristoteles** poikkesivat tästä buddhismia

Jatkuvassa muutostilassa olevassa todellisuudessa ei mikään tieto ole lopullista vaan muuttuvaa.

muistuttavasta ajattelusta ja loivat perustan länsimaiselle lineaariselle ajattelulle. Vasta 20. vuosisadan alun tiede alkoi murtaa aristoteellista ajattelua siinä vaiheessa, kun fyysikot huomasivat havainnoijan itsensä vaikuttavan havainnoitavaan. Yleinen systeemiteoria muutti ajattelua lopullisesti. Joanna Macyn mukaan buddhismin keskinäisen riippuvuuden oppi (the doctrine of mutual causality) esittää todellisuuden dynaamisena, keskinäisessä riippuvuussuhteessa olevana prosessina. Kaikki ilmiöt, olivatpa ne mentaaleja tai fyysisiä, ovat olemassa keskinäisessä kausaalisessa vuorovaikutussuhteessa ja pitävät sitä yllä, eikä mitään osaa tästä verkostosta voida pitää muuttumattomana tai itsenäisenä.

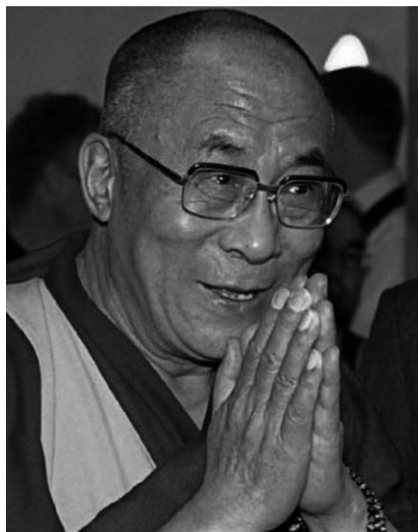
Yleisen systeemiteorian mukaan mitä tahnassa kokonaisuuksia voidaan parhaiten kuvata ja käsitellä systeeminä tai järjestelminä, joissa jokainen osa vaikuttaa jokaiseen muuhun osaan ja jossa kokonaisuus on enemmän kuin osiensä summa. Kaikki kokonaisuudet, järjestelmät, organismit tai mitä nimitystä niistä halutaankin käyttää, vaikuttavat puolestaan toisiinsa kokonaisuuksiinsa, eli ne ovat avoimia systeemeitä muuttuessaan jatkuvasti

tämän vuorovaikutuksen pohjalta. Avoimille systeemeille on ominaista alituinen muutos ja pyrkimys tasapainoon. Systeemien välisessä vuorovaikutuksessa havaitaan kahdenlaista palautetta: negatiivista, joka pyrkii pysyvään eli stabiiliin tilaan rajoittaessaan vuorovaikutusta muiden järjestelmien kanssa, ja positiivista, joka pyrkii kiihdyttämään vuorovaikutusta eli destabilisoimaan. Näiden palautteiden välillä pitäisi vallita dynaaminen tasapaino.

Yleisen systeemiteorian näkökulmasta voidaan tarkastella myös kulttuuriteita, yhteiskuntia ja niiden rakentamia todellisuuden havainnoimismalleja ja maailmankäsityksiä eli paradigmoja. Jokainen paradigma kohtaa haasteita, ja se pyrkii käsittelemään niitä oman mallinsa mukaisesti. Siksi on tärkeää tarkkaila omaa mieltään ja sitä, miten mielen toiminta muovaa todellisuutta. Jatkuvassa muutostilassa olevassa todellisuudessa ei mikään tieto ole lopullista vaan muuttuvaa, ja

tämän tiedon puolestaan pitäisi auttaa havainnoijaa vapautumaan jäykistä mielipiteistä ja ennakkoluuloista.

Macy huomauttaa, että ruumiin ja sielun välinen yhteys on ollut filosofisen spekulatiion

Aikamme merkittävimpiin uskonnollisiin merkik henkilöihin kuuluva Tiibetin buddhismin henkinen johtaja Dalai Lama kiteyttää uskontonsa ytimen kahteen sanaan: rakkaus ja myötätunto.

WIKIPEDIA

aiheena kautta aikojen. Mitä sitten ovat tajui-
suus ja tietoisuus? Keskinäisen riippuvuuden
suhde pätee tässäkin, ruumista ja mieltä ei voi
erottaa toisistaan. Mielen kehittäminen on en-
siarvoisen tärkeää, sillä rauhallinen, joustava ja
tasapainoinen mieli pystyy havainnoimaan to-
dellisuutta terävimmän. Yleisen systeemitheori-
an periaatteiden pohjalta on kehitetty persoo-
nallisuustestejä ja psykoterapioita, ja aikanaan
myös nykyisin yliaistillisina pidettyjen kykyjen
kehittäminen tulee mahdolliseksi.

Buddhismi ei rajoita tietoisuutta vain ihmi-
seen, vaan kaikki elämänmuodot ovat tietoi-
sia. Ihminen on vain yksi psykofyysisen vir-
ran ilmentymä. Tieto kaiken olemassa olevan
elollisuudesta ja yhteen sitoutuneisuudesta
herättää sen rajattoman rakkauden ja myötä-
tunnon koko luomakuntaa kohtaan, jota on
kutsuttu Buddhan sydämeksi, joka ei tunne
rajoja. Aikamme merkittävimpiin uskonnol-
lisiin vaikuttajiin kuuluva Tiibetin buddhis-
min henkinen johtaja **Dalai Lama** kiteyttää
uskontonsa ytimen kahteen sanaan: rakkaus
ja myötätunto.

On selvää, että tällaisella käsityksellä on mer-
kitystä koko yhteiskunnan kannalta. Ihminen
eroaa muista organismeista vain siinä, että hä-
nellä on vapaa tahto valita ja vaikuttaa sekä it-
seensä että ympäristöönsä. Keskinäisestä vuo-
rovaikutuksesta johtuen jokainen yksilö luo
paljolti itse oman todellisuutensa, sillä hän
pystyy vaikuttamaan asioiden kulkuun. Tämän
toteamisella on luonnollisesti myös eettistä ja
moraalista merkitystä, sillä se osoittaa, että
ihminen ei ole riippuvainen mistään yliluon-
nollisesta ulkopuolisesta voimasta. Tällainen
ajattelu antaa ihmiselle valinnan vapauden,
mutta myös asettaa hänet vastuuseen kaikis-
ta ajatuksistaan ja teoistaan. Jokainen yksilö
osana kokonaisuudesta eli ”holonina” holo-
grafisessa maailmankaikkeudessa eli prosessis-
sa, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen, määrittää
omalta osaltaan, millaiseksi tämä kokonaisuus
muodostuu.

Keskinäisen riippuvuuden maailmassa yksi-
löt, yhteiskunnat ja kulttuurit ovat vastuussa

toisistaan, ja järjestelmän eli organismin ter-
veys on turvattava ennen kuin ongelmat kas-
vavat ylitsepääsemättömiksi. Siksi yksilöiden
on tärkeää laajentaa käsitystään vastuustaan,
pyrkä samaistumaan toisiin yksilöihin ja ko-
ko luomakuntaan sekä toimia tältä perustalta,
sillä siitä riippuu organismin eloonjääminen,
Macy huomauttaa, että ongelmien kieltäminen
ja vähätteleminen samoin kuin niiden kärjis-
täminen on edesvastuutonta: keskinäisen riip-
puvuuden maailmassa ongelmia ei voi jättää
ratkaisematta. ●

HERMES TRISMEGISTOKSEN
SEITSEMÄN KOSMISTA PERIAATETTA

*Kolmas
hermeettinen eli
värähtelyn
periaate*

”Kaikki liikkuu, kaikki värähtelee, mikään ei ole lepotilassa.” Kolmas eli värähtelyn periaate selittää maailmankaikkeuden luonteen ja rakenteen ikuisessa liikkeessä olevana prosessina, jossa eri tasojen, ulottuvuuksien tai ilmiöiden väliset eroavuudet johtuvat niiden värähtelyjen ominaisuuksista.

Mantrojen eli äänneyhdistelmien käyttö perustuu havaintoon, jonka mukaan jokaisella äänteellä ja sen värähtelyillä on oma erityinen vaikutuksen sekä sen ääntäjän että kuulijan tietoisuuteen. Siksi mantraa mietiskelyssä käytettäessä on tärkeää tietää sen vaikutus.

Hermetiikan seitsemästä periaatteesta värähtelyn periaate on ollut luonnontieteiden kiinnostuksen kohteena enemmän kuin muut kuusi. Sen tutkiminen on avannut täysin uusia näkymiä maailmankaikkeuden ja sen rakenteen tutkimiseen.

Värähtelyjen maailmankaikkeus eli "kaikki virtaa"

Hermetiikan kannalta olennaista on, että nykytiede on todistanut fyysisen maailmankaikkeuden koostuvan jatkuvassa liikkeessä olevista atomeista, jotka puolestaan koostuvat atomia pienemmistä värähtelevistä energiapaketeista. Tämä oli tunnettua esoteerisista opetuksista jo tuhansia vuosia sitten: näkyvän maailmankaikkeuden on selitetty lopultakin olevan illuusio, harha ja aistien leikkiä. Esoteeriset opetukset eivät suinkaan kiellä näkyvän, fyysisen maailman olemassaoloa, vaan ne selittävät omalla sanastollaan saman, mitä nykyinen tiedekin: jos atomit ovat värähtelevää energiaa, niin näkyvä maailmankaikkeus sekin on värähtelevää energiaa. Aineen ja energian vastaavuussuhde käy matemaattisesti ilmi fyysikko **Albert Einsteinin** kaavasta $E = mc^2$.

Hermetiikka menee kuitenkin pidemmälle kuin nykyinen tiede. Vaikka tiede on todennut maailmankaikkeuden energialuonteen, ja muutamat eturivin fyysikot näkevät sen valtava hologrammina tai paremminkin hololiikkeenä, tieteen paradigma eli tieteellinen maailmankäsitys ei toistaiseksi ota huomioon mielen osuutta maailmankaikkeuden eli todellisuuden luomisessa, eli se kieltää mielen ensisijaisuuden. On fyysikkoja, jotka ovat uskaltaneet sanoa, että mitä enemmän he tutkivat maailmankaikkeutta ja sen ilmiöitä sitä enemmän se

alkaa muistuttaa suurta ajatusta, ja että maailman aine on "mielen ainetta", mutta tieteen tekijöiden enemmistö pitää ainetta ensisijaisena ja mieltä aivotoinnin tuloksena. Hermetiikka selittää aineen emanoituvan eli virtaavan Universaalista mielestä alaspäin johtavassa jatkumossa. Tämän mukaan eroavuudet aineen, energian, mielen ja hengen välillä johtuvat niiden värähtelynopeudesta. Nykyinen fysiikka tuntee ja soveltaa vain osaa tästä jatkumosta.

Universaali mieli on hermeettisten opetusten mukaan kaikkein nopeinta värähtelyä. Luomisprosessissa eli maailmankaikkeutta muodostaessaan Universaali mieli alentaa värähtelyjään yhä alenevassa skaalassa, ja lukemattomat eri värähtelytasot päätyvät viimein kaikkein tiheimpään ja raskaimpaan aineeseen. Universaali mieli ja sen luoma maailmankaikkeus eli koko todellisuus on näin ollen eri värähtelytasoilla värähteleviä ja sykkiviä energiakenttiä. Toiset niistä ovat näkyvässä eli aistein ja teknologian avulla havainnoitavassa muodossa, mutta tämä osa maailmankaikkeudesta on häviävän pieni verrattuna niihin ulottuvuuksiin, joita toistaiseksi ei voida havainnoida aistein ja teknisin välinein.

Kuitenkin näkymättömät energiakentät ovat yhtä todellisia kuin näkyvä maailmankaikkeus, ja ne ovat olemassa ja toimivat joka puolella ympärillämme eri värähtelytasoilla. Tieteen ja sen teknisten sovellutusten kehittyessä nämäkin energiakentät tulevat tunnetuiksi, ja niitä voidaan käyttää samoin kuin viime vuosisadalta lähtien löydettyjen energiamuotojen käyttö on jo vuosikymmeniä ollut jokapäiväistä, itsestään selvää todellisuutta.

Universaalin mielen tasolla ei ole aikaa, sillä kaikkein korkeimmilla värähtelytasoilla väräh-

Absoluutin tietoisuuden tasolla ei ole aikaa.

telyt ovat niin nopeita, että kaikki tapahtuu kaikkialla yhtä aikaa. Esimerkkinä tästä on se, että jos olisi mahdollista matkustaa lentokoneella tai avaruusaluksella maapallon ympäri valon nopeudella, yhdessä sekunnissa alus kiertäisi maapallon seitsemän kertaa eli alus olisi joka puolella maapalloa käytännöllisesti katsoen samalla hetkellä, ja lentäjä näkisi samalla kertaa kaiken, mitä sen pinnalla tapahtuu. Analogisesti Universaalin mielen tasolla värähtelyt ovat niin nopeita, että siinä vallitsee ikuinen nykyhetki, joka kattaa menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden. Silloin ei myöskään paikan rajoituksia ole olemassa, sillä kaikki on kaikkialla yhtä aikaa.

Nykyfysiikan käsitys aika-avaruuden jatkumosta (space-time continuum) esittää fysiikan sanastolla hermetiikan näkemyksen tilan ja ajan yhtenevyydestä. Maailmankaikkeus on hermetiikan kolmannen periaatteen mukaan prosessi tai virtaus paremminkin kuin rakenne. Perimmäinen ajatus on se, että kaoottinen maailmankaikkeus lukemattomine ilmiöineen on järjestäytynyttä, muuttumattomien kosmisten lakien alaista ja niiden mukaan toimivaa. Mielen energian eri nopeuksilla värähtelevää virtausta. Aineen tasolla värähtelyt ovat niin alhaisia, että ihminen aisteillaan mieltää aineet

enemmän tai vähemmän kiinteäksi aineeksi, nesteiksi tai kaasuiksi, sillä aistit eivät pysty erottamaan atomien ja atomia pienempien yksiköiden energiakenttien liikettä.

Hermetistien käyttämässä esimerkissä aineen tasolla tapahtuvasta värähtelyjen muutoksen vaikutuksesta on jääpala, joka sitä lämmitettäessä ja sen energiavärähtelyjen nopeutuessa muuttuu ensin vedeksi, sitten höyryksi ja viimein häviää kokonaan näkyvistä. Päinvastainen prosessi tapahtuu vesihöyryn tiivistyessä: kylmetessään se muuttuu vedeksi, lumeksi ja jääksi. Energian muuttaessa muotoaan mitään kuitenkaan ei ole hävinnyt: energiaa ei voi luoda eikä hävittää. Tässä mielessä Universaali mieli ja sen luoma ja sisältämä maailmankaikkeus on kuin suljettu energijärjestelmä: sen ulkopuolella ei voi olla mitään, siitä ei voi erottaa mitään, eikä siihen voi lisätä mitään. Kuitenkin se on samalla avoin järjestelmä, sillä sen energia muuttaa muotoaan jatkuvasti ja kaikkialla ikuisessa kiertokulussa.

Värähtelyn periaatteen ymmärtämiseksi ja soveltamiseksi on tarpeen tuntea tärkeimmät värähtelyyn liittyvät fysikaaliset lait, jotka käsittelevät mm. resonanssia, aallonpituuksia, rytmiä, jne. Mille tahansa värähtelylle on ominaista taajuus ja resonanssi, jonka olemassa-

Resonanssin toiminnasta selkeä esimerkki on musiikki. Soitettaessa pianolla mikä tahansa nuotti, vastaavan kielen alkaessa värähdellä myös seuraavan oktaavin vastaava kieli resonoi siihen eli alkaa värähdellä samalla taajuudella.

olo tai puuttuminen määrittää mitä ihmisen on mahdollista aistia. Havainnoitaessa todellisuutta aisteilla todellisuutena pidetään sitä, mitä pystytään näkemään, kuulemaan, haistamaan maistamaan ja koskettamaan. Aistien jatkeiksi on kehitetty laitteita, joiden avulla on mahdollista muuntaa aistien havaittaviksi sellaisia värähtelyjä, joita aistit eivät muutoin pystyisi havaitsemaan. Esimerkiksi radioaallot eivät näy silmälle eivätkä kuulu korvalle, mutta ne menevät läpi seinistä ja saavat metalliantennin resonimaan ja radiolaitteen mittaamaan ne korvin aistittavaan muotoon. Siitä ilmeisestä tosiasiasta huolimatta, että todellisuus jatkuu aistien tuolle puolen, suuri osa ihmiskuntaa pitää todellisuutena vain aistein havaittavaa maailmankaikkeutta.

Resonanssin toiminnasta selkeä esimerkki on musiikki. Värähtely ja resonanssi toimivat yhdessä siten, että esimerkiksi soittaessa pianolla mikä tahansa nuotti, vastaavan kielen alkaessa värähdellä myös seuraavan oktaavin vastaava kieli resonoi siihen eli alkaa värähdellä samalla taajuudella. Kaikista taiteen lajeista musiikki vaikuttaa ehkä kaikkein kokonaisvaltaisimmin ihmiseen, niin kehoon kuin tunteisiin ja mieleen. Tutkimusta musiikin vaikutuksesta on ollut olemassa tuhansia vuosia, ja musiikkia on käytetty terapeuttisessa, mutta myös muissa tarkoituksissa. Musiikin äänivärähtelyjen, harmonioiden tai riitasointujen vaikutus kuuloaistin kautta on jokaisen koettavissa. Koska resonanssi toimii myös muilla tasoilla, kieleen on syntynyt ilmaisu "olla samalla aaltopituudella".

Ihminen resonoi maapallon sähkömagneettisen kentän värähtelyihin. Samalla taajuudella resonointi eli värähteleminen Maan erittäin voimakkaan värähtelykentän kanssa tuottaa

ihmiselle sekä emotionaalista, mentaalista että henkistä mielihyvää. Koska Maa ja ihminen värähtelevät eri taajuuksilla, ihmisen on muunnettava omat värähtelynsä samalle taajuudelle maapallon kanssa, mikä tapahtuu esimerkiksi meditoimalla eli mietiskellessä.

On helppoa ymmärtää aineen olevan atomien energiakenttien värähtelyä, mutta vaikeampi hyväksyä myös tunteiden, mielen ja ajatusten olevan värähtelevää energiaa, joka toimii muiden energiakenttien tavoin. Kuitenkin hermetiikan kolmas periaate opettaa, että ihmisen kehon lisäksi hänen tunteensa ja mielensä kaikki toiminnot kuten halut ja toiveet,

ajatukset ja muisti, ovat nekin värähtelyä, ja kaikki ne vaikuttavat toinen toisiinsa. Ne ovat myös alituisessa, joskin suurelta osin tiedostamattomassa vuorovaikutussuhteessa muiden ihmisten vastaaviin värähtelykenttiin. Jokainen lähettää ja ottaa vastaan erilaisia värähtelyjä aisti- ja viestintäelimiensä sekä koko kehonsa kautta esimerkiksi äänivärähtelyinä eli puheena, lämpövärähtelyinä, tuoksuina ja hajuina. Näiden viestintämuotojen lisäksi jokainen ottaa vastaan ja lähettää tunteiden ja ajatusten luomia energiakenttiä.

Värähtelyn periaatteen soveltaminen käytännössä

Värähtelyn periaatteen avulla voidaan ymmärtää esimerkiksi täydentävien terapioiden toimintaperiaatteita. On oivallettu, että monissa terveysongelmissa on syynä kehon, tunteiden tai mielen epätasapaino. Hermetiikka ja fysiikka todentavat tämän huomion: on yleisesti tunnettua, että mitkä tahansa värähtelyt pyrkivät pysymään samalla aaltopituudella ja ylläpitämään oman rytminsä. Jos värähtely pakotetaan

On fyysikkoja, jotka ovat uskaltaneet sanomaan, että mitä enemmän he tutkivat maailmankaikkeutta ja sen ilmiöitä, sitä enemmän se alkaa muistuttaa suurta ajatusta, ja että maailman aine on "mielen ainetta".

poikkeamaan niistä, seurauksena on epärytmi ja epätasapaino, ja kun häiriön aiheuttaja on poistettu, värähtely palaa omaan rytmiinsä. Ihmisen kehon, tunteiden ja mielen värähtelykentässä häiriöt aiheuttavat fyysistä epämukavuutta, jopa sairautta, sekä tunteiden ja mielen ongelmia ja tasapainottomuutta. Ongelmat ja sairaudet voidaan poistaa lopullisesti vain poistamalla häiriön aiheuttaja, jolloin tasapaino ja hyvinvointi palaavat automaattisesti.

Ihmisen todellinen olemus on maailmankaikkeuden puhdas, elävä Tietoisuus.

Koska fyysinen keho, tunteet ja mieli ovat samaa, tosin eri tasoilla ilmenevää energiaa, ne vaikuttavat toisiinsa alituisesti. Fyysisen kehon epämukavuus ja epätasapaino, mistä tahansa se johtuukin, vaikuttaa tunteisiin ja mieleen esimerkiksi ärtymyksenä ja kiukutteluna; tunteiden epätasapaino puolestaan sekä kehoon että mieleen, ja mielen epätasapaino kehoon ja tunteisiin. Mikä tahansa ihmisen kehon, tunteiden ja mielen kanssa kosketukseen tuleva vaikuttaa ihmisen kaikkien energiakenttien tasapainoon myönteisesti tai kielteisesti, oli se ravintoa, lämpöä, valoa tai kosmista säteilyä, taidenautintoa tai toisten ihmisten tunnesäteilyä, sanoja ja niiden oheisviestintää tai ajatusten luomia värähtelyjä.

Mentalismin periaatteen mukaan kaikki luominen eli toiminta alkaa mielessä ajatuksena ja suunnitelmana, joita seuraavat teot. Ihminen

pystyy värähtelyn periaatteen sisäistettyään harjoittamaan oman tahdonalaisen ajatuksensa avulla kehonsa, tunteensa ja mielensä niin, että ne pysyvät tasapainossa ja pitävät yllä kaikinpuolista hyvinvointia. Tahdolla luomiensa energiakenttien avulla hän pystyy vaikuttamaan myös toisiin ihmisiin ja jopa eläimiin ja kasveihin. Useimmat ihmiset eivät kuitenkaan edes aavista pystyvänsä tähän, sillä he ovat fyysisten tarpeidensa, tunteidensa ja alemman mielen-sä tahdottomia välineitä. Mestari on se, joka pystyy tahtonsa avulla haluamaan ja tekemään sitä, mikä hänelle on parasta.

Ihmiset tuntevat vaistomaisesti toistensa värähtelyt. Myönteisyys kohottaa ja tasapainottaa värähtelyjä, ja tällaisen henkilön seurassa tuntuu miellyttävältä. Kielteisyys alentaa värähtelyjä, ja kielessä on sanonta ”on raskas olla”, kun taas onnellinen ihminen puolestaan ”liitelee pilvissä”. Mestaruuteen pyrkivän tulisi harjoittaa tahtoaan haluamaan vain myönteisiä, tasapainoa ylläpitäviä asioita ja tietoisesti poistamaan mielestään alhaiset, kielteiset ajatukset.

Ihmiset ja eläimet pitävät mielihyvän tunteesta, ja myönteinen ajattelu ja toiminta pitävät yllä sekä omaa että ympäristön mielihyvän tunnetta. Jos tunteet ja ajatukset pyrkivät kääntymään kielteisiksi, jokaisella on vapaa tahtonsa käytettävissään: tahdon avulla jokaisella on valta muuttaa kielteinen myönteiseksi. Kaikkein eniten ajatukset ja tunteet vaikuttavat ihmiseen itseensä. Ajatus on ”mielen ainetta”, ja siksi hermetistit neuvovat mestaruuteen pyrkivää opettelemaan ensiksi hallitsemaan ajatuksensa ja pitämään ne myönteisinä, toiseksi muuttamaan tunteensa myönteisiksi, ja viimein vaikuttamaan mielen ja tunteiden kautta fyysiseen kehoon. Viime vuosina tehdyt tieteelliset kokeet antavat ymmärtää, että mielen voima fyysiseen ruumiiseen tehostuu moninkertaisesti, jos tunteet ovat mielen apuna, eli toisin sanoen tunteet muodostavat sillan mielen ja kehon välille.

Mielen ja tunteiden voima on kaksiteräinen miekka: myönteinen ajattelu yhdistyne-

nä myönteisiin tunteisiin edistää kaikinpuolista hyvinvointia, kun taas kielteinen ajattelu ja tunteet – viha, kauna, pelko, kateus jne. – vaikuttaa kehon hyvinvointia heikentävästi ja saattaa tunteet ja mielen epätasapainoon. Ajatus- ja tunnemallit ympäröivät omistajaansa energiakenttänä, joka tarpeeksi vahvistuttuaan ja tiheyntyytään on miltei käsin kosketeltava. Myönteinen luo myönteistä, kielteinen luo kielteistä. Myönteisesti värähtelevän henkilön seurassa on miellyttävää olla. Kielteisyyden vaikuttaa lähinnä kielteiseen henkilöön itseensä, mutta se voi vahingoittaa pelkällä olemassaolollaan myös toisia ihmisiä, etenkin niitä, jotka ovat taipuvaisia ajattelemaan ja tuntemaan samoin. Tällaista henkilöä saatetaan kaihtaa tiedostamatta syyksi hänen kielteisyyttään, ja hän todennäköisesti löytää seuraa vain toisista yhtä kielteisistä.

Kolmas periaate ja Kashmirin shaivismi

Suurista uskonnoista hermetiikan kolmatta periaatetta on kehitetty pisimmälle Kashmirin shaivismissa. Uskontotieteilijä **Mark S. G. Dyczkowski** toteaa, että shaivismissa opille värähtelyistä on annettu omituisen paljon huomiota. Oppijärjestelmä selittää myös yksityiskohtaisesti äänen ja mantrojen värähtelyn vaikutusta pyrittäessä korkeampaan tietoisuuteen eli valaistukseen jonka shaivismi näkee ihmisen elämän lopullisena tarkoituksena.

Shaivismiin oppi värähtelyistä eli spanda käsittää maailmankaikkeuden suunnattoman

Tietoisuuden värähtelyiksi. Kaikki mitä maailmankaikkeudessa tapahtuu, myös jokainen havainto, ajatus, aistihavainto ja tunne, virtaa rytmikkäästi vuoksen ja luoteen tavoin osana yhtä ainoaa todellisuutta, puhdasta, itsestään tietoista tietoisuutta, jota shaivismissa nimitetään Shivaksi. Shaivismi painottaa tämän tietoi-

suuden kokemista: valaistuminen merkitsee kosmisen tietoisuuden saavuttamista eli syvällistä ja peruuttamatonta ymmärtämystä siitä, että kokijan todellinen identiteetti on tämä jumaluus, Tietoisuus itse.

Shaivismiin opettajat kehottavat jokaista tarkkailemaan tietoisuutensa jatkuvaa vaihtelua ja pyrkimään sulautumaan Universaalin tietoisuuden elävään, rytmikkäänä sykkivään värähtelyyn, sillä siihen sulautuminen on kaikkia maallisia nautintoja autuaallisempi. Kosmisen tietoisuuden kokeminen on mahdollista kellen tahansa: kokemusta ovat kuvanneet shaivistien, hindujen ja buddhistien lisäksi kristityt mystikot, uuden fysiikan ja new age -liikkeen edustajat.

Spanda-opetukset kiinnittävät erikoista huomiota puheeseen ja äänteisiin tietoisuuden ja ajatuksen ilmentyminä, sillä kaikki kie-

lellinen ilmaisu on peräisin tietoisuudesta, ja korkeimmalla tasollaan se värähtelee yhdessä Absoluuttisen tietoisuuden kanssa. Luomista-
pahtumassa maailmankaikkeus manifestoituu Tietoisuuden valon ja merkitystä kantavien äänteiden avulla. Mantrojen eli äänneyhdistelmien käyttö perustuu havaintoon, jonka

Energiakentät

Ajatusten ja tunteiden energia-
värähtelyt vaikuttavat jokaiseen
aina soluja ja atomeita myöten.
Mitä ihminen tuntee ja ajattelee
tarpeeksi voimakkaasti ja uskoo
tapahtuvan, usein käy toteen,
kuten plasebotutkimus ja psy-
koneuroimmunologia osoittavat.
Ajatukset ja tunteet heijastuvat
henkilön omaan energiakenttään
ja hänen auraansa. Eläimet pys-
tyvät ihmistä herkemmin aisti-
maan sekä toisten eläinten että
ihmisten tunteiden värähtelyken-
tät ja niiden muutokset, kuten
esimerkiksi pelon tai eläinrak-
kauden, mutta myös sellaiset
energiavärähtelyt, jotka eivät ole
ihmisten aistittavissa. Ihminen
on tieteen ja teknologian kehit-
tyessä itse luonut uusia ener-
giakenttiä ottamalla käyttöön ja
muuntamalla luonnossa ilmene-
vää energiaa. Kaikki uudet ener-
giakentät eivät kuitenkaan vält-
tämättä ole tasapainossa ihmi-
sen, muun luonnon ja planeetan
värähtelyjen kanssa. Siksi
viime vuosina on täydellä syyllä
ruvettu puhumaan energiasaas-
teesta.

mukaan jokaisella äänteellä ja sen värähtelyillä on oma erityinen vaikutuksensa sekä sen ääntäjän että kuulijan tietoisuuteen. Siksi mantraa mietiskelyssä käytettäessä on tärkeää tietää sen vaikutus. Vaikka joillakin mantroina käytetyillä sanoilla saattaa olla merkitys, useimmat ovat vailla tavanomaista merkitystä, ja niiden voima tulee niihin sisältyvien äänteiden värähtelyjen voimasta. Vain henkilön tietoisuuden tilan mukaan valituilla, hengityksen rytmiin sopeutetuilla ja oikein äännettyillä mantroilla on voima hälvittää tietämättömyys, paljastaa totuus ja auttaa yhteyteen Universaalin tietoisuuden kanssa.

Elämä kaikkein tapahumiseen ja kokemuksiin on shaivismin mukaan luovan tietoisuuden näyttämölle panema näytelmä, joka on tarkoitettu nautittavaksi. Elämän näytelmä on täynnä ihmeitä ja iloja, joista nauttimatta jättäminen on samaa kuin olla kuollut. Kuitenkin erilisyyden tunne, maya, verhoaa tavallisen ihmisen tietoisuuden niin, että hän ei tiedosta yhteyttään Absoluuttiin tietoisuuteen, ja tämä tietoisuuden puute johtaa epätäydelliseen havaintoon todellisuuden olemuksesta. Jakessaan todellisuuden osiin ihminen kiinnittää huomionsa niihin, sitoutuu aineeseen ja jää tietämättömäksi itsestään Universaalin voiman kipinä. On erehdys ajatella itseään fyysisenä kehona, mielenä tai persoonallisuutena, sillä ihmisen todellinen olemus on maailmankaikkeuden puhdas, elävä Tietoisuus, Suuri valo.

Perimmäinen jumaluus, Absoluuttinen tietoisuus on shaivismin mukaan transsendentti Ykseys, joka voimansa kautta ilmenee näkyvässä maailmankaikkeudessa. Shaivismi esittää tämän universaalin tietoisuuden androgyni-

senä eli samalla kertaa maskuliinisena ja feminiinisena voimana, joista passiivinen, manifestoitumaton voima käsitetään maskuliiniseksi ja aktiivinen, luova voima feminiiniseksi, jota ilman tietoisuus ei manifestoidu. Näiden kahden voiman, shivan ja shaktin, rytmikkästä yhtymisestä ja eroamisesta syntyy maailman-

kaikkeuden ikuinen syke, luomisen ja tuhoutumisen universaali vaihtelu. Kaikki, mitä on olemassa, on osa absoluuttisen tietoisuuden värähtelyä, ja kosmisessa prosessissa luomisen ja tuhon kaudet seuraavat toisiaan valveen ja unen lailla. Nukahdettaessa valveillaolon aikainen toiminta lakkaa ja tietoisuus jää taka-alalle, ja unesta herääminen on kuin uusi luomiskausi.

“Oleminen” ja “tuleminen” ovat Universaalin tietoisuuden sisäinen

ja ulkoinen aspekti: sisäinen on puhdas subjekti, joka on ajan ja paikan tuolla puolen, ja ulkoinen puolestaan objekti eli moninaisuus eli maailmankaikkeuden loputon vaihtelu. Muutokset ovat ajan perusta, mutta Absoluuttin tietoisuuden tasolla ei ole aikaa. Kaikki, mitä on, sisältyy tähän yhteen absoluuttiseen tietoisuuteen. Aineellinen maailmankaikkeus on tämän tietoisuuden yhtä todellinen aineeksi “hyytynyt” olomuoto.

Näiden oppien perusteella Kashmirin shaivismia on nimetty realistiseksi idealismiksi, monistiseksi idealismiksi, idealistiseksi monismiksi ja konkreettiseksi monismiksi. ●

Rajatiedon ilmiöt

ESP-kyvyt ja psi- eli yliaistilliset, ns. rajatietoon kuuluvat ilmiöt voidaan selittää seitsemän hermeettisen ja erityisesti sen kolmannen periaatteen avulla. ESP-kyvyistä telepatia voidaan määritellä kahden tai useamman henkilön väliseksi ajatusenergian värähtelykenttien luotaamiseksi ja tulkitsemiseksi. Psykometrialla tarkoitetaan mihin tahansa esineeseen tarttuneen tunne- tai ajatusenergian havainnointia, värähtelyjen luotaamista ja lukemista. Psyko- tai telekinesialla tarkoitetaan ajatuksen aiheuttaman värähtelyn voimalla vaikuttamista esineisiin.

HERMES TRISMEGISTOKSEN
SEITSEMÄN KOSMISTA PERIAATETTA

Neljäs hermeettinen eli polariteettien periaate

”Kaikella on polariteettinsa eli vastakohtaisuutensa. Samankaltainen ja erilainen ovat sama, sillä vastakohtat ovat samanlaisia luonteeltaan, mutta erilaisia asteeltaan, näin kaikki vastakohtat kohtaavat toisensa.” Neljäs, polariteettien eli vastakohtaisuuksien laki selittää kaiken olevaisen näennäisen dualismin ja vastakohtaisuuksien pyrkimyksen dynaamiseen tasapainoon.

Vastakohtaisuuksien periaate osoittaa, että vaikka maailmaa näyttää hallitsevan dualismi eli kaksijakoisuus, vastakohtat lopultakin ovat näennäisiä. Maailmaa ja sen ilmiöitä on pyritty selittämään käyttämällä vastakohtia, kuten hyvä ja paha, kauneus ja rumuus, kuuma ja kylmä, edessä ja takana, itä ja länsi, jne. Neljäs periaate opettaa, että itse asia-sa vastakohtat ovat saman asian tai ilmiön eri asteita. Se selittää paradoksein, miten vastakohtat kohtaavat toisensa, ja miten kaikki totuudet ovat vain puolitotuuksia. Vaikka asioissa ja ilmiöissä olisikin kaksi vastakohtaa eli polariteettia tai napaa, ne ovat ilmiön kaksi äärimmäisyyttä, ja näiden äärimmäisyyksien välillä on lukemattomia eri asteita.

Vastakohtat täydentävät toisiaan ja pyrkivät tasapainoon

Fyysisestä maailmasta otetun esimerkin mukaan voidaan sanoa, että kuuma ja kylmä ovat sama asia; kyse on vain aste-erosta, ja lopultakin erosta aineen värähtelyjen välillä. Mikä tuntuu kuumalta tai kylmältä, on suhteellista. Jääpala tuntuu kylmältä käteen, kiehuva vesi sietämättömän kuumalta, ja haalea vesi ei tunnu kummaltakaan, mutta silti kylmän ja kuumen raja ei ole määriteltävissä. Milloin kylmyys muuttuu haaleudeksi ja haaleus kuumuudeksi, on suhteellista, sillä mikä toisesta tuntuu epämiellyttävän kylmältä, saattaa toisesta tuntua miellyttävän viileältä, ja mikä toisesta tuntuu vain lämpimältä, voi toisesta tuntua kuumalta. Ei voi olla ehdotonta, kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa pätevää käsitystä siitä, mikä on kylmää, mikä kuumaa, sillä kaikki on suhteellista.

On myös mahdotonta sanoa, missä eri ilmansuunnat kohtaavat. Matkustettaessa esimerkiksi Kaukoitään Japaniin pohjoisnavan

kautta on lennettävä ensin pohjoiseen, sitten etelään, mutta Kaukoitään Yhdysvaltain kautta matkustettaessa on suunnattava länteen. On

mahdotonta sanoa, missä alkaa itä tai

länsi; idästä ja lännestä puhuminen

on vain käytännön sopimukseen

perustuva tapa ilmaista pai-

kan maantieteellinen sijain-

ti. Myös muut vastakoh-

taisuudet ovat suhteellisia.

Palkka, joka toisesta tuntuu

suurelta, on pieni toisesta,

joka siihen verrattuna saa

moninkertaista palkkaa. Ko-

va ja pehmeä ovat suhteellisia

käsitteitä, samoin on mahdotonta

määritellä terävän ja tylsän rajaa, sillä

vastakohtat sulautuvat toisiinsa.

Myönteinen ja kielteinen ovat saman asian kaksi polariteettia, joiden välillä on lukemattomia eri asteita. Kun myönteinen tulee äärimmäiseen pisteeseen, se muuttuu vastakohdakseen, mistä löytää esimerkkejä äärimmäisyyksiin menneistä moraalisisistä käsityksistä. Ei ole myöskään absoluuttista hyvää tai pahaa, sillä käsitteet sisältävät aina vertaamisen parempaan tai huonompaan.

Saman asian tai ilmiön vastakohtat voidaan muuttaa toiseksi tahdon ja ajatuksen voimalla. Rakkaus voidaan muuttaa vihaksi ja viha rakkaudeksi, sillä ne ovat samalla jatkumolla. Myönteiset tunteet kohottavat värähtelyä, ja siksi rakkauden yhteydessä puhutaan kuumasta tai tulisesta rakkaudesta, ja sen sanotaan haalenneen tai kylmenneen, kun taas vihasta puhutaan jäisenä tai jääkylmänä. Minkä tahansa ilmiön myönteinen polariteetti on tavallaan ylempänä jatkumolla kuin sen kielteinen polariteetti.

Neljänteen eli polariteettien periaatteeseen liittyy tasapainon laki: kaikki olemassa oleva pyrkii tasapainoon. Tätä lakia on nimitetty myös kultaiseksi säännöksi tai kultaisen keskitien tai kohtuuden periaatteeksi. Mikä tahansa äärimmäisyys tai äärimmäisyyteen meneminen tuntuu epämiellyttävältä tai vahingoittaa taval-

*Myönteinen ja kielteinen
ovat saman asian kaksi
polariteettia, joiden välillä
on lukemattomia eri asteita.
Kun myönteinen tulee
äärimmäiseen pisteeseen,
se muuttuu vastakohdakseen.*

la tai toisella. Ihmisen elämää voi verrata tasapainotaitelijan nuorallaan: mitä parempi tasapaino on, sitä helpompaa on mennä eteenpäin. Tasapainon saavuttamiseksi vastakohdat vetävät toisiaan puoleensa. Positiivinen polariteetti vetää puoleensa negatiivista ja päinvastoin, ja jos ne ovat yhtä voimakkaita, ne neutraloivat toisensa eli saavuttavat tasapainon. Ihmissuhteiden tasolla tämä näkyy usein avioliitoissa: heikko ja vahva partneri täydentävät toisiaan ja muodostavat yhdessä tasapainotilan. Tasapainoon pääseminen jää kuitenkin usein tasapainottelemiseksi, jolloin nuoralta putoaminen uhkaa jatkuvasti. Suotavampaa olisi pyrkiä ensin itse tasapainoon ja vetää puoleensa tasapainoinen kumppani, sillä loppujen lopuksi samanlaiset lapset leikkivät parhaiten.

Taoismin kaksi polariteettia

Kaikista suuruskonnoista taoismi on ainoa, jonka voidaan katsoa täydellisesti vastaavan hermetiikan seitsemää kosmista periaatetta. Egyptin viisauksia tulee tuhansien vuosien takaa, ja taoismin suuren filosofin Laotsen tiedetään eläneen noin 600–500 eaa. Näiden kahden uskonnollisen filosofian samankaltaisuus on hämmästyttävä, sillä Taon symboli käsittää hermetiikan seitsemän periaatetta tiivistettynä, helposti muistettavassa kuvallisessa muodossa.

Kaikista seitsemästä periaatteesta taoismi on kehittänyt pisimmälle oppia maailmankaikke-

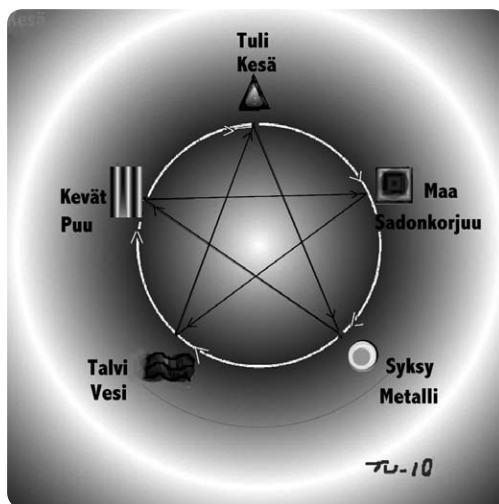
udessa vaikuttavasta kahdesta polariteetista, maskuliinisesta yangista ja feminiinisestä yinistä. Laotse totesi, ettei hänen tarvinnut mennä ulos kammiostaan voidakseen ymmärtää koko maailmankaikkeuden. Hän esitti opetuksensa lyhyessä, noin neljäkymmenen sivun pituisessa tekstissä nimeltä Tao Te King, jonka pohjalta Kiinan myöhemmät taoistit ovat kehittäneet taoismin filosofiaa.

Laotsen Tao Te Kingissä kuvattu Tao, joka yleensä on suomennettu sanalla Tie, on tekstien mukaan ”se perimmäinen, salaperäinen ja käsittämätön todellisuus, jossa kaikella olevai-

sella on alkunsa ja josta kaikki olevainen on syntynyt”. Kuten hermetiikan Universaali mieli, buddhismin perimmäinen Tietoisuus ja shaivismin Shiva/Shakti, Tao sisältää sekä olemisen että tulemisen aspektit. Tao on universaali kosminen voima, joka on luonut kaiken, mitä on olemassa, mutta samalla se on koko luomakunta eli luomisen tulos. Tao, kuten Universaali mieli, on kosmisena voimana eli olemisena persoonaton, ikui- nen ja kaikkialla läsnä oleva, ja tulemisena eli luomisena se luo ”spontaanisti, jatkuvasti, epäitsekästä ja järjestyneesti, kaiken olevaisen parhaaksi”.

Taosta ei voi erottaa mitään, sillä kaikki sisältyy siihen ja ovat sen osia, eli myös Taossa ”ykeydessä on moninaisuus” ja ”moninaisuudessa ykeyys”.

Taoismin mukaan Tao on ollut olemassa jo ennen maailmankaikkeutta, luonut maailman-

Kiinalainen filosofia, lääketiede ja feng shui perustuvat taolaiseen viiden elementin teoriaan, jonka mukaan qi virtaa ihmisessä ja luonnossa viiden elementin/energiati- lan kautta vesi-puu-tuli-maa-metalli -järjestyksessä. Tätä kutsutaan ravitsevaksi tai voimistavaksi kierroksi ja se noudattaa normaalia vuodenaikojen järjestystä: talvi-kevät-kesä-maa-syysy. (Ympyrä). Maa on tasapainottava elementti ja se tavallisesti liitetään sadonkorjuu-aikaan. Elementtien välillä on myös rajoittava/kontrolloiva kiertö. (Pentagrammi)

Yin ja yang

Yinille ja yangille on taoismissa annettu erilaisia määreitä tai ominaisuuksia, jotka kuvaavat näiden kahden polariteetin välisiä suhteita. Yiniä luonnehditaan feminiiniseksi ja negatiiviseksi, yangia maskuliiniseksi ja positiiviseksi. Todellisuus on kuitenkin monimutkaisempi, sillä yin ja yang sulautuvat toisiinsa eriasteisesti. Kumpikin sisältää toisensa aihion, joka yinin ja yangin ikuisessa muutoksen ja aaltoilun tilassa kasvaa, kunnes se ääripisteen saavuttaessaan vaihtuu vastakohdakseen: yin yangiksi ja yang yiniksi. Siksi voidaan sanoa, että ne sisältävät toisiinsa eriasteisesti ja että mikään ei ole yksinomaan yin tai yksinomaan yang. Seuraava vertailu on viitteellinen, ei ehdoton määrittely.

Yin

Maa
aine
syksy, talvi
pohjoinen, itä
kuu
yö, ilta, pimeys, tummuus
vesi
kosteus
puiden lehvistö
kylmyys
raskaus, painavuus
sisään hengitys
sisäpinta
sisäänpäin kääntynyt
supistuva
alaspäin suuntautunut
vetäytyvä
passiivinen
yhteistyöhaluinen
heikko
vastaanottava
hidas
synteesiin pyrkivä
intuitiivinen
oikea aivopuolisko
mallit, kokonaisuus
immanentti
magneettinen
negatiivinen sähkövaraus
feminiininen

Yang

taivas
henki
kevät, kesä
etelä, länsi
aurinko
päivä, aamu, valoisuus, valkeus
vuoret
kuivuus
puiden rungot ja oksat
kuumuus
keveys
uloshengitys
ulkopinta
ulospäin kääntynyt
laajentuva
ylöspäin suuntautunut
hyökkäävä
aktiivinen
kilpailuhenkinen
voimakas
antava
nopea
analyttinen
rationaalinen
vasen aivopuolisko
dualismi, yksityiskohtaisuus
transsendentti
sähköinen
positiivinen sähkövaraus
maskuliininen

Yin ja yang vastaavat hermetiikan neljännen periaatteen feminiinistä ja maskuliinista polariteettia. Yin ja yang ovat tapa kuvata kuinka asiat ja ilmiöt suhtautuvat toisiinsa muutosten jatkuvassa virrassa.

kaikkeuden itsestään ja pitää yllä sen elämää. Tao on kaiken olevaisen sisältävä absoluuttinen todellisuus, jota ei voi määritellä, sillä Taolla ei ole ominaisuuksia, joita voisi määritellä. Kuitenkin se luo itsessään erillisiä asioita ja ilmiöitä sen kahden polariteetin vaihtuessa toinen toisekseen Taon ikuisessa vaihtelussa.

Taolainen filosofia puhuu kahdesta Taosta, joista ensimmäinen on perimmäinen, käsittämätön ja mystinen ykseys ja kaiken olemassa-

olon lähde. Toista Taoa on nimitetty Maailman äidiksi ja laakson jumaluudeksi, joka laakson lailla on valmis vastaanottamaan kasvuun tarvittavan veden.

Tao Te King sanoo: "Tao kuvattuna sanoin ei ole todellinen Tao, sillä sanat eivät voi sitä kuvata. Nimetön on luomisen lähde, nime-
tön on kaiken olevaisen Äiti." "Tao on loputon ympyrä, loppumaton kiertokulku, ja mielen-
lentyneys on sen lopullinen tehtävä. Kaikki

Taon symboli ja Hermes Trismegistoksen seitsemän kosmista periaatetta

Hermetiikan Seitsemän kosmista periaatetta voidaan nähdä Taon symbolissa. Tahtoivatko symbolin luoneet kuvata siinä muita kuin Taon itsensä kahta polariteettia, ei käy ilmi taolaisuutta käsittelevästä kirjallisuudesta. Kuitenkin symbolissa voidaan selvästi nähdä Seitsemän kosmista periaatetta, jotka voidaan pitää sen avulla jatkuvasti mielessä.

Taon symboli on ympyrä, jonka S:n muotoisen viiva jakaa kahteen osaan. Osista toinen on väriltään valkoinen, toinen punainen tai musta. Kummassakin osassa on vastakkaisen osan värinen silmä tai aihio eli valkoisessa värillinen ja värillisessä valkoinen. Taon symbolin väreistä valkoinen kuvaa maskuliinisuutta, mutta myös kuolemaa, ja punainen feminiinisyyttä ja elämää sekä elämäniloa.

Hermetiikan Seitsemästä kosmisesta periaatteesta ensimmäistä vastaa Taon symbolin pyöreä kehä, joka symboloi täydellisyyttä, eli se sisältää kaiken, mitä on olemassa. Toista eli vastaavuuden periaatetta symboloivat ympy-

rän kaksi osaa, yin ja yang, jotka ovat toistensa peilikuvia, eli joista ylempi on alemman kuva ja alempi ylemmän kuva. Kolmas eli värähtelyn periaate ilmenee neljännen periaatteen ilmaisemien vastakohtaisuuksien eli yinin ja yangin alituisessa liikkeessä. Viides eli rytmin periaate saa ilmaisunsa käsityksessä yinin ja yangin rytmikkästä vaihtelusta. Kuudennen eli syyn ja seurauksen periaatteen mukaan yinin ja yangin liikkeen aiheuttaa kummankin sisältämä vastakkaisen voiman aihio, eli yin on yangin syy ja seuraus, ja yang on yinin syy ja seuraus. Seitsemäs eli sukupuolen laki ilmenee symbolin väreissä: kiinalaisessa kulttuurissa punainen on elämän, ilon ja elämää luovan feminiinisuuden väri, kun taas valkoinen merkitsee surua ja kuolemaa. Näiden värien vaihtuminen toinen toisekseen ilmentää käsitystä, että kaikki olevainen on tulosta maailmankaikkeuden energian, Taon, kahden polariteetin yhtymisestä ja eroamisesta.

nousee olemassaolosta, ja olemassaolo nousee olemattomuudesta”. “Taoa ei voi nähdä, kuulla eikä koskettaa. Se on loppumaton, määrittelemätön ja järjen tuolla puolen, se on kaikkein suurin mysteeri”.

Taon perimmäisiä ominaisuuksia ovat maailmankaikkeudessa ja elämässä havaittava ikuinen liike eli “kaikki virtaa” ja liikkeen syklinen, kertautuva luonne eli “ikuinen kiertokulku”.

Taon ikuisen virran aaltoilun aiheuttavat siihen itseensä sisältyvät kaksi polariteettia, yin ja yang, jotka aaltoilevat kokonaisuuden kahden navan välillä. Yin ja yang ovat ne Taon ominaisuudet, jotka vastaavat hermetiikan neljännen periaatteen feminiinistä ja maskuliinista polariteettia. Yin ja yang eivät ole niinkään energioita eivätkä suinkaan aineellisia yksiköitä, vaan pikemminkin tapa kuvata, kuinka asiat ja ilmiöt suhtautuvat toisiinsa muutosten jatkuvassa virrassa. Mitään ei voi erottaa kokonaisuudesta, eikä mikään voi olla eristyksissä ympäristöstään, ja myös Tao ja siihen sisältyvät

yin ja yang sisältävät osan tai aihion toisistaan ja samalla mahdollisuuden ja taipumuksen muuttua. Mikään ei ole laadultaan yksinomaan yin tai yang, vaan enemmän yin tai enemmän yang. Kyse on keskinäisestä suhteesta, ei ehdottomasta ominaisuudesta.

Taon kahden polariteetin välinen aaltoilu vaikuttaa sekä aineelliseen että aineettomaan maailmankaikkeuteen ja voimakkaampi polariteetti määrittää ilmiön laadun. Aaltoilua voidaan mitata sykleissä, joiden pituus vaihtelee sekunnin murto-osista (atomit ja niitä pienemmät yksiköt) miljardeihin vuosiin koko maailmankaikkeuden mittakaavassa. Erittäin nopeaa ja suunnattoman hidasta aaltoilua ei ole mahdollista havainnoida aistein, ja niiden havainnointiin käytetään mm. matematiikkaa, geometriaa ja astronomiaa. Tällöin kuitenkin havainnoidun ilmiön laatu eli sen yin- tai yang-luonne ei käy ilmi.

Jos polariteettien vaihtelua seurataan ihmiskunnan historiassa esimerkiksi arkeologisten

löytöjen, taiteen, myyttien ja niihin perustuvien uskontojen perusteella, ne osoittavat kokonaisten aikakausien ja kulttuurien muovautuneen pääpiirteiltään joko maskuliiniseksi tai feminiiniseksi, eli aikakauden luonne on ollut joko enemmän yang tai enemmän yin.

Taolainen filosofia on kehittänyt yksityiskohtaisia oppeja siitä, miten yin ja yang toimivat luonnossa, ihmisen fyysisessä kehossa ja sen elimissä ja ravinnossa. Sen mukaan kehon elimet ovat joko enemmän yin tai enemmän yang. Ravinto sisältää nämä voimat. Pysyvään terveyteen ja hyvinvointiin on vain yksi tie: ottaa huomioon yinin ja yangin väliset suhteet jokapäiväisessä elämässä eri vuodenaikoina ja yksilöllinen yin/yang -tasapaino kullakin hetkellä. Sairaus käsitetään yinin ja yangin suhteen epätasapainotilaksi, ja tämän käsityksen pohjalta kehittynyt kiinalainen lääketiede toteaa sairauden parantuvan vain, kun elimistön tasapaino palautetaan poistamalla epätasapainon syy. Kiinalaisen lääketieteen käyttämät akutekniikat perustuvat kehon energivirtojen säätelyyn ja saattamiseen dynaamiseen tasapainoon.

Taoismi painottaa luonnollista ja luonnon rytmien mukaan elämistä ja pyrkimistä mystiseen yhteyteen Taon kanssa luonnon meditoimisen kautta. Siksi taoismia on nimitetty panteistiseksi mystisismiksi, sillä Taon kuvaamiseksi sanat eivät riitä, vaan sen voi tietää ainoastaan meditatiivisessa eli mietiskelyn tilassa, sulautumalla siihen. Viisas henkilö tietää myös, että paras tapa elää on seurata Taon virtaa luonnollisesti, ponnistelematta ja pidättymällä väkivallasta. Tapahtuma seuraa toistaan vääjäämättä, ja viisas ei vastusta muutosta, vaan muuttuu itse eli seuraa Taon muutoksia. ●

IKIAIKAISTA VIISAUTTA ETSIMÄSSÄ

OSA XIV

HEIJÄ SUURONEN-GEIB

HERMES TRISMEGISTOKSEN
SEITSEMÄN KOSMISTA PERIAATETTA

Viides hermeettinen eli rytmin periaate

”Kaikki virtaa. Kaikki virtaa sisään ja ulos, kaikelle on ominaista nousu ja lasku. Kaikessa ilmenee heiluriliike, ja heilahdus yhteen suuntaan on yhtä suuri kuin heilahdus päinvastaiseen suuntaan, ja rytmi kompensoi.” Viides eli rytmin periaate täydentää värähtelyn ja vastakohtaisuuksien periaatetta selittämällä miten värähtelyt ja polariteettien aaltoilu ovat järjestäytyneet.

Rytmi on havaittavissa kaikissa elintoiminnoissa ja itse asiassa rytminen syke on elämän ehdoton edellytys.

Hermetiikan viides periaate toteaa, että kolmannen periaatteen selittämässä värähtelyssä on havaittavissa liike edestakaisin eli heiluriliikkeen kaltainen liike sisään ja ulos, eteenpäin ja taaksepäin, nousu ja lasku. Rytmin periaate ilmenee suurimmassa määrin maailmankaikkeuksien syntymisenä ja tuhoutumisena, tämän maailmankaikkeuden ja avaruuden galaksien, aurinkokuntien ja planeettojen syntyä ja tuhoa. Se ilmenee sivilisaatioiden, kulttuureiden ja kansojen nousuna ja tuhona, ja ilmenee myös ihmisen, eläinten ja kasvien elämässä sekä ihmisen tunteiden ja mielen tasoilla. Rytmin periaate liittyy vastakohtien periaatteeseen selittäessään polariteettien välisen aaltoilun tapahtuvan rytmikkäästi niiden napojen välillä, jolloin heiluriliikkeen suunta on ensin toista, sitten toista polariteettia kohti rytmin liikkeen koskaan pysähtymättä.

Ikuinen kiertokulku

Rytmin symboli on spiraali, ja yhdistettynä heiluriliikkeen spiraaliliike merkitsee sitä, että aina heilurin heilahtaessa vastakkaiseen suuntaan kehitys kulkee eteenpäin spiraalimaista

rataa seuraten. Tämän spiraalimallin voi nähdä kaikkialla fyysisessä maailmankaikkeudessa. Linnunrata ja muut galaksit kiertyvät spiraaleiksi, tornadojen ja hurrikaanien ilmapirrrot pyörivät spiraaleina, ja myös ihmisen ruumiin energiapyörteet ovat spiraaleja.

Viidennen periaatteen mukaan myös aika on syklinen spiraali, jolla ei ole sinänsä alkua eikä loppua, mutta rytmin periaatteen mukaan aika nopeutuu, mitä pidemmälle tai korkeammalle se etenee. Kaikkein korkeimmalla, Universaalin mielen tasolla aika on nopeutunut niin, että kaikki tapahtuu kaikkialla yhtä aikaa. Myös maapallon historiallinen aika nopeutuu, mitä pidemmälle se kuluu, vaikkakaan sitä ei voi objektiivisesti mitata.

Hermetiikan mukaan ihminen osana Universaalin mielen luomaa ja elävöittämää luontoa on ikuisen kiertokulun lakien alainen. Myös ihmisen elämä on loputon, syklinen spiraali. Ihminen syntyy, kasvaa ja kuolee eli saavuttaa rytmin periaatteen kuvaaman heiluriliikkeen yhden ääriasennon ja syntyy toiseen ulottuvuuteen. Kun heiluriliike saavuttaa toisen ääriasentonsa hänen on aika palata uuteen fyysiseen elämään eli uuteen

Jumalatar on elävän kosmoksen elävä keho, se tietoisuus, joka tuottaa aineen ja se energia, joka aiheuttaa muutoksen. Hän on elämä, joka ikuisesti pitää elämää yllä, luo yhä moninaisempia muotoja ja kehittää niitä.

ARTHEMIS OF EPHEBUS.JPG WIKIMEDIA COMMONS LISENSI/CC

NASAn tiedemies James E. Lovelock ja kehitysbiologi Lynn Margulis ovat määritelleet Gaian monimutkaiseksi järjestelmäksi, johon kuuluu maan biosfääri, ilmakehä, meret ja maaperä. Heidän näkemyksensä mukaan Gaia muodostaa kyberneettisen systeemin, joka pyrkii luomaan optimaalisen fyysisen ja kemiallisen ympäristön elämälle täällä planeetalla.

jälleensyntymään, toivottavasti yhtä kierrosta ylempänä elämien spiraalissaan. Hermetistien mielestä on lapsellista luulotella, että kukaan pystyisi hyppäämään pois ikuisen kiertokulun pyörästä vain yhden kierroksen tehtyään. Vasta ihmisen täydellistyttyä elämien kiertokulussa hän palaa takaisin Luojaansa eli Universaalin mieleen. Rytmien periaatetta sen enempiä kuin muitakaan hermeettisiä periaatteita ei ole mahdollista välttää eikä tuhota, mutta tahtonsa ja mielensä pitkälle kehittäneet mestarit pystyvät niin tahtoessaan kohottamaan tietoisuutensa abstraktin eli Korkeamman mielensä tasolle, tavallaan rytmin liikkeen yläpuolelle. Näin rytmin heilahtelu ei vaikuta heidän tietoisuuteensa, vaan heidän tunteensa ja mielensä ovat tasapainossa, eikä rytmiä liikehdintä pysty vaikuttamaan niihin. Tämän taidon oppineet käyttävät hyväkseen neutraloimisen lakia, jonka mukaan rytmin periaatetta ei voi tehdä ole-mattomaksi, mutta sen vaikutuksen voi tehdä tyhjäksi tasapainottamalla sen omalla tahdolla, mielensä sekä ajatuksensa voimalla.

Neutraloimisen lain ohella rytmin periaatteen liittyy kompensoimisen laki, millä tarkoitetaan vastapainottamista eli yhden asian korvaamista toisella. Hermetiikan mukaan tämä huomio pätee myös tunteisiin ja mieleen: joka pystyy tuntemaan suurta iloa, tuntee myös suurta surua. Kuitenkin on muistettava, että myös mielen ja tunteiden tasapaino on hermetiikan ihanne.

Kompensoimisen laki toimii myös jälleensyntymien loppumattomassa ketjussa. Jos ihminen on ollut yhdessä elämässä köyhä, toisessa hän on rikas; yhdessä sorrettu, toisessa sortaja;

yhdessä nainen, toisessa mies, jne. Kompensointion eli korvauksen saaminen saattaa kuitenkin kestää useita elämiä, sillä se määräytyy karman lain mukaan.

Aurinko, kuu, aurinkokunnan muut planeetat ja avaruudesta tuleva kosminen säteily ja niille ominaiset rytmit (esimerkiksi auringonpilkut, kuun vaiheet) vaikuttavat joka hetki maan sähkömagneettiseen kenttään ja sitä kautta kaikkeen elämään maapallolla, ihmisen mukaan luettuna. Aikaa sinänsä mitataan rytmeissä: sekunneissa, minuuteissa, päivissä, kuukausissa ja vuosissa. Maapallolla aurinko on tärkein rytmittäjä: kasvien, eläinten ja ihmisten elinrytmit määräytyvät valon ja pimeyden vaihtelun mukaan päivän seurattessa yötä ja yön päivää. Maan satelliitti, kuu, vaikuttaa maapallon elämän rytmeihin, mistä esimerkkinä on mm. vuorovesi-ilmiö. Kuun eri vaiheiden on todettu vaikuttavan myös ihmisen tunteisiin ja mieleen. Ihmisen elämää määrittävät hänen biorytminsä, unen ja valheen rytmit, hormoneiden toiminnan aiheuttamat ja monet muut rytmit, joita kronobiologia tutkii.

Rytmit ja aika ovat kuitenkin pituudeltaan suhteellisia: maailmankaikkeuden aika on ikuisen ihmisen elinikään verrattuna. Fyysisellä tasolla aineenvaihdunta vaikuttaa ajantajuun, eli karpäsen aika on nopeampi, elefantin aika pidempi kuin ihmisen. Lapsesta viikkokin on pitkä aika, kun taas vanheneva ihminen kokee ajan kuluvan nopeasti.

Rytmi on havaittavissa kaikissa elintoiminnissa ja itse asiassa rytminen syke on elämän ehdoton edellytys. Jokaisella organismilla on sille ominaiset elinrytminsä, ja näiden sisäis-

ten rytmien ja ympäristön ulkoisten rytmien yhteensopivuus on hyvinvoinnin ehto. Rytmistä poikkeaminen aiheuttaa ongelmia, jopa organismin tuhon.

Viides periaate ja feminiiniset uskonnot

Viidennen periaatteen tarkkaileminen ja sen mukaan eläminen on ollut ihmiskunnan historian aikana luonnonkansojen ja maanviljelyskulttuurien elinehto. Auringon ja kuun rytmittämät kylvö-, kasvu-, sadonkorjuu- ja lepo-kaudet ovat määrittäneet yhteisöjen elämää.

Vanhan Euroopan maanviljelyskulttuureissa kunnioitettiin naissukupuolta, hedelmällistä mustaa multaa, kasvua ja naisen biologiaa sääntelevää kuuta. Uskonnot ja riitit noudattivat luonnon rytmejä, ja jumaluutena palvottiin Suurta Jumalatarta. Myös Välimeren alueen ja Vähän Aasian varhaisimpien kulttuurien pääjumaluudet olivat naispuolisia. Pari tuhatta vuotta ennen nykyisen ajanlaskun alkua voidaan huomata uskontojen muuttuvan: jumalattarien merkitys alkaa vähentyä ja jumalien valta alkaa lisääntyä nopeasti. Kristillisen uskonkäsityksen mukaan on olemassa vain yksi miespuolinen jumala, joka neitseestä syntyneen poikansa ja Pyhän Hengen kanssa muodostaa kolminaisuuden. Vaikka kristinusko ei virallisesti tunnusta naispuolisten jumaluuksien olemassaoloa, katolisten palvoma Neitsyt Maria, ortodoksien Jumalanäiti on aikaisempien jumalattarien asemassa näiden uskontokuntien käytännössä, joskaan ei teoriassa.

Viides periaate koskee myös uskontojen syntyä, nousua, kukoistamista, laskua ja häviämistä, ja viidennen esittämä rytmin liike täydentää sitä. Universaalin energian kahden polariteetin, feminiinisen ja maskuliinisen, vähittäinen aaltoileva vaihtuminen feminiinisestä maskuliiniseen ja maskuliinisesta feminiiniseen on nähtävissä uskontojen historiassa ja niiden my-

tologioissa. Vallalla oleva polariteetti muovaa uskonnot ja niiden myytistöt pääpiirteiltään joko maskuliiniseksi tai feminiiniseksi, kuitenkin niin, että vastakkaisen polariteetin aihio säilyy vallalla olevan polariteetin hallitsemassa uskonnossa. Niinä ajanjaksoina, jolloin polariteetit ovat lähes yhtä voimakkaat – toinen heikkenemässä, toinen vahvistumassa – uskonnoissa on molempien polariteettien piirteitä. Tämä vaihtelu on selvästi nähtävissä uskontojen myytistöjen muuttumisessa. Ajankohtia, jolloin kulttuuri on hyväksynyt muutokset ja muuttanut myös muita instituutioitaan niiden mukaan, mytologian tutkijat nimittävät suuri käännepöydiksi.

Kalojen aikakauden vaihtuessa Vesimiehen aikakauteen muutos maskuliinisesta feminiiniseen polariteettiin myös uskonnollisessa ja hengellisessä elämässä on tullut yhä ilmeisemmäksi. Sen merkkeinä voidaan mainita ensinnäkin länsimaiden valtauskonnoissa meneillään olevat sisäiset muutokset.

Kaksituhatta vuotta sitten Kristuksen opettamat feminiiniset arvot, lähimmäisenrakkaus, väkivallattomuus ja sukupuolten välinen tasa-arvo vaihtuivat kahtena seuraavana vuosisatana päinvastaiseen suuntaan. Nyt puoltatoista tuhatta vuotta myöhemmin maskuliinisena, aggressiivisena, ekspanstiivisena eli levittäytymään pyrkivänä, hierarkkisena ja autoritaarisena ihmisten mieliä hallinnut kristinusko on alkanut muuttua jälleen sen alkuperäisten opetusten eli feminiinisten arvojen suuntaan ja tulla lempeämmäksi ja pehmeämmäksi.

Lukuisat papiston jäsenet ovat tukeneet poliittisia ja yhteiskunnallisia vapautusliikkeitä ja näin toteuttaneet vapautumisen teologiaa. Monet kirkkokunnat ovat antaneet naisille mahdollisuuden opiskella teologiaa ja tulla vihityiksi papeiksi eli itse asiassa papittariksi. Feminiinisen energian vahvistumisen merkeiksi voidaan katsoa myös katolisen kirkon palvo-

Hermetiikan mukaan ihminen osana Universaalin mielen luomaa ja elävöittämää luontoa on ikuisen kiertokulun lakien alainen.

man Neitsyt Marian ilmestyksiksi tulkitut tapahtumat, joita ovat todistaneet 1900-luvun alkupuolelta lähtien miljoonat ihmiset. Myös uskontojen esoteerisen perinteen julkisuuteen tuojista monet ovat olleet naisia.

Toinen merkki feminiinisen energian vahvistumisesta on kristillisyyden feminiinistymisen ohella aikaisempien etnisten uskontojen, kuten esimerkiksi Amerikan intiaanien shamanistisen maailmankuvan, spontaani henkiin elpyminen ja toisten, kuten uuspakanuuden nimellä tunnetun muinaisten kelttien uskonnon, tarkoituksenmukainen elvyttäminen. Kolmantena esimerkkinä voi nähdä etnisten uskontojen ja ekologisen liikkeen yhdentymisestä syntyneen uudenlaisen hengellisyys, josta on käytetty yleisnimitystä feminiinis-ekologinen hengellisyys. Neljäntenä, esoteerisen viisauden näkökulmalta ehkä kaikkein tärkeimpänä merkinä voidaan mainita, että 1800- ja 1900-luvuilla syntyneiden esoteeriseen viisauteen perustuvien hengellisten liikkeiden perustajista ja levittäjistä merkittävimmät ovat olleet naisia, kuten Helena Petrovna Blavatsky, Annie Besant, Alice Bailey ja Helena Roerich.

Jumalattaren paluu

Viidettä kosmista eli rytmin periaatetta edustavat parhaiten feminiinisen hengellisyys suuntauksat, joiden ideologiat eivät ole vielä täysin muotoutuneet. Tähän erittäin monimuotoiseen, myös feminiinis-ekologiseksi luonnehdittuun hengellisyteen kuuluvia suuntauksia on nimetty jumalatar-uskonnoiksi, luomishengellisydeksi, uuspakanuudeksi, Wicca-ususkonnoksi, ekofeminismiksi, Äiti maa- ja Gaia-hengellisydeksi jne. Toiset suuntauksat korostavat enemmän feminiinisiä, toiset taas ekologisia piirteitä, toisille ovat rituaalit tärkeitä, kun taas toiset ovat enemmän tieteellisesti tai psykologisesti orientoituneita. Suuntauksat voidaan jakaa myös sen mukaan, perustuvatko ne kristinuskoon vai kristinuskoa edeltäneisiin etnisiin uskontoihin. Myös nykyshamanismin voidaan katsoa olevan osa

TUULA UUSTALO

1800- ja 1900-luvuilla syntyneiden esoteeriseen viisauteen perustuvien hengellisten liikkeiden perustajista ja levittäjistä merkittävimmät ovat olleet naisia, kuten Helena Petrovna Blavatsky, Alice Bailey ja Helena Roerich.

tätä hengellisyttä. Suurin osa näistä kehitysmässä olevista feminiinisistä uususkunnoista pyrkii säilyttämään aikaisemmista uskonnoista käsityksistä sellaisia piirteitä, jotka eivät ole ristiriidassa feminiinisen hengellisyys ydinpiirteiden kanssa.

Ekologisen hengellisyys alkuna voidaan pitää sitä hetkeä, jolloin ihmiskunta ensimmäisen kerran sai mahdollisuuden katsella omaa planeettaansa mustaa avaruutta vasten kelluvana sinisenä pallona avaruusaluksen kameroiden ottamista kuvista. Avaruusmatkojen aikana kerätty tietous Maan ekosysteemeistä johti NASAn tiedemiehen **James E. Lovelockin** julkaisemaan käsityksensä Maasta ja sen eliölajeista elävän organismina, jolle on ominaista tietoisuus ja itseorganisointi. Näkemykselleen hän on antanut nimen Gaia-hypoteesi muinaisten kreikkalaisten Maan jumalattaren Gaian mukaan.

Lovelock ja kehitysbiologi **Lynn Margulis** ovat määritelleet Gaian monimutkaiseksi järjestelmäksi, johon kuuluu maan biosfääri, ilmakehä, meret ja maaperä. Heidän näkemyksensä mukaan Gaia muodostaa kyberneettisen systeemin, joka pyrkii luomaan optimaalisen

fyysisen ja kemiallisen ympäristön elämälle tällä planeetalla.

Gaia-hypoteesin näkökulmasta juutalaiskristillisen Jumalan antama lupaus ihmiselle käyttäen luontoa hyväkseen parhaaksi katsomallaan tavalla on aiheuttanut maailmanlaajuisia on-

Jumalatarhengellisyys ja rytmin periaate

Jumalatarhengellisuuden panteistinen, animistinen ja polyteistinen teologia (jumalattarien teologia vastakohtana jumalien teologialle) keskittyy elävän ja tietoisien maailmankaikkeuden elinrytmien ympärille. Jumalatar on elävän kosmoksen elävä keho, se tietoisuus, joka tuottaa aineen ja se energia, joka aiheuttaa muutoksen. Hän on elämä, joka ikuisesti pitää elämää yllä, luo yhä moninaisempia muotoja ja kehittää niitä.

Jumalataruskonto näkee nykyisen ihmiskunnan ongelmien ja vieraantumisen syynä sen, että ihmisen ja luonnon välinen sopusointu on häiriintynyt ja että sitä on rikottu. Jumalattaren rituaalit käsitetään välineiksi, joiden avulla päästään yhteyteen sekä oman jumalallisen hengen että luonnon kanssa, ja ne liittyvät luonnon vuosittaisiin rytmeihin.

Jumalatarhengellisuuden mukaan alussa oli Ykseys tai Kaikkeus, joka sisälsi sekä feminiinisen että maskuliinisen energian, joita ei kuitenkaan määritellä vastakohtaisuuksina, vaan toisiaan täydentävinä periaatteina. Elämää synnyttävä voima on feminiininen, ja siksi sitä kutsutaan Jumalattareksi, sillä hän loi itsestään koko maailmankaikkeuden. Maskuliininen voima puolestaan on se joka palauttaa feminiinisen voiman synnyttämän elämän kuolemassa "Kesämaahan", jossa sielu lepää ja uudistuu ennen uutta syntymää. Jälleensyntymä on Jumalattaren suuri lahja, ihme, josta on syytä nauttia ja olla iloinen. Elämää seuraa kuolema ja kuolemaa elämä, ja pimeää kuuta täysikuu.

Feminiininen hengellisyys muuttaa maailmaa ilman väkivaltaa eikä pyri hallitsemaan, ei vaadi köyhyyttä eikä tottelevaisuutta. Elämän rakastaminen ja kunnioittaminen kaikissa sen muodoissa on sen eettinen perusta. Se korostaa elämäniloa ja mielihyvää, mutta myös vastuuta kaikista teoista. Se käsittää seksuaalisuuden

luonnolliseksi ja pyhäksi, ja siksi sekä miehen että naisen ruumis ovat jumaluuden ilmentyminä pyhiä, ja niiden käyttäminen väkivallan aseina tai väkivallan tekeminen niille on jumaluuden häpäisemistä. Jumalataruskonnon Jumala on rakkauden jumala, jonka seksuaalisuus on Adlerin sanoin "villiä ja kesyttämätöntä, ja samalla lempeää ja hellää". "Rakkauden osoittaminen ja mielihyvän tuottaminen ovat minun rituaalejani", sanoo Jumalatar.

Jumalatar on ensimmäinen pyhä kolminaisuus, jonka kolme aspektia jokaisen naisen elämä toistaa: nuoruudessaan neitona, kypsyydessään naisena ja äitinä ja vanhuudessaan viisaana vanhana naisena, joka tuntee elämän ja kuoleman mysteerit. Myös kaikki eri nimillä tunnetut jumalattaret edustavat tämän

ikuisen feminiinisen periaatteen ominaisuuksien eri aspekteja. Heille on ominaista kauneuden-, huumorin- ja draamantaju sekä mielihyvän tuottaminen ja kokeminen, mutta myös samat varjopuolet, joita havaitaan jokaisessa ihmisessä.

Jumalattaren poika, "aurinkolapsi", syntyy talvipäivänseisauksena, vuoden pimeimmän yön väistyessä, viattomana ja iloisena, nauttien jokaisesta hetkestä. Helmikuun toisena päivänä, kynttilänpäivänä, juhlitaan valon voittoa, ja kevätpäiväntasauksena nuori Jumala tanssii yhdessä Jumalattaren kanssa. Toukokuun ensimmäisenä kukkaseppelein koristettuina he viettävät häitä,

ja kesäpäivänseisauksena Jumala kruunataan kuninkaaksi ruusukruunulla, jonka piikin pisto saa hänet vaipumaan uneen. Häntä surraa elokuun ensimmäisenä päivänä, ja syyspäiväntasauksena hän nukkuu kuolemaan Jumalattaren sylissä. Lokakuun viimeisenä hän saapuu Kesämaahan ja avaa sen portit, että siellä odottavat sielut voivat käydä elossa olevien rakkaitensa luona. Kesämaassa kuolleiden sielut uudistuvat odottaessaan uutta elämää.

Jumalatar Isis-Fortuna

KUVA JASTROW, WIKIMEDIA COMMONS, LISENSSI CC

gelmiä ennen kaikkea luonnon saastumisena. Käsky lisääntyä ja täyttää maa on johtanut ylikansoittumiseen, mikä puolestaan aiheuttaa yhä uusia ja entistä vakavampia ongelmia. Gaia-hypoteesi esittää maailman yhtenä ainoana elävänä jättiläiskokoisena organismina, jonka mieli ilmenee sen itseorganisoivassa biosfäärissä. Gaia säätelee energia- ja ekosysteemeitään yhtä viisaasti kuin ihmisen ruumis omia automaattisia elintoimintojaan, ja niiden liiallinen rasitus saattaa koitua maapallolla elävien tuhoksi. Gaiahengellisyys painottaa muutoksen välttämättömyyttä yksilön, yhteiskunnan ja koko kulttuurin tasoilla sekä maailmanlaajuisista toimintaa Gaian kaikkien elävien organismien parhaaksi.

Kristinuskoon perustuvan ekofeministisen teologian tunnetuimpiin edustajiin kuuluu teologian professori **Rosemary Radford Ruether**. Ruetherin mukaan ekofeminismi sisältää ekologisen ja feministisen maailmankäsityksen parhaimmat piirteet. Ruether on kirjoituksissaan tehnyt laajasti selkoa siitä, miten kristinuskon maskuliininen maailmankäsitys ja arvojärjestelmä ovat historian kuluessa vaikuttaneet sekä naissukupuoleen että luontoon suhtautumiseen ja millaisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia seurauksia siitä on ollut. Hänen mukaansa on välttämätöntä jättää taakseen sellaiset uskonnolliset käsitykset, jotka ovat aiheuttaneet ekologisia ongelmia ja olleet esteenä naissukupuolen yhdenvertaisuudelle ja luoda niiden tilalle uusia. Ruether uskoo, että kristinuskko pystyy muuttumaan, ja että uudenlaisen kristinuskon pohjalta on mahdollista poistaa kaikkinaisen eriarvoisuus ja riisto, kohdistuipa se maapalloon ja sen luontoon, ihmisiin tai eläimiin.

Ruetherin ekofeministinen hengellisyys suuntautuu käytännön toimintaan ja vaatii muutok-

sia uskonnollisiin käsityksiin. Tässä mielessä hänen teologiaansa voi luonnehtia aggressiiviseksi ja maskuliiniseksi, kun taas katolisen teologin **Matthew Foxin** ”luomishengellisyys” on laadultaan mystistä ja feminiinistä. Fox löytää kristinuskosta sen kadoksissa olleen feminiinisen ytimen, Viisauden eli Sophian.

Matthew Fox kirjoittaa: ”Kun kuulen puhuttavan Jumalasta universaalina mielenä ja mystisestä koko maailmankaikkeutta syleilevästä kokemuksesta, en voi olla ajattelematta Sophian eli Viisauden mystistä ja kosmologista

perinnettä. Raamatun kirjallisuudessa tämä mieli käsitetään naiseksi, joka ympäröi ja kylästä kaikkea mitä on olemassa. Hän luo kaaoksesta järjestyksen ja leikkii Jumalan kanssa jo ennen aikojen alkua... Hänessä ihminen löytää levon, mielihyvän, ilon ja kaiken rakkauden lähteen – joka rakastaa häntä, rakastaa elämää. Hänet löytää luomisprosessin sydäimestä, hän on maailmankaikkeuden jatkuvassa luomisessa kanssaluojana... Sophia on se joka opettaa pyhiä tapoja elää maailmankaikkeudessa, hän on Kolminaisuuden kaikkien kolmen persoonan matriisi, sillä hän on läsnä Luojana, Profeettana ja Henkenä, joka

uudistaa kaiken.” Foxin mukaan feminiinisen periaatteen ”ylösnousemus” eli Jumalattaren paluu tapahtuu ihmisten pelastumiseksi, millä hän tarkoittaa täydelliseksi tulemistä.

Feminiinisen hengellisyiden tunnetuimpiin hahmoihin kuuluvan papittaren Starhawkin mukaan kaikilla feminiinisen hengellisyiden muodoilla on yhteiset ydinpiirteet. Androgyninen jumaluus eli Jumalatar ja Jumala ilmenevät luonnossa ja kaikessa elämässä, ja elämä moninaisuudessaan on pyhää. Elämälle on ominaista yhteen sitoutuneisuus, ja ihminen on osa maailmankaikkeuden elämää yhtenä sen

Tridevi eli Lakshmin, Parvatin ja Saraswatin yhdistynyt hahmo on Vishnun, Shivan ja Brahman yhdistynyt shakti. Hindulaisuudessa shakti on naispuolisen jumalallisen energian käsite. Wikipedia.

osana, minkä käsittäminen johtaa myötätuntoon kaikkea elämää kohtaan. Myös maapallo on elävä organismi, sen elävään yhteisöön kuuluvat ihmisen lisäksi eläimet, kasvit ja kaikki elämää ylläpitävät järjestelmät. Niihin kuuluu myös käsitys ykseydestä moninaisuudessa ja siihen liittyvä kaiken elämän yhteen sitoutuneisuus. Maailmankuva on panteistinen, eli jumaluus ilmenee sekä immanenttina eli tämän puoleisena ja transsendenttina eli tuonpuoleisena, sekä hylozoistinen, jonka mukaan luonto ja todellisuus ovat eläviä.

Kaikki nämä piirteet sisältyvät myös Wicca-uskonnon eri suuntauksiin ja uuspakanuuteen Wiccan ylipapittaren **Selena Foxin** mukaan.

Uuspakanuus pyrkii synteesiin, jossa jumaluus ja sen ilmeneminen luonnossa, elämän kosminen tarkoitus ja jokapäiväinen elämä muodostavat yhden kokonaisuuden. Monet uuspakanuuden maailmankatsomuksen omaksuneet noudattavat vuodenaikoihin liittyviä rituaaleja joko yksin tai ryhmän jäsenenä. Rituaalit herättävät niihin osallistujat tiedostamaan kätkeytyä todellisuuksia ja kehittämään mielen voimia. Ne saattavat myös johtaa mystiseen, koko luomakunnan ja jumaluuden kanssa yhteensulautumisen kokemukseen. Maagisten riittien harjoittamisessa mottona on: tee mitä haluat, kuitenkin aiheuttamatta kenellekään tai millekään mitään vahinkoa ("do what you want, harm none"). ●

Ekofeminismi

Millä tahansa uskonnolla on poliittista ja yhteiskunnallista vaikutusta sen lisäksi, että ne vaikuttavat syvästi jokaisen henkilökohtaiseen elämään. Feminiininen hengellisyys on tiukasti yhteydessä feministiseen ja ekologiseen liikkeeseen. Ekologisesti asennoituneena se näkee koko planeetan ja sen elämän pyhänä. Se käsittää ihmisen tehtäväksi elää sopusoinnussa luonnon kanssa, oppia siltä ja estää luonnon riistämisen ja saastuttamisen missä tahansa muodossa se ilmeneekin. Feministisen uskonnon pyrkimyksenä on vapauttaa ihmisen henki, eheyttää hänet ja antaa hänelle mahdollisuus kehittyä todelliseen ihmisyyteen. Sen tehtävänä on auttaa oppimaan asioita, jotka näyttävät yksinkertaisilta, mutta jotka ovat paljon vaativampia kuin mitkään patriarkaalisen uskonnon vaatimat uskonharjoitukset.

Starhawk sanoo: "On helpompaa olla naimaton kuin täysin elossa seksuaalisesti. On helpompaa vetäytyä pois maailmasta kuin elää siinä, on helpompaa olla erakko kuin kasvattaa lapsi, helpompaa tukahduttaa tunteensa kuin tuntea ne ja ilmaista niitä, helpompaa meditoita yksinäisyydessä kuin toimia ryhmässä, on helpompaa alistua toisen valtaan kuin luottaa itseensä."

Feminiininen hengellisyys on auttanut kehittämään uusia malleja ymmärtämään niin naisten kuin miesten psyykeä kreikkalaisten jumalattarien ja jumalien mukaan nimitettyjen ja luonnehdittujen arkkityyppien kautta. Nämä koko ihmiskunnan kollektiivisessa alitajunnassa

elävät mallit vaikuttavat jumalattarien ja jumalien arkkityyppien psykologian mukaan jokaisen yksilön elämässä, toiset voimakkaammin, toiset heikommin, aktivoituen elämänvaiheiden ja tilanteiden mukaan. Jumalten ja jumalarten arkkityyppien kautta itsetuntemukseen pyrkiminen on yksi new agen alkemiallisista, ihmisen jalostumiseen ja täydellistymiseen johtavista teistä.

Kreikan Demeterin ja Egyptin Isisin mysteerit katosivat hellenistisen ajan mukana, mutta kaikki merkit viittaavat siihen, että nyt, lähes kaksituhatta vuotta myöhemmin, Jumalattaren ikivanha uskonto on heräämässä uuteen elämään. On mahdollista, että Jumalattarta muodossa tai toisessa – Suurena Jumalattarena, Sophiana, Shekinah'na, Gaiana, yksilön sisimmässä hallitsevina arkkityypeinä – kunnioittavat feminiinis-ekologiset ryhmät eivät tule muodostamaan yhtenäistä teologiaa, vaan feminiinis-ekologinen hengellisyys jää joustavaksi, dogmittomaksi, alati muuttuvaksi, elämänläheiseksi ja elämäniloiseksi hengellisyudeksi.

Starhawkin sanoin Äitijumalatar on heräämässä unestaan, hän ojentee käsivarsiaan, ja hänen lapsensa riemuitsevat elämänilosta hänen kanssaan. Ei ole olemassa mitään, mistä pitäisi pelastua, eikä tarvitse taistella luontoa vastaan. Ei ole jumalaa, jota pitäisi totella rangaistuksen pelosta. On vain äiti, jonka nauru pulppuaa ja joka täyttää maailman ja elämän hellyydellä ja rakkaudella.

HERMES TRISMEGISTOKSEN
SEITSEMÄN KOSMISTA PERIAATETTA

*Kuudes hermeettinen
periaate eli
syyn ja
seurauksen
laki*

”Jokaisella syyllä on seurauksensa;
jokaisella seurauksella on syynsä, ja
kaikki tapahtuu tämän lain mukaan.

Sattuma on nimitys tapahtumalle,
jonka syytä ei ole tiedostettu. Syyn ja
seurauksen tasoja on lukemattomia,
mutta mikään ei vältä tätä lakia.”

Ihmisen valinnan vapaus määrää viime kädessä hänen kohtalonsa ja sitä kautta hänen elämiensä luonteen.

Kuudes hermeettinen periaate selittää, että kaikki mitä on, seuraa toistaan syiden ja seurausten loppumattomassa ketjussa, ja jokainen liike on samalla syy ja seuraus.

Kuudes hermeettinen periaate, syyn ja seurauksen eli karman laki on mahdollisesti hermetiikan periaatteista tunnetuin. Karman laista ja sen vaikutuksesta ihmisen elämään ja kuoleman jälkeiseen elämään on väitely ja keskusteltu ehkä enemmän kuin muista. Tämä periaate on tunnettu kaikkina historiallisina aikakausina kaikissa kulttuureissa, ja se kuuluu olennaisena osana itäisiin uskonnoihin ja filosofisiin käsityksiin. Se tunnettiin ja hyväksyttiin kristinuskoa edeltäneissä uskonnoissa ja vaikka sitä ei ole virallisesti hyväksytty länsimaisten uskonnonlisuuden ja maailmankatsoimuksen osaksi, suuri osa länsimaalaisista on omaksunut sen.

Syyn ja seurauksen eli karman laki

Syyn ja seurauksen periaatteen mukaan, kaikella mitä tapahtuu, on syynsä eikä mitään tapahtu sattumalta. "Sattumalta" tapahtuneeseen asiaan johtanutta syytä ei tiedetä tai tiedosteta, sillä usein siihen johtaa moninaisten tapahtumien ketju. Mikään ilmiö tai tapahtuma ei ole irrallaan muista, sillä kaikki tapahtumat liittyvät lukemattomin eri tavoin niitä edeltäneisiin tai samanaikaisiin tapahtumiin. Ja kaikki mitä tapahtuu, luo edellytykset uusille tapahtumille, eli lyhyesti kaikki liittyy kaikkeen.

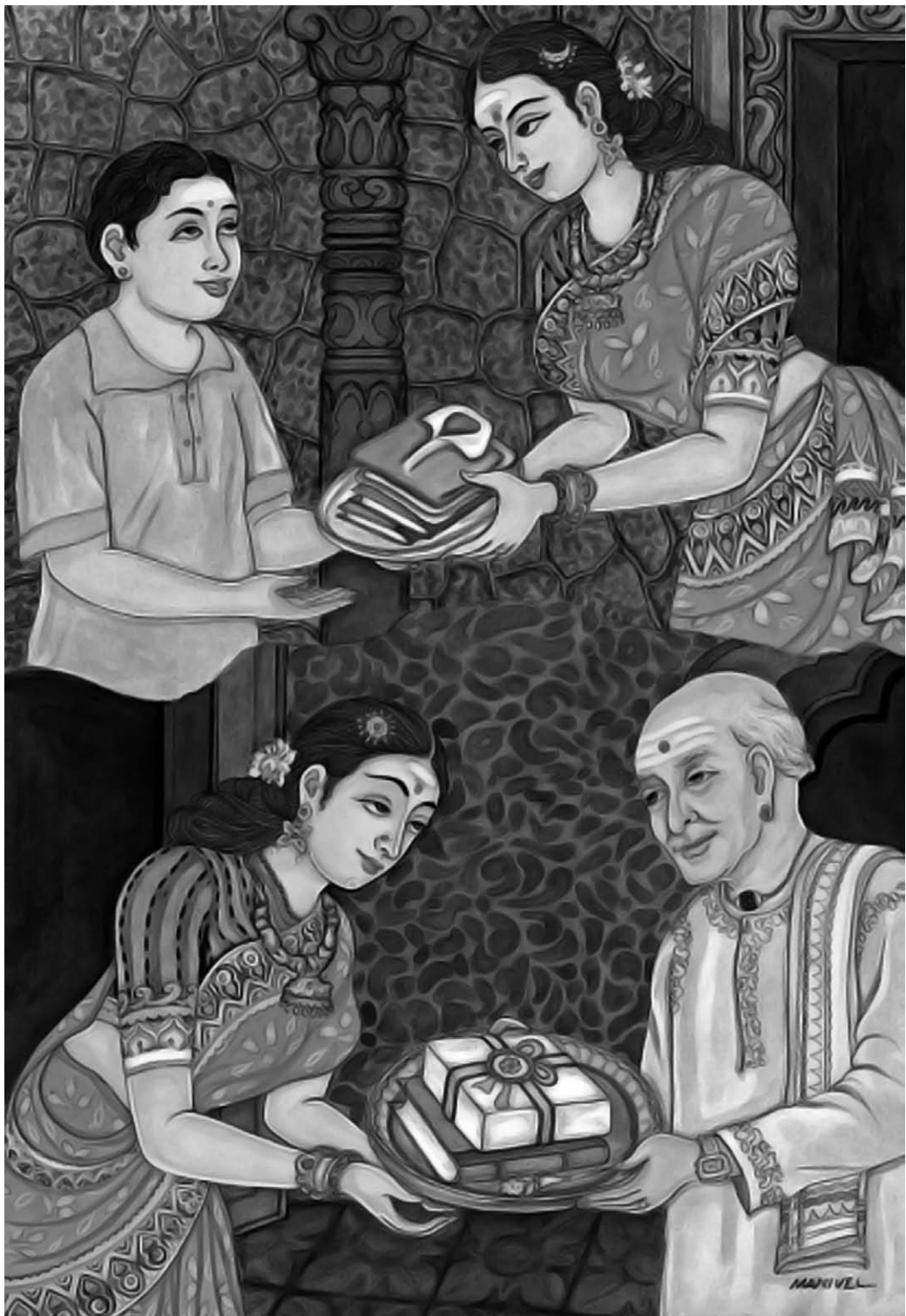
Syyn ja seurauksen lakia ovat tutkineet ja selittäneet filosofit ja uskonnolliset johtajat. On selvää, että eri filosofiat ja uskonnot ovat eri mieltä periaatteen yksityiskohdista, ja siitä

miten se toimii. Siitä huolimatta, uskotaanko siihen vai ei, sen toimintaa tarkkaileva huomaa elämässään synkronisiteettejä, merkityksellisiä yhteensattumia, jotka voidaan selittää vain tämän periaatteen pohjalta, kun taas henkilö, joka kieltää periaatteen olemassaolon, ei näe todisteita ilmeisissäkään tapauksissa. Piittaamattomuus syyn ja seurauksen laista johtuneesta siitä, että se tunnetaan pinnallisesti tai ei laisinkaan.

Karman lain mukaan ihmisen tasolla jokainen ajatus ja teko liittyvät tavalla tai toisella tapahtumien suureen ketjuun tai prosessiin, ja jokaisesta niistä jää jälki, sillä ne ovat energiana ja energiana ne eivät voi hävitä olemattomiin. Esoteerinen perinne puhuu akashasta eli koko maailmankaikkeuden muistipankista, johon jäljet taltioituvat ja johon kytkeytymällä voi saada tietoa kaikesta, mitä on tapahtunut tai todennäköisesti tulee tapahtumaan.

Kristinuskossa ja sen pyhässä kirjassa on havaittavissa viitteitä kuudenteen periaatteeseen. Kuitenkin viittaukset lyhyinä kryptisinä sanontoina ovat aiheuttaneet sen, että hermetiikan näkökulmasta sanonnat on tulkittu väärin tai epätäydellisesti. Jos aksioomaa "silmä silmästä, hammas hampaasta" sovelletaan laiksi siten, että varkaalta katkaistaan käsi, aksiooma on ymmärretty väärin. Hermetiikan mukaan karman laki rankaisee varasta ennen pitkää ehkä niin, että häneltä itseltään varastetaan. Hermetiikan mukaan väkivalta luo väkivaltaa, ja rangaistukset rikoksista tulisi toimittaa niin, ettei uutta karmaa syntyisi.

Myös aksiooma "mitä ihminen kylvää, sitä hän myös näyttää" tarkoittaa, että jokainen vastaa kaikista ajatuksistaan ja teoistaan niin,

Karman lain mukaan ihmisen tasolla jokainen ajatus ja teko liittyvät tavalla tai toisella tapahtumien suureen ketjuun tai prosessiin, ja jokaisesta niistä jää jälki, sillä ne ovat energiaa ja energiana ne eivät voi hävitä olemattomiin.

että “mitä hän on tehnyt lähimmäiselleen, hän on tehnyt myös itselleen”. Molemmat opettavat, että millä tahansa teolla on samanlaatuisen seurauksensa. Näin ei kuitenkaan aina käy yhden elämän aikana sillä jälleensyntymien ketju tekee mahdolliseksi sen, että bumerangi palaa takaisin heittäjälleen. Uskonnot ja filosofiat ovat pohtineet, missä määrin ihmisellä on vapaata tahtoa ja paljonko ihmisen elämästä on ennalta määrättyä. Hermetiikan polariteettien eli vastakohtaisuuksien periaatteen mukaan kaikki totuudet ovat vain puolitotuuksia: ei ole olemassa *joko tai vaan sekä että*. Sama koskee vapaata tahtoa ja elämän ennaltamääräämistä, eli kysymys on vapaan tahdon asteesta.

Hermetistit opettavat, että mitä korkeammalla kehityksessään ihminen on, sitä enemmän hänellä on valinnan mahdollisuuksia ja vapaata tahtoa, ja kääntäen, mitä alemmalla tasolla hän on kehityksessään elämiensä pitkässä ketjussa, sitä sidotumpi hän on elämänsä ennalta ohjelmointiin eli noihin ennen syntymää sovittuihin läksyihin, joita hänen on elämässään läpi käytävä. Näin yksilöiltä, joille on annettu paljon, heiltä myös vaaditaan paljon. Jokainen voi käyttää vapaata tahtoaan hyvään tai pahaan, sillä jokaisella on mahdollisuus vapaan tahtonsa avulla kehittyä yhä korkeammalle valitsemalla sellaisia vaihtoehtoja ja toimintamalleja elämässään, joilla hän vaikuttaa mahdollisimman myönteisesti sekä omaan että lähimmäistensä ja koko ihmiskunnan kehitykseen. Sillä jolla on paljon valtaa, on myös paljon vastuuta.

Monet ihmiset ovat perintötekijöidensä, kulttuuriympäristönsä, perheensä ja toisten ihmisten mielipiteiden vankeja. On myös niitä, joiden tahto ja toiminta ovat heidän fyysisen

Mikään ilmiö tai tapahtuma ei ole irrallaan muista, sillä kaikki tapahtumat liittyvät lukemattomin eri tavoin niitä edeltäneisiin tai samanaikaisiin tapahtumiin. Ja kaikki mitä tapahtuu, luo edellytykset uusille tapahtumille, kaikki liittyy kaikkeen.

ruumiinsa, halujensa ja tunteidensa sekä ailahtelevien mielialojensa ja ajatustensa heiteltävänä. Monet sanovat tekevänsä, mitä tahtovat, mutta itse asiassa he tekevät, mitä he haluavat eli mistä he pitävät.

Tahto ja halu ovat kaksi eri asiaa; tahto on mielen toimintaa, mutta halu perustuu tunteisiin. Henkiseen kehitykseen ja mestaruuteen pyrkivän on mielensä avulla pääteltävä, mikä missäkin tapauksessa tai tilanteessa on paras ja myönteisin tapa toimia, ja hänen on suunnattava tahtonsa tähän toimintaan riippumatta siitä, mitkä hänen tunteensa, mielialansa tai ympäristönsä ovat.

Mestari hallitsee tunteensa ja mielensä. Sen sijaan että hän olisi ympäristönsä tai kohtalon tahdoton leikkikalu, hänestä itsestään tulee aktiivinen vaikuttaja ja tapahtumien liikkeellepanija. Sanomattakin on selvää että mestari suuntaa tahtonsa aina myönteiseen suuntaan, kaikkien parhaaksi.

Ihmisen valinnan vapaus määrää viime kädessä hänen kohtalonsa ja sitä kautta hänen elämiensä luonteen. Hermetiikasta ei löydy perusteita fatalismille eli kohtalonuskolle, jonka mukaan kaikki olisi ennalta määrättyä ja että tapahtumien kulkua ei voisi muuttaa. Päinvastoin karmaan voi vaikuttaa omilla valinnoillaan ja oman vapaan tahtonsa avulla, Tämä pätee sekä hyvässä että pahassa: hyvän voi muuntaa pahaksi ja pahan hyväksi omalla tahdollaan ja toiminnallaan.

Karman lain mukaan “silmä silmästä ja hammas hampaasta” toteaa, mitä tapahtuu teon tekijän kannalta, eli jokaiselle, joka tekee pahaan tai aiheuttaa kärsimystä toiselle, aiheutuu ennen pitkää samanlaatuinen kärsimys. Tässä mielessä ei ole olemassa viattomia uhreja, niin karmealta kuin tällainen toteamus kuulostaa-

kin. Karman laki antaa ymmärtää, että teon kohde on aikoinaan tehnyt vastaavaa, ellei tässä niin jossakin aikaisemmassa elämässään. Teon kohteella on kuitenkin vapaa valta olla toistamatta pahojen tekojen noidankehää ja hypätä ulos kehästä antamalla anteeksi loukkaajalleen. Tästä on muistutuksena Isä meidän -rukouksen pyyntö jumaluudelle: Anna meille anteeksi niin kuin mekin annamme anteeksi niille, jotka ovat meitä vastaan rikkoneet. Väärinteon kohde poistaa kohdaltaan huonon karman antaessaan anteeksi väärinteon tekijälle, mutta tämä ei poista väärinteon tekijän karmaa, josta hänen on vastattava itse.

Kuitenkin on muistettava, että on myös muita kuin karmisia syitä, miksi koetaan onnettomuuksia, epäoikeudenmukaisuutta ja muita ikäviä asioita. Niiden kohteeksi joutumiseen ei aina ole karmista syytä, vaan kohde on mahdollisesti jo ennen syntymäänsä valinnut kohteeksi joutumisen antaakseen tapahtuman toiselle osapuolelle mahdollisuuden joko tehdä rikkomus tai olla tekemättä sitä.

Väkivaltaan ja kärsimykseen, vääryyteen ja epäoikeudenmukaisuuteen ei hermetistien mukaan saa suhtautua välinpitämättömästi, vaikka itse ei joutuisikaan sen kohteeksi. Tekemättä jättäminen kerää yhtä hyvin huonoa karmaa kuin tekeminen. Esimerkiksi väkivallan uhrin auttamatta jättäminen aikanaan aiheuttaa sen, että tapahtumia sivusta seurannut ja niihin välinpitämättömästi suhtautunut saattaa joutua samanlaatuisen teon kohteeksi saamatta keneeltäkään apua.

Syyn ja seurauksen periaatetta on tulkittu monella tavalla ja käsitetty väärin joko tahtoen tai tahtomatta. Hermetistien mukaan karman laki ei ole palkitsemis- tai rankaisemisjärjestel-

mä, vaan sen kautta toimii universaali, kosminen oikeudenmukaisuus lukuisten eri elämien aikana. Vain karman laki ja jälleensyntymät pystyvät selittämään maailmassa tapahtuvan epäoikeudenmukaisuuden.

Maailemankaikkeutta hallitsevat lait toimivat myös elämässä, ja on itsensä pettämistä luulotella voivansa pettää näitä lakeja. Universaalia mieltä ei voi lahjoa eikä sillä ole suosikkeja, joille se osoittaisi armoa. Jokainen on loppujen lopuksi oma tuomarinsa, eli jokainen voi osoittaa armoa itselleen olemalla tekemättä ja toistamatta huonoja tekoja, antamalla omalta kohdaltaan anteeksi väärintekijälle ja estämällä väkivaltaa ja epäoikeudenmukaisuutta tapahtumasta sekä auttamalla niiden uhreja. Käsitys palkitsevasta ja rankaisevasta ihmisenkaltaisesta jumaluudesta osoittaa, että hän ei ole sen oikeudenmukaisempi ja lahjomattomampi kuin palvojansa, eettisesti ja moraalisesti heitä tuskin ylempänä, eikä näin ansaitse jumaluuden nimeä, palvonnasta puhumattakaan.

Kosminen oikeudenmukaisuus tapahtuu ennemmin tai myöhemmin syyn ja seurauksen periaatteen mukaan, eikä kukaan voi välttää vastuutaan kaikesta siitä, mitä hän ajattelee ja tekee tai jättää tekemättä. Yritykset lahjoa perimmäistä jumaluutta rukouksilla ja lupauksilla ovat yhtä turhia kuin

rahalahjukset, vaikka kirkko aikoinaan markkinoikin aneita lupaamalla niiden ostajille, että "kun raha kirstuhun kilahtaa, niin sielu taivaaseen vilahtaa".

Sitäkin vähemmän on hyötyä siitä, että syyttää muita ihmisiä – vanhempiaan, lapsiaan tai muita läheisiään, yhteiskuntaa, kohtaloa tai mitään muutakaan – omien kielteisten tekojensa syinä. Jokaisen Korkeampi minä rekisteröi pikkutarkasti kaiken mitä elämässä tapahtuu,

Kosminen oikeudenmukaisuus tapahtuu ennemmin tai myöhemmin syyn ja seurauksen periaatteen mukaan, eikä kukaan voi välttää vastuutaan kaikesta siitä, mitä hän ajattelee ja tekee tai jättää tekemättä.

sekä omat että toisten hyvät ja pahat teot. Valinnoillaan, päätöksillään ja toiminnallaan jokainen luo uutta karmaa joka hetki. Syyn ja seurauksen periaatteen mukaisesti ne aloittavat, jatkavat ja päättävät tapahtumaketjuja, jotka aikanaan johtavat siihen, että ”hyvä saa palkansa ja paha rangaistuksensa”. Ainoa keino kerätä hyvää karmaa eli vetää puoleensa hyvää on olla myönteinen ajatuksiltaan ja suunnata tunteensa, halunsa, mielensä ja tahtonsa myönteiseen toimintaan, kaikkien parhaaksi.

Syyn ja seurauksen periaatteesta hinduismissa

Syyn ja seurauksen periaate eli karman laki on ilmaistu eri kulttuureissa ja eri uskonnoissa eri sanoin, mutta sen sisältö on pysynyt samana. Varhaisimmat karmaan liittyvät opit kehittyivät hinduismissa.

Karma-käsitteen alkujuuria tutkinut **Herman W. Tull** toteaa niiden häipyvän alkuaikojen sumuun, eli käsite näyttää syntyneen Intian varhaisten maanviljelysyhteisöjen aikoina. Karman vertauskuvana käytettiin siementä, joka multaan kylvettynä alkaa kasvaa, tuottaa kasvin ja uuden siemenen. Hinduismin historia osoittaa opin kehittyneen paikallisten uskonnollisten käsitysten ja vedisten tekstien vuorovaikutuksen tuloksena. Tullin mukaan veda-kirjoituksissa käsite ”karman” alkujaan merkitsi uhraamista tai uhraamisen työn tekemistä. Tekstit kuvaavat luomisen tapahtuneen jumalten uhratessa alkuaikojen ihmisen kaltaisen olennon, jolloin maailmankaikkeus syntyi hänen ruumiistaan. Tämä alkuaikojen luomistapahtuma toistettiin uhraamisriiteissä, ja riitin suorittajan käsitettiin tulevan yhdeksi maailmankaikkeuden kanssa. Vedaan sisältyvät Upanishadit osoittavat karma-käsitteen kiteytyneen omaksi opikseen noin 800–600 eaa., mutta vaikka oppi karmasta on hinduismiin pääpiirteitä, Tull toteaa, että sitä on edelleenkin vaikea määritellä. Länsimaissa karman oppi

käsitetään lähinnä syyn ja seurauksen laiksi sekä opiksi jälleensyntymisestä eli reinkarnaatioista, vaikka ne ovatkin vain osa karman oppia.

Tekstit toteavat: ”Niin kuin ihminen tekee, ja niin kuin hän käyttäytyy, sellaiseksi hän tulee. Hänestä, joka tekee hyvää, tulee hyvä, ja hänestä, joka tekee pahaa, tulee paha. Ihmisestä tulee hyvä hyvien, paha pahojen tekojen tekemisen kautta.” Tullin mukaan ei ole yksiselitteistä, liittyikö tämä käsitys alkujaan pelkästään uhritoimituksen suorittamiseen oikealla tavalla, mutta on selvää, että nykyään, kaksituhatta viisisataa vuotta myöhemmin, karman opin sisältö käsitetään moraaliseksi ja eettiseksi.

Varhaisimmissa karman oppia käsittelevissä teksteissä hyvien tekojen palkkiona oli syntyminen yhä kauniimmassa ja täydellisemmässä muodossa. Teksteissä ihmistä verrataan jalokivistä koottuun koruun, jonka voi hajottaa osiinsa ja koota uudelleen entistä kauniimmaksi ja täydellisemmäksi koruksi: ”Jätettyään ruumiinsa ja tietämättömyyden, (ihminen) rakentaa uuden ja entistä kauniimman muodon”.

Varhaiskristinusko ja jälleensyntymät

Ne, jotka pitävät kristinuskoa oppijärjestelmänä, jonka kristityt hyväksyivät ja johon he kaikki uskoivat Kristuksen ajoista alkaen, erehtyvät perusteellisesti. Varhain ensimmäiseltä vuosisadalta alkoivat kiistat siitä, mitä Kristus lopultakin opetti ja miten hänen opetuksiaan ja muita Uuteen testamenttiin kanonisoituja kirjoituksia on tulkittava. Jo 300-luvun lopulla tunnettiin lähes kahdeksankymmentä kerettiläistä lahkoa. Suurimman osan kerettiläisiksi harhaopeiksi leimaamistaan kristityistä lahkoista katoliseksi kirkoksi kehittyvä lahko onnistui hävittämään seuraavina vuosisatoina. Erimielisyydet jakoivat kirkon v. 1054 kahdeksi suureksi kirkkokunnaksi: roomalaiskatoliseksi ja ortodoksiseksi. Protestanttien eroaminen

roomalaiskatolisesta kirkosta aloitti 1500-luvun alkupuolelta lähtien kehityksen, joka tähän mennessä on synnyttänyt useita suuria kirkkokuntia ja sadoittain pienempiä.

Yksimielisyyttä siitä, kuka Kristus oli ja mitä hän opetti, ei ole edelleenkään. Kaikista eroavuuksistaan huolimatta kaikki kristilliset oppisuunnat ovat kuitenkin kieltäneet jälleensyntymien mahdollisuuden siitä huolimatta, että usko jälleensyntymiin oli yleinen kristinuskon ensimmäisinä vuosisatoina. Kristinuskoa yhtenäiseksi oppijärjestelmäksi muokanneet kirkkoisät ja teologit eivät voineet jättää ottamatta jälleensyntymäoppia huomioon.

Jälleensyntymäopista kiisteltiin kiivaasti, ja kiista keskittyi lähinnä sen ympärille, mitä aleksandrialainen **Origenes** oli siitä kirjoittanut 200-luvun puoliväliin mennessä. V. 553 Konstantinopolin toinen kirkolliskokous päätti tuomita Origeneen opit, ja tällä päätöksellä kiista virallisesti poistettiin päiväjäestyksestä ja jälleensyntymisoppi kristinuskosta. Origeneesta ja hänen käsitystään vastaan vuosisatoja riidelleistä kirkkoisista monikaan ei ajattelultaan yltänyt Origeneen tasolle, ja he siksi kirjoittivat tunteensa ja uskonkiihkonsa varassa tulkiten kirkon kanoonisoimia kirjoituksia kukin oman mielityksensä mukaan, useinkin kirjaimellisesti. Seurauksena oli oppijärjestelmä, joka tunnetusti on venyttänyt monien uskovien uskomiskyvyn äärimmilleen.

Toisin kuin muut enemmän tai vähemmän oppineet kirkon isinä kunnioitetut miehet hellenistisellä ajalla Origenes perehtyi kreikkalaisten filosofien ja erityisesti **Platonin** filosofiaan, omaksui kreikkalaisen analyyttisen ajattelutavan, pyrki tulkitsemaan kirjoituksia rationaalisesti, ja milloin se ei ollut mahdollis-

ta, hän käsitti ne symbolisesti. Jos kirjoitusten perusteella ei voinut tehdä selviä päätelmiä, hän sovelsi tapaukseen Platonin filosofiaa. Lopputuloksena oli hänen ajatteluaan tutkineiden uskontotieteilijöiden mukaan looginen ja aukoton, kristinuskon pyhiin kirjoituksiin perustuva oppijärjestelmä, jossa kristinuskolle

keskeinen oppi Kristuksen sivi-tuskuolemasta yhdistyi platonistiseen maailmankäsitykseen.

Origenes käsitti, kuten hermetistitkin, jumaluuden olevan puhdas mieli, äly tai intelligenssi. Kaikki olennot, myös ihmisielut, sisältyivät tähän jumaluuteen ennen lankeemusta. Vanhan Testamentin tarinan ensimmäisten ihmisten lankeemuksesta Origenes käsitti symbolisesti: lankeemus merkitsi sitä, että mielet kylmenivät Jumalalle, mikä oli ensimmäinen askel jumaluudesta eriytymisessä. Yhä pidemmälle alkuperäisestä lähteestään eriytyessään mielestä tulee sielu, joka ottaa ruu-

miin muodon. Origeneen mukaan jumaluus kuitenkin haluaa kaikkien siitä eriytyneiden sielujen palaavan takaisin yhteyteensä, ja paluun nopeuttamiseksi hän lähetti Kristuksen sieluja pelastamaan. Kristuksen Origenes käsitti jumaluuden inkarnoituneeksi – eli lihaksi tulleeeksi – Sanaksi. Kuitenkin sielun pyrkimys jumaluutta kohti vaatii useita elämiä, kunnes viimein kaikki sielut yhtyvät jumaluuteen ja alkuperäinen ykseys on uudelleen saavutettu.

Origenes piti myös mahdollisena Kristuksen inkarnoitumista aina tarvittaessa, eikä hän sulkenut pois mahdollisuutta, että Kristus aikojen päättyessä olisi onnistunut saattamaan jumaluuden yhteyteen myös pahat henget eli demonit. ●

Origenes piti myös mahdollisena Kristuksen inkarnoitumista aina tarvittaessa.

Varhaiskristillistä keskustelua – väitteitä Origenesta vastaan

Origeneen huolellisesti rakentamaa, jälleensyntymät selittävää oppijärjestelmää vastaan hänen vastustajansa esittivät erilaisia väitteitä. Ensimmäinen oli se, että jälleensyntymisoppi näytti vähättelevän Kristuksen sovituskuoletta, toinen se, että se oli ristiriidassa ruumiiden ylösnousemusopin kanssa, kolmanneksi se erotti ruumiin ja sielun toisistaan, neljänneksi se perustui liian hatarille todisteille, ja viides huomautus oli, että menneitä elämiä ei voi muistaa.

Ensimmäiseen väitteeseen Origenes vastasi, että jos sielu lankeaa jumaluuden yhteydestä omasta vapaasta tahdostaan, hänen tulee palata takaisin omien ponnistelujensa avulla. Ihminen pystyy tähän, koska hän on osa jumaluutta itseään ja hänellä on kyky palata jumaluuden yhteyteen. Origeneen vastustajat myönsivät ihmisen langenneen omasta tahdostaan, mutteivät ajatusta nousemisesta omin voimin. Heidän mukaansa ihminen tekee sen mitä hän pystyy yhden elämän aikana, ja Kristus huolehtii lopusta.

Ajatus, että Kristus reinkarnoituksi eli syntyisi jälleen ja että myös demonit lopulta palautuisivat jumaluuden yhteyteen, oli Origeneen vastustajille kauhistus. Kristuksen sovituskuoletta oli heille ainutlaatuinen ja sellaisena riittävä koko ihmiskunnalle menneisytydessä, nykyisyydessä ja tulevaisuudessa, ja demonit pysyisivät siellä, missä heidän pitikin eli helvetissä.

Ruumiinylösnousemusoppi kuuluu kristinuskon monista oudoista opeista kaikkein oudoimpiin. Sen selvittämistä, mistä ja miksi dogmi otettiin kristinuskoon ei ole oltu kiinnostuneita. Sen myöhemmistä puolustajista, kuten Tuomas Akvinalaisesta, uskonnonhistorian tutkimusta hauskempaa oli pohdiskella sitä, minkä ikäisiä, näköisiä tai kuinka täydellisiä ruumiita haudoista nousee viimeiselle tuomiolle.

Ruumiinylösnousemusoppia perusteellisesti puntaroineen Origeneen ja hänen vastustajiensa välinen erimielisyys kiteytyy kahteen vastakkaiseen näkemykseen. Platonistiseen käsitykseen taipuvainen Origenes käsitti kaiken aineen, myös ihmisen ruumiin, karkeassa muodossa olevaksi jumaluuden ilmentymäksi, kuin heijastukseksi sen puhtaasta, tuonpuoleisesta muodosta. Hänestä ajatus lihaa ja verta olevan ruumiin ylösnousemuksesta oli mahdoton, koska kuollut ruumis lahoaa muun aineen lailla. Todisteita käsitykselleen hän löysi Paavalin 1. korintolaiskirjeestä, jakeista 35–58. Hänen vastustajansa puolestaan väittivät, että ruumis itsessään on elävä prinssiippi ja mitä tahansa se on kärsinytkin elämän aikana, sellaisena se joutuu Jumalan eteen tuomiolle. Tällä uskolla on ollut varsin kauaskantoisia seurauksia, joita ei voine

pitää muuna kuin kirjaimellisesti ruumi(de)n palvontana. Esimerkiksi riittänee katolisen kirkon kielto polttohaudata ruumiita ja ruumiiden mitä loisteliain näytteillepano.

Kolmas erimielisyys eli fyysisen ruumiin ja sielun välinen suhde liittyy kiistaan ruumiista ja sen ylösnousemuksesta. Kun Origenes käsitti sielun ihmisen todelliseksi olemukseksi ja vain viipyvän aikansa lihallisessa ruumiissa, hänen vastustajansa kielsivät sielujen olemassaolon ennen syntymää, ja koska he uskoivat pyhien kirjoitusten kertomuksiin kirjaimellisesti, he löysivät vahvistuksen luomiskertomuksesta väitteelleen, että Jumala loi ihmisen Eedenissä yhtä aikaa ruumiiksi ja sieluksi. Yhdessä ne muodostivat täydellisen luomuksen eli ihmisen, ja heistä oli luonnotonta erottaa ruumista ja sielua toisistaan. Sielujen olemassaolo ennen syntymää ei miellyttänyt heitä myöskään siksi, että se olisi antanut mahdollisuuden spekuloida jälleensyntymillä.

Origenesta arvostelleet teologit väittivät hänen perustaneen jälleensyntymisoppinsa liian hatarille todisteille. Heiltä on kuitenkin jäänyt mainitsematta, että monille kirkon virallisesti, usein äänestyksen tuloksena hyväksymille opeille, kuten neitseestä syntymiselle, ei löydy todisteita senkään vertaa. Origenes ei kuitenkaan osallistunut neitseestäsyntymisväittelyyn, sillä se tuli ajankohtaiseksi vasta myöhemmin.

Viimeinen lapsekas väite, jonka jo Origeneen kiistakumppanit aikoinaan esittivät ja joka nykyään useimmiten esitetään jälleensyntymää vastaan, on se, että "kukaan ei voi muistaa menneitä elämiään". Jos varhaiset kristityt oppineet olisivat lukeneet kreikkalaisia tarinoita omien kirjoitustensa ohella, he olisivat tulleet, että ennen uutta syntymää sielut juovat unohduksen lähteestä. Jos he olisivat lisäksi tutustuneet kreikkalaisten filosofien elämäkertoihin, he olisivat tulleet monien filosofien muistaneen lukuisia menneitä elämiään. Unohduksen lähteestä jätti juomatta monien muiden muassa Pythagoras, joka muisti menneet elämänsä yksityiskohtaisesti. Nykyään muutkin kuin filosofit näyttävät jättäneen maljan koskematta, sillä aikaisempien eli menneiden elämien muistaminen on tullut yhä yleisemmäksi.

Jälleensyntymisopin, johon muinainen maailma ja suurin osa ihmiskuntaa uskovat tänäkin päivänä, syrjäytti kirkon virallinen kanta yhdestä ainoasta elämästä. Kuitenkaan usko jälleensyntymisiin ei kokonaan häipynyt länsimaistakaan. Maanalaisuudestaan se on tullut varsin näyttävästi esiin viime vuosisadalta lähtien.

HERMES TRISMEGISTOKSEN
SEITSEMÄN KOSMISTA PERIAATETTA

Seitsemäs hermeettinen eli sukupuolen periaate

”Kaikella on sukupuolensa, kaikella on feminiininen ja maskuliininen periaatteensa; sukupuoli ilmenee kaikilla tasoilla”. Seitsemäs eli sukupuolen periaate täydentää neljättä eli polariteettien periaatetta osoittamalla kaiken olevaisen jakautuvan kahteen toisiaan täydentävään periaatteeseen, joista käytetään nimitystä maskuliininen ja feminiininen, joilla kummallakin ovat sille ominainen laatunsa ja tehtävänsä.

Perimmäinen todellisuus, Universaali mieli on itsessään androgyyninen sekä maskuliininen että feminiininen.

Hermetiikan seitsemäs eli sukupuolen periaate kattaa, kuten kaikki hermeettiset periaatteet, koko maailmankaikkeuden. Se selittää, että maailmankaikkeus jakautuu kaikilla tasoilla: fyysisellä, tunteen, mielen ja hengen tasoilla kahteen toisiaan täydentävään periaatteeseen, maskuliiniseen ja feminiiniseen.

Luomisen mysteeri

Perimmäinen todellisuus, Universaali mieli sisältää seitsemännen periaatteen kuvaamat periaatteet, eli se on itsessään androgyyninen eli sekä maskuliininen että feminiininen. Mikään luomisprosessi, ei mikään Universaalien mielen eriytyminen värähtelyn avulla erilaisiksi energioiksi ja viimein aineeksi, ole mahdollista ilman näitä kahta periaatetta. Hermetiikka opettaa, että Universaalien mielen tasolla luominen tapahtuu siten, että maskuliinien periaate kohdistaa luomistahtonsa feminiiniseen periaatteeseen, joka tekee varsinaisen luomistyön. Maskuliinista periaatetta on nimetty myös Tahdoksi, ja feminiinistä Voimaksi. Ilman Voimaa Tahto ei pysty luomaan mitään, eikä myöskään Voima ilman Tahtoa.

Muut kuin hermetistit ovat antaneet näille periaatteille nimityksiä kuten "henki", jota he ovat pitäneet maskuliinisena, ja "aine", jonka he ovat käsittäneet feminiiniseksi mahdollisesti siksi, että maskuliinisen periaatteen jäädessä tavallaan näkymättömäksi, feminiinisen periaatteen tekemä luomistyö ja sen lopputuloksena aineellinen, näkyväinen maailmankaikkeus ja luonto ovat jokaisen nähtävissä. Nimitykset henki ja aine sukupuoleen yhdistettynä ovat kuitenkin harhaanjohtavia, sillä kaikessa

energiassa ja aineessa toimivat polariteetit ovat nekin käsitettävissä maskuliiniseksi ja feminiiniseksi.

Fyysisessä maailmassa sukupuolen periaate on havainnoitavissa kaikkialla: ihmisistä ja eläimistä kasveihin ja jopa mineraaleihin. Periaate pätee myös aineen pienimpien yksiköiden eli atomien ja sitä pienempien energiapakettien tasolla, jolloin puhutaan positiivisista tai negatiivisista varauksista tai muista parillisista ominaisuuksista, kuten "up" ja "down", "top" ja "bottom", "charm" ja "strange", "spin" oikealle tai vasemmalle, jne. Ominaisuudet ryhmittyvät pareittain, ja on myös havaittu kokein, että protonipari, jonka protonit kiitävät eri suuntiin, "tietävät" parinsa "spinin" ja vastaavat siihen.

Ihmisen fyysinen olemus muodostuu joko feminiiniseksi tai maskuliiniseksi, ja niissäkin tapauksissa, joissa hänen fyysisen olemuksensa perusteella asiasta on epäselvyyttä, kyseinen henkilö kuitenkin tuntee olevansa "enemmän mies" tai "enemmän nainen". Esoteeriseen tietoon syvällisesti perehtynyt psykologi C. G. Jung määritteli ihmisen psyyken energiat maskuliiniseksi animukseksi ja feminiiniseksi animaksi, joista anima täydentää miehen, animus naisen psyykeä. Ihmisen aivojen intuitiivista, kuvia tuottavaa ja kokonaisuuksia hahmottavaa oikeaa puoliskoa on nimetty feminiiniseksi ja analyyttistä, verbaalia ja yksityiskohtiin keskittyvää vasenta aivopuoliskoa maskuliiniseksi. Ihmiselämän pitkässä ketjussa karman, polariteetin ja sukupuolen lait toimivat siten, että joissakin elämässään ihminen syntyy mieheksi, joissakin naiseksi.

Maailmankaikkeutta luovan ja ylläpitävän Universaalien mielen energia aaltoillessaan kah-

den eri polariteetin eli maskuliinisen ja feminiinisen välillä muuttaa energiaa muodosta toiseen joka hetki. Polariteettien vaihtelu vaikuttaa näkyväisen ja näkymättömän maailmankaikkeuden lisäksi ajassa: maailmanhistoriassa vaihtelevat maskuliiniset ja feminiiniset kaudet, mikä vaikuttaa kullakin kaudella vallitsevaan maailmankäsitykseen ja uskontoihin, ja niiden pohjalta kehittyviin arvojärjestelmiin, erityisesti suhtautumiseen sotaan ja rauhaan; lainsäädäntöön ja yhteiskunnallisiin oloihin; sukupuolten välisiin suhteisiin; luontoon, jne. Kulttuurihistoria, uskontotiede ja mytologia sekä yhteiskunnallinen kehitys osoittavat, että viime vuosisadalta alkaen yli kaksikymmentä vuotta voimakkaasti vaikuttanut maskuliininen polariteetti on länsimaissa heikentymässä ja feminiininen valtaamassa alaa.

Juutalainen esoteerinen perinne eli kabbala ja seitsemäs periaate

Juutalainen esoteerinen perinne, sellaisena kuin se on selitetty kabbalassa ja siihen liittyvissä opettajalta oppilaalle pelkästään suullisessa muodossa periytyvissä selityksissä, on maailmankaikkeutta, maailmaa ja ihmistä selittävä monimutkainen oppijärjestelmä.

Kabbala pohjautuu heprealaiseen raamatтуun eli viisi Mooseksen kirjaa käsittävään Tooraan, ja kabbalistit ovat sitä mieltä, että ensimmäisen Mooseksen kirjan viisi ensimmäistä lukua oikein tulkittuina ovat avain maailmankaikkeuteen. Tulkinta kuitenkin on vain harvojen ja valittujen etuoikeus ja vaatii elämänikäistä opiskelua sekä heprean kielen taitoa, sillä monet selitykset liittyvät heprean-

kielen kirjainten ja sanojen oikeaan ymmärtämiseen ja tulkintaan. Jotta tulkinnot pitäisivät yhtä kehittyvän tieteen kanssa, kabbalistin

on välttämätöntä olla perillä myös tieteen, erityisesti fyysisen tutkimuksesta.

Sana kabbala tulee heprealaisesta sananjuuresta KBL (kibel), joka merkitsee vastaanottamista. Kabbalististen myyttien mukaan enkelit antoivat kabbalan ja sen selitykset Aatamille jo paratiisissa, toisten mukaan Moosekselle Egyptissä. Kabbalan arvostetuimman historioitsijan **Gershon Soholemin** mukaan ensimmäiset kabbalistiset kirjoitukset tunnetaan kuitenkin vasta 1300-luvulta.

Kabbalan synty on sijoitettavissa näiden kahden aika-arvion keskivaiheille eli hellenistiseen aikaan ja Alek-

sandriaan, jonka juutalaiset oppineet tunsivat sekä oman perinteensä että kreikkalaisen filosofian käsitykset maailmankaikkeuden synnystä ja toimintaperiaatteista. Silloisen maailman sivistyksen keskuksena tunnetussa kaupungissa kreikkalaisen filosofian eri koulujen, juutalaisuuden, muinaisen Egyptin uskonnon ja idästä tulleiden lähetyssaarnaajien opetukset ja selitykset joutuivat kosketuksiin toistensa kanssa. Gnostilaisuus eriytyi juutalaisuudesta ajanlaskumme alkua välittömästi edeltäneinä vuosisatoina, ja kabbala sai alkunsa mahdollisesti samaan aikaan. Kabbalan samankaltaisuudet hermetiikan ja uusplatonismin kanssa ovat ilmeiset.

On oletettavissa, että hellenistisinä vuosisatoina juutalaiset oppineet alkoivat selittää pyhiä kirjoituksiaan Platonin filosofian ja idästä tulleiden vaikutteiden valossa. Jos näin oli, juopa juutalaisuuden kahtalaisen jumaluuden eli patriarkkojen ihmisenkaltaisen, Jahveksi nimitetyn heimojumalan ja heidän ylipappiensa

Daavidin tähti Codex Leningradensis -käsikirjoituksesta noin vuodelta 1010. Kyseessä on vanhin säilynyt masoreettien laatima Vanhan testamentin käsikirjoitus. Kuvan tekijä: Shmuel ben Ya'akov. Wikipedia.

mahdollisesti babylonialaisilta tai egyptiläisiltä omaksuman, persoonattomaksi voimaksi käsittelemään jumaluuden välillä kasvoi ympäristössä, jossa hermetiikka jo kukoisti kaikkine käytännön sovellutuksineen.

Kabbala selittää maailmankaikkeuden synnyn ja olemuksen hermetiikan kanssa yhteisesti kuitenkin Tooran vertauskuvilla ja sanastolla. Kabbalan ja hermetiikan sisällölliset vastaavuudet ovat niin ilmeiset, että kabbalistien lainaaminen hermetisteiltä on todennäköistä. Tähän viittaavat myös ns. pragmaattisen kabbalan eli kabbalistisen rituaalimagian ja alkemian yhtäläisyydet hermeettisen magian ja alkemian kanssa.

Kabbalistisen järjestelmän mukaan Tooraa tulkittaessa on tärkeää tuntea muinaisen maailman käyttämiä esoteerisia käytäntöjä. **Pythagorasta** ja kreikkalaisten käyttämää gematriaa jäljitellen kabbalistit toteavat, että maailmankaikkeus voidaan ilmaista numeroina, ja siksi gematria eli numerollisen arvon antaminen kirjaimille ja niiden suhteiden tulkitseminen on tärkeä osa kabbalaa. Kabbalistit käyttävät heprean kahtakymmentäkahta kirjainta, ja he ovat sitä mieltä, että ne ja heprean kielen äänteet ilmaisevat kosmisen energian niin ikään kahtakymmentäkahta tietoisuuden tasoa, ja sellaisina ne ovat kaiken olemassaolon perusta. Koska äänen ja sanoihin sisältyy valtava voima, heprealaisen jumaluuden nimeä ei saa lausua äänen, ja kabbalistien käyttämissä rukouksissa ja loitsuissa sanojen oikea äänneasu on äärimmäisen tärkeä.

Kabbalan perimmäinen jumaluus on persoonaton voima tai energia. Kabbala opettaa, että jumaluus on kaikkialla. Jumaluus on universumin täyttämä energia, joka ennen luomista oli olemassa manifestoitumattomana prinssiippinä tai periaatteena ja jonka näkyväinen

ilmenemismuoto on valo. Valoa sinänsä ei voi nähdä vaan valo on jotakin, joka tekee näkemisen mahdolliseksi.

Nykykabbalistit selittävät, että aineeton valo rakentaa atomeja eli ainetta atomia pienemmistä energiapaketeista, kvanteista, jotka käyttäytyvät aivan kuin ne olisivat eläviä ja tietoisia yksiköitä. Valo kantaa tietoa eli informaatiota, ja valokvantit, fotonit, liikkuvat nopeudella, jolla aika pysähtyy. Kabbalistien mukaan va-

lo on puhtainta, ajatonta ja paikatonta, tietoista energiaa, joka täyttää koko maailmankaikkeuden ja joka toimii tarkoituksenmukaisesti.

Kabbalistien mukaan jumaluus loi maailmankaikkeuden kahdessa eri vaiheessa: ensin ajatuksena tai suunnitelmalla omassa mielessään ja sen jälkeen toimintana, joka ilmeni äänen ja valon rä-

jähdyksenä suuressa alkupamauksessa jumaluuden lausussa: ”Tulkoon valkeus”. Kabbalistit ovat taipuvaisia selittämään maailmankaikkeuden kosmiseksi munaksi, jolle he ovat löytäneet vahvistusta fysiikan toteamuksesta, että maailmankaikkeus laajenee huimaa vauhtia ja käyristyy avaruudessa. Kosminen energia jakautuu maskuliiniseen ja feminiiniseen, joiden yhtymisestä maailmankaikkeus syntyy. Luominen tapahtuu kahden voiman yhdistymisen tuloksena, ja kabbalassa luomista kuvataan seksuaaliaktina.

Kabbalan jumaluus on näin ollen kaksineuvoinen, ja tälle käsitykselle kabbalistit löytävät vahvistuksen Toorasta, jossa jumaluutta kutsutaan myös nimellä ”elohim”. Sanassa on feminiiniseen yksikköön (ALH tai eloh) lisätty maskuliinisen monikon pääte (-im), eli kabbalistisen selityksen mukaan sana osoittaa jumaluuden feminiinisen ja maskuliinisen aspektin yhtymistä. Kabbalan jumaluus on samalla Isä ja Äiti, ja heidän yhtymisestään syn-

Ihmisen fyysinen olemus muodostuu joko feminiiniseksi tai maskuliiniseksi, ja niissäkin tapauksissa, joissa hänen fyysisen olemuksensa perusteella asiasta on epäselvyyttä, kyseinen henkilö kuitenkin tuntee olevansa ”enemmän mies” tai ”enemmän nainen”.

tyy Poika. Kabbalan mukaan Äiti-aspekti on luodun maailmankaikkeuden arkkitehti, joka otti vastaan luomistapahtumassa Isä-aspektin "Sanan" ja loi maailman. Sukupuolen periaate ilmenee kaikessa luodussa, myös sieluissa, jotka alkuperäisessä muodossaan ovat androgyynisiä eli sisältävät molemmat sukupuolet, mutta jotka ihmishahmoon syntyessään erottuvat mieheksi ja naiseksi.

Kabbalan tutkijoista muutamat ovat todenneet, että seksuaalisuuden idea täyttää koko kabbalan ja myös ortodoksisen juutalaisuuden. Ne molemmat näkevät seksuaalisuuden pyhänä. Niiden näkemyksen mukaan maailmankaikkeus perustuu sukupuolen periaatteeseen eli kahden vastakohdan, positiivisen ja negatiivisen, protonin ja elektronin, miehen ja naisen sopusointuiseen yhtymiseen, joka tuottaa uutta elämää. Naimattomuus on mahdoton ajatus kabbalistille, joka pyrkii toteuttamaan elämässään jumaluuden esittämän mallin mukaista luomiskäskyä. Kabbalan eli esoteerisen juutalaisuuden ydinopetukset näkevät jumaluuden, sen luoman maailmankaikkeuden ja myös ihmisen puhtaasti sukupuolten välisen kanssakäymisen näkökulmasta. Siksi voidaan sanoa, että hermetiikan seitsemäs eli sukupuolen periaate on siinä esitetty kaikkia muita esoteerisia traditioita täydellisemmin.

Kabbalistit ovat pyrkineet selittämään myös hyvän ja pahan ongelmaa sukupuolten periaatteen näkökulmasta. Koska jumaluus on ykseys, on loogista, että kaikki maailmassa vallitseva paha sisältyy jumaluuteen. Kabbalan ja siitä vaikutteita saaneen kristinuskon mukaan kuitenkin jumaluudesta eriytynyt aine on itsessään paha, ja tämä pahuus eli kristinuskon sanoin perisynti on myös ihmisessä. Jumaluuden kaksinainen luonne aiheuttaa sen, että hyvä ja paha taistelevat myös ihmisessä, joka on jumaluuden kuva pienessä mittakaavassa. "Kiusaaja", "paha henki", "saatana", tai millä nimellä pahuuden henkilöitymää halutaankin nimittää, on kuitenkin kabbalan mukaan jumaluuden uskollinen palvelija, joka jumaluuden käskystä koettelee ihmistä. Vanhasta testamentista

löytyy esimerkkejä: *Jobin kirjan* ensimmäisessä luvussa juutalaisten palvoma jumala antoi Saatanalle luvan koetella **Jobia** ja hänen uskolisuuttaan Jumalaansa kohtaan.

Kabbala selittää jumaluuden olevan hyvä, koska se "antaa", mutta aineen paha, koska se "vain ottaa vastaan, mutta ei anna mitään". Siksi kabbalistit näkevät luonnon "jumalattomana" ja "pahana". Tämä käsitys on vaikuttanut myös suhtautumiseen luontoon ja naissukupuoleen, joita kumpaakin miehen pitää alistaa ja valloittaa, valistaa ja jalostaa.

Kabbala opettaa, että jumaluuden naispuolinen aspekti Shekinah maailman luodessaan joutui samalla itse maanpakoon näkymättömään maailmaan, jota kabbala kutsuu nimellä qlipoth. Kabbalan mukaan ihminen tarvitsee useita jälleensyntymiä päästäkseen takaisin jumaluuden yhteyteen aineen ja qlipothin täytämstä maailmasta. Pääsyä nopeuttaa Tooran opiskeleminen ja rituaalien tarkka noudattaminen. Jokainen paha teko viivyyttää Shekinah'n eroa hänen jumalallisesta puoliosastaan ja jokainen hyvä teko jouduttaa sitä. Shekinah'n on kuitenkin mahdollista yhtyä jumaluuteen joka kerran kun aviopari suorittaa rituaalisen yhdynnän sapattina keskiyöllä. Rituaali on velvollisuus, jonka tarkoituksena on auttaa maailmassa asustavia jumalallisia kipinöitä pääsemään jumaluuden yhteyteen. Kabbalistit selittävät että kaksineuvoisen, seksuaaliaktin avulla luovan jumaluuden kuvan eli ihmisen seksuaalivietti on jumalallinen luonteeltaan, hänen suorittamansa akti toistaa jumaluuden toimintaa ja yhdistää hänet jumaluuteen. ●

Kirjoittaja

Kirjoittaja FM Heljä Suuronen-Geib on opiskellut mm. kieliä, uskontotieteitä ja kulttuuriantropologiaa. Hänen erityinen kiinnostuksensa kohde ovat uskontojen esoteeriset perinteet. Hän on tutustunut eri kulttuureihin asuessaan eri maissa, pisimpään Yhdysvalloissa, missä hän tutustui laajalti new age -ajatteluun ja osallistui joihinkin sen trendeihin. New age -ilmiöön ja esoteriikkaan liittyvää kirjallisuutta hän on seurannut kuudella kielellä (suomi, englanti, venäjä, espanja, saksa ja ruotsi). Kirjoitus on katkelma julkaisemattomasta käsikirjoituksesta. Seuraavassa Uuden Safiirin numerossa Heljä Suuronen-Geib päättää artikkelisarjansa tarkastelemalla muuttuvaa käsitystä maailmankaikkeudesta.

Lähteet ja kirjallisuutta

Yleisteoksia

- Barnes, Harry Elmer. *An Intellectual and Cultural History of the Western World*. Vols. 1–3. Dover Publications, Inc. New York. 1965.
- Durant, Will. *Story of Civilization. The Encyclopedia of Philosophy*. Vols. 1–8. Päätoim. Paul Edwards. Macmillan Publishing Co., Inc. & The Free Press, New York. 1972. Kirjallisuusviitteissä lyhennetty EPH.
- Eliade, Mircea. *A History of Religious Ideas*. Vols. 1–3. The University of Chicago Press. 1985.
- Faivre, Antoine. *Access to Western Esotericism*. State University of New York Press. 1994.
- . *The Eternal Hermes. From Greek God to Alchemical Magus*. Phanes Press. 1995.
- Gnosis. *A Journal of the Western Inner Traditions*. (Fall/Winter 1985–Fall/1995).
- Hall, Manly P. *The Secret Teachings of All Ages. An Encyclopedic Outline of Masonic, Hermetic, Qabalistic and Rosicrucian Symbolical Philosophy*. Philosophical Research Society, Inc. Los Angeles, CA. 1977.
- Magus Incognito. *The Secret Doctrine of The Rosicrucians*. Yoga Publication Society. Desplaines, IL. 1949.
- . *The Thrice-Greatest Hermes*. Studies in Hellenistic Theosophy and Gnosis. Vols. 1–3. John M. Watkins, London. 1964.
- Melton, J. Gordon. *New Age Encyclopedia*. Gale Research Company, Detroit. 1990.
- The Quest. Philosophy. Science. Religion*. The Arts. Vol. 1/No. 1...Vol. 8/No. 4 (W1995)
- Three Initiates. *The Kybalion. A Study of Hermetic Philosophy of Ancient Egypt and Greece*. The Yoga Publication Society, Chicago, IL. 1940.

Ensimmäinen eli mentalismin periaate

- The Dalai Lama. *Freedom in Exile. The Autobiography of The Dalai Lama*. Harper Collins Publishers, New York. 1990.
- David-Neel, Alexandra and Lama Yongden. *The Secret Oral Teachings in Tibetan Buddhist Sects*. City Light Books, San Francisco. 1990.
- David-Neel, Alexandra. *Magic and Mystery in Tibet*. Dover Publications, Inc. New York. (Ei painovuotta. Alkuperäinen teos; *Mystiques et magiciens du Tibet*, Plon, Paris, 1929.)
- . *My Journey to Lhasa*. Beacon Press, Boston, MA. 1986. (1. painos v. 1927.)
- Foster, Barbara M. and Michael Foster. *Forbidden Journey. The Life of Alexandra David-Neel*. Harper & Row, Publishers, San Francisco. 1987.
- Gold, Peter. *Altar of the Earth. The Life, Land and Spirit of Tibet*. Snow Lion Publications, Ithaca, NY. 1987.
- Middleton, Ruth. *Alexandra David-Neel. Portrait of an Adventurer*. Shambhala. Boston, MA. 1989.
- Stryk, Lucien, toim. *World of the Buddha. An Introduction to Buddhist Literature*. Grove Press, New York. 1982.
- Guru Rinpoche according to Karma Lingpa. *The Tibetan Book of the Dead*. Käänt. Francesca Fremantle ja Chögyam Trungpa. Shambhala. 1975.
- Tenzin Gyatso, the Dala Lama, and Jeffrey Hopkins. *Kalachakra Tantra. Rite of Initiation*. Wisdom Publications, Boston, MA. 1991.

Waddell, L. Austin. *Tibetan Buddhism With Its Mystic Cults, Symbolism and Mythology, and in Its Relation to Indian Buddhism*. Dover Publications, Inc., New York. 1972. (1. painos v. 1895.)

Toinen eli vastaavuuden periaate

The Dhammapada. Toim. John Ross Carter. Oxford University Press. 1987.

Elgin, Duane. *The Living Cosmos: A Theory of Continuous Creation*. ReVision, Vol. 11, No. 1, Summer 1988.

Macy, Joanna. *Mutual Causality in Buddhism and General Systems Theory*. The Dharma of Natural Systems. State University of New York Press. 1991.

Kolmas eli värähtelyn periaate

Alper, Harvey P. toim. *Mantra*. State University of New York Press. 1989.

Bentov, Itzhak. *Stalking the Wild Pendulum. On the Mechanics of Consciousness*. Destiny Books, Rochester, VT. 1988.

Cole, K. C. *Sympathetic Vibrations: Reflections on Physics as a Way of Life*. William Morrow and Company, NY. 1985.

Dyczkowski, Mark. *The Doctrine of Vibration. An Analysis of the Doctrines and Practices Associated with Kashmir Shaivism*. State University of New York Press. 1988.

Menkin, Dan. *Spiritual Practice and Morphic Fields. An Interview with Rupert Sheldrake*. The Quest, Vol. 8, No. 3, Autumn 1995.

Neljäs eli polariteettien periaate

The Book of Tao. Key to Mastery of Life. Kääntänyt Frank J. MacHovec. The Peter Pauper Press, Mount Vernon, NY. 1962.

Chan, Wing-Tsit, koonnut ja kääntänyt. *A Source Book in Chinese Philosophy*. Princeton University Press, NJ. 1973.

Deng Ming-Dao. *Scholar Warrior: An Introduction to the Tao in Everyday Life*. Harper San Francisco. *The Essential Tao*. Translated by Thomas Cleary. Kohn, Livia. *Taoist Mystical Philosophy. The Scripture of Western Ascension*. State University of New York Press.

Lao Tzu. *Tao Te Ching*. Kääntänyt Gia-Fu Feng ja Jane English. Vintage Books. 1972.

Lao Tzu. *Tao Te Ching. The Classic Book of Integrity and the Way*. Kääntänyt Victor H. Mair. Bantam Books. 1990.

Lao Tzu. *The Way of Life*. Kääntänyt R.B. Blakney. New American Library. 1955.

Lao Tse. *Tao-Te-King*. Länsimaalaisten tulkintojen mukaan suomentanut Pekka Ervast. Helsinki. Näköispainos 1989. (Alkuperäinen julkaisu 1925.)

Viides eli rytmin periaate

Adler, Margot. *Drawing Down the Moon. Witches, Druids, Goddess-Worshippers, and Other Pagans in America Today*. Beacon Press, Boston. 1986.

Anderson, Sherry Ruth & Patricia Hopkins. *The Feminine Face of God. The Unfolding of the Sacred in Women*. Bantam Books. 1991.

Bolen, Jean Shinoda. *Goddesses in Everywoman. A New Psychology of Women*. Harper & Row, Publishers. 1984.

Bolen, Jean Shinoda. *Gods in Everyman. A New*

Psychology of Men's Lives & Loves. Harper & Row, Publishers. 1989.

Crowley, Vivianne. *Wicca. The Old Religion in the New Age*. The Aquarian Press. 1989.

Fox, Matthew. *Creation Spirituality. Liberating Gifts for the Peoples of the Earth*. HarperSanFrancisco. 1990.

Gimbutas, Marija. *The Language of the Goddess*. Harper & Row, Publishers. 1989.

Graves, Robert. *The White Goddess. A Historical Grammar of Poetic Myth*. Farrar, Straus and Giroux, NY. 1986.

Lovelock, J.E. Gaia. *A New Look at Life on Earth*. Oxford University Press. 1989.

Nicholson, Shirley. *The Goddess Re-Awakening. The Feminine Principle Today*. The Theosophical Publishing House, Wheaton, IL. 1989.

Plant, Judith. *Healing the Wounds: The Promise of Ecofeminism*. New Society Publishers, Santa Cruz, CA. 1992.

Ruether, Rosemary Radford. *Gaia and God: An Ecofeminist Theology of Earth Healing*. Harper San Francisco, 1992.

Sharma, Arvind, toim. *Women in the World Religions*. State University of New York Press. 1987.

Sarre, Heli. *Kaloista Vesimieheen – katsaus menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen vuosittain vaihtuessa*. Hermiikirjat. 1992.

Starhawk. *The Spiral Dance. A Rebirth of the Ancient Religion of the Great Goddess*. Harper & Row Publishers, San Francisco. 1989.

Stone, Merlin. *When God Was a Woman*. Harcourt Brace Jovanovich, Publishers. 1978.

Sjöö, Monica & Barbara Mor. *The Great Cosmic Mother. Rediscovering the Religion of the Earth*. Harper & Row, Publishers, San Francisco. 1987.

Woolger, Jennifer Barker and Roger J. Woolger. *The Goddess Within. A Guide to the Eternal Myths That Shape Women's Lives*. Ballantine Books. 1989.

Artikkeleita

Alba, De-Anna. *The Goddess Emerging. An Overview of Goddess Worship in the United States: A Pagan Perspective*. Gnosis, No. 13, Fall 1989.

Carpenter, Dennis D. *Spiritual Contours of the Contemporary Pagan Worldview*. Circle Network News, Winter 92/93, Issue 46.

Circle Network News. *Nature Spirituality Quarterly*. No. 1–57 (Summer 1980–Fall 1995.)

Grosso, Michael. *Visions of Mary and Psychic Evolution*. Gnosis, No. 13, Fall 1989.

Hoeller, Stephan A. *The Divine Feminine in Recent World Events*. Gnosis, No. 24, Summer 1992.

Kryder, Rowena Pattee. *Spiritual Ecology and the Gaia Matrix*. New Realities, March/April 1991.

Matthews, Caitlin. *Sophia: Goddess of Wisdom*. Gnosis, No. 13, Fall 1989.

McLaughlin, Corinne. *The Mystery of the Veiled Mother of the World*. The Quest, Summer 1990.

Morrow, Lance. *How to Believe in Miracles*. Time, December 30, 1991.

Ostling, Richard N. *Handmaid Or Feminist? More and more people around the world are worshipping Mary – and it's led to a holy struggle over what she really stands for*. Time, December 30, 1991.

Upton, Charles. *The Goddess, None Other Than God*. Gnosis, No. 13, Fall 1989.

West, Ross Evan. *Gaia, The New Mother Earth*.

- James Lovelock and His Vision of Planetary Unity. New Realities, September/October 1989.
- Woolger, Jennifer Barker and Roger J. Woolger. *The Wounded Goddesses Within*. New Realities, March/April 1990.
- Young, Serenity. *A Brief History of Witchcraft*. The Quest, Vol. No. Summer 1989.

Kuudes eli syyn ja seurauksen periaate (karman laki)

- Cerminara, Gina. *Many Mansions*. William Sloane Associates, New York. 1950.
- Chatterji, Jagadish Chandra. *The Wisdom of the Vedas*. The Theosophical Publishing House, Wheaton, IL. 1973.
- Cranston, Sylvia and Carey Williams. *Reincarnation. A New Horizon in Science, Religion and Society*. Julian Press. 1984.
- Head, Joseph and S.L. Cranston. *Reincarnation: The Phoenix Fire Mystery*. Julian Press. 1986.
- Klostermaier, Klaus. *A Survey of Hinduism*. State University of New York Press. 1989.
- Näreaho, Leo. *Jälleensyntyminen – näkemyksiä ja kokemuksia*. Arator. 1995.
- Pietiläinen, Jari. *Ajatuksia jälleensyntymisestä*. Karisto. 1994.
- Tull, Herman W. *The Vedic Origins of Karma. Cosmos as Man in Ancient Indian Myth and Ritual*. State University of New York Press.
- Vedanta. *An Anthology of Hindu Scripture, Commentary, and Poetry*. Toim. Clive Johnson Under the Supervision of Swami Prabhavananda. Harper & Row, Publishers. 1971.

Seitsemäs eli sukupuolen periaate

- Dimont, Max I. *Jews, God and History*. New American Library, Penguin, Inc. 1962.
- Franck, Adolphe. *The Kabbalah. The Religious Philosophy of the Hebrews*. Bell Publishing Company, 1940. (Julkaistu ranskaksi Pariisissa v. 1843.)
- González-Wippler, Migene. *A Kabbalah For the Modern World*. Llewellyn Publications, St. Paul, MN. 1990.
- Hoffman, Edward. *The Jewish Esoteric Tradition*. The Quest, Winter 1990.
- Kinney, Jay. *A Capsule History of the Kabbalah*. Gnosis, No. 3, Fall/Winter 1986–7.
- Ponce, Charles. *Kabbalah. An Introduction and Illumination for the World Today*. The Theosophical Publishing House, Wheaton, IL. 1991.
- Scheinkin, David. *Path of the Kabbalah*. Paragon House Publishers, NY. 1986.
- Scholem, Gershom. *Kabbalah*. Dorset Press, New York. 1987.
- . *Origins of the Kabbalah*. Princeton University Press. 1990.
- . *On the Mystical Shape of the Godhead: Basic Concepts of the Kabbalah*. Schocken. 1990.
- Steinberg, Milton. *Basic Judaism*. Harcourt Brace Jovanovich, Publishers. (Ei painovuotta.)
- Williams, Jay G. *Judaism*. The Theosophical Publishing House, Wheaton, IL. 1980.
- Ya'qub ibn Yusuf. *The Redemption of the Shekhinah*. Gnosis, No. 14, Winter 1990.

Rajatiedon Kuningas

BÖRJE FRI

Ufot ja erilaiset ilmiöt kiinnostivat ihmisiä 70-luvulla ja kiinnostavat yhä. Henkisten asioiden kenttä, rajatieto, on nykyään Suomessakin hyvin monipuolinen ja laaja monine yhdistyksineen, seuroineen ja yrityksineen. Tapani Kuningas (25.12.1945 – 20.12.2009), Ufoaika-lehden, myöhemmin Ultrin, perustaja ja päätoimittaja teki merkittävän työn rajatiedon saralla.

Omat ensi askeleeni mielenkiintoiseen rajatiedon maailmaan saivat uuden suunnan kun nuorena miehenä matkustin kerran pääkaupunkiin, saavuin rautatieasemalle ja katselin laajaa lehtitarjontaa. Siellä oli monenlaisia lehtiä ja yksi oli kiinnostavan erilainen. Olin löytänyt *Ufoaika*-lehden. Tämähän on jännittävää, elämää parhaimmillaan, ajattelin.

Tapani Kuningas aloitteli elämäntehtävänsä aikana, jolloin kehitys kohti henkisempää Vesi-miehen aikaa oli aluillaan. Hän perusti vuonna 1972 *Ufoajan*. Ensimmäisen *Ufoajan* otsikot voisivat sellaisinaan kelvata lehden sivuille tänäkin päivänä. Kymmenen numeroa *Ufoaikaa* ehti ilmestyä vuosina 1972–74, minkä jälkeen lehden nimeksi tuli *Ultra*. *Ultra* hankki laajan lukijakunnan, se oli pioneeri, uudisraivaaja omalla sarallaan. Tapani Kuningas näki myös, että hänen kustantamansa lehden oli hyvä olla hyvin ankkuroitunut tilaajien joukkoon osakeomistuksen muodossa.

*Ufoaika-lehden, myöhemmin
Ultran, perustajana ja päätoi-
mittajana Tapani Kuningas te-
ki merkittävän elämäntyön ra-
jatieiden saralla.*

Mikä voima maailmassa pistää jonkun ihmisen perustamaan näinkin erikoistuneen lehden tähän maahan? Varmasti kohtalo ja oman elämän valinnat.

Tämä mielenkiintoinen lehdenperustaja, Tapani Kuningas opiskeli Tampereen Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa, kunnes ufot veivät miehen mielenkiinnon ja samalla uran pois yliopistolta. Elämä avautui ufojen kera. Ihmeellisiä asioita näytti tapahtuvan ja Suomea kohtasi 1960-luvun lopulla laaja ufoaalto. Näissä havainnoissa riitti pohtimista ja ihmettelemistä. Ufobuumi oli tosi asia. Tapani Kuningas oli se mies joka kiersi maata tutkimassa ufotapahtuksia ja laati niistä raportteja sekä lehtikirjoituksia ja kirjoja.

Kohtalo toi Tapanin eteen vielä yhden luomakunnan ohittamattoman ihmeen, kun hän kohtasi **Arja Toukosuon**, elämänsä naisen, jonka kanssa hän meni naimisiin tärkeänä vuonna 1972.

Luonto on meille suomalaisille, erityisesti henkisesti asennoituneille ihmisille, tosi tärkeä. Luonnosta löytyy rauha, harmonia ja vihreässä luonnossa on tieto, joka saattaa tulla mieleen uusina ajatuksina luonnossa kulkiessa. Luonnossa on harmonia joka puhuttelee. Luonnon hiljaisuuskin puhuu luonnon ystäville. Luonnossa on yleensä hyvä olla, kunhan välillä käy ihmisiä tapaamassa.

Niinpä Tapani Kuningaankin elämänvalintoihin kuului muuttaa perheineen Tampereelta Kuhmoisten Kylämään luonnon helmaan. Siellä oli koti ja työpaikka ja sieltä oli sopiva matka eri puolelle Suomea.

Tapani Kuningas kirjoitti monta ufokirjaa yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tämä kertoo

syvästä perehtymisestä aiheeseen ja palavasta kiinnostuksesta ja innostuksesta, tuosta tärkeästä ominaisuudesta, joka vie mukanaan ja tekee työn helpoksi. Vaikka työ on aina työtä, sen voi kuitenkin tehdä kovin monella tavalla. Paras tapa lienee innostunut läsnäoleva työskentely joka johtaa virtaavaan flow-tilaan.

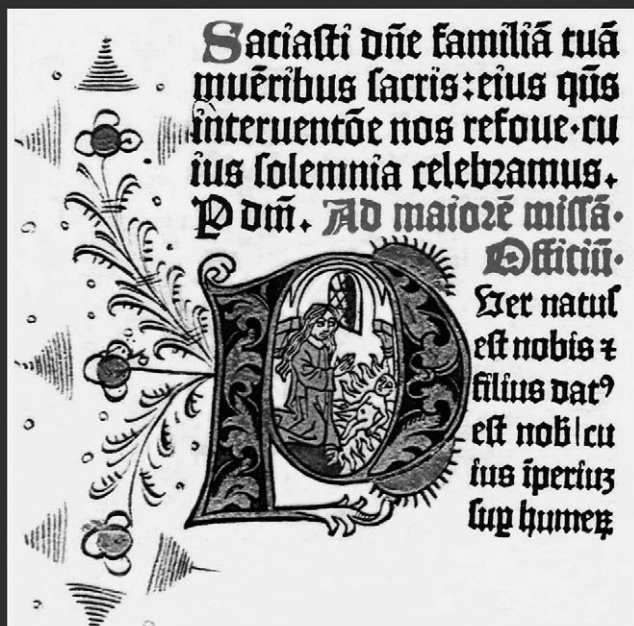
Monet asiat maailmassa etenevät parhaiten yhteistyössä. Onhan ihmisiä maapallolla monta miljardia ja Suomessakin viisi miljoonaa. Tapani Kuningas oli aktiivisesti mukana ensimmäisessä suomalaisessa ufotutkimusjärjestössä Interplanetistit ry:ssä. Tämä aktivisti perusti myös uusia ufojärjestöjä. Hän oli perustamassa mm. Suomen Ufotutkijat ry:tä, joka on tieteellisyyteen pyrkivä järjestö. Rajatiedon yhteistyöryhmä, nykyään Rajatiedon Yhteistyö ry, syntyi vuonna 1975 edistämään rajatiedon järjestöjen yhteistyötä. Tapani Kuningas oli aktiivinen kummassakin järjestössä aivan elämänsä loppuun asti.

Sadat esitelmät ympäri Suomea kuuluivat Tapanin rooliin. Hän myös antoi valtavan määrän haastatteluja eri tiedotusvälineille.

Kaikesta paistaa läpi selkeä toiminta, joka tarkoittaa, että Tapani Kuningas on palvellut ympäröivää yhteisöä ja yhteiskuntaa hyvin, suoraan mallikelpoisesti. Oman työn tekeminen mahdollisimman hyvin, siinä on viisautta.

Totuuden etsimisessä Tapani Kuningas oli ahkera ja hän pyrki punnitsemaan kohtaamiinsa ilmiöitä viileän harkitsevasti. Tästä seurasi hänelle kunnioitusta kaltaistensa joukossa. Tapani Kuningas oli lahjakas rajatiedon alan eri yhteisöjen rakenteiden luojana ja ylläpitäjänä, ja hänellä oli onni nähdä työnsä tuloksia. – Vesimiehen aikaan kuuluu asioiden todellisen luonteen ja tilan paljastuminen. Olkaamme kiitollisia siitä suuresta elämäntyöstä jonka Tapani Kuningas on tehnyt rajatiedon hyväksi. ●

Teoksessa on mm. kauniita käsin väritettyjä initiaaleja eli alkukirjaimia.

Missale Aboense

ja 1400-luvun kirjallinen perintö

Missale Aboense on katolisen ajan messukirja, joka on luonut perustan nykymuotoiselle suomalaiselle jumalanpalvelukselle.

Missale Aboense on myös Suomen kansalliskirjallisuuden esi-koisteos ja Suomen ainoa inkunaabeli (kehtopainos) eli kirjan varhaishistoriaan kuuluva, ennen vuotta 1501 painettu kirja.

JOUNI HUHTANEN

Missale Aboense on foliokokoinen, 532-sivuinen alttarikirja, niin sanottu täysmissale (missale plenum), joka sisältää kaikki messussa tarvittavat osat.

Suomen ensimmäisenä kirjana pidetty *Missale Aboense* vaikutti keskiajalla merkittävästi maan uskonnollisen elämän kehitykseen. Omana aikanaan teos palveli papistoa tarjoamalla heille moraalisia ohjeita maarahvaan kasvattamisen tueksi. *Missale* li-säsi uskonnollista yhteisöllisyyttä painamalla leimansa kauttaaltaan yhteiskunnan kulttuuri-siin, kasvatuksellisiin ja moraalifilosofiisiin käy-täntöihin. Tämän lisäksi se muodosti vankan perustan meidän päiviimme saakka jatkuneelle liturgiselle traditiolle.

Missale Aboense – kaunis keskiaikainen painotyö

Turun hiippakuntaa varten Lyypekiissä vuon-na 1488 painettua *Missale Aboensea* on pidetty

Suomen ensimmäisenä varsinaisena painotuot-teena ja suomalaisen kirjakulttuurin alkuna. Leipzigiissä ja Bolognassa opiskellut ja vuosina 1460–1489 Turun tuomiorovastina toiminut **Konrad Bitz** (k. 1489) oli tilannut teoksen yhdessä tuomiorovasti **Maunu Särkilahden** (1435–1500) kanssa Magdeburgissa toimin-tansa vuonna 1488 aloittaneelta kirjanpainaja **Bartholomeus Ghotanilta** (k. n. 1496).

Kirjapainotaito yleistyi nopeasti 1400-luvun Saksassa **Johann Gutenbergin** (1400–1468) kehitettyä aikaisempiin menetelmiin verraten halvemman ja nopeamman tavan valmistaa kirjoja. Muiden maiden hiippakuntien tavoin Ruotsin kuningaskunnan hiippakunnat alkoi-vat painattaa itselleen rukous- ja messukirjoja ensin Pohjois-Saksan kaupungeissa ja sitten kotimaassaan. Uppsalan arkkihiippakunnalle

Missale Aboense on erittäin koristeellinen ja kaunis teos. Jokainen Missale on ainutlaatuinen.

Missale Aboense tutkimusaiheena

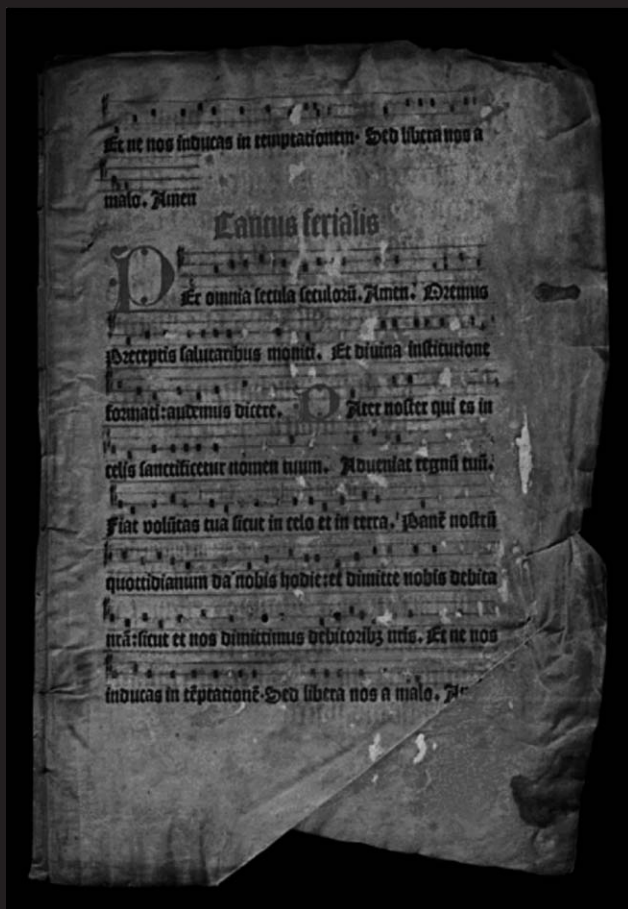
Teos on jäänyt meillä huomattavan vähäisen tarkastelun varaan, etenkin kun huomioidaan sen merkitys Suomen kirjallisen korkeakulttuurin alkuna. Vaikka siitä on viimeaikoina kirjoitettu muutamia tutkimusartikkeleita, sijoittuvat viimeisimmät aihetta koskevat väitöskirjatutkimukset ja muut laajemmat monografiat 1920–1970 -lukujen väliselle ajalle. Yhä merkittäviä Missale-tutkimuksia ovat Gustav Lindbergin *Die Schwedischen Missalien des Mittelalters – Ein Beitrag zur vergleichenden Liturgik I* (Diss. Uppsala 1923), Aarno Malinin *Der Heiligenkalender Finnlands* (Diss. Helsingfors 1925) ja Martti Parvion *Missale Aboense tieteellisenä tutkimuskohteenä* (1973). Osasyynä tähän kiinnostuksen vähyteen on voinut olla se, että Missale Aboense on katolisen ajan messukirja, jota ei ole pidetty historiallisesti yhtä merkittävänä kuin Mikael Agricolan (1510–1557) luterilaista, Missalen korvannutta käsikirjaa *Messu eli Herran echtolinen* (1549). On kuitenkin yllättävää, kuinka vähälle huomiolle Missale on jäänyt uskontotieteellisen, uskonnonhistoriallisen ja teologisen tutkimuksen piirissä.

painettiin oma messukirja *Missale Upsalense vetus* vuonna 1484 ja Strängnäsän hiippakunnalle *Missale Strengnense* vuonna 1487. Ruotsin itäinen provinssi ja sen hiippakunta tarvitsi myös oman messukirjansa. *Missale Aboense* ei kuitenkaan ollut ensimmäinen tai ainoa pelkästään Turkua varten laadittu teos, sillä jo sitä ennen oli Turkuun hankittu messulaulukirja *Graduale Aboense* (1397–1406) ja lakikokoelma *Codex Aboensis* (1400/1430). *Missalen* jälkeen kirkollisten messu- ja käsikirjojen perintöä jatkoi *Manuale Aboense* (Halberstadt 1522). Saman jatkumon päähän voidaan sijoittaa vielä hurskaita lauluja sisältävä laulukokoelma *Piae Cantiones* (Rostock 1582).

Missale Aboense on foliokokoinen, 532-sivuinen (266 lehteä) alttarikirja, joka oli tarkoitettu käytettäväksi kaikissa Suomen kirkkoissa.

Sen painoksen on arveltu olleen hieman toistasataa kappaletta. *Missale Aboense* on myös Suomen kansalliskirjallisuuden esikoisteos ja Suomen ainoa inkunaabeli (kehtopainos) eli kirjan varhaishistoriaan kuuluva, ennen vuotta 1501 painettu kirja.

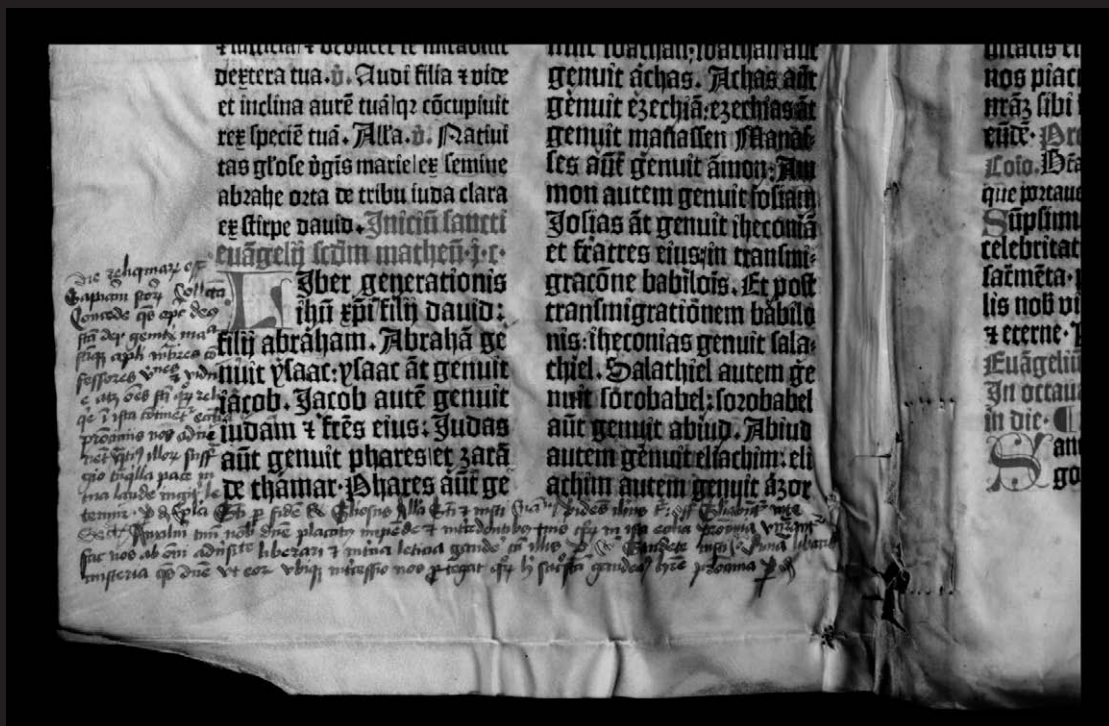
Missale Aboense on erittäin koristeellinen ja kaunis teos. Se painettiin goottilaisin mallikirjaimin, mutta osa isoista alkukirjaimista sekä punaiset nuottiviivat ja gregoriaaniset nuotit piirrettiin ja väritettiin erikseen käsin. Erityisen tunnettu on teoksen alkuun sisältyvä piispa Konrad Bitzin 17. elokuuta 1488 päiväämä esipuhe, jonka yläpuolella on puupiirros Turun hiippakunnan suojeluspyhimyksestä piispa **Henrikistä** (k. n. 1156) jaloissaan päänahansa menettänyt murhamies **Lalli**. Henrikin edessä on kookas Bitz-suvun vaakuna ja sen

Kirjoja Suomessa

Suomessa oli runsaasti kirjallisuutta jo ennen kirjapainotaidon keksimistä ja jo ennen kuin maatamme varten saatiin ensimmäiset omat kirjat. Turun piispoilla, ainakin piispa Tuomaalla (1220–1245) ja piispa Hemmingillä (1338–1360), oli arvokkaita kirjakokoelmia, mutta tiedetään myös maaseudun papiston omistaneen kirjoja. Taustana tälle oli Turun tuomiokirkon yhteyteen perustettu katedraalikoulu. Käytyään ulkomailla opiskelemassa katedraalikoulun oppilaat toivat Suomeen myös kirjoja.

Missale Aboensen punaiset nuottiviivat ja gregoriaaniset nuotit piirrettiin ja väritettiin käsin.

Jyväskylän yliopiston kirjaston Missale Aboensessa on runsaasti pappien käsin kirjoittamia lisäyksiä.

oikealla puolella polvistunut piispa **Konrad**. Vasemmalla puolestaan on polvistuneena su-kunsa vaakunaa pitelevä tuomirovasti Maunu Särkilahti (Stiernkorz). Taustalle on sijoitettu kaksi muuta seisovaa hahmoa ja vasempaan ylänurkkaan kirjanpainaja Bartholomeus Gho-tanin vaakuna nimikirjaimineen.

Missale Aboense on niin sanottu täysmissale (*missale plenum*), joka sisältää kaikki messussa tarvittavat osat. Näin ollen sen ohella ei tarvitu kuoron laulukirjaa, gradualea. Messukirjassa on kaikkiaan kymmenen osastoa:

1) Pääsiäisen ajankohdan laskemista varten laaditulla sivun mittaisella kultaisen luvun taulukolla alkava kalenteriosasto, joka sisältää Turun hiippakunnan kalenterin ja maininnat kirkollisista pyhistä ja pyhimysten päivistä.

2) Veden vihkimyskaava ja siihen liittyvät eksorsismit eli paholaisen torjuntaloitsut sisältävä osasto.

3) Ensimmäisestä adventtisunnuntaista alkava ja kesäkuussa pidettävään Kristuksen ruumiin juhlaan, *Corporis Christi* päättyvä varsinaisten messutekstien osasto *proprium de tempore*.

4) Messun kiinteät osat sisältävä *ordinarium missale* -osasto.

5) Ensimmäisestä kolminaisuuden päivän jälkeisestä sunnuntaista alkava ja *In die consecrationis ecclesie* -juhlaan päättyvä *proprium de tempore* -osasto.

6) Kirkkovuoden kierron mukaan vaihtuvien pyhimysjuhlien osasto *proprium de sanctis*.

7) Pyhimysjuhlia sisältävä *commune sanctorum* -osasto.

8) Votiivimessujen, *missae votivae*, eli määrättyssä tarkoituksessa vietettävien messujen osasto.

9) Kolme Kristuksen kärsimykseen liittyvää votiivimessua ja *proprium de sanctis* -aineistoa sisältävä osasto.

10) Kaksi sekvenssiosastoa, *de tempore ja de sanctis*.

Missale Aboense on peräisin katoliselta ajalta, mutta sen vaikutus ylettyi vielä uskonpuhdistuksen jälkeiseen aikaan ja sitä käytettiin yleisesti aina 1500-luvun lopulle saakka. Katolisen ajan

lopulla vuonna 1522 painettiin Halberstadtissa **Laurentius Stuchsin** painossa *Manuale seu exequiale secundum ritum ac consuetudinem alme ecclesie Aboensis* – yleisemmin tunnettu nimellä *Manuale Aboense* – eli kirkollisten toimitusten käsikirja, jonka tiettävästi oli tilannut Turun piispa **Arvid Kurck** (Kurki) (n. 1464–1522).

Missale Aboense, Suomen messukirja

Messukirja (lat. missale) on katoliseen kirkkoon kuuluvien, latinalaista riitusta käyttävien paikalliskirkkojen liturginen kirja, joka sisältää kaikki ohjeet ja tekstit kaikkien vuoden messujen viettämiseen.

Turun hiippakunnalla ei ollut varaa painattaa täysin omaa messukirjaa, joten painatuksessa säästettiin, kun samaan aikaan painettiin messukirjoja myös muiden Pohjoismaiden käyttöön.

Missale Aboense käytti yleistä dominikaanisen sääntökunnan messukirjojen pohjaa, sillä sääntökunnan liturgia oli otettu Turun hiippakunnan liturgiaksi vuoden 1330 tienoilla. Kirjassa oli kuitenkin myös Suomea varten tehtyjä muutoksia ja lisäyksiä.

Alkuvuorolla on Turun piispan esipuhe ja tuomiokirkkoa symboloiva kuva Pyhästä Henrikistä jonka jalkojen juuressa on paljaspäinen Lalli kirveineen ja sivuillaan piispa Konrad Bitz sekä tuomiorovasti Maunu Särkilahti. Teoksessa on Turun hiippakunnan pyhimyskalenteri ja loppupuolella turkulaisia, dominikaaniseen liturgiaan kuulumattomia messutekstejä.

Teokselle ovat ominaisia punavärillä tehdyt rubriikit, otsikot ja runsaat initiaalit eli koristellut alkukirjaimet, jotka on tehty käsin. Myös nuottiviivasto lisättiin käsin puneella jokaiseen messukirjan kappaleeseen erikseen, samoin sävelmät viivastolle, sillä nuottien painaminen ei vielä ollut teknisesti mahdollista. Tämä työ tai sen teettäminen jäi messukirjan käyttäjän tehtäväksi. Kun messun jokaiseen laulettavaan osaan tarvittava sävelmä oli mahdollista valita useista vaihtoehdoista, jokaisesta messukirjan kappaleesta tuli sävelmistönsä osalta yksilöllinen ja ainutkertainen.

Missalea painettiin sekä kalliimpina pergamenttisina että halvempina paperikappaleina. Teoksessa on 500 kauniilla goottilaisilla kirjaimilla painettua sivua. Missale Aboense on Suomen ainoa inkunaabeli, kehtopainos.

Käsikirja lienee jäänyt käytöstä lähes heti, sillä jo vuonna 1529 Ruotsissa otettiin käyttöön protestanttinen käsikirja, jonka pohjalta **Mikael Agricola** julkaisi vuonna 1549 oman suomenkielisen käsikirjansa. *Manuale Aboense* on nelitaitteinen eli kvarttokokoinen ja sisältää kaavat muun muassa suolan ja veden vihkimiseksi, lapsen kastamiseksi, avioliittoon vihkimiseksi, viimeisen siunauksen ja hautauksen toimittamiseksi sekä suitsutuksen, paaston jälkeisten ruokien ja tulen siunaamiseksi. *Manuale Aboense* on huomattavasti *Missale Aboensea* suppeampi (vain yhdeksänkymmentäkahdeksansivuinen) teos ja on vaikea kuvitella, että se olisi kovin laajasti täydentänyt saati syrjäyttänyt *Missalea*, jolla sitä vastoin on ollut kulttuurihistoriallisesti laaja asema Turun hiippakunnan liturgisena peruskivenä.

Missale Aboense Turun hiippakunnan liturgisena perustana

Läntisen kirkon piirissä messukäytännöt vaihtelivat hiippakunnittain eri sääntökuntien noudattaessa omia jumalanpalvelusperinteitään. 1200-luvun Roomassa toimeenpantiin suuri messu-uudistus, jonka pohjalta luotiin fransiskaanteologiaan pohjautunut Rooman kuurian

eli paavin hovin tapojen mukainen messukirja *Missale secundum consuetudinem Romanae curiae*. Aiemmin jumalanpalvelus oli keskittynyt kirkon päätyosan kuoriin ja saarna oli pidetty selin seurakuntaan. Messu-uudistuksen myötä jumalanpalvelus pidettiin seurakuntalaisiin päin. Uudistus heijasteli jo edellisellä vuosikaudalla käynnistynyttä muutosta kristinopin painotuksissa. Jumalanpalvelus ei enää sisältänyt ainoastaan papin Jumalalle osoittamaa puhetta ja laulua, vaan hänen keskeisiksi tehtävikseen nousivat sielunhoito, saarna ja moraaliopetus. Tie pelastukseen ei kulkenut enää yksistään eristäytymisen ja jumalallisten asioiden mietiskelyn kautta (*kontemplaatio*) – vaikka niillä yhä oli asemansa uskonnollisessa elämässä – vaan lisäksi kristillistä sanomaa pyrittiin toteuttamaan jokapäiväisissä askareissa arkielämän kaikilla tasoilla.

Dominikaanit laativat sääntökuntansa johtajan **Humbertus Romanslaisen** (k. 1277) johdolla oman messujärjestyksensä, jossa saarnalla oli aikaisempaa keskeisempi asema. Liturgia sai paavin vahvistuksen vuonna 1267. Dominikaaninen alttaripalvelus vakiintui Suomesa Pyhän Olavin konventin vaikutuksesta ja liturgia sinetöitiin Turun piispan **Benedictus Gregor II:n** (Bengt, Pentti) (k. 24.10.1338) otettua sen virallisesti Turun hiippakunnan liturgiaksi vuoden 1330 paikkeilla. Vuonna 1445 Turun piispa hankki tälle järjestelylle paavin vahvistuksen. Tästä huolimatta käytännöt vaihtelivat paikallisella tasolla sen vuoksi, että messukirjojen eri käsikirjoitukset poikkesivat paikoin huomattavasti toisistaan.

Turun *Missalen* toimittaminen oli annettu böömiläisestä Egerin kaupungista kotoisin ollelle dominikaani **Daniel de Eggerille**, joka oli opiskellut Roomassa pyhiä kirjoituksia ja toiminut maisteriksi valmistuttuaan Pariisiin yliopiston teologian professorina ja Wesenin dominikaanikonventin priorina Saxonissa. Toimitustyössä de Egher sovelsi aiempaa dominikaanista perinnettä ja käytti mallinaan erityisesti **Nicolaus de Francfordian** Venetsiassa vuonna 1484 painamaa pienikokoista kannet-

Missä Missalet nyt ovat?

Keskiaikainen kirjallisuus hävisi uskonpuhdistuksen aikana Suomesta lähes kokonaan. Osa kirjallisuudesta säilyi ikään kuin vahingossa, kun kuninkaan voudit käyttivät etenkin pergamenttilehtiä tilikirjojensa kansitäytteiksi. Niistä saatiin myöhemmin koottua kokonaisia kirjoja, niiden joukossa *Missale Aboense*.

Pergamenttimissalea on säilynyt neljä kappaletta, paperisia 15. Neljästä säilyneestä pergamenttimissalesta ainoa alkuperäissidoksissa oleva, tosin sekin vaillinainen, on Kööpenhaminan kuninkaallisessa kirjastossa.

Suomessa on kaksi pergamenttimissalea, toinen Helsingin yliopiston kirjaston ja toinen Jyväskylän yliopiston kirjaston omistuksessa.

tavaa (*portatile*) dominikaanimissalea, joka yksityiskohdissaan muistuttaa hämmästyttävästi *Missale Aboensea*. Tämä vaikutussuhde selittää osaltaan sen, miksi *Missale Aboense* sisältää mainintoja eräistä unkarilaisista pyhimyksistä.

Turun hiippakunnan jumalanpalveluselämä koostui messuista, rukoushetkistä ja kirkollisista toimituksista, joissa seurakuntalaisille annettiin piispan ja tuomiokapitulin hyväksymiä, partikulaariseen kanoniseen oikeuteen perustuvia liturgisia ohjeita. Messuja ja rukoushetkiä vietettiin vuoden lähes jokaisena päivänä sekä pelastushistoriaan liittyneen kirkkovuoden (*de tempore*) että pyhien muistamiseen nivoutuneen kirkkovuoden (*de sanctis*) mukaisesti. Kirkkovuoden järjestyksestä määrännyt kirkollinen kalenteri oli pelastushistoriaan liittyvien päivämäärien osalta samanlainen koko läntisessä kristikunnassa. Pyhimyksiin nivoutuneen kirkkovuoden osalta kirkollisissa kalentereissa oli kuitenkin hiippakunnittaisia eroja ja pyhimysten juhlapäivät osuivat eri kalentereissa eri ajankohtiin. Messut ja rukoushetket olivat 1200-luvun alkuun mennessä kehittyneet muodoltaan kiinteiksi ja olivat rakenteeltaan samanlaisia kaikkialla läntisessä kristikunnassa.

1200-luvun lopulta alkaen Turun hiippakunnassa noudatettiin omaa dominikaanisiperusteista liturgista käytäntöä, joka ei kuitenkaan muodostunut hiippakunnan kaikissa seurakunnissa yksityiskohdiltaan täysin samanlaiseksi. Seuraavalla vuosisadalla Turun hiippakunnan liturgista traditiota alettiin yhdenmukaistaa messu- ja rukoushetkikäytäntöjen sekä kirkollisten toimitusten osalta. Tämä liturginen yhdenmukaistaminen jatkui vielä 1400-luvun lopulla ja 1500-luvun alussa, jolloin hiippakuntaan hankittiin tässä käsiteltävän *Missale Aboensen* lisäksi painetut liturgiset ohjekirjat *Manuale Aboense*, *Breviarium Aboense* ja *Psalterium Aboense* messun, rukoushetken ja kirkollisten toimitusten suorittamista varten.

On vaikea sanoa, kuinka omaperäinen oli turkulainen jumalanpalvelus verrattuna Rooman kuurian messukirjan mukaiseen liturgi-

aan. Joka tapauksessa on selvää, että *Missale Aboense* poikkeaa muutamien osin aikakauden muista missaleista. Aarno Malinin mukaan kirjanpainaja Bartholomeus Ghotan valmisti Lyypekissä rukouskirjasta kaksi rinnakkaislaistosta, joista toinen on puhdas dominikaanimissale ja toinen siitä kolmella tapaa eroava *Missale Aboense*. Ensimmäinen poikkeus on se, että vain Turun missaleissa on alkulehti, joka sisältää Turun piispan Konrad Bitzin alkupuheen ja päiväyksen sekä Turun hiippakunnan suojeluspyhimystä Henrikiä esittävän puupiirroksen. Toiseksi, Turun missalen sivuilla 3–14 on Turun hiippakunnan kalenteri, kun puolestaan dominikaanimissaleissa on samassa kohtaa dominikaaninen kalenteri. Kolmanneksi, Turun missalen lopussa sivulla 517 on sekvenssiosaston otsikkona *Incipiunt Sequentie de sanctis – et de beata virgine pro ecclesia Aboensi*, jonka ”*pro ecclesia Aboensi*” puuttuu dominikaanimissalesta.

Nämä muutokset voivat tuntua vähäisiltä, mutta huomionarvoista on, että molemmissa editioissa sivulta 485 lähtien on Suomessa ja muuallakin Pohjolassa vietettyjen pyhimysjuhlien osasto, joka sisältää valtakunnan patronusten Erik Pyhän, Norjan Olavin, Ruotsin Birgitan ja Henrik Pyhän kunniaksi vietettyihin juhliin liittyvää *proprium*-aineistoa (*de festo patronorum regni*). Tämä viittaa siihen, että dominikaanimissale oli tarkoitettu lähinnä Pohjolan dominikaaniluostareissa käytettäväksi.

Ruotsalainen Isak Collijn on esittänyt typografisiin seikkoihin viitaten, että Turun missale olisi painettu ensin ja vasta sen jälkeen Pohjolan dominikaaneja varten julkaistu laitos. Dominikaanisen tradition yleisyys Skandinaviassa selittyy ainakin osaltaan sillä, että pohjoismaalaiset papit opiskelivat Pariisissa ja eräissä muissa dominikaanisissa keskuksissa 1300–1400 -luvuilla ja toivat perinteen mukanaan palatessaan kotimaihinsa papin virkaa hoitamaan. Dominikaaninen oppi ei kauan säilynyt ”puhtaana”, vaan pääsi sekoittumaan suhteellisen nopeasti paikallisten tapojen kanssa, mikä voidaan nähdä muun muassa Turun

liturgisissa käytännöissä ja tavoissa pyhittää tietyt päivät omille suojeluspyhimyksille ja patronuksille.

Missale Aboense ja uskonnollisen kulttuurin yhtenäisyys?

Missale Aboense, *Manuale Aboense* ja *Graduale Aboense* ovat merkittäviä teoksia ennen kaikkea siksi, että ne heijastelevat keskiaikaisen katolisen liturgian kypsintä vaihetta Suomessa. Pian näiden teosten julkaisemisen jälkeen uskonpuhdistus mullisti kirkon opin ja jumalanpalveluselämän, minkä lisäksi myös uskonnollisessa musiikissa alkoi uusien luterilaisten pyrkimysten sävyttämä kausi.

Kenties *Missale Aboensella* on ollut kyseisistä teoksista kulttuurisesti kauaskantoisin vaikutus sekä moraalifilosofian että yhteisöllisen kasvatuksen tiennäyttäjänä. Edellä on viitattu liturgian ja papiston roolin muutokseen keskiajan Turussa. Uskontoelämään elimellisesti liittyvänä seikkana *Missale Aboense* lisäsi selvästi papiston mahdollisuuksia huolehtia seurakuntalaisten moraalikasvatuksesta. Teoksella oli dominikaaniseen teologiaan liittyvien painotusten lisäksi merkitystä seurakuntalaisten moraalin lujittajana.

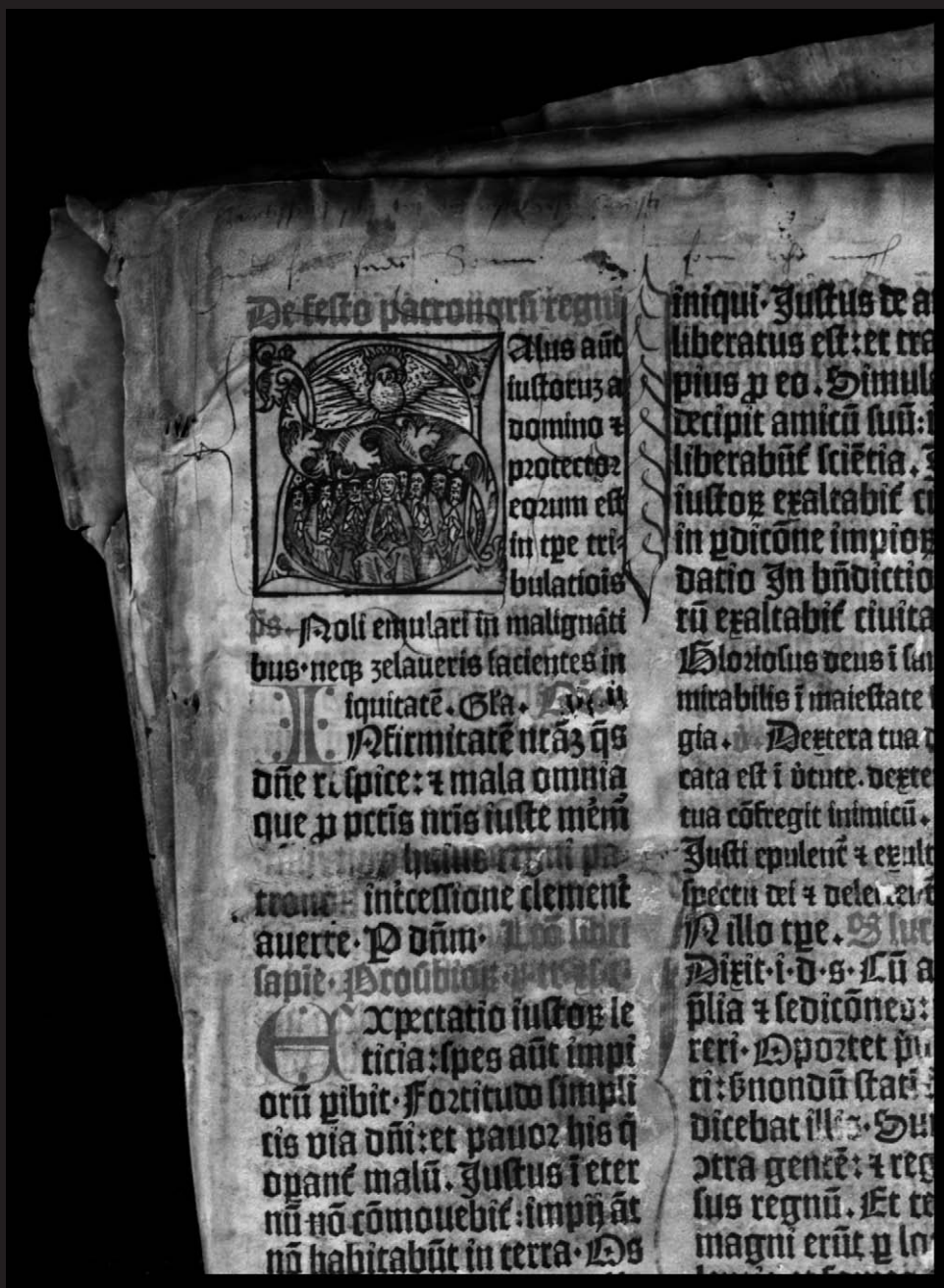
Missale Aboensen asema kirkollisena ja uskonnollisena teoksena oli kiistaton 1400-luvun lopun Suomessa, mutta se vaikutti epäilemättä myös yhteiskunnan muihin julkisiin ja kulttuurisiin toimintoihin kuten juuri kasvatukseen ja etiikkaan. Kirkko oli keskiajalla ja vielä sen jälkeenkin julkishallinnon ja talouden merkittävä toimija, jonka pyrkimyksenä oli laatia kokonaisvaltainen ohjelma yhteiskunnan opillisen, hengellisen ja oikeudellisen toiminnan perustaksi. Tällaista toimintaa varten tarvittiin monipuolisia kaikenkattavia teoksia, jollaisista hyvänä esimerkkinä käyvät *Missale Aboense* ja *Codex Aboensis*. Jälkimmäinen sisältää erilaisia lakitekstejä huomattavimpana Uplannin lain kirkkokaari, **Maunu Erikinpojan** maanlaki ja kartano-oikeus sekä Uplannin lain kuninkaankaaren osat, joissa käsitellään

niin sanottua *ledning*-velvollisuutta (alun perin merisotapalvelus, sittemmin sen hyvitykseksi maksettu vero).

Codex Aboensis -teoksen moraalifilosofinen opettavuus tulee selvästi esiin kirkkokaaren yhteydessä ja yhdistää sen osaksi aikakauden teologista perinnettä. Muodollisesti samansuuntaista kokonaisvaltaisuutta edustaa myös *Missale Aboense*. Kirkon toiminnan perusta voitiin hahmottaa kanonisen oikeuden universaalisten ja paikallisten säännösten perusteella, jolloin kirkon perustehtäviksi muodostuivat kirkollisesta hallinnosta, tuomiovallasta ja opetuksesta huolehtiminen. Näissä kaikissa toimitissa kirjoitetuilla teologisilla opinkappaleilla sekä muilla seura-, rovasti- ja hiippakuntahallintoon liittyneillä dokumenteilla oli aatteellista ja ohjeellista painoarvoa.

Tutkimuskirjallisuudessa on jonkin verran pohdittu *Missale Aboensen* painattamisen perimmäistä motiivia. Turun hiippakunta olisi voinut paljon edullisemmin hankkia käyttöönsä muutaman kappaleen valmisteilla olevan yleisen dominikaanimissalen painoksesta. Yhtenä syynä Turun missalen painamiseen on pidetty Konrad Bitzin kunnianhimoa. Toisaalta eräissä arvioissa on viitattu siihen, että omaa pyhimyskalenteria ja muita Turun hiippakunnalle tarkoitettuja kohtia pidettiin niin tärkeinä, että ne perustelivat teoksen painamisen. Kolmantena *Missale Aboensen* painattamisen syynä voi nähdä pyrkimyksen korostaa Turun hiippakunnan itsenäistä asemaa suhteessa Ruotsin muihin hiippakuntiin.

Suomi oli Ruotsin valtakunnan vähäinen itäinen provinssi, jolla ei juuri nähty olevan laajaa kulttuurista merkitystä. *Missale* olisi näin ollut omiaan lisäämään maakunnan merkittävyyttä ja kohottamaan sen kansalaisten ja papiston itsetuntoa. Kenties samantapaisista syistä painatettiin Norjan kirkon Nidarosin (nykyisen Trondheimin) hiippakuntaa varten Kööpenhaminassa *Missale Nidrosiense* (1519), joka tosin jäi lähes heti ilmestyttyään uskonpuhdistuksen jalkoihin eikä ehtinyt syvällisesti vaikuttaa norjalaiseen jumalanpalveluselämään. Ruotsin

Missale Aboensen sivut on löydetty kuninkaan voutien tilikirjojen kansitäytteistä.

Näköispainokset ja verkkoversio

Säilyneiden sivujen avulla Missalesta on tehty näköispainokset vuosina 1971 ja 1988. Missale Aboensen verkkoversiossa on lähes 30 valokuvaa Missalen sivuista. Nämä kuvat osaltaan valottavat tämän suurenmoisen painotuotteen yli viidensadan vuoden ajalle ulottuvaa kirjavaa matkaa kirjapainosta tilikirjojen, tulipalojen ja muiden vaiheiden kautta uudelleen kootuksi kirja-aarteeksi.

hiippakunnista olivat Uppsala ja Strängnäs ennättäneet hankkia omat messukirjansa ennen Turkua. *Missale Upsalense vetus* painettiin Tukholmassa vuonna 1484 ja *Missale Strengnense* samassa paikassa vuonna 1487. Vanhin painettu pohjoismainen messukirja on Bartholomeus Ghotanin opettajan Lucas Brandisin Lyypekissä vuonna 1483 Tanskan kirkkoa varten painama *Missale Ottoniense*.

Hiippakunnalle rukous- ja messukirjaa laadittaessa tavoitteeksi otettiin kyseisen hiippakunnan seurakuntien ja laajemmin kirkollisen kulttuurin yhtenäisyys. Tästä yhdenmukaisuuden vaatimuksesta huolimatta hiippakuntien messu- ja käsikirjoissa voidaan nähdä sekä keskinäistä poikkeavuutta että eroja suhteessa laajempaan katoliseen perinteeseen. *Missale Aboensen* eroja suhteessa aikakauden muihin dominikaanimissaleihin on esitelty jo edellä.

Manuale seu exequiale Aboensen mallina puolestaan on ollut Uppsalan arkkihiippakunnan käsikirja *Manuale Upsalense* (1487), vaikka sen tekstit jatkavat osaksi myös Turun hiippakunnan omaa vanhempaa perinnettä sellaisena kuin se ilmenee varhaisemmissa käsikirjoitetuissa kirjafragmenteissa. Turun käsikirjassa ei juuri esiinny yhtä selviä dominikaanisia piirteitä kuin messukirjassa. Sen sijaan huomiota *Manuale Aboensessa* kiinnittävät brittiläiset vaikutteet kuten erään juhlapyhän omistaminen **Pyhälle Tuomaalle**, jolla kaiken todennäköisyyden mukaan tarkoitettiin Canterburyn murhattua arkkipiispaa **Thomas Becketiä** (1118–1170).

1400-luvun lopulla jumalanpalveluksen käytännön toteutuksessa hyödynnettiin useita erilaisia kirjoja, joista esimerkkinä mainittakoon *Missale*-, *Antiphonaria*- ja *Gradualia*-messukirjat, rukoushetkiin tarkoitettut *Breviaria*-, *Psalterium*- ja *Antiphonaria*-teokset sekä kirkollisten toimitusten yhteydessä käytetyt *Ritualia*- tai *Manuale*-teokset. Näitä liturgisia teoksia tuli olla Turun hiippakunnan jokaisessa seurakunnassa joko yksittäisinä kirjoina tai yhteen sidottuina koodekseina. Ne sisälsivät kanoniseen oikeuteen rinnastettuja piispan ja tuomioka-

pitulin antamia liturgisia määräyksiä, joiden avulla käytännön jumalanpalveluselämä pyrittiin toteuttamaan samanlaisena hiippakunnan kaikissa osissa. Tämän kaikkialla katolisessa kirkossa 1300–1400 -luvuilla toteutetun liturgisen yhdenmukaistamisen seuraava vaihe oli 1400-luvun lopulla ja 1500-luvun alussa tapahtunut painettujen liturgisten kirjojen kuten juuri *Missale Aboensen* ja *Manuale Aboensen* hankkiminen. *Missale Aboensen* erityisasema Turun liturgisissa käytännöissä perustui teoksen kaikenkattavuuteen ja sen *missale plenum*-luonteeseen.

Vaikka *Missale Aboensen* vaikutus on ollut ennen kaikkea liturgianhistoriallinen, teos ei ole ainoastaan oman aikansa liturgisen kehityksen huippua edustava monumentti, vaan se muodostaa kokonaisuudessaan perustan Suomen myöhemmälle messu- eli pääjumalanpalveluskehitykselle. *Missalen* dominikaanisuus – sekä traditiosta poikkeavine että sitä tukevine piirteineen – heijastaa kaikessa konservatiivisuudessaan suomalaista keskiaikaista kulttuuria. Teos liittyi laajempaan eurooppalaiseen kulttuuritaustaan, mutta yhtäläisti samalla muualta tulleita virtauksia Suomessa vallitsevien olosuhteiden mukaisiksi. Tämä yhtäläistäminen selittää osaltaan *Missale Aboensen* hyödyntämisen osana liturgisia käytäntöjä myös reformaatioajalla.

Missale Aboensea hyödynnettiin suomenkielisen evankelis-luterilaisen messujärjestyksen luomisessa etenkin 1540-luvulla. Kyseisellä vuosikymmenellä *Missalen* introitustekstejä käännettiin käsikirjoitettuun, kansalliskirjastossa säilytettävään *Westhin koodeksiin*. Michael Agricola suomensi *Missalen* kollehta- ja postkommuuniorukouksia teoksen lopussa olevista sekvenssiosastoista teokseensa *Rucouskiria* (1544) ja hyödynsi tekstejä myös toimittamassaan suomenkielisessä *Messu eli Herran ehtolinen* -teoksessa (1549).

Rukousten keskinäisestä järjestyksestä päätellen Agricola noudatti teoksensa lektioissa suurimmalta osaltaan *Missalen* kalenteria ja sen tekstiperikooppijärjestystä. Ennen kaikkea juu-

ri Agricolan teokset välittivät *Missalen* liturgista ainesta eteenpäin reformaatioajalle, vaikkakin Turun piispa **Paulus Juusten** (n. 1516–1576) hyödynsi Agricolan mainittujen teosten välittämää *Missale*-ainesta teoksessaan *Se pyhä messu* (1575). On vaikea sanoa, missä määrin *Missalen* jälkiä voidaan nähdä tämän päivän liturgisissa käytännöissä. Teos on kuitenkin epäilemättä vaikuttanut kansallisen liturgisen tradition kehitykseen keskiajan ja uuden ajan murrosvaiheessa ja luonut näin perustan nykyuotoiselle jumalanpalvelukselle. ●

Sanoja

Graduaali eli päivän virsi on messussa ennen evankeliumia laulettava virsi. Graduaali liittyy pyhän sisältöön ja se on messun päävirsi. Evankeliumikirjassa on suosituksia päivän virsiksi. Nimi graduaali viittaa vanhaan esityskäytäntöön: esilaulaja lauloi osuutensa graduaalipsalmista lukupulpetin portaalta (lat. gradus).

Introitus (lat. = sisälle käynti) on läntisessä perinteessä messun aloittava psalmi, joka on saattanut palvelutehtävissä toimivien ristikulkua. Introitus on vanhastaan toteutettu esilaulajan ja kuoron tai kahden lauluryhmän välisenä vuorolauluna (ns. antifoninen laulutapa). Nykyisin se voi olla myös responsorinen eli kertosäkeinen.

Kollehta tulee latinan kielen sanasta *colligere*, koota yhteen, Messun kaavassa kollehta on päivän rukous, joka päättää johdanto-osan. Perinteinen kollehta on lyhyt ja ilmaisultaan tiivis. Evankeliumikirjassa on kullekin pyhäpäivälle 3–4 vaihtoehtoista kollehtarukousta. Myös muita samantyyppisiä rukouksia messussa ja rukoushetkissä kutsutaan kollehdaksi (esim. ehtoolliskollehta).

Kommuunio (lat. communio) tarkoittaa toisaalta yhteyttä, toisaalta ehtoollista, erityisesti ehtoollisteriaa.

Perikoooppi, lektio: lukukappale, jumalanpalveluksessa luettava raamatunteksti. Voidaan myös kantiloida, ts. esittää laulaen. Kristinuskon varhaisvaiheissa jumalanpalveluksissa luettiin Raamattua yhtäjaksoisesti (*lectio continua*), mutta myöhemmin tuli vallitsevaksi valikoiva lukeminen (*lectio selecta*), jolloin päivän lukukappale valittiin kirkkovuoden aiheen mukaan. Aikojen kuluessa on ollut käytössä erilaisia **perikoooppijärjestelmiä**. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa kirkkovuoden perikooopit on koottu evankeliumikirjaan, jossa on kolme vuosikertaa lukukappaleita.

Postcommunio on ehtoollisen jälkeinen rukous.

Sekvenssi tarkoittaa musiikillisen aiheen toistumista peräkkäin eri sävelkorkeudella.

Westhin codex, Suomen varhaisin uskonpuhdistuksen ajalta säilynyt liturginen käsikirjoitus *Mathiae Joannis Westh Codex* (HYK sign. C III 19) eli ns. *Westhin codex* (n. 1546), sisältää suomenkielisen käsikirjan ja messujärjestyksen sekä kirkkolauluja suomeksi ja ruotsiksi.

Kirjallisuutta

- Codex Aboensis (Codex f.d. Kalmar)*. Toimittaneet Marketta Huitu & Tove Riska. Koneen Säätiö: Helsinki 1977.
- Collijn, Isak (1938): *Sveriges bibliografi intill år 1600 I. 1487–1530*. Uppsala Universitet: Uppsala.
- Edgren, Helena (2002): *Codex Aboensis*. Teoksessa Tuomas M. S. Lehtonen & Timo Joutsivuo (toim.): *Suomen kulttuurihistoria I: Taivas ja maa*. Tammi: Helsinki, 214–219.
- Knuutila, Jyrki (2009): Kirkolliset lähteet. Teoksessa Marko Lamberg, Anu Lahtinen & Susanna Niiranen (toim.), *Keskiajan avain*. SKS: Helsinki, 167–187.
- Lehtonen, Tuomas M. S. (2002): *Missale Aboense*. Teoksessa Tuomas M. S. Lehtonen & Timo Joutsivuo (toim.), *Suomen kulttuurihistoria I: Taivas ja maa*. Tammi: Helsinki, 220–222.
- Lindberg, Gustaf (1923): *Die Schwedischen Missalien des Mittelalters. Ein Beitrag zur vergleichenden Liturgik I*. Uppsala Universitet: Uppsala.
- Malin, Aarno (1925): *Der Heiligenkalender Finnlands*. Suomen Kirkkohistoriallisen Seuran Toimituksia 20. SKHS: Helsinki.
- Manuale Aboense eli Suomen kirkon vanhin käsikirja, jonka vuonna 1522 painetun ensimmäisen painoksen mukaan uudestaan julkaisi J. A. Cederberg*. G. W. Wilén ja Kump. kirjapaino: Turku 1894.
- Missale Aboense. Secundum ordinem fratrum praedicatorum 1488*. 2. näköispainos. Toimittanut Martti Parvio. WSOY: Helsinki – Porvoo – Juva 1988.
- Parvio, Martti (1973): *Missale Aboense tieteellisenä tutkimuskohteena*. Turun Historiallinen Arkisto 28. Turku.
- Parvio, Martti (1988): Kansallisen kirjallisuutemme esikoinen Turun hiippakunnan messukirja *Missale Aboense*. *Bibliophilos* 1988: 2 (47. vuosikerta) 33–39.

Kuvalähteet

- Jyväskylän yliopiston kirjasto jyk.jyu.fi/jyk/kokoelmat/missale
- Wikipedia http://fi.wikipedia.org/wiki/Missale_Aboense
- Lehdistötiedote <http://www.jyu.fi/library/missale/index.htm>

Kirjoittaja

Kirjoittaja FM Jouni Huhtanen on oululainen freelance-tutkija ja kirjallisuuskriitikko.

*Nuori Martin Luther Lucas Granach vanhemman
(1472–1553) kuvaamana.*

LUTHER

renessanssin aatemaailmassa

Teologisilla opeilla on juurensa. Erilaiset filosofiset ja uskonnolliset katsomukset keskusteluneen ja väittelyineen ovat vaikuttaneet niihin. Myös protestanttisten uskontojen teologia on suuressa määrin antiikin ja keskiajan perua. Renessanssin humanistiset aatteet toimivat virikkeellisenä pohjana jo aiemmin alkaneille teologisille ja filosofisille keskusteluille.

ASLAK LARJO

Keskiajalla akateeminen perusopetus annettiin yliopistojen filosofisissa tiedekunnissa ja korkeinta akateemista sivistystä välittivät lääketieteellinen, oikeustieteellinen ja erityisesti teologinen tiedekunta. Opiskelijalta edellytettiin ensin perusteellisia filosofian opintoja ja filosofian maisterin tutkinnon suorittamista, ennen kuin hän saattoi ryhtyä harjoittamaan korkeampia akateemisia opintoja, teologiaa,

WIKIMEDIA COMMONS

Luther augustinolaismunkkina. Maalaus Lucas Granach vanhempi.

oikeustiedettä tai lääketiedettä. Ensimmäisen tutkinnon suorittamiseen kului neljä vuotta ja maisterin tutkintoon vielä kolme vuotta.

Keskiajan filosofian opiskelijan oli tunnettava koko filosofian kenttä, mikä tarkoitti käytännössä **Aristoteleen** filosofian tuntemista, sillä keskiajalla Aristoteles oli auktoriteetti. Opintojen päämääränä oli aristoteelinen maailmankuva. Tähän Aristoteleen filosofiaan oli kuitenkin sekoittunut platonista ja uusplatonista traditiota. Opinnot jakautuivat kolmeen eri tasoon, joista ensimmäiseen kuuluivat kielioppi, retoriikka ja dialektiikka eli logiikka. Toiseen kuuluivat musiikki, geometria, astrono-

mia ja aritmetiikka. Kolmas taso oli nimeltään filosofia ja se jakautui kolmeen eri aiheeseen: luonnonfilosofiaan, moraalifilosofiaan ja metafysiikkaan. Opetusmenetelmänä olivat luennot ja väittelytilaisuudet eli disputaatiot.

Keskiajan filosofiassa käytiin yksi keskeinen kiista kahden suunnan, *via antiquan* ja *via modernan*, välillä. Kysymys oli siitä, haluttiinko sitoutua vain skolastisiin opettajiin kuten **Albert Suuri** ja **Tuomas Akvinolainen** ym. vai **William Ockhamiin** ja hänen synnyttämänsä uuteen traditioon. Ockhamin esittämiä ajatuksia pidettiin keskiajalla niin radikaaleina, että monien mielestä hänestä alkoi uusi filosofian harjoittamisen tapa, *via moderna*. Vaikka kyseessä ei ollut mikään yhtenäinen koulukunta, kutsutaan tätä suuntausta nimillä ockhamismi tai nominalismi.

Kiista näiden suuntausten välillä koski ns. *universaalia*. Ockham hylkäsi vanhojen suuntausten käsityksen, että yleiskäsitteet viittasivat joihinkin todellisesti olemassa oleviin olioihin. Ockham väitti, ettei pidä olettaa olemassa olevaksi enempää olioita kuin on välttämätöntä, ja siksi on ajateltava, että yleiskäsitteet ovat vain ihmisen mielen muodostamia nimiä olemassa oleville olioille. Esimerkiksi käsite hevonen ei viittaa johonkin olemassa olevaan hevosen ideaan, josta kaikki olemassa olevat hevoset ovat osallisia. Käsite hevonen on vain nimitys yksittäisille olioille, jotka ovat jollakin tavalla samanlaisia. *Via antiquan* pohjana olivat Aristoteleen kategoriat, joita oli kymmenen: substanssi, kvaliteetti, kvantiteetti, relaatio, paikka avaruudessa, aika, tila, asema, aktiivisuus ja passiivisuus. Aristoteleen filosofiassa oli myös käsite *prinsiipit*, joiden avulla tarkennettiin kategorioopin väittämiä olioista. Ne selittivät olioiden lajeja ja yksittäisten olioiden ominaisuuksia. *Prinsiippejä* oli viisi: suku, laji, määritelmä eli toisista lajeista erotuvat ominaisuudet, olioille jatkuvasti kuuluvat ominaisuudet ja olioille toisinaan kuuluvat ominaisuudet.

Nämä kaksi suuntausta kävivät omaa taisteluaan keskiajan yliopistoissa siten, että niissä

esiintyi aina jompikumpi näistä opillisena pääsuuntana. Erfurtissa, jossa Luther opiskeli, oli via moderna vallalla. Tähän olivat vaikuttaneet sellaiset oppineet kuten **Jodocus Trutfetter** ja **Bartholomeus Arnoldi von Usingen**. Nämä kaksi herraa olivat aikaansaaneet 1400-luvun lopulla Erfurtin yliopistossa reformaation, jonka johdosta se edusti aikansa parhaimpia yliopistoja Euroopassa. Erityisesti siellä annettu logiikan opetus edusti silloista tieteellistä huippuosaamista. Erfurtin filosofian opettajien mielestä luonnonfilosofian ja fysiikan opetus ei saanut olla omalakista, vaan sen tuli olla teologian kanssa yhteensopivaa. Trutfetter ei esimerkiksi hyväksynyt Aristoteleen käsitystä maailman ikuisuudesta, vaan korosti, että kristillisen uskon mukaan maailma on luotu ja sillä on loppunsa viimeisenä päivänä. Tämä ajatus osoittaa, että vaikka Aristotelesta kunnioitettiin, häntä myös kritisoitiin silloin kun hänen ajatuksensa näyttivät johtavan ristiriitaan kristinuskon kanssa. Etiikan ja moraali filosofian opetuksessa Aristotelella oli keskeinen asema. Tähän akateemiseen yhteisöön saapui keväällä 1501 nuori mansfeldiläinen opiskelija nimeltä Martinus Luther.

Lutherin opinnoista on vaikea saada tarkkaa tietoa, mutta mitä ilmeisimmin hän on opiskellut Erfurtin yliopiston normaalin keskiaikaisen opetusohjelman mukaisesti. Puolentoista vuoden opintojen jälkeen, Luther saattoi osallistua tutkintoon, joka käsitti Baccalaureus artium -asteen. Luther jatkoi välittömästi opintojaan kohti maisterin tutkintoa. Opintojen perustana oli Aristoteleen logiikka, fysiikka ja metafysiikka. Luentojen lisäksi opintoihin kuului runsaasti harjoituksia ja disputaatioita maisterien johdolla. Ennen loppututkintoa oli jokaisen velvollisuus osallistua ainakin kolmeenkymmeneen disputaatioon ja toimia vastaväittäjänä viisitoista kertaa. Luther sai kaikki opintonsa suoritettua. syksyllä 1504, ja loppiaisena 1505 hän osallistui loppututkintoon. Kokeessa hän oli seitsemästätoista kandidaatista toiseksi paras.

Luther sai siis Erfurtin yliopiston filosofisessa tiedekunnassa perinteisen keskiaikaisen kou-

lutuksen. Opetuksessa vallitsi via modernan mukainen filosofinen traditio, jossa korostettiin Ockhamin nominalismia. Sen perusteella Luther oli oppinut nominalistisen filosofian perusteet ja hänen omien viittausten perusteella hän oli perehtynyt erityisesti dialektiikkaan. Lutherin opintomenestyksen ja hänen ystäviensä kirjoitusten perusteella on päätelty, että hän olisi hallinnut logiikan erityisen hyvin. Tähän viittaa myös se, että hän uskalsi myöhemmin voimakkaasti kritisoida keskiajan logiikkaa. Logiikan ohella Luther oppi myös perinteistä luonnonfilosofiaa ja tutustui perusteellisesti Aristoteleen teoksiin.

Renessanssin humanismi

Humanismia on pidetty reformaation esiasteenä. Sen on katsottu olleen liikkeen, joka kiinnostui ”pakanallisesta” ajattelusta vapautuakseen kristinuskon kahleista ja suunnataksaan ajattelua ihmiskeskeisemmäksi. Nykyään on hallitsevana ajatus, että humanistit halusivat uudistaa kristinuskoa vapauttamalla sen Aristoteleen jälkeisestä skolastisesta spekulatiosta. Enää ei oltu kiinnostuneita opillisista kysymyksistä – vaan ihmisestä itsestään ja elämästä. Huomio kääntyi teologiasta ja sen opeista pois päin. Humanismi oli lähinnä kirjallisuuden ja filosofian harjoittamisesta kiinnostunut virtaus, joka syntyi Italiassa 14. vuosisadan jälkipuoliskolla. Humanismina pidetään sellaista filosofiaa, joka tunnustaa ihmisen arvon tai joka jollain tavalla ottaa inhimillisen luonnon ja sen rajoitukset huomioon. Nykyään humanismiin liitetään yleensä klassisen sivistyksen arvostaminen, ihmiskeskeinen ja ihmisystävällinen eli humaani ajattelu sekä humanitarinen toiminta.

Humanistit kritisoivat teologiaa keskittymisestä erilaisten kommentaarien ja yhteenvetojen kirjoittamiseen. He kiinnostuivat itse Raamatun sisällöstä. Heidän mielestään teologiassa oli olennaista Raamatun tekstin selittäminen ihmisille. Tästä syystä he harrastivat tekstikritiikkiä ja pyrkivät tarkempiin käännöksiin. He

Lutherin oppi-isä Pyhä Augustinus. Maalaus Simone Martini (1284–1344).

kiinnostuivat Raamatun alkukielestä ja hylkäsivät **Hieronymuksen** laatiman latinankielisen käännöksen.

Kaksi tunnetuinta renessanssin humanistia olivat **Lorenzo Valla** ja **Erasmus Rotterdamlainen**, joiden tuotannosta kaikki reformaattorit, Luther mukaan luettuna, saivat paljon vaikutteita. Näistä vanhin oli Valla, joka hallitsi sekä latinan että kreikan kielen. Valla kirjoitti vuonna 1443 Raamatun kriittisen tutkimuksen kannalta merkittävän kirjasen nimeltä *Collatio Novi Testamenti*. Siinä hän esitti huomautuksia käännösvirheistä *Vulgatassa*. Vallan ihanteista lähti liikkeelle humanisteille tyypillinen taipumus korostaa **Paavalin** teologista merkitystä, mikä ilmeni myöhemmin reformaatioissa ja reformaattoreiden teologiassa. Valla poikkesi yhdessä käsityksessään monista muista humanisteista. Hän nimittäin torjui vapaan tahdon. Mm. Erasmus Rotterdamlainen oli sitä mieltä, että ihmisellä on vapaa tahto. Tämä kysymys aiheutti myöhemmin kinaa Lutherin ja Erasmusuksen välillä. Luther oli nimittäin sitä mieltä, että ihmisellä ei ollut vapaata tahtoa. Erasmus joutui häviölle Lutherin kanssa ja Erasmusuksen tappiota korosti sekin, että myös katolinen kirkko sanoutui irti hänen käsityksestään.

Erasmus Rotterdamlainen oli katolisen papin poika, joka syntyi v. 1466 tai v. 1469 Rotterdamissa. Hän sai nuorena vaikutteita isältään ja hänen kuoltuaan Erasmus liittyi augustinolaiseen kuoriherra-yhteisöön. Erasmus opiskeli Pariisissa nomistisen tradition mukaisesti ja jo tuolloin hän kiinnostui humanismista ja kreikan kielestä. Teoksissaan hän kritisoi aikansa kirkkoa ja skolastista teologiaa kuten muutkin humanistit. Erityisesti tai-

kausko ja turhat seremoniat joutuivat hänen kritiikkinsä kohteeksi. Erasmusuksen tavoitteena oli eräänlainen kristillinen filosofia, jossa Raamatun ja kirkkoisien teologia yhdistyi humanistiseen inhimilliseen viisauteen. Hänen ihmiskäsityksensä oli optimistinen, sillä hän uskoi, ettei syntiinlankeemus ollut vaikuttanut inhimilliseen järkeen. Samalla hän uskoi inhimillisen viisauden kykyyn saavuttaa oikeaa tietoa.

Renessanssin humanistinen kiinnostus antiikin kirjallisuuteen merkitsi voimakasta impulsia länsimaiselle kulttuurille. Monessa suhteessa renessanssin humanismi johti oppineen skolastisen tradition hylkäämiseen, sillä keskiajan monimutkainen filosofia ei enää kiinnostanut humanisteja. Humanismi lisäsi antiikin kulttuurin tuntemusta ja sen perusteella voitiin arvioida keskiajan kulttuuria. Humanistien mielestä osa skolastiikan saavutuksista oli perustunut antiikin sekä latinan ja kreikankielisten käsitteiden väärin tulkintoihin. Monimutkaisten ja joskus virheellisten tulkintojen korjaamiseksi he pitivät välttämättömänä paluuta alkulähteille, alkuperäisen tekstin pariin. Pyrkinessään löytämään alkuperäisen tulkinnan renessanssin humanistit uskoivat pystyvän-
sä aidompaan ja parempaan filosofiaan kuin skolastikot. Heidän ihanteenaan oli ilmaisun ymmärrettävyys ja selkeys.

Reformaation näkökulmasta humanismin merkittävin seuraus oli lisääntynyt kiinnostus Raamatun alkutekstiin ja kirkkoisien teologiaan. Käytännössä tämä johti uudenlaiseen Raamatun tutkimukseen, minkä seurauksena syntyi uusia Raamatun tulkintoja. Tässä Paavaliin ja hänen teologiaansa kohdistunut

Augustinus-koulukunnan kolme keskeistä teologista elementtiä

1. Predestinaatio-oppi, joka korostaa Jumalan armovaltaa ihmisen omien ansioiden sijasta.
2. Perisynty ja synnillisen halun samaistaminen.
3. Pyrkimys torjua kaikki ihmisen omat ansiot pelastuksen saavuttamiseksi, vaikka samalla korostettiin vanhurskauden olevan toisaalta Kristuksen, toisaalta ihmisen omaa vanhurskautta.

humanistinen tutkimus innoitti monia reformattoreita.

Marsilio Ficino ja Firenzen akatemia

Merkittävin renessanssin filosofian suunta oli platonismi eri muodoissaan. Eräs syy renessanssin platonismin syntyyn, oli keskiajan aristoteelinen traditio, sillä se näytti olevan ristiinriidassa kristillisen uskon kanssa. Kiivaimmin keskustelua käytiin kahdesta Aristoteleen käsityksestä: sielun kuolevaisuudesta ja maailman ikuisuudesta. Renessanssin aikana tuomittiin yleisesti filosofit, jotka pitivät maailmaa ikuisena. Esimerkiksi **Petrarca** katsoi, että oli tyydyttävä Augustinuksen käsitykseen, jonka mukaan Jumala luodessaan maailman loi samalla ajan, ja että Jumalan ikuisuus on toisenlainen kuin ajallinen ikuisuus.

Firenzen akatemiassa, joka oli eräänlainen akateeminen keskustelukerho, platonismi pyrittiin näkemään sopusoinnussa kristillisen uskon kanssa. Platonismin uskottiin olevan väline kristinuskon uudistamiseksi. Yksi monista platonisen filosofian puolesta esitetyistä argumenteista oli, että **Platon** hyväksyi sielun kuolemattomuuden, toisin kuin Aristoteles.

Filosofian historiassa Firenzen platonisen akatemian johtajaa **Marsilio Ficinoa** pidetään renessanssin humanismin tunnetuimpana edustajana. Hän syntyi 19.10.1433 Figlinessä **Cosimo de Medicin** henkilölääkärin poikana ja historian mukaan Cosimo antoi kuolinvuoteellaan nuorelle Ficinolle tehtäväksi kääntää kaikki Platonin teokset latinaksi. Cosimo de Medici oli Medicisuvun ruhtinas, joka toimi Firenzen akatemian rahoittajana. Ficino toteutti tehtävänsä kääntäen Platonin ja muiden platonistien teoksia. Ficinon tavoitteena oli eräänlainen universaali uskonto, jossa kristinuskko ja platoninen viisaus olisivat sopusoinnussa keskenään.

Teoksissaan Ficino esitti tulkintoja teologiasta ja maailmasta. Hänen kosmologiassaan / opissaan maailman perimmäisestä rakenteesta ja olemuksesta kaiken alku on Jumala, josta sekä näkyvä että näkymätön maailma on

emanoitunut /ulosvirrannut. Jumalasta lähtee säteily, joka synnyttää ensin ns. Enkeli Mielen ja siihen sisältyvät ideat. Enkeli Mielen kautta syntyvät Maailman Sielu sekä aistein havaittavat näkyvän maailman muodot ja materiaallinen todellisuus. Hän opetti, että emanaatiossa syntyvät oliot pyrkivät takaisin lähtökohtaansa, yhdistymään kaiken alkuun eli Jumalaan. Tätä hän kutsui remanaatioksi. Näin uusplatoninen emanaatio alkaa maailman syntymisestä ja päättyy maailmanloppuun – remanaatioon.

Ficino esitti sielun kuolemattomuuden perustaksi useita todisteita, joista ratkaisevin oli sovellutus perinteisestä luonnollisuuden kaipuusta. Sen mukaan sielu pyrkii väistämättä kohti lopullista päämääräänsä, kontemplaatiota / yhtymistä Jumalaan. Koska päämäärän tavoittaminen on tässä maailmassa mahdollista vain harvoille, ja heillekin epätodellisenä, on elämän jatkuttava vielä kuoleman jälkeenkin. Näin kuolema on vain välivaihe, jonka kautta sielu siirtyy korkeammalle olemisen ja tietoisuuden tasolle, jossa Jumalan välitön tietäminen on mahdollista.

Ficinon käsitys rakkaudesta on mielenkiintoinen. Se on vaikuttanut sekä renessanssin että uusplatoniseen ajatteluun ja niiden jälkeiseen länsimaiseen rakkauskäsitykseen. Teoria sisältyy Ficinon Platonin *Pitöjen* kommentaariin, jonka Ficino kirjoitti latinaksi v.1482 ja italiaksi v.1544. Kirja oli eräänlainen salainen kirja rakkaudesta, jota luettiin innokkaasti eurooppalaisissa hoveissa.

Teoksessaan Ficino määritteli rakkauden ihanteen, josta hän alkoi myöhemmin käyttää ilmaisua platoninen rakkaus. Ficinon vaikutuksesta käsite levisi yleiseen tietoisuuteen länsimaissa. On yllättävää, että nykyäänkin yleisesti tunnettu käsitys platonisesta rakkaudesta on syntynyt vasta renessanssin aikana.

Ficino määrittelee rakkauden kauneuden kaipuiksi. Rakkaus on eräänlainen kosminen voima. Se vaikuttaa kahdella tasolla, sillä se on sekä alempien olioiden kaipuuta kohti ylempiä, että tämän kaipuun yhteydessä syntyvää alaspäin suuntautuvaa luovaa toimintaa. Inhimillisessä

uusplatonismille tyypillinen dualismi, jossa ruumis ja sielu erotetaan toisistaan. Todellinen ihminen on oikeastaan vain sielu, joka toimii ruumiissa ja käyttää sitä omiin tarkoituksiinsa. Alunperin sielu oli yhteydessä Jumalaan. Kun sielu alkoi kuitenkin rakastaa itseään ja

Ficino

no (1433–
i varhaisre-
aikutusval-
umanistifilo-
ssa. Hän oli
ja kääntäjä.
nsi Platonin
et latinaksi
atkaisevasti

pitää itseään Jumalan kaltaise-
na, se halkaistiin ja se menetti
sille vuodatetun jumalallisen val-
lon. Halkaisemisen ja paratiisis-
ta karkottamisen tarkoituksena
oli ihmisen paras, sillä mene-
tettyään omistamansa jumalal-
lisen valon sielu saattoi suun-
nata kohti itseään korkeampaa
eli Jumalaa.

Ficino puhuu kahdesta rakkaudesta, taivaallisesta ja vulgaarista, ja ajoittain kolmesta ihmisten arkielämään liittyvästä rakkauden lajista, nimittäin jumalallisesta, inhimillisestä ja vulgaarista. Ensimmäinen erotelu liittyy edellä kuvattuun Ficinin rakkauden kosmologiaan. Jälkimmäinen vastaa arkipäivän todellisuutta ja ihmisen osallistumista rakkauden prosessiin.

Inhimillinen rakkaus on kahden samanlaisen rakkautta toisiinsa. Tämäkin liittyy taivaalliseen rakkauteen, sillä toista rakastetaan sen mukaan, miten

Marsilio Ficino (1433–1499) oli yksi varhaisrenessanssin vaikutusvaltaisimmista humanistifilosofeista Italiassa. Hän oli myös astrologi ja kääntäjä. Hän mm. käänsi Platonin kootut teokset latinaksi ja osallistui ratkaisevasti uusplatonismiin uudelleensiväilytykseen Euroopassa. Hän oli kontaktissa aikansa merkittävimpien akateemisten ajattelijoiden ja kirjailijoiden kanssa. Hänen perustamansa Firenzen akademia pyrki toimimaan Platonin akatemian tavoin. Firenzen akademia vaikutti huomattavassa määrin Italian renessanssin aatemaailmaan ja euroopalaiseen filosofiaan.

[illegible]

WIKIMEDIA COMMONS

hän heijastaa todellista kauneutta. Inhimillinen rakkaus on vastavuoroista. Rakkaus tekee rakastajan tyhjäksi, koska hän haluaa aina olla mahdollisimman lähellä rakkautensa kohdetta. Tällöin rakastaja unohtaa itsensä. Ficino sanookin, että rakkaus, joka ei saa vastakäikua rakastetultaan, tappaa rakastajan. Siksi rakastettua, joka ei anna rakastajalleen vastarakkautta, tulisi pitää syyllisenä murhaan. Jos rakastetussa syntyy vastarakkaus, tulevat molemmat onnellisiksi.

Rakkauteen sisältyvät myös inhimilliset hyveet kuten viisaus, rohkeus, oikeudenmukaisuus ja kohtuullisuus. Rakkaus on oikeudenmukaista, sillä se ei tahdo rakastetulle mitään pahaa eikä valheellista. Se on kohtuullista, koska se ei syylisty liialliseen intohimoon ja siten alentavaan ja paheelliseen käytökseen. Rakkaus on rohkea, sillä rakastaja on valmis puolustamaan rakastettuaan kaikilla mahdollisilla tavoilla. Rakkauteen liittyy myös viisaus, koska rakastaja pyrkii aina osaamaan asiansa mahdollisimman hyvin.

Ihmisen erikoislaatuisuus korostuu kolmannessa rakkauden lajissa, sillä ainoastaan ihmisellä on taipumus myös eläimelliseen ja nautiskelemaan rakkauteen. Tämä vääränlainen rakkaus on vulgaarin rakkauden suuntaisesti jonkinlaista lumousta, joka saa ihmisen kiinnostumaan kauniista esineistä niiden itsensä takia. Tällainen rakkaus ei tavoittele kauneuden ideaa, vaan pyrkii koskettamaan kohdettaan ja omistamaan sen. Lopulta se johtaa sielun paheelliseen elämään tehden sen rauhattomaksi ja alentaa ihmisen eläimen tasolle.

Omana aikanaan Ficinin rakkauskäsitys merkitsi positiivisempaa suhtautumista inhimilliseen rakkauteen. Tuolloin oli nimittäin tavanomaista, että vain Jumalaan suuntautuvaa rakkautta pidettiin hyväksyttävänä. Inhimillistä rakkautta pidettiin tuolloin enemmän tai vähemmän vääränä ja sen tulkittiin liittyvän väistämättä seksuaaliseen himoon. Ficino osoitti, että myös persoonallinen inhimillinen rakkaus on positiivista, koska se on osa koko kosmosta koskettavaa kosmista prosessia ja liittyy ihmisen yleviin päämääriin. Teoria sai ai-

kanaan paljon kannatusta Euroopan hoveissa naispuolisilta edustajilta, sillä siinä arvostettiin inhimillistä rakkautta ilman, että se olisi välttämättä johtanut seksuaaliseen kanssakäymiseen. Ficinin mukaan kulttuurin tehtävä oli pyrkiä suuntaamaan sielu kohti yleviä jumallisia rakkauden mukaisia päämääriä.

Firenzen akatemian platonismi vaikutti myös luonnontieteisiin. Magia, astronomia ja okkultismi sai siitä osansa. Tuohon aikaan oli vallalla ajatus, että taivaallisen ja maallisen maailman välillä on salattu eli okkultinen yhteys. Tämä tuli selvästi esiin astrologiassa, joka perustui oletukseen, että taivaankannessa näkyvillä ilmiöillä ja maanpäällisillä on välitön ja salattu yhteytensä. Uskottiin, että jos tunnetaan näiden maailmojen välissä vaikuttavat mekanismit, voitaisiin päätellä, mitä maan päällä tulee tapahtumaan.

Monet renessanssin ajattelijat uskoivat, että ns. hermeettinen traditio antoi tietoa tästä yhteydestä. Luonnonfilosofian tehtävänä pidettiin selvittää näitä lainalaisuuksia. Tässä magiassa eli maailmassa tapahtuvien asioiden manipulointia käytettiin hyväksi. Magia saattoi olla hyvää tai pahaa. Paha magia perustui vain ihmisen alhaisiin haluihin, kun hyvä magia oli suuntautunut jumalallisten viisauksien oikeaan ymmärtämiseen. Katsottiin, että juutalaisessa Kabbalassa oli paljon hyvää tietoa magiasta.

Platonisen akatemian merkitys on siinä, että se levitti Platonin ja muiden uusplatonikkojen ajatuksia uudelleen länteen. Samalla se myötävaikutti monien muiden uusien ajatusten leviämiseen. Sillä oli suuri vaikutus länsimaisen rakkaus-käsityksen syntyyn. Humanistit eri puolilla Eurooppaa omaksuivat renessanssin platonismin ajatuksia ja ihanteita. Platonismin vaikutus oli huomattava saksalaisen humanismin synnyssä, sillä monet saksalaiset humanistit tutustuivat Ficinin ja muiden hänen aikaistensa ajatteluun.

Luther ja Erfurtin humanismi

Saksalaisen humanismin huippukausi oli sen kolmas vaihe. Ensimmäisen sukupolven huma-

nistit olivat 15. vuosisadan lopulla kiinnostuneita uskonnollisesta reformista ja romanttisesta patrionismista. Toinen sukupolvi tavoitteli italialaisista vaikutteista vapaata saksalaista humanismia keisari **Maksimilianin** hallituskaudella (vv.1493–1519). Kolmas sukupolvi liittyi vasta reformaatioon. Silloin mm. **Calvin**, **Melanchton** ja Luther alkoivat rakentaa protestanttista kirkkoa.

Yksi humanisteja yhdistäneistä ilmiöistä oli ns. uuden hurskauden liike (devotio moderna) ja siihen liittynyt yhteisen elämän veljestö, johon lähes kaikki merkittävät humanistit olivat yhteydessä elämänsä jossakin vaiheessa. Liike korosti hengellistä elämää. Sen jäsenet kiinnostuivat Raamatun teksteistä ja niiden selittämisestä kansanomaisesti. He pohtivat myös käytännön eettisiä kysymyksiä.

Tämä liike liittyi läheisesti saksalaiseen mystiikkaan, jonka kukoistuskausi oli juuri ennen reformaatiota. Kuuluisimpia saksalaisia mystikoita olivat sellaiset kuin **Mestari Eckhart** ja **Johannes Tauler**.

Saksalaisten humanistien kiinnostuksen kohteena oli niin kuin muuallakin Platon ja hänen filosofiansa. Häntä pidettiin kristinuskoa uudistavana filosofina. Platonismin levittäjänä toimi ennen kaikkea Firenzen akademia, jonne monilla saksalaisilla humanisteilla oli yhteyksiä. Italialaiset ajatukset levisivät Saksaan opiskelijoiden välityksellä, sillä vuosittain Firenzessä oli tuhansia saksalaisia opiskelijoita. Esimerkiksi maaliskuussa 1482 Ficinin luona vieraili mm. **Johannes Vergenhans**, **Peter Jakobi von Arlun**, **Gabriel Biel** ja **Johann Reuhlin**.

Varsinaisen saksalaisen humanismin syntymäpaikka oli 15. vuosisadan lopulla Erfurt. Yliopistolla oli humanistisia perinteitä, sillä sen henkisenä isänä oli ollut Prahan yliopisto. Erfurtin ensimmäisenä humanistisena tapahtumana voidaan pitää kiertävän runoilijan **Peter Luderin** esiintymistä vierailevana luennoitsijana talvikaudella 1460. Toinen vuosina 1485–1486 lyhyen vierailun Erfurtiin tehnyt humanisti oli **Conrad Celtis**. Hänellä oli myös jälkeensäkin kiinteä suhde Erfurtin yliopistoon.

Marsilio Ficinin uusplatoninen maailmankuva

- Emanaatio: Kaiken alku on Jumala, josta sekä näkyvä että näkymätön maailma on ulosvirrannut.
- Jumalasta lähtee säteily, joka synnyttää ensin ns. Enkeli Mielen ja siihen sisältyvät ideat. Enkeli Mielen kautta syntyvät Maailman Sielu sekä aistein havaittavat näkyvän maailman muodot ja materiaalinen todellisuus.
- Remanaatio: Oliot pyrkivät takaisin lähtökohtaansa, yhdistymään kaiken alkuun eli Jumalaan.
- Kuolema on välivaihe, jonka kautta sielu siirtyy korkeammalle olemisen ja tietoisuuden tasolle, jossa Jumalan välitön tietäminen on mahdollista.
- Rakkaus on kosminen voima ja se liittyy kauneuden kokemiseen. Se vaikuttaa kahdella tasolla, alempien olioiden kaipuuna kohti ylempiä, että tämän kaipuun yhteydessä syntyvää alaspäin suuntautuvaa luovaa toimintaa.
- Oikea rakkaus näkee aistittavien olioiden takana olevan korkeamman kauneuden ja alkaa rakastaa sitä. Lopulta oikea rakkaus ymmärtää, että kaikki kauneus on lähtöisin Jumalasta, ja silloin rakkauden lopulliseksi päämääräksi tulee Jumalan kauneuden rakastaminen.
- On kahdenlaista rakkautta, taivaallista ja vulgaaria. On myös kolme ihmisten arkielämään liittyvää rakkauden lajia, nimittäin jumalallinen, inhimillinen ja vulgaari.
- Ruumis on sielua alempana eikä sen kautta voi välittyä todellinen kauneus eli Jumalan kasvojen loiste.
- Inhimillinen rakkaus liittyy taivaalliseen rakkauteen, sillä toista rakastetaan sen mukaan, miten hän heijastaa todellista kauneutta. Inhimillinen rakkaus on vastavuoroista.
- Rakkaus tekee rakastajan tyhjäksi, koska hän haluaa aina olla mahdollisimman lähellä rakkautensa kohdetta. Tällöin rakastaja unohtaa itsensä.
- Rakkauteen sisältyvät myös inhimilliset hyveet kuten viisaus, rohkeus, oikeudenmukaisuus ja kohtuullisuus.
- Rakkaus on oikeudenmukaista, sillä se ei tahdo rakastetulle mitään pahaa eikä valheellista.
- Persoonallinen inhimillinen rakkaus on positiivista, koska se on osa kosmista prosessia ja liittyy ihmisen yleisiin päämääriin.

Reliefi koristaa Wittenbergin Luther-talon seinää

Erfurtin luostarin augustinolaista teologiaa Lutherin aikana

1. Syntinen voi ilmaiseksi annetun armon avulla ansaita armon Jumalan edessä.
2. Vanhurskauttaminen edellyttää auttavaa armoa sekä ennen ensimmäistä otolliseksi tekevää armoa että katumuksen sakramentin eli ripin yhteydessä tapahtuvaa ns. toista vanhurskauttamista.
3. Sekä vanhurskauttamisen että tekojen ansiollisuuden edellytyksenä on otolliseksi tekevä vuodatettu armo.
4. On mahdotonta että ihmisessä olisi sekä otolliseksi tekevä armo että kuolemansynti yhtä aikaa.
5. Vanhurskas kykenee otolliseksi tekevän armon avulla ansaitsemaan ikuisen palkan.
6. Ripissä ei tarvita puhtaasta sydäimestä syntyvää katumusta, vaan rangaistuksen pelosta tai palkkion toivosta tehty katumus on riittävä valmistautuminen sakramentin vastaanottamiseen siitä huolimatta, että katumus tapahtuisikin ainoastaan rangaistuksen pelosta.

Ennen opintojaan Erfurtissa Luther kävi koulua Mansfeldissa, Magdenburgissa ja Eisenachissa, mutta selkeitä tietoja hänen koulunkäynnistään on lähinnä Eisenachin ajoilta (1498–1501). Tällöin Luther tutustui mm. **Johannes Brauniin**, johon hänellä oli läheinen suhde. Braun oli kiinnostunut humanismista ja harrasti runoja ja musiikkia humanisteille ominaisella tavalla. Braunilla oli Eisenachissa humanistinen ryhmä, johon Lutherkin kuului. Tätä kautta Luther sai ensimmäisen kosketuksensa humanismiin.

Aloittaessaan opiskelunsa filosofisessa tiedekunnassa Luther liittyi tavan mukaan ylioppilaskotiin, jonka rehtori oli humanistina tunnettu **Jakob Scholl**. Lutheria pidettiin opiskelijayhteisössä muusiikkona ja filosofina, jotka ovat ilmauksia henkilön humanistisuudesta.

Erfurtin humanismin merkittävin vaikuttaja oli **Marschalk**, jolta Luther sai vaikuttei-

ta opiskeluaikanaan. Luther luki kirjallisuutta, jota humanistit arvostivat. Vuonna 1504 Luther kuunteli kiertävän humanistin **Hieronymus Emserin** opetusta **Johannes Rechl**-**nin** teoksesta *Sergius*. Tämä opetus ei kuulunut yliopiston opetusohjelmaan, mutta siihen osallistuivat aiheesta kiinnostuneet opiskelijat. Luther aloitti tuohon aikaan vanhojen kielten opiskelunsa.

Luther ei kuitenkaan täysin pitänyt itseään humanistina, sillä hän halusi mennä luostariin, mikä ei ollut humanisteille ominaista. Luther valitsi kuitenkin luostariyhteisöksi augustinolaiseremiittien veljeskunnan, jolla oli sympatioita humanisteihin.

Lutherille aika Erfurtin yliopiston filosofisessa tiedekunnassa antoi aineksia oman ajattelunsa kehittämiseen. Toisaalta hän oppi tuntemaan skolastiikassa käytetyn filosofian ja toisaalta hän sai humanisteilta innoituksen klassisten kielten ja alkuperäisten klassisten teosten opiskeluun.

Nämä tekijät eivät vielä tehneet Lutherista reformaattoria, vaan ratkaisevat vaikutteet ajatteleuksa hän sai ollessaan augustinolaiseremiittien luostarissa Erfurtissa.

Augustinolainen traditio Erfurtissa

Myöhäiskeskiajalla vallitsi useita erilaisia teologisia traditioita. Yksi oli Tuomas Akvinolaisen teologiaan perustuva tomistinen traditio, joka perustui Aristoteleen filosofiaan. Myös **Albert Suuren** teologiaan perustuva albertismi vaikutti myöhäiskeskiajalla. Yhtäältä on painotettu myöhäisskolastiikan via modernaan liittyntä nominalistista teologiaa, jonka on väitetty korostavan ihmisen tahdon merkitystä ihmisen pelastumisessa. Toisaalta on korostettu augustinolaisen tradition merkitystä Lutherin uuden reformatiivisen teologian syntymiseen.

Ns. nominalistisessa teologiassa keskeinen teema oli kysymys Jumalan kaikkivaltiuudesta. Pohdittiin, onko Jumala sitoutunut joihinkin luonnollisiin lainalaisuuksiin vai ei. Jotkut skolastikot nimittäin ajattelivat, että esimerkiksi vanhurskauttamisessa on välttämätöntä, että ihmisessä tapahtuu muutos. Tämän vuoksi mm. tomistisessa traditiossa pidettiin välttämättömänä, että vanhurskauttamisessa Jumala vuodattaa ihmiselle armon. Nominalistisessa teologiassa sen sijaan korostettiin Jumalan kaikkivaltiota ja väitettiin, että Jumala ei ole riippuvainen minkäänlaisista luonnollisista välttämättömyyksistä.

Selventääkseen ajatustaan nominalistisen tradition edustajat tekivät käsitteellisen erottelun, jolla he selvensivät kaikkivaltiuuden luonnetta. Yhtäältä Jumalan kaikkivaltius on absoluuttista ja hän voisi tehdä mitä tahansa, paitsi rikkoa ns. ristiriidan lakia. Toisaalta Jumala on kaikkivaltiuudessaan luonut maailman tietyn järjestyksen mukaisesti ja hän toimii maailmassa tämän vapaasti valitsemansa järjestyksen perusteella. Erottelun avulla kyettiin selittämään ihmeet niin, että normaalisti maailmassa vallitsee Jumalan luoma luonnollinen järjestys, mutta absoluuttisen valtansa avulla Jumala saattaa vaikuttaa maailmassa myös ihmeillään.

Teologian kannalta merkittävä oli kysymys ihmisen pelastumisesta. Nominalistisessa teologiassa ajateltiin, että vanhurskauttamiseen sisältyy vuodatettu armo, joka vaikuttaa ihmisessä olemukselliseen muutokseen. Tätä ei pidetty luonnollisena välttämättömyytenä, vaan asiana, jonka Jumala oli valinnut. Toisin sanoen, Jumala oli päättänyt, että jos ihminen tekee sen mihin hän pystyy, niin Jumala ei epää häneltä armoaan. Tämä järjestys vallitsee maailmassa, koska Jumala on vapaan valintansa perusteella päättänyt suhteessaan ihmiseen toimia näin. Tämä oli se sopimus, jonka Jumala teki ihmisen kanssa. Tässä liitossa myös ihmisellä on luonnollisesti oma osuutensa.

Toinen reformaation kannalta merkittävä teologinen suuntaus on ns. augustinolaisella traditiolla. Tämä suuntaus oli alueeltaan laaja, jossa ajan kuluessa esiintyi erilaisia painotuksia. Augustinus-koulukunnan varhaisimpana edustajana pidetään **Georgios Riminiläistä**, jonka ajattelussa on nähtävänä Lutherin reformaatiota muistuttavia piirteitä. Hänellä teologian pääideaksi nousee ajatus rakkauden kautta vaikuttavasta uskosta.

Augustinolaiseremiittien sääntökunnalla oli tärkeä merkitys Augustinuksen ajatusten välittäjänä. Se perustettiin v. 1244 ja paavi hyväksyi sen v. 1256. Sääntökunnan päämääränä oli etsiä ja kunnioittaa Jumalaa. Augustinolaiseremiittien teologiassa oli kaksi suuntausta, joista toista väritti Tuomas Akvinolaisen ja toista Georgios Riminiläisen teologia.

Augustinolaisuuden kolme keskeistä teologista elementtiä olivat predestinaatio-oppi, joka korostaa Jumalan armovaltaa ihmisen omien ansioiden sijasta, perisynty ja synnillisen halun samaistaminen ja pyrkimys torjua kaikki ihmisen omat ansiot pelastuksen saavuttamiseksi, vaikka samalla korostettiin vanhurskauden olevan toisaalta Kristuksen, toisaalta ihmisen omaa vanhurskautta.

Armo-oppi oli augustinolaisille keskeinen kysymys. Tässä he korostivat Augustinuksen opetuksia. Varsinainen ongelman muodosti ihmisen tekojen ansiollisuus armon saamisen-

sa. Skolastiset teologit olivat yhtä mieltä siitä, että pelastuksen perusta oli Jumalan ilmaiseksi antamassa armossa, mutta he korostivat myös omien hyvien tekojen merkitystä.

Myöhäiskeskiajalla oppi Jumalan armon ensisijaisuudesta alkoi hämärtyä. Tämä tendensi ilmeni selvimmin Gabriel Bielin nominalistisessa teologiassa.

Armo-opin yhteydessä pohdittiin, voiko ihminen rakastaa Jumalaa yli kaiken. Toiseksi kysyttiin, voiko ihminen asettaa esteitä Jumalan armon vaikutuksille. Bielin mukaan ensimmäiseen kysymykseen vastattiin myöntävästi. Hänen mukaansa Jumalaa voidaan rakastaa joko ystävyysrakkaudella tai himoitsevalta rakkaudella.

Ennen reformaatiota Saksin alueella oli kaksi erillistä augustinolaiseremiittien organisaatiota: Saksi-Thüringenin provinssi ja Saksin kongregaatio. Näistä edellinen oli vanhempi, ja jälkimmäinen oli syntynyt sisäisen uudistuksen seurauksena. Erfurtin luostari kuului Saksi-Thüringen-provinssiin ja oli yksi sen huomattavimmista luostareista.

Erfurtin augustinolaiseremiiteillä oli merkittävä asema kaupungin henkisessä elämässä. Luostarissa seurattiin lähinnä **Johannes Dorst**en ja **Johannes Palzin** ajatuksia ja kirjoitettua silloin, kun Luther liittyi luostarikuntaan.

Vuosien 1505 ja 1511 välisenä aikana Lutherin elämässä tapahtui paljon. Augustinolaiseremiittien luostariin hän meni 17.7.1505. Luostarissa hän oli luonnollisesti ensin novii-sina ja pian lupauksenannon jälkeen hän sai tehtävän opiskella teologiaa pappisvirkaa var-

ten. Lutherin teologian opinnoista tiedetään, että hän perehtyi mm. Gabriel Bielin messun selityksiin. Pappisvihkimys oli todennäköisesti 3.4.1507 ja ensimmäinen messu 2.5.1507. Tämän jälkeen hän perehtyi teologiaan syvemmin skolastisella tavalla. Opintojen kohteena oli Raamattu ja sen kommentaarit. Augusti-

nolaisessa sääntökunnassa Augustinuksen omilla kirjoituksilla ja muilla kirkkoisien teksteillä oli luonnollisesti tärkeä merkitys.

Lutherin peruskoulutuksena voidaan pitää Trutfetterin ja Usingenin välttämää ockhamistista filosofiaa sekä luostarissa saatua teologista opetusta, jossa Augustinuksen teosten ja antipela-giolaisen tradition vaikutus oli suuri. Hän oli harjoittanut myös humanistisia opintoja ja käytti humanistien väittämää uutta tietoa klassisista kielistä ja antiikin kirjallisista lähteistä. Näihin kol-

meen peruselementtiin liittyy tietysti muitakin näkökohtia. Etenkin keskiajan mystisen tradition vaikutus oli huomattava.

Luther ja Wittenbergin humanismi

Luther kutsuttiin vuonna 1511 Wittenbergiin hoitamaan vapautuvaa professorin virkaa. Tehävä oli yliopiston perustamisesta lähtien kuulunut **Johann von Staupitzille**, mutta koska hänellä oli niin paljon erilaisia tehtäviä, Martti Luther valittiin professorin virkaan Staupitzin toivomuksesta. Augustinolaiseremiitit arvostivat Lutheria, sillä samana vuonna hänet valittiin Kölnissä pidetyn sääntökunnan kolmivuo-

Georgios Riminiläisen teologiaa

1. Teologisen tutkimuksen päämääränä on rakkaus.
2. Armo on ensisijaista, koska Jumalan valinta tapahtuu ilman ihmisen tekoja ja kaikki ansiolliset teot ovat Jumalan lahjoja.
3. Jumalan erityinen auttava armo on välttämätön kaikkiin hyviin teoihin.
4. Luonnollisiin hyveisiin tulee suhtautua varauksellisesti, ja siksi myös suhde pakanalliseen filosofiaan on varovainen. Sen sijaan Raamattuun ja kirkon omaan teologiaan on paneuduttava huolellisesti.
5. Teologiassa erityinen huomio kohdistuu vanhurskauttamisoppiin, jossa korostetaan inhimillisen tahdon heikkoutta. Tämä johtaa tekojen merkityksen voimakkaaseen rajoittamiseen.
6. Keskeiseksi teologian ideaksi nousee ajatus rakkauden kautta vaikuttavasta uskosta.

tiskokokouksessa Wittenbergin luostarin prioriksi ja luostarissa harjoitettujen opintojen ohjaajaksi. Lutherin ura eteni jatkossa nopeasti, sillä seuraavassa kokouksessa vuonna 1515 hän piti Staupitzin pyynnöstä kokouksen avajaisaarnan.

Wittenbergin humanismin vaihe oli vuosina 1512–1517 juuri ennen reformaation varsinaista alkua. Tällöin yliopistossa vaikuttivat **Johann Lang**, **Georg Spalatin** ja Martti Luther. Heistä sekä Spalatin että Lang olivat kuuluneet Erfurtin humanisteihin jo Marschalkin aikana, ja heidän humanistinen toimintansa jatkui Wittenbergissä.

Siirryttyään Wittenbergiin raamatunselitysofin professoriksi Luther ryhtyi luennoimaan Raamatun kirjoja. Lutherille teologian opettaminen oli ennen muuta Raamatun selittämistä, ja siksi hän ei koskaan elämänsä aikana luopunut Raamatun luennoimisesta. Hän aloitti *Psalmien* kirjasta vuosina 1513–1515 siirtyen sen jälkeen Paavalin kirjeeseen roomalaisille

vv.1515–1516. *Roomalaiskirjeen* jälkeen hän jatkoi Paavalin kirjeiden selittämistä luennoiden ensin *Galatalaiskirjetä* vv.1516–1517 ja sitten *Heprealaiskirjetä* vv.1517–1518. Luentojensa ohella Luther myös saarnasi. Ensimmäiset saarnansa hän piti luonnollisesti luostarissa, mutta vuonna 1514 häntä pyydettiin Wittenbergin kaupunkikirkkoon saarnaajaksi, ja tätä tehtävää hän hoiti koko loppuelämänsä.

Konflikti skolastisen teologian kanssa

Lutherin toimiessa professorina Wittenbergissä hänen kritiikkinsä skolastista teologiaa kohtaan muuttui yhä kärkevämmäksi. Hän asetti filosofian vastapainoksi evankeliumin. Hän liittyi renessanssin humanistiseen traditioon korostamalla kirkkoisia ja antiikin alkuperäisiä lähteitä. Toisaalta hän korosti Raamatulle uskollisen teologian merkitystä suhteessa filosofisiin päätelmiin.

Fransiskaaninen traditio

1. Ilmaiseksi saatava armo.
2. Ilmaiseksi annetun armon avulla tehdyt teot.
3. Näistä teoista saatava luonnollisen ihmisen ansio.
4. Otolliseksi tekevä armo.
5. Sen avulla tehdyistä teoista saatava pyhityksen tilassa oleva ihmisen ansio.
6. Lopuksi autuaaksi tekevä armo.

Tomistinen traditio

1. Ensiksi ihminen saa Jumalalta ilmaiseksi annetun armon.
2. Tämän avulla hän tekee sen, mitä hän kykenee.
3. Jumala antaa otolliseksi tekevän armon.
4. Sen avulla ihminen tekee tekoja, jotka tuottavat joko luonnollisen ihmisen saavuttamia ansioita tai pyhittävän armon avulla saatuja ansioita.
5. Lopuksi Jumala antaa autuaaksi tekevän armon.

Gabriel Bielin nominalistinen teologia

1. Ihmisen hyvät teot.
2. Tekojen perusteella saatava ansio.
3. Ansioiden perusteella saatava otolliseksi tekevä armo.
4. Armon avulla tehtyjen tekojen perusteella saatu ansio.
5. Autuaaksi tekevä armo.

Luther kritisoi skolastista filosofiaa lähinnä kahdesta asiasta. Ensinnäkin hän oli sitä mieltä, että skolastikkojen käsitys rakkauden teologista oli väärä. Lutherin näkökulmasta ongelman muodosti teologiassa yleinen käsitys rakkauden muovaamasta uskosta, joka ilmeni sekä Jumalan rakastamisena että muihin ihmisiin kohdistuvina rakkauden tekoina.

Hurskaana munkkina Luther pohti luostarissa ihmisen mahdollisuuksia puhtaaseen Jumalan rakastamiseen, eikä hän löytänyt siihen tyydyttävää vastausta skolastisesta teologiasta. Hänen mielestään ihminen näytti etsivän omaa hyvänsä sekä lähimmäistä että Jumalaa rakastaessaan. Ihminen ei siis kykene hänen mukaansa oikeaan Jumalan rakastamiseen. Ainoastaan Jumala voi rakastaa puhtaasti ilman oman edun tavoittelua. Sen vuoksi oikean rakkauden lähtökohta on Jumalassa, joka synnyttää ihmisessä rakkauden sekä lähimmäiseen että myös Jumalaan. Jumalan rakkauden kohtaamiseen on vain yksi mahdollisuus, usko.

Tämä ajatuskulku on Lutherin skolastiikan kritiikin perusteema. Luther väitti, että hänen aikansa teologit eivät ymmärtäneet, että vanhurskauttava usko ja oikea rakkaus syntyvät ainoastaan Jumalan vaikutuksesta. Sen sijaan he näyttivät kehittelevän teologisia ratkaisuja, jotka perustuivat ihmisen itserakkauteen ja oman hyvän tavoitteluun.

Toinen seikka, josta Luther arvosteli skolastista teologiaa, oli teologian ja filosofian vääränlainen sekoittuminen keskenään. Tästä syystä kristillinen teologia oli ajautunut pois teologisesta ytimestään eli yksinkertaisesta uskosta Jumalaan ja ristiinnaulittuun Kristukseen. Sen tilalle oli tullut monimutkainen teologifilosofinen systeemi, jossa kristillistä oppia ja julistusta leimasivat filosofinen käsitteistö ja filosofiset periaatteet.

Jo varhaisissa reunamerkinnoissään Luther erotti teologian ja filosofian kritisoiden erityisesti Aristoteleen filosofian ja logiikan periaatteiden käyttöä teologiassa. Roomalaiskirjeen luennoissaan hän väitti, että filosofiaan verrattuna teologiassa tarvitaan käytännöllistä koke-

musta. Heidelbergin disputaatioissa 1518 hän piti skolastiikassa harjoitettua filosofiaa eräänlaisena teologisena ”huorintekemisenä”.

Filosofian tulisi ainakin periaatteessa olla teologisten kysymysten suhteen neutraalia, mutta ihmisen pelastuksen näkökulmasta tarkasteltuna filosofiaan sisältyy ongelmia, sillä siinä pohditaan myös perimmäisiä metafysisiä kysymyksiä. Lutherin mielestä filosofia johtaa helposti maailmankuvaan, jossa koko todellisuus käsitetään vain aistien ja järjellisen toiminnan välityksellä saadun tiedon valossa. Filosofia on sinänsä hyvää, mutta syntiinlankeemuksen vuoksi siitä tulee helposti ihmisen omaan viisauteen perustuva maailmanselitysmalli. Tästä seuraa spekulatioita, joissa ihminen yrittää käsittää maailman sellaisena kuin se on. Ilmoitetuille totuuksille ei tällaisessa maailmanselityksessä ole enää tilaa.

Lutherin mukaan teologian pitäisi lähteä liikkeelle sen omalta alueelta eli ilmoituksista. Teologian varsinainen tehtävä on välittää ihmisille todellinen, oikea ja pelastava tieto Jumalasta. Tällainen tieto, ei synny rationaalisen päättelyn tai inhimillisen viisauden perusteella. Sen lähtökohta voi olla ainoastaan ilmoitus ja Raamatun opetus ristiinnaulitusta Kristuksesta. Teologialle on sen vuoksi ominaista todellisen pelastavan uskon välittäminen ihmisille. Luonnollisten kykyjensä avulla ihminen päätyy jonkinlaiseen omavanhurskauteen, ja tämän Luther halusi torjua.

Ensimmäisessä psalmikommentaarissaan Luther asettaa vastakkain kaksi näkemystä tekojen ja vanhurskauttamisen suhteesta. Näistä ensimmäisessä vanhurskaus perustuu oikeudenmukaisten tekojen tekemiseen, jälkimmäisen mukaan oikeudenmukaiset teot ovat vanhurskauden seurausta. Käsityksestä ensimmäinen on Lutherin mukaan vahingollinen, ja hän pitää sitä Aristoteleen etiikkaan kuuluvana oppina. Jälkimmäinen vastaa Lutherin käsitystä oikeasta kristillisestä uskosta. Sen mukaan Jumala tekee ensin ihmisen vanhurskaaksi, ja vasta sen jälkeen ihminen alkaa tehdä Jumalan tahdon mukaisia oikeudenmukaisia tekoja.

DUAE SACRORUM SEDES
EMENDATORUM BELLI
DIRUTA FLAMMIS III.
EID OCTUBR. CCCCCLX
MAXIMONOS MOERORE
RE AFFECIT.

ANNI X. FINE PRO
FERE PERACTO NUNC
FULCHRIOR SURREXIT
SOLI DEO CONSECRATA
VIII EID. AUG.
CCCCCLXX.

CHRISTIANUS CIVILIS IN REBUS FORITANUS
OCTUBR. D. XXXI. IN REBUS ROMANIS
OCTUBR. D. XXXI. IN REBUS ROMANIS
OCTUBR. D. XXXI. IN REBUS ROMANIS

Kerrotaan, että Luther naulasi 95 teesiä 31.10.1517 Wittenbergin linnan kirkon oveen.

Luther kritisoi myös inhimillistä viisautta ja siihen liittyvää teologisfilosofista spekulatiota. Tämän ajattelutavan mukaan ihmisen kuvitellaan kykenevän saavuttamaan filosofisen päättelyn avulla oikea ja pelastumisen kannalta riittävä tieto Jumalasta. Kritiikkiä valaisee hyvin viittaus luomisesta ja maailman olemuksesta saatavaan oikeaan tietoon. Luther pitää Raamatun tekstejä monin verroin parempina kuin Aristoteleen filosofiaa.

Lutherin mukaan inhimillinen viisaus ei ole koko totuus. Hän kutsuu inhimillistä viisautta lihan viisaudeksi, jolle on ominaista oman hyvän etsiminen ja kuvitelma, että viisaus ja hyvyys tavoitetaan erilaisten tekojen kautta. Ihminen kuvittelee, että hyväksi tullaan hyviä tekoja tekemällä. Kun ihminen haluaa olla viisas tai hyvä, hän ei tosiasiallisesti ole kiinnostunut viisaudesta tai lähimmäisen rakastamisesta sinänsä, vaan ainoastaan omasta viisaudestaan ja hyvydestään sekä näiden ominaisuuksien tuomasta nautinnosta. Ihmiselle on siis ominaista itserakkaus, joka johtaa väistämättä vääristyneeseen synnilliseen himoon. Lutherin mielestä Jumalaa rakastaessaankin ihminen rakastaa tosiasiallisesti itseään ja etsii omaa hyvänsä, sillä Jumalan rakastaminen tuottaa ihmiselle suurimman mahdollisen hyvän.

Lutherin vastaus inhimillisen viisauden ongelmaan on hänen ristin teologiansa. Ristin teologian lähtökohtana on 1. *Korinttolaiskirjeen* ajatus: ”Kun maailma ei omassa viisaudessaan oppinut tuntemaan Jumalaa, Jumala katsoi hyväksi julistaa hulluutta ja näin pelastaa ne, jotka uskoivat.” Lutherin mielestä ihminen kykenee ainoastaan käyttämään väärin saavuttamaansa inhimillistä viisautta ja siksi Jumala on päättänyt katkeä todellisen viisautensa.

Teologian näkökulmasta katsottuna ainoata todellista viisautta on ristin viisaus. Tällä Luther tarkoittaa Jumalan ilmoitusta. Ihminen ei löydä Jumalan ilmoitusta sieltä, mistä hän sitä odottaisi, eli viisaudesta ja hyvistä töistä, vaan ainoastaan ristikä. Teologinen viisaus on ristiinnaulitussa Kristuksessa ja Jumalan lahjoittamassa pelastuksessa. Ristin viisautta ei opita tuntemaan tulemalla

viisaaksi vaan tulemalla tyhmäksi. Lutherin ristin teologian mukaan Jumala tekee ihmisen ensin tyhmäksi, synnilliseksi ja ei-miksikään ja vasta sen jälkeen vanhurskaaksi ja viisaaksi. Inhimilliselle viisaudelle tällainen viisaus on hulluutta, mutta Lutherin mukaan se on ainoa mahdollisuus todellisen Jumalan tuntemisen syntymiseen. Ristin teologia liittyy myös aneisiin, joihin puuttamalla Lutherista tuli kuuluisa siinä, että aneet tekevät Kristuksen ristin tarpeettomaksi – jos ”taivasuus” voidaan aneilla ostaa.

Lutherin disputaatio Heidelbergissä v. 1517

Lutherin johdolla pidetty skolastiikan vastainen disputaatio eli väittelytilaisuus syyskuussa 1517 näyttää olleen hänen kritiikkinsä huijipentuma. Disputaatio järjestettiin nordhauseinilaisen **Franz Gyntherin** Baccalaureus biblicus-tutkinnon promootiota varten 4.9.1517, ja tilaisuuteen Luther laati sata teesiä. Niissä hän hyökkäsi avoimesti Aristoteleen ja koko skolastisen ajattelun kimppuun.

Hän vastusti disputaation ensimmäisissä teesseissään skolastisen teologian muotoja, joissa ajateltiin, että ihminen voisi omien tekojensa avulla vaikuttaa armon vuodattamiseen ja vanhurskaaksi tulemiseen. Luther torjui ajatuksen, että ihminen voisi luonnollisilla kyvyillään tehdä ansiollisia tekoja ja näin vaikuttaa armon saamiseen. Luther perustaa käsityksensä radikaaliin ajatukseen, että ihmisen tahto on aina suuntautunut kohti pahaa. Väite on yllättävä, mutta sen mukaisesti hän ajattelee, että syntiinlankeemuksen vuoksi ihminen ei kykene rakastamaan Jumalaa oikealla tavalla.

Luther käyttää käsitettä tahto (voluntas), jolla hän tarkoittaa tavallista jokapäiväistä tahtomista. Hän käyttää myös käsitettä ratkaisuvallta (arbitrium), joka vaikuttaa ihmisen kykyyn valita tai tehdä oman osuutensa pelastuksen kysymyksessä.

Teologiassaan Luther torjuu ihmisen vapaan ratkaisuvallan, mutta puolustaa samalla ihmisen tahdon kykyä tehdä valintoja maalli-

sisä asioissa. Toisin sanoen ihminen kykenee tahtonsa avulla ratkaisemaan inhimilliseen elämään liittyviä kysymyksiä, ja tekemään vapaasti inhimillisesti katsoen hyviä tekoja, mutta hän ei kykene valitsemaan suhtautumistaan Jumalaan. Varsinainen ongelma on Lutherin mukaan se, että syntiinlankeemuksen jälkeen ihminen etsii omaa hyvänsä myös Jumala-suhteestaan. Jumalan rakastamisen motiivi on oman hyvän saavuttaminen eikä Jumalan kiittäminen ja ylistäminen. Ihmisen tahto ei siis ole vapaa Jumalan rakastamisen ja uskon syntymiseen liittyvissä kysymyksissä.

Jatkossa teologisen käsityksensä perustelemiseksi Luther vyöryttää esiin joukon teesejä. Ensin hän kiistää ihmisen järjen luonnollisen kyvyn tehdä oikeita päätelmiä. Toiseksi hän torjuu päätelmän: "Koska ihminen kykenee rakastamaan luotua, niin hän kykenee rakastamaan myös Jumalaa, joka tuottaa hänelle suurimman mahdollisen hyvän." Kolmanneksi hän torjuu ajatuksen, että ihminen kykenisi tekemään itsenäisesti ystävyyssrakkauden mukaisia tekoja, sillä hänen mielestään nekin edellyttävät armoa. Hän kiistää myös käsityksen, että tietämättömyys merkitsisi vapautta pahojen tekojen tuottamasta vastuusta.

Lutherin mielestä ihmisen hyvätkin teot on yleensä tehty itsekkäistä motiiveista, eikä edes Jumalan laki kykene muuttamaan tilannetta toiseksi. Käytännössä laki vain lisää ihmisen syntiä, sillä ihminen käyttää sitä väärin kuvitellessaan kykenevänsä ansaitsemaan pelastuksensa.

Luther katsoo, että armo on edellytys aidosta rakkaudesta tehdyille teoille, oikealle kääntymiselle ja ansioille. Sen perusteella Jumala hyväksyy ihmisen, ja armo vaikuttaa ihmisessä niin, että laki tulee vuodatetuksi ihmisen sydämeen. Lutherin mielestä ainoa vastaus ihmisen tahdon vääristyneeseen ongelmaan on Jumalan rakkaus ja armo. Selkeimmin hän ilmaisee ajatuksen teesissä 93, jossa hän korostaa, että armo on annettu juuri tahdon ohjaamiseksi oikeaan suuntaan.

Viimeisissä teeseissä Luther ratkaisee tahdon suuntautuneisuuden ongelman liittämällä toisiinsa rakkauden teologian ja ristin teolo-

gian. Jumalan pelastava toiminta maailmassa on luonteeltaan ristin-teologiaa, sillä Jumala muuttaa ihmisen tahdon suunnan itsensä rakastamisesta itsensä vihaamiseen. Oikeaa rakkautta on nimittäin se, että ihminen vihaa itseään ja kieroutunutta tahtoaan. Tämä Lutherin ristin teologia saattaa näyttää elämälle vieraalta, mutta sen tavoitteena on osoittaa, että ihmisen ongelma on hänen itserakkautensa ja että oikea rakkauden lähtökohta on Jumalassa.

Skolastisen teologian vastainen disputaatio oli hyvin kriittinen hyökkäys kohti vallitsevaa teologian harjoittamisen tapaa. Luther odotti ilmeisesti vilkasta keskustelua aiheesta, mihin viittaa mm. se, että hän lähetti disputaation tekstin nopeasti eri henkilöille toivoen heiltä palautetta. Laajaa keskustelua näistä aiheista ei kuitenkaan juuri syntynyt. Vain muutamat skolastiset teologit kiinnittivät huomiota Lutherin ankaraan kritiikkiin.

Koko skolastisen teologian torjuminen ei ollut riittävä syy kunnolliselle teologiselle deбатille. Vajaan kahden kuukauden kuluttua tästä Luther tarttui teemaan, joka oli riittävän mielenkiintoinen. Silloin hän esitti vaatimattoman toiveen ryhtyä keskustelemaan kaikkien tuntemasta ongelmasta, jotka liittyivät aneisiin. Keskustelun pohjaksi Luther laati 95 teesiä aneista, jotka hän lähetti mm. Mainzin arkkipiispa **Albertille**. Ilmeisesti kirkon taloudenhoito oli riittävän tärkeä aihe, sillä teesit synnyttivät kiihkeän keskustelun, joka johti lopulta reformaatioon ja katolisen kirkon hajoamiseen. ●

Lähde: Kari Kopperi, *Renessanssin Luther. Johdatus reformaation aatehistoriaan*. Yliopistopaino 1994.

Kirjoittaja

Kirjoittaja Aslak Larjo on ruusuristiläinen teosofi ja Alice A. Bailey Yhdistyksen puheenjohtaja.

Intuitio

antroposofisessa lääketieteessä

Sen lisäksi että
näkyvä ihminen on
monimutkainen, hänellä
on vielä näkymättömät,
kosmiset olemuspuolensa,
jotka havaitaan niiden
vaikutuksista. Ajassa
on tarvetta henkisesti
perustellulle lääketieteelle.

ANJA NYQVIST

Volker Fintelmannin kirjan sisältö perustuu pitkän ja kunniaakkaan lääkäriuran aikana hankittuun kokemukseen ja osaamiseen.

Sisätautien erikoislääkäri Volker Fintelmannin kirjan *Intuiitiivinen lääketiede* ensimmäinen painos *Intuitive Medicine. Antroposofische Medizin* ilmestyi Länsi-Saksassa vuonna 1987 ja Arto Ingervo teki suomennoksen sen uudistetusta viidennestä painoksesta.

Volker Fintelmann on jo 75-vuotias ja varmaankin sivussa aktiivisesta lääkärin työstä; kirjan sisältö perustuu todella pitkän ja kunniaakkaan uran aikana hankittuun kokemukseen ja osaamiseen. Sen 344 sivulla esitellään antroposofisen lääketieteen taustalla olevaa teoriaa ja sen käytännön sovellutuksia. Antroposofia, kuten tiedämme, pohjautuu Rudolf Steineril-

INTUITIIVINEN LÄÄKETIEDE

Antroposofinen
lääketiede käytännössä
Perusteet – hoitoaiheet –
hoitosuosituksukset
Volker Fintelmann

Volker Fintelmann
INTUITIIVINEN
LÄÄKETIEDE

Antroposofinen
lääketiede
käytännössä
Perusteet –
hoitoaiheet –
hoitosuosituksukset

Suom. Arto Ingervo
Suomen antroposofinen liitto
2009, 344 sivua.

ta saatuihin virikkeisiin ja häneen Fintelmann viittaakin useassa kohden. Fintelmann nimitää intuitiiviseksi lääketieteeksi havainnointiin pohjautuvaa lääketiedettä vastapainona nykyiselle matematiikalle ja mittaustuloksiin perustuvalle koululääketieteelle.

Tämän artikkelin kirjoittaminen oli haastavaa, koska antroposofisen lääketieteen sanasto ja käsitteistö poikkeaa monin tavoin koululääketieteen maailmasta. On mahdollista, että olen jonkin osan kirjan sisällöstä ymmärtänyt väärin tai eri tavalla kuin kollega Fintelmann tarkoittaa.

Kirjansa alussa Fintelmann suorittaa historiallisen tarkastelun antiikin Kreikasta ja Hippokrateksesta lähtien päätyen Virchowiin. Hänen mukaansa Konstantinopolin kirkolliskokouksen vuonna 869 tekemä tarkennus *Filioque* (ja Pojasta) Nikean kirkolliskokouksen julkilausumaan merkitsi siihenastisen kolmiulotteisen – ruumis, sielu ja henki – ihmiskäsityksen typistämistä kaksiulotteiseksi, johon kuului vain ruumis ja sielu.

Nikean uskontunnustuksessa sanottiin ”*et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem, qui ex Patre procedit*”. Suomeksi se kuuluu ”ja Pyhään Henkeen, Herraan ja eläväksi tekijään, joka lähtee Isästä”. Konstantinopolissa päätettiin että totuus on ”*et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem, qui ex Patre*

Filioque procedit”. Suomeksi: ”ja Pyhään Henkeen, Herraan ja eläväksi tekijään, joka lähtee Isästä ja Pojasta”.

Fintelmannin mukaan mikroskoopin keksiminen ja Virchowin (1821–1902) työ typistivät lääketieteen ihmiskäsityksen edelleen yksilotteiseksi, pelkäksi ruumiiksi. Fintelmannin mukaan antroposofinen lääketiede palaa länsimaisen lääketieteen alkujuurille kolmiulotteiseen ihmiskäsitykseen.

Olemuspuolia ja tietoisuuden tasoja

Antroposofisen ihmiskäsityksen mukaan ruumiin neljä olemuspuolta ovat fyysinen eli aineruumis, elämänruumis, sieluruumis ja minäjärjestelmä, saksaksi *das Ich*. Aistihavaintomme tavoittaa ainoastaan aineruumiin, muut olemuspuolet havaitaan niiden vaikutuksista, jalanjäljistä.

Myös aineruumis on perusolemukseltaan henkinen, se on hengen tiivistynein muoto. Muotoprinsiippi antaa ruumiiksi tiivistyvälle hengelle havaittavan hahmon. Aineruumis yksilöllistyy seitsemänä ensimmäisenä elinvuonna. Aineruumiin tietoisuudentaso on syvä unitila ja sitä vastaa kiinteä maaelementti sekä mineraalit. Mineraalimaailma antaa ruumiille kovettumiskyvyn. Ennen nykyajan mukanaan tuomia yhä lisääntyviä ja monipuolistuvia koneellisia tutkimuksia lääkäriellä oli aineruumista tutkissaan käytettävissään omat aistinsa sekä ”*inspektio, palpaatio ja perkutaatio*” toisin sanoen tarkastelu, tunnustelu ja koputtelu.

Elämänruumis, jota tavallisimmin sanotaan eetteriruumiiksi, pitää yllä aineruumista sen elämän aikana. Elämänruumiin yksilöitymis-kausi on ikävuodet 7–14, sen elementti on vesi, se on yhteydessä ruumiin rytmisiin toimintoihin. Ihminen saa tietoa elämänruumiistaan yleisvointinsa, tuntemustensa kautta. Elä-

mänruumiin tietoisuus on unitietoisuutta. Sen vastine muussa luomakunnassa on kasvikunta. Elämänruumiin tilasta saa tietoa imaginaation avulla. Imaginaatio (lat. *imago* = kuva) on eräänlaista selvänäköisyyttä. Siltana elämänruumiin ja sielu- eli tuntoruumiin – astraali-ruumiin – välillä ovat sieluruumiin seitsemän aistiprosessin kanssa kommunikoivat seitsemän elämänprosessia: hermosto, hengitys, verenkierto, aineenvaihdunta, liikkuminen, lisääntyminen sekä lämpiäminen.

Sieluruumiin elementti on ilma. Se on sielun kantaja ruumiissa. Sen yksilöitymisaika ihmisen kehityksessä on ikävuodet 14–21. Sieluruumiin tarkastelun pohja on ihmettely. Sieluruumiin tietoisuudentaso on lähellä valvetajuntaa. Kivun tunteminen on sieluruumiin kieltä. Sieluruumis vastaa elimistön hormonaalisesta umpieritysjärjestelmästä, ruoansulatuskanavan avoerityksestä, immuunijärjestelmästä ja tunne-elämästä.

Ruumiin henkisin olemuspuoli on minäjärjestelmä. Sen elementti on hienojakoinen lämpö, jotain muuta kuin kaasumolekyylien liike. Minäjärjestelmästä saisi tietoa – jos pystyy sellaisen kyvyn itselleen kehittämään – intuition avulla. Minäjärjestelmä muodostaa persoonallisuuden ihmisen ruumiiseen. Minäjärjestelmä on ihmisen inkarnoituva (lat. *in carne* = lihaksi) osa. Se

on minuutta, ruumista ja korkeampia henkisiä olemuspuolia yhdistävä silta. Luomakunnassa vain ihmisellä on minäjärjestelmä. Minäjärjestelmän ominaisuus on hyväksyvä läsnäolo, englanniksi *mindfulness*.

Noita neljää ruumiin olemuspuolta vastaa henkisellä puolella toinen kolmijäsenteinen organismi, tuntosielu, älysielu ja kehittynein, tietoisuussielu, joka kommunikoi ruumiillisen puolen kanssa hermoston, hengityksen, verenkierron ja aineenvaihdunnan välityksellä. Ja vielä näiden lisäksi kolme henkistä olemuspuolta

Salutogeneesi on käsite, joka kuvaa kykyä säilyttää terveys olosuhteista riippumatta.

jotka ovat saaneet suomenkieliset nimet henkittse, elämänhenki ja henki-ihminen.

Lukijana koin pysäyttävänä sekä omaa ajatteluani ja ymmärrystäni rikastuttavana Steinerin kuvan ikävuosis-
ta 49–56. Tuol-
loin maailma koe-
taan näkymänä, joka
muodostuu mennei-
syyden ja tulevaisuu-
den voimista ja joka
alati luo uutta ny-
kyisyyttä; erikoinen
biografinen elämän-
jakso, joka muodos-
taa eteen- ja taakse-
päin katsellen yleis-
katsauksen omasta
elämästä, järjestää
ja tilittää; jakson lo-
pussa kuoleminen ja
muuttumisen, mah-
dollisen uuden alun,
mutta myös pysäh-
dyksen kysymyksen.

Ja sitten henki-ihmisen kehitys joka parhaassa tapauksessa johtaa vanhuuden viisauteen; to-
tuus loistaa ihmisestä säteilevänä ja lämmittä-
vänä valona. Jos tämä kehitystehtävä epäon-
nistuu, on vaihtoehtona kovettumis- ja kas-
vainsairaudet.

Mitä on terveys, mitä ovat sairaudet

Fintelmann pohtii terveyden määritelmää. Hän hakee salutogeneesiä patogeneesin si-
jaan. Salutogeneesi on **Aaron Antonovskyn**
(1923–1994) luoma käsite, jonka avulla hän
pystyi selittämään ne tekijät, joiden avulla jot-
kut yksilöt säilyttävät terveytensä vaikeista ul-
koisista olosuhteista, stressistä ja menetyksistä
huolimatta. Antonovsky kuvasi terveys-sairaus-
-akselia jatkumona vastakohtana modernin lää-
ketieteen dikotomialle, terve-sairas -mustaval-
koajattelulle. Termi salutogeneesi tulee latinan
sanasta *salus*, terve ja alkuperää tarkoittavasta

kreikan sanasta *genesis*. Patogeneesi taas joh-
tuu kreikan kärsimystä tarkoittavasta sanasta
pathi. Salutogeneesin peruspiirre on koherens-
sin, eheyden tunne, jonka kolme perusoletusta

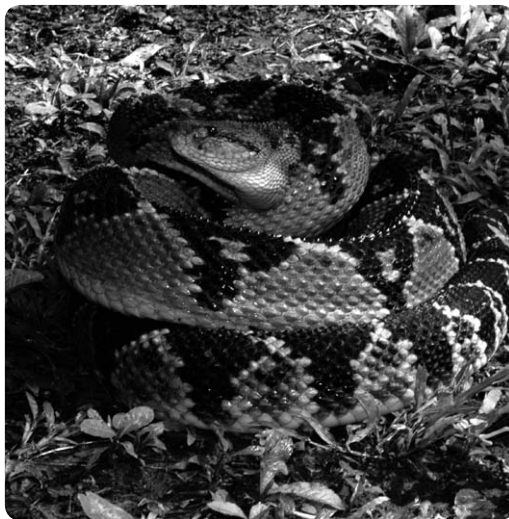
ovat ensinnäkin käsi-
tettävyyys eli elämän
näkeminen loogise-
na ja järkevänä, toi-
seksi kokemus siitä
että omaan elämään
voi vaikuttaa omilla
voimillaan yhteisön
tukemana sekä kol-
manneksi elämän
merkitykselliseksi ja
mielekkääksi koke-
minen.

Kirjassa esitellään
antroposofisen lää-
ketieteen oma tapa
jakaa sairaudet nel-
jään eri sairaustyyppi-
piin: kovettumissai-
raudet, kasvainsai-
raudet, allergiasai-
raudet ja tulehdussairaudet.

raudet ja tulehdussairaudet.

Kovettumis- eli skleroosisairaudet ovat ruu-
miille välttämättömän lujittumistendenssin
äärimuoto. Arterioskleroosi, valtimoiden kalk-
kiutuminen on ruumiille normaalin luunmuo-
dostusprosessin esiintyminen väärällä alueel-
la. Muita patologisen skleroosin muotoja ovat
kihti, toisin sanoen virtsahappokiteiden kerty-
minen niveliin, otoskleroosi – kuuloluuketjun
luutuminen – tai munuaisten ja sappirakon
kivenmuodostus. Myös diabetes, haavainen
paksusuolen tulehdus sekä Crohnin tauti ovat
kovettumissairauksia. Kovettumissairauksien
vastine henkisellä alueella ovat erilaiset pak-
kotoiminnot.

Kasvainsairauksien yhteydessä Fintelmann
esittelee hyvän- ja pahanlaatuiset kasvaimet
erikseen. Kasvainmuodostuksen normaali fy-
siologinen ja tavoiteltava vastine on kudosten
erilaistuminen, kyky muodostaa parenkyyymiä.
Parenkyyymi tarkoittaa elimen toiminnallista

Etelä-Amerikan kalkkarokäärmeen eli Lachesis muta muta myrkystä valmistetaan homeopaattisia tippoja, joita käytetään uupumustiloihin.

WIKIMEDIA COMMONS, CHRISTOPHER MURRAY

osaa vastakohtana tukikudoksen, strooman, muodostukselle. Kasvainmuodostusprosessin vastine astraaliruumiin alueella on depressio. Kasvainsairauksien keskeinen elin on maksa.

Allergiset sairaudet kertovat astraaliruumiin häiriöstä. Toisaalta allergian terve, elämää ylläpitävä puoli on rajanmuodostus ja ihmistä yksilöittävä pyrkimys. Allergiasairauksien keskeinen elin on munuaiset, jotka antroposofisen käsityksen mukaan ovat se elin, joka on vastuussa hengityksen ohjauksesta. Allergiset ilmiöt tapahtuvat sekä ruumiin että henkisen puolen sieluruumiin tasolla. Sieluruumiin kieltä on vastakohtapari sympatia-antipatia. Sympatian sulattava vaikutus toimii siltana aineenvaihduntaan ja antipatian ominaisuus torjunta toimii siltana rajanmuodostukseen. Antipatian sairaalloinen ulottuvuus on inho, joka liittyy astmaan ja autoimmuunisairauksiin. Antroposofisessa lääketieteessä migreeni ja verenpainetauti luetaan allergisiin sairauksiin.

Tulehdussairaudet liikkuvat minäjärjestelmän tasolla. Fintelmann spekuloi sillä, että voivatko lasten lisääntyneet ylivilkkaukshäiriöt liittyä lastentautien kuten tuhkarokon estämiseen rokotusten avulla. Veri on tulehdussairauksien elimellinen perusta ja sydän on tulehdussairauksien keskusselin.

Muutama sana kivusta: vaikka ihmiskunnalla on käytössään entistä enemmän kipu- ja särky-lääkkeitä taistelussa kipuaistimusta vastaan, ei ole mitään merkkejä siitä, että kipu olisi paremmin hallittavissa kuin aikoina kun kipulääkkeiden arsenaali oli paljon kapeampi.

Kirjan toinen, sairausryhmiä käsittelevä osa käsittää 140 sivua. Fintelmann korostaa, että kyseessä on vasta johdanto, jonka tarkoitus on innostaa opiskelemaan lisää. Lisäksi hän korostaa sitä, että jokainen potilas sairastaa omalla persoonallisella tavallaan ja jokainen

hoito on räätälöitävä yksilöllisesti. Hän myös mainitsee, että tulehdusprosessin estäminen voi johtaa kasvaimen muodostukseen tai kovettumia aiheuttavan sklerosoivan prosessin käynnistymiseen.

Erityinen ja nykykäsityksestä poikkeava kantaa antroposofiassa otetaan sydämeen. Steiner sanoo, että sydän ei syki vaan sitä sykitetään. Sykkimisen pohjalla oleva tapahtuma on hengitys eli kaasujen vaihto keuhkorakkula-kapillaaritasolla. Elimistössä elämänruumis ja sieluruumis vastaavat liikkeestä. Steinerin mukaan

sepelvaltimoiden kalkkiutuminen liittyy aistielämyksen tulvaan, jonka sieluruumis joutuu inkorporoimaan ruumiiseen sisäänhengityksen kautta. Tämän vastapainona tulisi lisätä taiteellista toimintaa, joka purkaa aistimustulvan aiheuttamaa räsitystä sulatus- ja eritystoimintojen ts. aineenvaihdunta-liikejärjestelmän kautta. Antroposofisen lääketieteen tarjoamat terapiamuodot tähän tarpeeseen ovat hoitoeurytmia, musiikkiterapia, maalaus ja muovaaminen. Steiner on antanut ohjeen käydä joka ilta ennen nukahtamista mennyt päivä

mielellään takaperin lävitse; tällä harjoituksella on erityinen sulattava ja puhdistava henkinen vaikutus.

Osteoporoosin ehkäisyn mahdollisuuksia pohtiessaan Fintelmann sanoo, että 40. ikävuoden jälkeen nykyihmisen tulisi yhä enemmän kehittää epäitsekkyyttä sekä kykyä kääntää katse itsestään ulkomaailmaan ja kiinnostua siitä todella syventyen luonnon havaitsemiseen.

Parkinsonin taudin suhteen Fintelmannilla on lohduttava katsantokanta: jäykistymisen takia patoutuvat tahdonimpulssit ihminen vie mukanaan kuolemanjälkeiseen elämään ja näin hänellä on tulevissa inkarnaatioissa kyky toteuttaa tekoimpulssinsa suurella energialla.

WIKIMEDIA COMMONS

Arnikki on lääkekasvi, josta valmistettuja homeopaattisia tippoja käytetään suun kautta leikkauksalueen kivun ehkäisyyn ja hoitoon.

Syöpäsairauksista Fintelmann sanoo, että ne ovat tämän ajan erityinen vitsaus. Fintelman-
nin mielestä meidän tulisi ymmärtää, että nykyajassa on voimia, jotka pyrkivät estämään ihmisen henkistä vapautumista ja tukahduttamaan hengen ruumiiseen. Toinen ajan tendenssi on ihmisen lämpöelimestön heikkeneminen, mikä taas johtaa kylmien sairauksien yleistymiseen. Kolmas syöpäsairauksia edistävä ajan pyrkimys on suoritusyhteiskunnan vaatimusten tuominen yhä varhaisempaan lapsuuteen. Fintelmann tuo esille todella laajan ja monipuolisen näkökulman syövänmuodostusprosessiin alkaen yhteiskunnallisista voimista päätyen yksilön sisäisiin prosesseihin.

Rudolf Steiner toi mistelin syövänhoitoon. Mistelivalmisteet tunnetaan kauppanimillä Iscador, Helixor, Isorel, Iscucin ja Abnobaviscum. Mutta syöpäprosessin paranemiseen ei yksin misteli riitä, vaan tarvitaan myös terapiamuotoja, jotka vapauttavat minän ja sielun ja uudelleenjäsentävät aineruumiin elämänruumiiseen. Uloshengityksen tehostaminen itkun, naurun, puheen – puheenmuodostus, Sprachgestaltung on antroposofiselle lääketieteelle ominainen terapiamuoto – ja liikkeen (eurytmia) avulla rakentaa elimistöä terveeseen suuntaan. Tulehdusprosesseja pyritään edistämään, ei tukahduttamaan.

Viisas sopusointu

Kolmannessa luvussa tohtori Fintelmann poh-
tii ja käsittelee parannusmenetelmiä. Ihmi-
sen kohtaaminen on hoidon peruselementti,
jonka päälle rakentuu dietetiikka, taide, hoi-
va, keskustelu ja lääkeaineet. Antroposofis-
ta lääkeaineista hän kuvailee Cardiodoronia,
Choleodoronia, Digestodoronia, Gencydoa,
Hepatodoronia, Kephaldoronia, Scleronia,
metallivalmisteita, karvasaineita, eeterisiä ölj-

*Lääkärin tulisi suhtautua kohtaa-
miinsa ihmisiin kunnioituksella ja
siitä viriävällä myötätunnolla.*

yyjä ja parantavia myrkkyyjä. Totta! Esimerkiksi *Lachesis muta* -kalkkarokäärmeen myrkkyy aut-
taa uupumustiloissa homeopaattisena D6-ruis-
keena. Mukana on mineraalisia yksittäislääk-
keitä ja lääkekasveja kuten esimerkiksi *Arnica
planta tota* D3-tipat, joi-
ta käytetään suun kautta
leikkausalueen kivun eh-
käisyyn ja hoitoon.

Kirjansa viimeisessä lu-
vussa tohtori Fintelmann
pohtii uusia näköaloja
lääketieteeseen ja lääkä-
rikoulutukseen. Sen lisäk-
si, että jo näkyvä ihminen
on monimutkainen, hänellä on vielä näkymät-
tömät, kosmiset olemuspuolensakin. Ajassa on
tarvetta henkisesti perustellulle lääketieteelle.
Lääkärin tulisi pystyä säilyttämään kykynsä ih-
metellä luonnonilmiöitä, jotka toistuvat sekä
mikro- että makrokosmoksessa. Hänen tuli-
si suhtautua kunnioituksella ja siitä viriävällä
myötätunnolla kohtaamiinsa ihmisiin. Hänen
tulisi saavuttaa viisas sopusointu luonnonvoi-
mien kanssa; tähän sisältyy kuolevaisuuden ja
karman hyväksyminen ja nöyryydestä kum-
puava elämää ylläpitävän voiman kannattele-
maksi antautuminen. ●

Kirjoittaja

Kirjoittaja LL
Anja Nyqvist on
salolainen ter-
veyskeskuslää-
käri. Työssään
hän pyrkii ihmisen
kokonaisvaltai-
seen kohtaami-
seen ja ymmärtä-
miseen. Hän on
etsinyt Totuutta
niin kauan kuin
muistaa. Hän
myös uskoo, että
Totuus on löydet-
tävissä ja käsi-
tämme sitä vähi-
tellen pala palalta
ymmärryksemme
kasvaessa.

*Kuunliljat rauhassa illan nuokkuu,
niin voimallinen on kukkain tuoksu.*

*Pihkaiset männyt kurottavat
kohti taivasta,
ja honkain varret värjää
illan kajo viimeinen.*

*Kaste viileä lepää nurmikolla,
kun se hopeisna kimmeltää
kuun säteiden syleilyssä.*

*Kuunliljat nuokkuvat,
ehkä jo oottaen yötä.
Yön verhot peittävät taivaan,
vain rusotus hento jää.*

Anita Heiskanen
Kokoelmasta Kuunliljat/Oikullinen on tuuli
Pilot -kustannus Oy 2005

Mielen taloudesta sielun talouteen

Talous on ihmiset työn kautta yhdistävä globaali tarpeiden tyydytysjärjestelmä. Se voi tyydyttää mielen tietoisuudessa aineelliset ja sielutietoisuudessa henkiset tarpeemme. Yksityisomaisuuteen perustuvassa kapitalismissa olemme kaikki taloudellisia toimijoita. Tiedostamalla ajattelumme avulla talouden henkisen olemuksen pystymme yhteiseksi hyväksi tekemässämme työssä ilmentämään sielun luovia ja eheyttäviä voimia ja saamaan ideaalimme käytännössä toimivaksi.

SINIKKA JUNTURA

Suomen kansallismuseon keskushallissa on Akseli Gallen-Kallelan fresko-maalaukset Sammon taonta vuodelta 1928. Akseli Gallen-Kallelan (1865–1931) Kalevala-aiheiset maalaukset ovat vaikuttaneet merkittävästi suomalaisten mielikuviin kansalliseepoksestamme, mikä on ymmärrettävää, sillä Gallen-Kallela on kertonut tiedostaneensa niissä ”oman maaperän tunteen, ikään kuin olisin itse elänyt mukana kaikessa tässä”.

MARKKU HAVERINEN 2000,
MUSEOVIRASTO

Yritystoiminnan arvioiminen aineellisesta, voiton tavoittelun näkökulmasta antaa yksipuolisen kuvan taloudesta. Arviointiin tarvitaan myös henkistä tietoa ja ymmärrystä ihmisen ajattelun, hänen tietoisuutensa kehityksestä ja sen vaikutuksista.

Yritystoiminnasta puhuttaessa tulee ottaa huomioon yrityksen sisäinen ja ulkoinen toiminta, sen johtamis- ja yhteistyökulttuuri sekä yhteiskunta, jonka lakien ja tapojen puitteissa se toimii. Kansainvälisen kaupan kasvassa myös talous on kehittynyt yhä globaalimmaksi ja sen vaikutuspiiri laajentunut koskemaan valtioiden välisiä suhteita ja koko ihmiskuntaa.

Yrityksen tärkein voimavara on siellä toimivat ihmiset, joista jokaisen panos on tärkeä sen kehitykselle. Työntekijöiden henkinen kehitys vaikuttaa yrityksen toimintaan myönteisesti. Vastaavasti yrityksen toiminnan eettisyyden tason kohoaminen tukee työntekijöiden henkistä kehitystä ja lisää heidän motivaatiotaan ja sitoutumistaan yritykseen ja sen tavoitteisiin.

Tietoisuuden kehitys Hegelin filosofiassa

Hegel kuvaa tietoisuuden kehitystä hengen itsestään tietoiseksi tulemisen prosessina neljän päävaiheen avulla. Nämä vaiheet vastaavat mm. **Ken Wilberin** kuvauksia keho-, mieli-, sielu- ja henkitietoisuudesta. Hegelille ihmisen ajattelu on järkeä, henkeä. Ainetta taas on paitsi fyysinen aine, myös kaikki muut ulkoiset, aistein havaittavat ilmiöt kuten esim. puhe ja kirjoitus.

Henki todellistuu *tunteena* perheessä, kyseessä on silloin subjektiivinen henki, *järkenä* kansalaisyhteiskunnassa, jolloin kyseessä on objektiivinen henki ja *absoluuttisena tietämisenä* – hengen itsestään tietämisenä – valtiossa, jolloin kyseessä on absoluuttinen henki.

Omaisuuudessa yksilö voi ensimmäisen kerran vapaan tahtonsa mukaan ilmentää henkeään ulkoisesti.

Kehotietoisuudessa vastaparit subjekti ja objekti, havaitsija ja havaittava tai järki ja tunne ovat tiedostamattomasti yhtä. Mielen tietoisuudessa henki vieraantuu itsestään ilmentäessään itseään aineessa. Henki aineellistuu. Subjekti ja objekti ovat toisilleen vastakkaisia, kunnes henki tiedostaa itsensä aineessa. Sielutietoisuu-

udessa henki palaa takaisin itsensä luo. Subjektin ja objektin vastakkainasettelu lakkaa. Aine henkistyy. Sielun sulautuminen jumaluuteen henkenä voi alkaa ja subjektin ja objektin, hengen ja aineen ykseys tulla todelliseksi.

Kehotietoisuudessa henki ei ole tietoinen itsestään henkenä, omasta jumaluudestaan tai ideaalistaan. Ihminen ilmentää itseään ulkoisessa maailmassa viettien ja halujen ohjaamien itsekkäiden tunteiden mukaan ja hän kokee koko ulkoisen maailman itselleen vastakkaisena ja vieraana suhtautuen siihen torjuvasti ja kielteisesti. Vapautta hänelle on se, että saa tehdä mitä tahtoo ilman rajoituksia.

Mielen tietoisuudessa ajattelu perustuu aistein havaittaviin yksittäisiin ilmiöihin, joiden keskinäistä riippuvuutta se ei tunnista. Mielen tietoisuudessa yksilön henki todellistuu järkenä ulkoisessa aineen maailmassa ja saa siinä omaisuuden muodon, minkä vuoksi omaisuus on Hegelille välttämättä yksityisomaisuutta.

Omaisuuudessa yksilö voi ensimmäisen kerran vapaan tahtonsa mukaan ilmentää henkeään ulkoisesti. Hän kokee, että hänellä on oikeuksia, mutta häntä rajoittavat aineellisen esineen / omaisuuden käyttötavat sekä yhteiskunnan lait ja tavat. **Snellmanin** mukaan yksilö kokee ne itsensä ulkopuolelta annettuina rajoituksina niin kauan kunnes hän tiedostaa niiden hengen.

Ilmentäessään henkeään erilaisessa aineessa – työssään – yksilö oppii tuntemaan itsensä, oman ideaalinsa. Omaisuuudessa myös toiset

tunnistavat hänen henkensä. Ihmisen identiteetti on sitä mitä hän omistaa tai tekee. Ennen kuin itsekääntä tunteet jalostuvat järjen avulla yksilö pyrkii ”laajenemaan” keräten esim. lisää omaisuutta tai käyttäytyen kohtuuttomasti. Laajentumispyrkimystä voidaan hillitä noudattamalla aristoteelista keskitien etiikkaa, yhteiskunnan lakeja ja tapoja tai muita normatiivisen etiikan sääntöjä.

Ihmisen ajattelu on tuolloin yleistä, ”luokka-ajattelua”. Hänelle esim. kaikki insinöörit tai kaikki naiset ovat samanlaisia. Hän kokeilee erilaisia asioita, kunnes hän tulee tietoiseksi omista vahvuuksistaan, omasta ideaalistaan.

Hegelille yksilö ei ole pelkkä omaisuuden omistaja vaan hänen tulee opiskella ja kehittää itseään henkisesti. Oppia ymmärtämään, että paitsi oikeuksia hänellä on myös velvollisuuksia itseään ja lähimmäisiään kohtaan.

Sielutietoisuudessa yksilö aloittaa ideaalinsa todellistamisen. Hän keskittyy oleelliseen. Hänen ajattelunsa tavoittaa ajattelun avulla ulkoisten ilmiöiden sisäisen olemuksen ja tiedostaa sen henkenä olevan hänen omaa ajatteluaan. Hänen identiteettinsä kehittyä aineellisesta henkiseksi. Hän on sitä, mitä hän ajattelee ainutlaatuisena yksilönä, ei enää luokan jäsenenä, vaan yhteiskunnan jäsenenä, sen lakien ja tapojen hengen sisäistäneenä. Hän ymmärtää kaiken työnsä ja omaisuuden olevan henkistä, itsestään tietoisesta hengen ulkoisena ilmennyksenä.

Vastakkainasettelu, jossa yksilö on subjekti ja maailma objektina kumoutuu yksilön tiedostaessa maailman elävän hänessä ja hänen

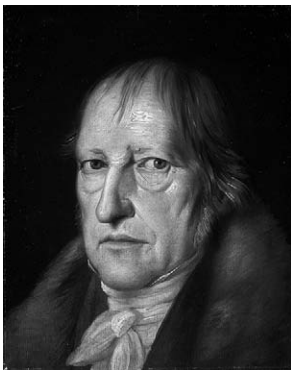
maailmassa. Vastakkainasettelu kumoutuu myös, kun yksilö tiedostaa toisten ajattelun toimivan samoin kuin hänen omansa. Yksilö elää nykyhetkessä, sillä menneisyys, historia on elävää ajattelua hänen tajunnassaan tässä ja nyt. Hänellä on ajatuksia, teoria olemustiedon pohjalta ilmiöiden tulevasta kehityk-

sestä, ts. apriorista tietoa. Sen avulla hän asettaa tavoitteensa ja jaksaa toimia pitkäjänteisesti ja kärsivällisesti niiden saavuttamiseksi.

Yksilö ymmärtää että hänellä yhtä paljon velvollisuuksia kuin on oikeuksia. Hän pyrkii toimimaan oikeudenmukaisesti. Noudattamaan kulusta sääntöä tai velvollisuusetiikkaa.

Sielutietoisuudessa ajattelu on riippuvainen ulkoisesta maailmasta, kunnes se hengen tietoisuuden tasolla kohdistuu siihen itseensä. Ajattelu on sekä subjekti että objekti. Se on hengen tietoa itsessään itsestään. Silloin sielu henkenä absoluuttisen hengen tasolla voi aloittaa tietoisesta pyrkimyksen kohti todellista henkeä, jumaluutta. Jumaluuteen yhtymisessä ihmisen tajunta ei

menetä yksilöllisyyttään vaan on momenttina kaikkiallisessa tajunnassa. – Hegelin momentti-käsite vastaa Wilberin holonia. – Tämä ihmisten ykseys, tajuntojen ykseytenä – pyhän yhteys uskonnossa – todellistuu Hegelille yksilöllisten tajuntojen ykseytenä kansallishengen tajunnassa. Ts. valtiossa, joka Hegelille on puhdasta itsessään olemista. Henkeä, mikä manifestoituu valtion jäsenten kautta ja mikä on edelleen momenttina maailmanhengessä. Tajuntansa maailmanhenkeen yhdistämisen kautta yksilöstä tulee todellinen

Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770–1831) on länsimaisen filosofian merkittävimpiä ajattelijoina. Hänen käsityksensä hengen itsestään tietoiseksi tulemisesta ja kansallisvaltiosta ovat edelleen ajankohtaisia. Hegelin vaikutus Suomeen erityisesti J. V. Snellmannin kautta on myös suuri. Onpa Suomea sanottu maailman hegeliläisimmäksi maaksi. Maalaus Jakob Schlesinger

WIKIMEDIA COMMONS PD-ART

maailmankansalainen, maailmanhistorian toimeenpanija.

Työ yhdistää ihmiset

Mielen tietoisuudessa työn tulosten ollessa ai-neellisia yksilö voi luovuttaa niitä toiselle. Syn-tyy ihmisten välisiä sopimuksia. Luovuttamat-tomia asioita ovat ihmisen ruumis ja henki. Heg-elin mukaan yksilö ei työsopimuksessa menetä vapauttaan luovuttaessaan taitonsa ja kykynsä työnantajan käyttöön rajoitetuksi ajaksi.

Työ saa ihmisen luomaan ulkoisia objekteja, niissä ilmenee hänen tietoisuutensa. Tuotan-to / työ on Hegelillä järjen keino aktualisoida itsensä maailmassa. Työ on ihmisen kykyjen ja potentiaalın ulkoistamista mutta samalla se mielen tietoisuudessa myös vieraannut-taa ihmisen itsestään. Työssä ihminen ei luo tuotteita vain omia tarpeitaan varten vaan tuotteita yleensä, jotka hän voi vaihtaa toisiin tuotteisiin. Mitä enemmän hänen makunsa kehittyä sitä useampia sellaisia tuotteita hän tarvitsee, joita ei itse pysty tuottamaan. Syn-tyy universaali ihmisten keskinäinen riippuvuus tarpeiden tyydyttämisek-si. Tarvitaan universaa-li kriteeri / väline, joka mahdollistaa sen. Tämä väline on raha, joka mie-len tietoisuudessa on ai-neellista niin kuin omai-suuskin.

Mielen tietoisuudessa puhutaan globalisaatiosta ja sen kielteisistä vai-kutuksista syytetään markkinavoimia, joihin yksittäinen ihminen ei voi vaikuttaa. Mutta sielutietoisuudessa kysymys on integroitumi-sesta: yksilö persoonana yhdistää tajuntansa maanosansa henkeen tai koko ihmiskunnan henkeen, johon jokainen yksittäinen ihmi-nen itsestään tietoisesti ajattelunsa avulla voi vaikuttaa.

Sielutietoisuudessa ihminen on si-tä mitä hän ajattelee ainutlaatui-se-na yksilönä ja yhteiskunnan jäse-nenä, sen lakien ja tapojen hengen sisäistäneenä.

Kun tuotteet ovat massatuotteita, ”tuottei-ta yleensä” mielentietoisuudessa, taloudelli-set nousu- ja laskukaudet heijastuvat suoraan mielen tason yrityksiin kun niiden vaikutus jää vähäiseksi sielutietoisuudessa toimiviin yrityksiin.

Vallitseva talousteoria uskoo ihmisen käyt-täytyvän rationaalisesti. Kuitenkaan mielen ta-solla, itsekkäiden tunteiden vaikuttaessa, näin ei ole. Sen osoittaa myös nykyinen taantuma. Tästä mielen ei-rationaalisesta vaikutuksesta ja sen rajoittamisen tarpeesta puhuvat mm taloustieteen professorit nobelisti **Georg A. Akerlof** ja **Robert J. Shiller** kirjassaan *Vaiston varassa, Miten ihmismieli ohjaa maailmanlaa-juista kapitalismia*.

Sosialismi

Taloudesta puhuttaessa on mainittava **Marx**, sillä hänen ajattelunsa on vaikuttanut mer-kittävästi sosialistisen talousjärjestelmän syn-tyyn. Marx itse ei käyttänyt kapitalismi-sanaa kirjoituksissaan, ainoastaan yksityisessä kir-

jeenvaihdossa elämänsä loppupuolella. Marx ei myöskään ennustanut kapitalismin nopeaa tu-houtumista, toisin kuin hänen kannattajansa ajattelivat. Päinvastoin. Emeritusprofessori **De-sain** mukaan Marxilla oli tilastollisissa laskelmissa myös vaihtoehto, missä

kapitalismi ei tuhoutuisi lainkaan. Sen sijaan kapitalismi tuotantojärjetelmänä tuhoutuisi hänen mukaansa vasta kun kaikki sen uudis-tusvoimat olisi käytetty loppuun, minkä jäl-keen tulisi sosialismin aika. Neuvostoliitossa toteutettu sosialismi ei siis tältä osin vastan-nut Marxin ajattelua, kuten ei monissa muis-sakaan suhteissa. Kehitysmaissa sosialismi on Desain mukaan saanut jalansijaa nimenomaan

kapitalismin pikaiseen romahtamiseen vedottaessa.

Marxin kerrotaan sanoneen kääntäneensä Hegelin ajattelun pääläelleen, mikä merkitsee henkisyyden kieltämistä ja ajattelun rajaamista aistein havaittavaan aineelliseen maailmaan. Marx käyttää pitkälti samoja käsitteitä kuin Hegel. Olemus on yksi esimerkki. Olemustieto on Hegelille sielun tietoisuuden tason henkistä, ajattelun avulla saavutettavaa tietoa, kun Marx kirjoittaa: ”Kun todellinen, ruumiillinen, kovalla maankamaralla seisova, kaikkia luonnonvoimia ulos- ja sisäänhengittävä ihminen ulkoistumisensa kautta asettaa todelliset olemusvoimansa vieraiksi esineiksi, ei asettaminen ole subjekti; se on esineellisten olemusvoimien subjektiviteetti, joiden toiminnan täytyy siksi myös olla esineellistä. Esineellinen olemus vaikuttaa esineellisesti,”. **Wileniuksen** mukaan tämä on tulkittava niin, että ihmisen luonnosta peräisin olevat olemusvoimat todellistuvat vain aineellisessa muodossa, ts. mielen tietoisuudessa.

Marxille omaisuus oli luokka-omaisuutta ei yksityisomaisuutta. Mitä tehokkaammin ja laajemmin keskitetty suunnittelu toimii sosialistisissa yhteiskunnissa sitä varmemmin se estää yksityisomaisuuden syntyminen yksilön vapaan tahdon ulkoisena ilmauksena. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että valtio estää yksilöiden hengen kohoamisen mielen tietoisuuteen. Ja sen mukana mahdollisuuden oppia tuntemaan itsensä ja lainmukainen oikea ja väärä. Neuvostoliiton ja Itä-Euroopan maiden sosialistisen järjestelmän romahtamisen syynä ei voida pitää talouden heikkoa tilaa vaan niiden kansojen nousua vallanpitäjiä vastaan seurauk-

sena tietoisuuden tason kohoamisesta kehoitetuudesta mielen tietoisuuteen.

Reformaatio ja kutsumustyö

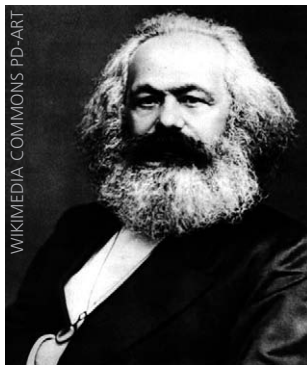
Weber on teoksessaan *Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki* tutkinut reformaation vaikutusta kapitalismin kehitykseen. Weberille kapitalismin henki merkitsi ammattimaista ja systemaattista pyrkimystä lailliseen voittoon, ei voitonhimoa. Häntä kiinnosti erityisesti yri-

tyskapitalismin synty samaan aikaan länsimaisen porvariston synnyin kanssa ja miten oli selitettävissä melko usein havaittu pääomaomistuksen ja yrittäjyyden protestanttinen luonne.

Kapitalismi ei syntynyt uuden rahan virtaamisesta markkinoille, vaan sen synnytti uusi henki. Uudistajat kohtasivat moraalista närkästystä vaikka he usein olivat harkitsevia, rohkeita, asiaalleen omistautuneita ja kovan elämänskoulun kasvattamia yksilöitä. Yrittäjä ei saanut itselleen rikkaudestaan muuta kuin irrationaalisen tunteen hyvästä ”ammattitöystä”, mitä esikapitalistinen ihminen ei Weberin mukaan pystynyt käsittämään

ja minkä hän sen vuoksi tuomitsi halveksittavana ja likaisena kullanhimona.

Luther käytti kutsumustyön käsitettä raamatunkäännöstyössään, mistä se vakiintui melko pian etenkin protestanttisten maiden arkikieleen. Ennen Lutheria sanaa ei oltu käytetty Saksassa kuin yhden hänen hyvin tuntemansa mystikon tekstissä eikä sitä oltu käytetty Weberin mukaan muidenkaan maiden kirjallisuudessa. Sanan tapaan siihen liittyvä ajatus oli uusi. Velvollisuuksien täyttämisestä maallisessa työssä, sellaisena kuin elämä ne yksilölle asettaa, tuli siveellisen elämän korkein muoto katolisen

Karl Marxin (1818–1883) ajattelu sai laajempaa kannatusta vasta hänen jälkeensä sosialistisen suunnitelmatalouden toteuduttua. Häntä pidetään kapitalismin yhtenä etevimmistä kriitikoista ja samalla yhtenä sen etevimpänä tutkijana.

WIKIMEDIA COMMONS

Jean Calvinin (1509–1564) ja hänen mukaansa nimensä saaneen kalvinismin ammattityön etiikkaa koskevat ajatukset ovat vaikuttaneet suuresti käsitettiin työmoraalista etenkin protestanttisissa maissa.

Katolinen kirkko piti kalvinismia niiden vuoksi pahempina vastustajana kuin uskonpuhdistuksen käynnistänyttä Lutheria.

kirkon opettaman munkkien askeesin sijaan. Maallinen kutsumustyö oli Lutherille lähimmäisenrakkauden ulkoinen ilmaus.

Weberin mukaan Lutheria on tarpeetonta moittia hänen ajattelunsa ja kapitalismin hengen sukulaisuudesta, sillä hän suhtautui etenkin uskonpuhdistuksen alkuaikoina välinpitämättömästi maalliseen toimintaan pitäen ammattityötä ”lihallisena”. Uskonpuhdistuksen edetessä maalliset asiat kietoutuvat siihen yhä enemmän ja maallisen työn merkitys lisääntyi myös Lutherin ajattelussa. Kutsumustyö oli se, mikä ihmisen tuli ottaa vastaan jumalallisena kaitselmuksena.

Calvinin ajattelussa keskeistä oli predestinaatio – eli ennaltamääräämisoppi. Jumala oli tuonpuoleinen ja ihmisymmärryksen tavoittamattomissa oleva olento. Hän oli jakanut ihmiset valittuihin ja ei-valittuihin eikä jälkim-

mäisillä ollut mitään keinoa kääntyä Jumalan puoleen. Ihminen ei myöskään voinut tietää ketkä olivat valittuja. Valittu kristitty on ole-massa vain lisätäkseen Jumalan kunniaa ja to-teuttaakseen hänen käskynsä maailmassa. Ju-mala haluaa kristityn sosiaalista menestystä, mikä kannusti työn hyvin tekemiseen.

Kalvinismin Jumala tuonpuoleisena oli mah-dollista tiedostaa ainoastaan hänen vaikutuk-sestaan valituissa, minkä vuoksi heidän toimin-tansa oli Jumalan armon oikeuttaman uskon synnyttämää ja siksi Jumalan työtä.

Toisin kuin kalvinismissa luterilaisuudessa Jumala ei ollut vain tuonpuoleinen, sillä ”unio mystica”, ihmeellisenä vaihtokauppana mah-dollisti jumalallisten ominaisuuksien virtaami-sen sieluun ”vanhan ihmisen” kuolettamisen myötä, niin että ihminen voi Kristuksen tavoin palvella lähimmäisiään.

Katolilaisuudessa hyvät teot tekivät ihmisestä hyvän. Lutherin mukaan taas hyvät teot eivät tee ihmistä hyväksi, vaan hyvä ihminen tekee hyviä tekoja. Ja kalvinismissa hyvät teot olivat sopimattomia keinoja autuuden saavuttamiseksi, mutta sen sijaan ne olivat välttämättömiä valituksi tulemisen merkkeinä.

Yksittäisten tekojen lisäksi katolinen kirkko vaati ihmiseltä myös periaatteellista elämän-muutosta, mutta tätä vaatimusta lievensi mer-kittävästi sen katumussakramentti. Kalvinis-missa ei ollut sitä eikä muitakaan inhimillistä lohtua tuovia keinoja. Ihmisen koko elämästä tuli johdonmukainen metodi, mistä oli karsittu kaikki suunnittelemattomuus ja järjestäytymät-tömyys. Tämän rationalisoimisen vaikutuksesta reformaatioon liitetään askeettisuus.

Askeettisuutta oli myös katolisessa kirkossa. Erityisesti luostareissa, missä pyrittiin itsekont-rollin ja eettisen harkinnan avulla kasvattamaan munkista Jumalan valtakunnan työntekijä ja varmistamaan hänen sielunsa pelastus. Lute-rilaisuus hylkäsi luostarit Lutherin oman ko-kemuksen pohjalta. Calvinismi teki samoin. Ne, jotka aiemmin olivat hakeutuneet luos-

tareihin, ohjattiin nyt harjoittamaan askeesia maallisessa ammattityössä.

Kalvinismista Englannissa kehittyi puritanismi, joilla askeettisuus kehittyi Calvinia pitemmälle. Heille esim. hengenmiesten omaisuuden kokoaminen oli tuomittavaa toisin kuin Calvinille, joka hyväksyi sen edellyttäen ettei se synnyttänyt ympäristössä vihastusta. Puritaaneille erityisen tuomittavaa oli rikkaiden eläminen omaisuuden varassa ilman työntekeä. Se altisti joutilaana olon ja lihan himon kielteisiin seuraamuksiin, olivathan ne puritaaneille omistamiseen liittyvät vaaratekijät. Puritaaneille vain toiminta Jumalan ilmoitetun tahdon mukaan lisäsi Jumalan kunniaa. Kutsumustyö oli Jumalan käskynä elämän itsetar koitus ja työhaluttomuus puuttuvan armontilan oire. Ajan haaskausta oli joutava rupattelu ja jopa mietiskelyyn käytetty aika.

Työnjako merkitsi työntekijän taitojen monipuolistumista ja oli hyvä asia. Sen sijaan ammattityön ulkopuoliset työsuoritukset olivat vain vaihtelevia tilapäistöitä, joilta puuttuu järjestelmällinen luonne ja siten mahdollisuus johdonmukaiseen askeettiseen harjoitukseen.

Omaisuuutta puritaanien tuli lisätä ammatityöllä Jumalan kunniaksi ja sitä tuli käyttää välttämättömiin ja hyödyllisiin asioihin eikä irrationaalisesti ”lihalliseen palvontaan” tai ylellisyyteen. Vastaavasti tuotantopuolella askeettisuus kamppaili omaisuudenhimoa vastaan pitäen ahneutta ja rikkauten tavoittelua viettien ja himojen ilmennyksinä. Puritaaneille rikkaus maallisen ammattityön hedelmänä oli Jumalan siunaus ja sen saavuttamiseksi tehty järjestelmällinen kutsumustyö uskonnollisesti arvostetuin askeesin keino, ihmisen uskon aitouden varmin näkyvä todiste.

Weberin mukaan reformaation askeesin vaikutukset ovat ilmeiset pääoman lisäämisessä säästäväisyyspakon kautta. Lisäksi puritaanien ajattelu vaikutti porvarillisen rationaalisen elämäntäytännön muotoutumiseen. Weberille puritaanien asketismi on mahtavimpia voimia

kapitalismin hengen kehityksessä. Näkemykseen on helppo yhtyä ja täydentää sitä.

Katolinen kirkko hallitsi ihmisten henkistä ja maallista elämää reformaation aikaan eikä se kannustanut erityisesti maalliseen työhön. Hengellisessä kilvoittelussa sen auktoriteetti perustui yksittäisiä Jumalalle otollisia tekoja määrittäviin sääntöihin. Se toimi mielen tietoisuuden tasolla. Reformaatio ei ainoastaan erottanut henkistä ja maallista hallintoa, regimenttiä toisistaan vaan piti niitä yhtä arvokaina. Kun se lisäksi tunnusti maallisen kutsumustyön yksilöllisenä kilvoitteluna, siirsi se yksilön elämän ja toiminnan painopisteen mielentietoisuudesta sielutietoisuuteen.

Kalvinismin ja siitä kehittyneen puritanismin ammattityön etiikka oli ankaraa sielutietoisuuden velvollisuusetiikkaa, missä hengellisen ja maallisen elämän vaatimukset yhtyivät. Ammattityön ankaruutta lisäsi myös ulkopuolinen vastustus, sillä yleisen mielipiteen vastustuksen on täytynyt olla yritystoimintaa kohtaan voimakkaampaa kuin tänä päivänä. Kun vielä muistetaan, että Lutherin teologiaan sisältyvä ”unio mystica” avasi myös maallikoille mahdollisuuden jumalyhteyteen, niin reformaation merkitys ihmisen henkiselle kehitykselle oli suuri, ainakin protestanttisissa maissa.

Yrityksen sielu todelliseksi

Yrityksen toimintaa voidaan tutkia monesta eri näkökulmasta, mutta se ei riitä kokonaiskuvan hahmottamiseen. Tarvitaan näkökulmien keskinäisen vuorovaikutuksen ymmärtämistä ja integroimista yksilön tietoisuuden kehitykseen.

Yritys käy eettisessä kehityksessään läpi samat tietoisuuden kehitysvaiheet kuin yksilö. Kuten yksilön kehitys on riippuvainen hänen ajattelunsa kehityksestä, samoin yrityksen kehitys on riippuvainen sen työntekijöitten keskuudessa vallitsevasta ajattelutavasta, yrityksen hengestä.

Suurin osa tämän päivän yrityksistä toimii mielen tasolla. Niiden tärkein tavoite on tuottaa mahdollisimman paljon voittoa tai mahdollisimman suuret osingot omistajille. Tappiot selitetään ulkoisilla tekijöillä. Aineellisten resurssien ollessa rajalliset suurin tai aggressiivisin toimija voittaa kilpailussa. Päätöksenteko on usein kompromissien tekoa konsensuksen hengessä, sillä se on nopein tapa saada asiat päätökseen. Se ei kuitenkaan ole minkään osapuolen kannalta paras mahdollinen vaihtoehto.

Organisaatiot ovat hierarkkisia. Osastot kilpailevat keskenään eikä tiedon kulku ole avointa. Kun asioiden yhteyksiä ei ymmärretä, voi johtaja kirkkain silmin todeta, ettei suurella osingonjalla ole mitään tekemistä irtisanomisten kanssa. Toimitilat ovat mahdollisimman prameat ja mitä suurempi johtaja sitä suurempi työhuone hänellä on.

Kun tuotteet ovat massatuotteita ja kun yrityksen omia vahvuuksia ei tunneta, seurataan mitä toiset tekevät ja jäljitellään. Kun työntekijät ovat myös työntekijöitä yleensä, heidän palkkansa voidaan määritellä taulukko-palkkoina ja heitä kohdellaan välineinä kuten muitakin aineellisia resursseja. Tehokkuus on asioiden tekemistä nopeasti, ei hyvin. Määrä on laatua tärkeämpi.

Sielutietoisuudessa toiminnan lähtökohta on yrityksen omien vahvuuksien, sen ideaalin tiedostaminen. Sitä varten on tunnettava yrityksen historia, ei vain faktoina, vaan missä on onnistuttu ja miten. Arvot ovat keino tavoitteiden saavuttamiseksi. Arvot ovat henkisiä kuten hyvyys, kauneus ja totuus. Niiden avulla työntekijät osaavat toimia tilanteen mukaan.

Kun mieli erotti uskonnon ja talouden toisistaan ei uskonnosta voinut edes puhua. Kui-

tenkin sielu toimii toisin myös taloudessa. Se tarvitsee niin filosofiaa kuin uskontoa ja taidettakin ollakseen kokonainen.

Voitto on hyvin tehdyn työn tulos. Se on keino käyttää varoja paitsi investointeihin omaan yritykseen myös hyvin tarkoituksiin eikä vain yrityksen näkyvyyttä lisäävään toimintaan. Kilpailu on yhteistyötä. Synteesin luomista erilaisten ajatusten kesken ja eri näkökulmien integroimista kokonaisuudeksi yrityksen päämäärän todellistamiseksi. Ajatuksen luovaa voimaa, synergiaa.

Työntekijät ovat yrityksen tärkein voimavara. Todellistaessaan omaa ideaaliaan he samalla todellistavat yrityksen ideaalia. Se onnistuu kun he sisäistävät yrityksen sielun mukaisen hengen. Työntekijöiden ja omistajien yhteistyön lisäämiseksi työntekijöistä

on joissain yrityksissä tehty myös omistajia, ei suurilla omistusosuuksilla eikä lyhytnäköisen voiton saavuttamiseksi vaan kokonaiskuvan hahmottamiseksi yrityksen toiminnasta ja omistajien näkökulman paremmin ymmärtämiseksi.

Yrityksen tuotteet ovat ainutlaatuisia ja palvelu huomioi asiakkaan tarpeet. **Lance H. K. Secretan** kutsuu yritystä pyhäköksi ja sen toimintaa pyhäksi. Synkronisiteetti vetää pyhäkköön sieluja, joilla on samat arvot kuin yrityksellä; työntekijöitä, asiakkaita, omistajia. Pyhäkkö ei ole vain fyysiset puitteet vaan ensisijaisesti tietoisuuden tila. Se todellistaa sielun tarpeita kehittyä, rakastaa ja inspiroitua. Siellä elämä perustuu luottamukseen, kunnioitukseen ja lähimmäisten palveluun. Tiedonkulku on avointa ja virheistä otetaan opiksi. Secretan on myös sitä mieltä, että talussektorilla on potentiaalia enemmän kuin muilla kohota sielutietoisuuteen ja pelastaa Äitimaa.

Secretan kutsuu yritystä pyhäköksi ja sen toimintaa pyhäksi. Synkronisiteetti vetää pyhäkköön sieluja, joilla on samat arvot kuin yrityksellä; työntekijöitä, asiakkaita, omistajia.

Maabrändi ja Sampo

Ulkoministeri Alexander Stubb asetti syksyllä 2008 valtuuskunnan kehittämään Suomen maabrändiä. Valtuuskunta kutsuu meitä jo kaista keskusteluun Suomi-kuvasta. Valtuuskunnan toimikausi kestää tämän vuoden loppuun, joten vielä ehtii hyvin mukaan. Keskusteluun voi osallistua osoitteessa www.mitatuomion.fi.

Brändin yksi merkitys on hyvä mielikuva asiasta tai tuotteesta. Sielun kuva on ilmiön sisäinen olemus, sen elävä ja kehittyvä henki. Se löytyy, kun käännyimme sisäänpäin ja kun tiedostamme mistä olemme tulleet ja mihin suuntaan kansallishengen kehitys osoittaa.

Kalevalasta löydämme esi-isimme henkisenä perintönä myyttisen hyvinvointia luovan Sammon ja Väinämöisen lupauksen palata kun häntä taas tarvitaan ”uuen Sammon saattajaksi, uuen soiton suoriaksi.”

Sammon taonta -runossa Kalevala kertoo, että sen synnyttämiseen tarvitaan tietoa ja ymmärrystä maailman luomisesta, Jumalan Hengen laskeutumisesta aineeseen. Sammon osaa takoa sielutietoisuuteen kohonnut ihminen, joka pystyy voittamaan aineen ja kohottamaan sen Henkeen, takaisin Jumalan luo kaiken Ykseyteen. Kalevala kuvaa myös miten tietoisuuden kohoaminen tapahtuu Pohjan Neidon Väinämöiselle, Ilmariselle ja Lemminkäiselle asettamien tehtävien suorittamisessa.

Takomalla oman ainutlaatuisen Sammon, yhdistämällä tajuntamme tietoisesti kansallishenkeemme tulemmme todelliseksi suomalaisiksi ja luomme todellisen Suomen.

* * *

Talous on ihmiset työn kautta yhdistävä globaali tarpeiden tyydytysjärjestelmä. Se voi tyydyttää mielen tietoisuudessa aineelliset ja sielutietoisuudessa henkiset tarpeemme. Yksityisomaisuuteen perustuvassa kapitalismissa olemme kaikki taloudellisia toimijoita. Tiedos-

tamalla ajattelumme avulla talouden henkisen olemuksen pystymme yhteiseksi hyväksi teke-mässämme työssä ilmentämään sielun luovia ja eheyttäviä voimia ja saamaan ideaalimme käytännössä toimivaksi. ●

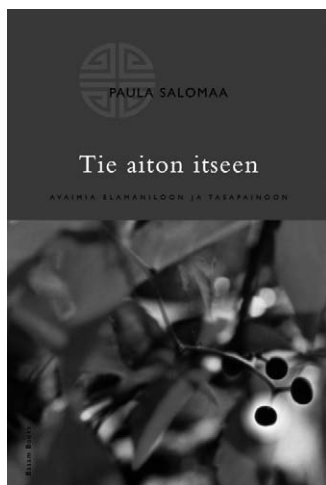
Lähdekirjallisuus

- Angervo, Willie: *Kalevalaisten esi-isämme usko*, Teosofinen Seura, 2006
Aristoteles: *Nikomakhoksen etiikka*, kääntänyt ja selityksin varustanut Simo Knuuttila, Oy Gaudeamus Ab, 1981
Avineri Shlomo: *Hegel's Theory of the Modern State*, Cambridge University Press, 1972
Cox, Allan ja Liesse, Julie: *Redifining Corporate Soul*, Linking Purpose & People, IRWIN Professional Publishing, 1996
Desai, Meghnad: *Marxin kosto, kapitalismin uusi nousu ja valtiokeskeisen sosialismin kuolema*, suomentanut Timo Soukola, Gaudeamus Helsinki University Press, 2008
Secretan, Lance H. K.: *Reclaiming Higher Ground, Creating Organizations that Inspire the Soul*, McGraw-Hill, 1997
Weber, Max: *Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki*, Suomentanut Timo Kytäjä, WSOY, Juva 1980
Verene, Donald Phillip (toim): *Hegel's Social and Political Thought, The Philosophy of the Objective Spirit*, Humanities Press, 1980
Wilenius, Reijo: *Filosofia ja politiikka, Poliittisen ja sosiaalisen ajattelun perusteiden kehityksestä*, Suomen Filosofisen Yhdistyksen julkaisusarja Filosofinen kirjasto, Oy Gaudeamus Ab, 1975

Kirjoittaja

Kirjoittaja, VTM Sinikka Juntura on käytännöllisen filosofian jatko-opiskelija erityisalueena etiikka ja yhteiskuntafilosofia. Hän on myös rajajoogan harjoittaja.

Tasapainoiseen elämään

Paula Salomaa

Tie aitoon itseen

Basam Books Oy 2009
160 sivua

Tie aitoon itseen on Viisas elämä -sarjan ensimmäinen suomalainen teos. Ehkä on syytä olla vähän ihmeissään, että miksi vasta nyt. Sarjassa on nimittäin ilmestynyt jo yli viisikymmentä kirjaa. Tässä teoksessaan **Paula Salomaa** käsittelee omia elämäkokemuksiaan ja niiden syvällistä ymmärtämistä. Tärkeinä aspekteina nousevat esiin tietoisuuden tason nostaminen, anteeksianto ja henkinen tasapaino. Olennainen teema on myös ihmisen tietoisuuden kokeminen lujuus ja lempeys luonteenominaisuuksien kautta.

Kirjoittaja myöntää viisaasti, että jokainen ihminen elää elämässään omaa kehitysvai-

hettaan ja itse kullakin on oma tiensä. Meillä on myös juuri tähän elämään kuuluvat oppiläksymme. Omien sisäisten kokemusten ilmaiseminen sanallisesti on kuitenkin jonkin verran hankalaa. Lukijan vastaanottokyvystä ja henkisen kehityksen tasosta riippuu, kuinka lähelle kirjoittajan tekstin syvällisempää sanomaa hän pääsee.

Salomaa esittelee kirjassaan tasapainomallin, joka perustuu ihmisessä olevien vastakohtaparien tunnustamiseen ja tunnistamiseen. Kirjoittaja tiivistää ihmisissä olevat eri ominaisuuksien vastakkaiset puolet lujudeksi ja lempeydeksi. Näiden ominaisuuksien ollessa tasapainossa keskenään voi kyseinen henkilö käyttää niitä tietoisesti ja vaihtelevasti kulloisenkin tilanteen vaatimalla tavalla. Näiden kummankin pitää ilmetä niin, että positiivisuus on mukana. Lujaa ja lempeää ei voi mielestäni pitää samalla tavalla vastakohtaparina kuin esim. hyvää ja pahaa tai positiivista ja negatiivista. Positiivisuutta ja muita hyviä luonteenominaisuuksiahan pitää pyrkiä lisäämään, kun taas niiden vastakohdista on syytä päästä eroon. Lujuutta ja lempeyttä tarvitaan myös henkellä tiellä.

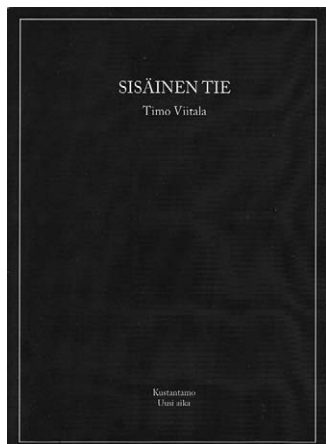
Kirjoittaja on ymmärtänyt, että aito itse löytyy syvältä sisältämme ja että pitää pyrkiä elämään tietoisesti ikuista nykyhetkeä. Hänen mukaansa tietoinen ihminen tarkkailee ajatuksiaan, sanojaan ja toimintaansa. Tällöin hän oppii tuntemaan eri puolia itsestään.

On syytä kuitenkin muistaa, että kyky ymmärtää ja tuntea itseä ja muita ihmisiä on jatkuvasti kehityksenalainen.

Salomaan mukaan itsetarkkailun ja itsetuntemuksen kehityttyä on syytä siirtyä itsetutkiskelun vaiheeseen, jossa mieli on saatu hallintaan ja tarkkailun kohde, objekti poistuu. Mielen saaminen tyyneksi vaatii pitkäkestoista harjoittelua. Nyt olet oman itsesi subjekti ja saat oivalluksen todellisesta itsestäsi. Näin sekä kokija että kokemisen kohde ovat sulautuneet toisiinsa, vastakohdat ovat kadonneet ja jäljelle on jäänyt tietoinen, aito itse.

Kirja käsittelee ihmisen elämää melko laajasti. Siitä on nähdäkseni hyötyä kaikille, jotka haluavat oppia tuntemaan itseään ja nostamaan tietoisuuden astettaan. Salomaa on pyrkinyt ja nähdäkseni myös onnistunut kuvaamaan omaa sisäistä tietään. Hän on ilmaissut hyvin syvää sisäistä olemustaan niissä rajoissa kun se on mahdollista. Tasapainomalli perustuu kaiken olemassa olevan hyväksymiseen, kiitollisuuteen, kunnioitukseen kaikille oman elämän tapahtumille ja ihmisten kohtaamiselle.

Tauno Halme

Pieni kirja hitaasti luettavaksi

Timo Viitala
Sisäinen tie

Kustantamo Uusi Aika
www.uusiaika.com
2009, 86 sivua

Kooltaan pienien, mutta sisä-kautta avartuvien mietekirjojen tekeminen on yksi henkisistä perinteistä, esimerkkinä vaikkapa Mabel Collinsin *Valoa Tielle*. Sillä tavoin voidaan siirtää henkisen tien tietoa tuleville sukupolville, jotka uudestaan ja uudestaan joutuvat samantapaisten kehityshaasteiden eteen.

Timo Viitala on tunnettu mm. Alice A. Baileyn teoksien suomennoista, mutta henkisen tien kulkijana hän ei ole sitoutunut valmiisiin oppirakennelmiin. Timo Viitalan *Sisäinen tie* on henkisen kehityksen opas-

kirja ja mitä ilmeisimmin kokeemuksesta syntynyt. Nimensä mukaisesti se painottuu ihmisen sisäisyyteen ja on eräänlaista aforistista psykologiaa. Toisin kuin esimerkiksi paradokseihin painottuva taolainen kirjallisuus Viitala puhuu asioista suoraan niiden oikeilla nimillä.

Kirjassa on hahmotettu erilaisia henkiseen tiehen liittyviä piirteitä: kaipuu näkymättömään, polku, johdatus, henkinen pyrkimys, itsekasvatus, meditaatio jne. Jokainen lauselma avaa uusia näköaloja henkisen tien eri puoliin: mystinen jumalkaipuu on päällimmäisenä, mutta myös henkellä tiellä tärkeä realismi nousee esiin.

Viitala arvostaa keskittietä – sisäisyydenkin suhteen. Ulkoisen maailman virikkeet pitää ottaa vastaan ja käyttää henkisen kehityksen hyväksi. Hän pehmentää vanhemmissa opeissa ilmenevää jyrkkyyttä: "Sisäinen Kristus ei synny niinkään alemman minän kuolettamisen kuin sen kouluttamisen kautta." Tarkoitus on, että ihmisen hallinta siirtyy vähitellen hänen henkiselle ytimelleen.

Jos on löytänyt yhden oikean käsityksen, voi löytää niitä useampiakin ja niitä voi sovitaa yhteen. Näennäisen vastakohtaiset ainekset, hiljaisuus ja puhe, joutilaisuus ja toiminta, ovat yhtä lailla henkisen elämän rakennuspuita. Mielenrauha, joka on yksi henkisen tien päämääristä ja tuloksista saa häneltä käsittelyn päätteeksi

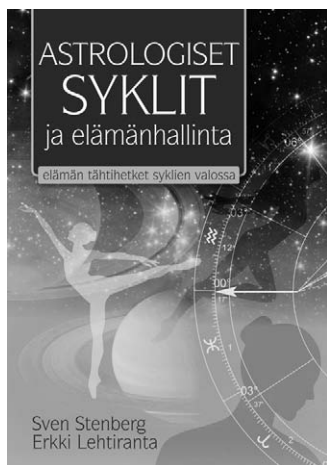
kommentin: "Tietysti täydellinen mielenrauha kaikissa elämän käänteissä on mahdottoisuus. Se on vain kuolleille."

Viitala panee paljon painoa ihmisen omaan sisäiseen ohjaukseen ja itsenäiseen ajatteluun – se määrittelee hänen kantansa myös opettamiseen. "Hyvä opettaja ei halua opetuksiaan seurattavan sokeasti. Hän toivoo jokaisen ajattelevan itse ja löytävän oman tiensä ja totuutensa."

Viitalan kirja ei ole kertalukemisella käsitelty. Siihen voi palata myöhemmin ja löytää uusia piirteitä paitsi Viitalan ajattelusta myös omasta kehitystiestään.

Kirjassa on perusteellinen kirjan tarkoituksia valottava alkulause ja harvinaista kyllä myös sanaluettelo, joka helpottaa sekä kirjan lukemista että muutenkin henkisyiden hahmottamista.

Tuula Uusitalo

Syklinen elämä

Sven Stenberg
ja Erkki Lehtiranta

Astrologiset syklit ja elämänhallinta – elämän tähtihetket sykliä valossa

Smiling Stars 2010
237 sivua

Astrologia on jonkinlainen erillistiede, joka on syntynyt niin kauan sitten, että sen perusteet – taivaankappaleiden, antiikin jumalolentojen ja ihmiselämän yhdistäminen – on alkanut tuntua epäluonnolliselta rationaalisen nykyihmisen mielessä. Silti se on suosittu harrastus, elämässä on monia puolia, joihin astrologinen tulkintatapa istuu hyvin.

Nykyaikana kuka tahansa voi saada esimerkiksi syntymäkarttansa suoraan internetistä, eikä transiittien laskemiseen tarvita muuta kuin

toimiva ohjelma. Laskennallinen puoli on siis hallussa, sen sijaan tulkinta, se millä tavalla nämä tai nuo taivaankappaleiden liikkeet tai keskinäiset yhdistelmät kytetään ihmiselämään, on elämän ja kuoleman kysymys astrologialle.

Kaksi tunnustettua ammattiastrologia, **Sven Stenberg** ja **Erkki Lehtiranta** ovat tarttuneet aiheeseen ja tuloksena on kirja *Astrologiset syklit ja elämänhallinta*. Astrologian olennaisten piirteiden kansantajuistaminen on tehty hienovärisesti ilman viihteellisyyden painolastia. Ollaan tosissaan, mutta tunnustetaan niin tähti-taivaan kuin ihmiselämän moninaisuuden aiheuttama muuttelu: koskaan ei pidä olla kategorinen, aina on valinnan varaa. He tuovatkin esiin juuri tämän puolen. Asioiden hyvälle onnistumiselle on paikkansa ja hetkensä.

Ihmiselämän syklisyys ikäkausineen on yleisesti ymmärrettävä asia. Elämä jo sinänsä vaatii kertautumista ja vaihtuvia näkökulmia tuottaakseen kokonaisen elämän, jonka eväät voi viedä mukanaan ja viisastua niistä. Oppositoiden, yhtymien, neliöiden, sekstiilien ym. kautta muodostuu looginen järjestelmä, jonka puitteissa elämän osakokonaisuudet voi suhteuttaa toisiinsa. Tämä suhteuttaminen on yksi avain monivaihteiselle elämän ymmärtämiselle.

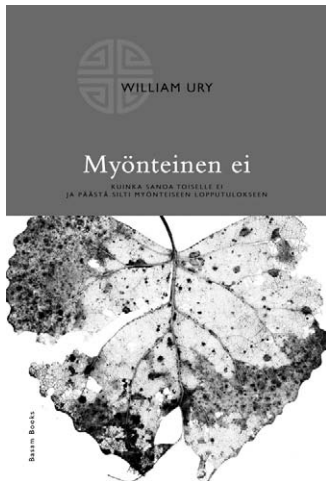
Ei-astrologilukijalle esimerkiksi ikäkausien pohtiminen planeettojen kiertoratojen kautta on mielenkiintoista siitä

huolimatta, että ei ehkä pystyisi löytämään tarkkoja viitteitä omaan elämäänsä. Myös maailmantransiitit antavat näkökulmaa – tältäkin kannalta voi historiaa katsoa.

Astrologinen tulkinta vaatii tietynlaista intuitiota ja laajaa elämänymmärrystä, joiden kehittyminen vaatii kirjoittajien mukaan vuosikymmenien työn. On siis erinomainen asia, että tämän työn hedelmiä jaetaan edelleen. Astrologian harrastajalle kirja toimii käsikirjana ja oppaana siitä miten erilaisia yhdistelmiä voi ymmärtää.

Eniten kirjasta saa irti, jos lukee sitä esimerkiksi transiittilistan kanssa, jolloin voi verrata yleistyksiä todellisiin tapahtumiin. Sillä tavoin pidetään jalat maassa vaikka katse tähyäisi-kin tähtitaivaalle.

Tuula Uusitalo

Rauhan edellytys: myönteinen ei

William Ury
Myönteinen ei

– kuinka sanoa toiselle ei –
ja päästä silti myönteiseen
lopputulokseen
Suomentanut Jouni Porio
Basam Books Oy 2009
304 sivua

Kirjoittaja – joka on sovitellut useita konfliktitilanteita ympäri maailmaa, ja ollut jopa sisällissotien rauhanneuvottelijana – luultavammin tietää jotakin ihmissuhteista. Kun hän tämän lisäksi on perheellinen filosofian tohtori, jonka armottomin kriitikko kirjoittamisessa on joko oma vaimo tai tytär, heltiää tästä vakuuttavuuspisteitä. Mies tietää mistä puhuu. Itseen hän luonnehtii neuvotteluasiantuntijaksi, joka on koulutukseltaan

antropologi, ja jonka intohimona on pyrkiä kohti rauhaa.

Aluksi kirjan tyylistä: Useimmiten helppolukuisuutta on totuttu pitämään myönteisenä argumenttina. Tämän kirjan kohdalla sitä voisi kuitenkin luonnehtia jopa haittatekijäksi. Keinotekoisella yksinkertaistamisella on saatu aikaan vaikutelma, että hiukan naiivi lukijakunta-parka kenties tarvitsee lukuisia saman asian toistoja, ja kaikesta "vaikeasta" siivotua ja stilisoitua tekstiä. Kirjassa on jopa maininta, jonka mukaan **William Ury** sanoo tarttuneensa esilukijansa siihen neuvoon jossa suositeltiin yksinkertaistamista, yksinkertaistamista ja vielä kerran yksinkertaistamista. Kun Ury kuitenkin on mitä ilmeisimmin fiksu kirjoittaja, paistaa keinotekoisuus läpi. Uryn sijassa olisin tarjonnut tällaiselle neuvonantajalle konkreettista *no*-sanaa eli kenkää.

Mutta jos suomalainen lukija jaksaa ylittää tämän kiusallisuuden, kirjan helmet voivat avautua tietynlaiseen uuteen kanssakäymisen oivalukseen. *Ei*-sanana taktinen ja tietoinen käyttö parantaa ihmissuhteita!

William Ury neuvoa kirjasanansa kuinka sanotaan sekä suoraan että kiertoteitse *ei* – tai sitten pistetään pystyyn puhdistava konflikti. Monille tämä on virkistävä aihe sekä näkökohta, koska konflikteja on totuttu pitämään hallitsemattomina tai itsenäisesti josta suuntaan räjähdysmäisesti etenevinä. Monet myös jopa

pelkäävät niitä, pelkäävät ylipäättään kieltäytyä mistään tai joutumasta oikeutettuunkaan vastarintaan. Toisilla taas on luontainen tarve tai kyky toistuvasti hakeutua mitä kummallisimpiin konflikteihin. Näille viimeksi mainituille kirja saattaisi olla käsikirja sille miten tietoisesti hallita aihe. Konfliktitutkijat ovat löytäneet ristiriitaitilanteista seitsemän eri vaihetta, jonka graafinen esitys on nimeltään "hyväksynnän kaari". Vaiheet ovat nimeltään 1. välttely 2. kieltäminen 3. ahdistus 4. viha 5. kaupankäynti 6. masennus 7. hyväksyminen. Jaottelu pohjautuu sveitsiläisen psykiatrin **Elisabeth Kübler-Rossin** tutkimukseen rankasta tunneskaalasta, jonka ihminen käy läpi esimerkiksi kuollessaan katastrofaalisia uutisia.

Siis kun sanoo toiselle *ei*, on hyvä tiedostaa toisen läpikäymä emotionaalinen polku. Vaiheet voidaan käydä läpi erilaisessa järjestyksessä, mutta taustarakenteina ne ovat silti olemassa aina. Psykologit ja psykiatrit tietävät nämä taustarekisterit ja osaavat ohjata potilaansa vaiheesta toiseen.

Myös kansainväliset neuvottelijat käyttävät tietoisesti hyväkseen näitä mielen rakenteita, vaikka luultavammin parhaimmat rauhanrakentajat käyttävät diplomatiensa taustalla myös vaistomaista tunneosaamista.

Ury on kehitellyt eräänlaisen *kyllä-ei-kyllä* -metodin. Huonot uutiset kannattaa aloittaa ja lopettaa myönteisesti. Tek-

niikan on huomattu olevan sovellettavissa aina, sillä inhimillisissä kohtelussäännöissä pelialueet ovat samat kaikkialla maailmassa. *Kyllä*-osuudessa on mukana vastapuolen kunnioittaminen, ja ennen kaikkea tämän kunnioituksen taitava ilmaiseminen. Vuodelta 1962 on kirjan ehkä vaikuttavin esimerkki tekniikasta, jota kutsutaan "toiselta kepin riistämiseksi".

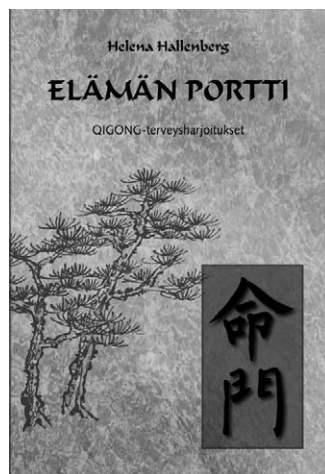
Maailma kävi tuolloin tunnetusti lähellä vakavaa maailmanpaloa ns. Kuuban kriisissä. Presidentti **John F. Kennedy** oli keksittävä miten sanoa Neuvostoliitolle (ohjusten laivaamisesta Kuubaan) *ei*, sellaisella tavalla, joka kuitenkin estäisi tuhoisat vastaprovokaatiot. Kennedy määräsi omat sotalaivansa saartamaan Kuuban merialueet ja lisäksi diplomaattisena keinona määräsi amerikkalaiset ohjukset poistettavaksi Turkin alueelta. Viimeksi mainittua kutsutaan "toisen kasvojen pelastamistekniikaksi". Näillä kansainvälisillä konfliktinratkaisutaktiikoilla pidättydyttiin suoranaiselta vastahyökkäykseltä Kuuban alueelle, joka mitä ilmeisimmin olisi voinut olla kolmannen maailman sodan alku. Kennedyn "keppi" oli välillinen puuttuminen, joka antoi neuvotteluille lisäaikaa.

Teoksen kiehtovinta luettavaa ovatkin sen monet esimerkit. Tapausselostukset suovat jonkinlaisen kurkistusmahdollisuuden kansainvälisille sodan ja rauhan pelikentille. Ury on ollut pahoissa paikoissa ja tavanut todellisia kuumakalleja, tai

rauhoitellut jalkapallokentällisiä vihaa lietsovia sodankannattajia. Hän on soveltanut tietojaan oikeassa elävässä elämässä, ja kertoo sangen yksityiskohtaisesti mitä tekniikkaa soveltaen pääsi kulloinkin rauhanomaiseen loppuratkaisuun. Hän ei todellakaan ole kokeilija, teoreetikko tai tieteellinen havainnoitsija. Hänestä paistaa läpi lohdullinen asian hallinta ja ihmisyyys.

Vaikka hän ei ole suomalaiselle lukijalle yhtä tuttu rauhanrakentaja kuin **Nelson Mandela**, **Mahatma Gandhi** tai **Martti Ahtisaari**, hän on mitä ilmeisimmin saman veljeskunnan jäsen. Ja mikä tärkeintä hän kirjassaan tekee selväksi miten rauhanomaisen ja positiivisen ajattelun harjoittajaksi voi kasvaa tietoisesti harjoittelemalla. Kirja kertoo myös miten ponneton ja laimea reaktiivinen hyvyys on vaarallisempaa kuin asiantunteva vastarinta. Jos sinulla siis on edessäsi jokin vaikeahko neuvottelu- tai sovittelutilanne, lue tämä kirja. Jos olet ollut luonteeltasi ainalainen "nössö" ja myötäilijä, neuvottelun lopputulos saattaa hämmästyttää sekä sinut että varsinkin vastapuolen. Onnea matkaan!

Pirkko Viskari

Qigong on paluuta kehoon

Helena Hallenberg
**Elämän portti,
Qigong-
terveysharjoitukset**

Juutiprint 2009
297 sivua

Filosofian tohtori **Helena Hallenberg** on kulttuurien ja uskontojen tutkija. Hänen työstään puolet on liittynyt Lähi-itään sekä toinen puoli Kiinaan ja sen terveydenhoitoon. Hän alkoi vuonna 1990 opiskella kiinalaisia terveydenhoitomuotoja, esimerkiksi qigongia. Myöhemmin hän on opettanut qigongia Suomessa.

Hallenberg tuntee kiinalaisen arjen maan köyhillä reuna-alueilla hyvin, sillä hän oli kolme vuotta Kiinassa Suomen Akatemian tutkijana aiheenaan Pohjois-Kiinan muslimien ter-

veydenhoito ja kamppailutaidot. Hän on tullut entistä vakuuttuneemmaksi siitä, että hyvään terveyteen ei riitä pelkkä tieto vaan muutos alkaa kehosta. Kehon lisäksi terveys on myös mielen tila.

Helena Hallenberg kirjoittaa uusimmassa kirjassaan *Elämän portti* (2009) qigongin olevan paluuta, pois pään ja analyytisen mielen ylivallasta kuuntelemaan oman kehon tunteuksia ja tarpeita. Hänen mukaansa qigongia tehdään aina kunkin sen hetkisen tilanteen mukaan.

Termi "qigong" saattaa tuntua vieraalta ja oudolta suomalaiselle lukijalle. Hallenberg kuvaa tämän käsitteen merkityksen kirjassaan hyvin. Termillä "qi" on ollut Kiinassa useita merkityksiä, joista varhaiset ovat viitanneet konkreettisiin käsitteisiin kuten vesihöyryyn, pilviin ja ilmaan. Nykyisin "qi" tarkoittaa hengitystä ja elinvoimaa. "Gong" puolestaan tarkoittaa kykyä ja taitoa. Qigong-terveysharjoitukset ovat siten elinvoimaa ylläpitävä taito, jonka olennaisena osana ovat hengitysharjoitukset. Länsimaissa sana kirjoitetaan usein vanhasa muodossa "chi kung".

Hyvin länsimaisesti suuntautuneen henkilön on varmaan vaikea ymmärtää kirjaa, ellei hän ole perehtynyt perinteisen kiinalaisen terveydenhoidon yhteen peruskäsitteeseen viiden muutoksen vaiheeseen, joka kattaa kaikki maailmankaikkeudessa vallitsevat suhteet. Hallenbergin mielestä tätä kutsutaan virheellisesti viiden ele-

mentin teoriaksi, sillä se antaa väärän käsityksen staattisista olomuodoista tai alkuaineista. Hallenbergin kirjassa kuvataan viiden muutoksen vaihe erittäin seikkaperäisesti.

Kirjansa nimeksi Hallenberg on valinnut osuvasti *Elämän portti – Qigong-terveysharjoitukset*. Elämän portti viittaa perinteisessä kiinalaisessa lääketieteessä ja qigongissa tärkeään kehon osaan "mingmeniin", jota pidetään ihmisen elinvoiman perustana ja siten elämänporttina. Mingmen sijaitsee ihmisen alaselän alueella ja sen ajatellaan olevan ihmisen juuri ja perusta. Esimerkiksi tätä aluetta on erityisesti varjeltava kylmältä.

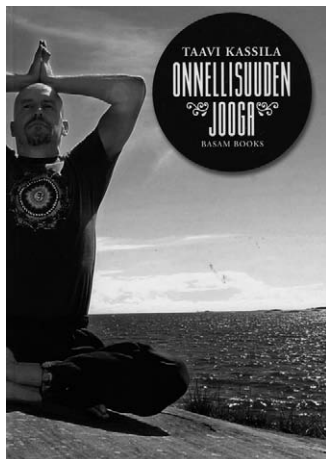
Hän on halunnut kirjoittaa kirjan, joka esittelisi perusteellisesti vanhaa ja toimivaa kiinalaista terveydenhoitojärjestelmää. Mielestäni tässä Hallenberg on onnistunut. Elämän portti -kirjan lukeminen on haasteellinen sellaiselle henkilölle, jolla ei ole perustietoa ja perinteisestä kiinalaisesta lääketieteestä. Kirjassa kuvataan hyvin qigongin "teoreettiset" periaatteet sekä käytäntö ja sen harjoittaminen.

Viimeisessä luvussa, Qigong länsimaissa, kerrotaan myös qigongin harjoittamisesta Suomessa. Jos kirja ei aukea heti ensimmäisellä lukemalla, siihen kannattaa palata myöhemmin uudestaan. Kirjaan on koottu paljon sellaista viisautta, jota länsimaaisessa lääketieteessä ei ole. Lukija voisi vaikkapa henkilökohtaisesti tutustua qigongiin perustuviin erilaisiin terveys-

harjoituksiin, koska niitä Suomessa näyttää olevan. Myös Helena Hallenberg pitää kursseja ja antaa koulutusta.

Itselleni kirja oli lukukokeemus jo sellaisenaan ja antoi eväitä ymmärtää, kuinka qigong-terveysharjoitukset kattavat valtavan kirjon erinimisiä terveyteen liittyviä harjoituksia. Länsimaisittain voisi sanoa, että erinimiset kiinalaiset terveysharjoitukset ovatkin benchmarkattuja harjoituksia toinen toisiltaan. Pääasia lienee se, että ihmisessä virtaava qi kulkee tasaisesti. Ja tähän qigong-terveysharjoitukset ovat oiva muoto.

Heikki Vuorila

Joogan tie onneen

Taavi Kassila
Onnellisuuden jooga

Basam Books OY, 2008
258 sivua

Monilla henkisen tien kulkijoilla on elämänsä aikana ainakin yksi intensiivinen Intia-vaihe asana- ja meditaatioharjoituksineen. **Taavi Kassilalla** se alkoi jo nuorena, hän sai alustavan opetuksen omalta äidiltään näyttelijä **Aino Mantsakselta**. Vuonna 1993 **Äiti Amman** tavattuaan Kassila olisi välittömästi jäänyt Amman oppilaaksi, mutta perheellisen miehen oli aiheellista hoitaa maallinen elämänsä ensin, ennen kuin perinteen mukainen intialainen jooga kaikkine harjoituksineen ottaisi lopulta haltuunsa koko elämän. Nyt Taavi Kassila on muuttanut Intiaan Äiti Amman ashramiin toteuttamaan sadha-naansa, henkistä tietään.

Onnellisuuden jooga osoittaa, että hän on käyttänyt odotusaikansa hyvin perehtymällä syvällisesti joogan filosofiaan ja käytäntöihin. Joogan tie on viitoitettu tarkkaan. On päästävä eroon ehdollistumista, vasanoista ja edettävä luonteen muutosten kautta samadhiin, täyteen jumalyhteyteen. Näistä luonteenominaisuuksista jotkin on jo omaksuttu yleismaailmallisiksi ihanteiksi kuten väkivallattomuus, rakkaus ja myötätunto.

Samadhia ja sen sisältämää äärimmäistä onnellisuutta pidetään joogafilosofiassa ihmiskunnan yleisenä päämääränä, johon "kaikki uskonnot johtavat". Joogafilosofia on suvaitsevaista ja uskontojen rajat ylittävää. Siihen mahtuvat niin Kristus kuin Buddhakin intialaisten jumaluuksien ohella. Kulttuurien välisten rajojen ylittäminen ei kuitenkaan yksinkertaista. Esimerkiksi gurun palvonta ei suoraan istu länsimaiseen tajuntaan. Uushindulaisen vedanta-ajattelun mukaisesti Taavi Kassila esittää tällaiset piirteet symbolitasolla, jolloin niiden henkiset merkitykset tulevat esiin. Intialaisessa uskonnollisfilosofiassa symboliikassa on paljon hellyttävää, sen voi aistia mustavalkoisistakin kuvista.

Hindulaisuuden ajatusmallit näkyvät jumaluuksissa ja kosmologiassa erityisesti Vishnu-Shiva-Brahma -kolminaisuudessa, joka hindu-uskonnon mukaan säätelee maailmankaikkeutta. Samoin Shakti-symboliikassa, missä miespuolinen jumaluus toimii naispuolisen energian, Shaktin avulla.

Sanskritinkieliset termit tulevat tutuiksi ja niiden merkitys avautuu hyvien selitysten ansiosta verbaalisella tasolla. Sanaluettelo kirjan lopussa koostaa ne. Pelkät sanat eivät kuitenkaan riitä vaan käytäntö pitää avata myös ja uhrata sille aikaa. Elämäntavoilla on suuri merkitys, kirjassa on ohjeita esimerkiksi puhepaaston ja ruokapaaston onnistumiseksi. Aistien hallintaa havainnollistetaan ja näytetään sen yhteys tsakrajärjestelmään. Itsehavainnointia opetetaan harjoittamaan pitämällä päiväkirjaa jne. Suhde valaistuneeseen guruun on tärkeä, sillä darshanassa, "kohtaamisessa" tapahtuu henkisiä muutoksia.

Onnellisuuden jooga etenee monitasoisesti valottaen joogan ihmiskuvaa käsite käsitteeltä. Perinteen mukaisesti Taavi Kassila kertoo tarinoita ja asiaan liittyen myös tapahtumia omasta elämästään. Kirjassa on harjoituksia ja tehtäviä, jotka auttavat eteenpäin. Kassila myös esittelee joogeja, jotka ovat olleet esikuvallisia jossain tietyssä ominaisuudessa.

Intialaisen kokopäiväjoogin elämäntapa on vaativaa mutta joogafilosofiassa on aineksia myös tavalliseen elämään. Lukija voi itse päättää kannattaako lähteä täydellisen onnen tavoitteluun vai soveltaako joogan periaatteita jumalyhteyden saavuttamiseen tavallisemman elämän puitteissa.

Tuula Uusitalo

"Miten asiaa katsoo"

Anita Lajunen
Nimeltään Rakas ihminen

Tuotantotalo Maria Oy
Lappeenranta 2009
239 sivua

Voiko intuitio olla väärässä? Minkälaisia ovat sielunsuunnitelmat? Miten ihmiset saivat Kristus-tietoisuuden? Miten tunnistaa itsessään todellinen rakkaus? Eläkkeellä oleva opettaja ja luennoitsija **Anita Lajunen** pohtii asioita laidasta laitaan ja katsoo asioita eri puolilta. Hän edustaa väljää henkistä maailmankatsomusta ja kirjoittaa sujuvasti ajatuksistaan, kokemuksistaan ja kaikesta lukemastaan. Hän käsittelee aihe aiheelta melkoisen kirjon miettimisen arvoisia kysymyksiä aina elämän tarkoitukseen saakka.

Lajunen siteeraa runoja, rukouksia ja ajatelmia. Silti hä-

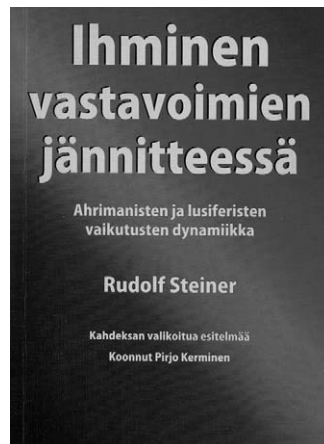
nellä on oma näkökulmansa. Kun on elänyt riittävän vanhaksi, ei kainostele sanoa asioita suoraan. Lajunen puhuu suunsa puhtaaksi naisten ja tyttölasten sorretusta asemasta eri yhteiskunnissa. Myös kirkon usein aika merkillisistä kannanotoista – esimerkiksi seksuaalisuuteen – hänellä on huomautettavaa.

Lajunen tarkentaa myös henkisiä käsitteitä tai niiden tulkintaa silloin kun huomaa sen tarpeelliseksi. Esimerkiksi kiintymättömyydestä hän sanoo: "Kiintymättömyys ei ole tunteettomuutta vaan liittyä – – henkiseen rakkauteen, jolloin tunteet ovat hallinnassa mutta eivät hävinneet."

Lajunen ei purematta niele hyvinäkään pidettyjä asioita. Hän pohtii esimerkiksi puhdasta omaatuntoa: joskus se on vain merkki siitä ettei pysty tunnistamaan omien tekojensa luonnetta.

Nimeltään rakas ihminen on kirjana luonnosmainen, asioita on enemmän kuin mitä kirjoittaja on jaksanut työstää valmiiksi. Tällaisena suurpiirteisenä koosteenakin se tarjoaa elämänläheistä henkisyttä itse kunkin omia jatkomietintöjä varten.

Tuula Uusitalo

Kehitysooppia Rudolf Steinerin mukaan

Rudolf Steiner
Ihminen vastavoimien jännitteessä

Ahrimanisten ja lusiferisten vaikutusten dynamiikka
Kahdeksan valikointua esitelmää, koonnut Pirjo Kerminen
Suomentaneet Mirja Loikala ja Matti Kerminen
Suomen antroposofinen liitto 2009

Rudolf Steiner (1861–1925) oli tarkka ajattelija ja henkinen uudistaja. Hänen perustamansa antroposofinen liike on edelleen hyvissä voimissa. Steinerin ajatuksiin perehtyminen on monessa suhteessa avartavaa, vaikka hänen käyttämänsä sanasto ja lauserakenteet eivät tee asiaa helpoksi.

Ihminen vastavoimien jännitteessä on koottu Steinerin esitelmistä, jotka käsittelevät ihmisen kehitysvirikkeitä. Näi-

tä ovat lusiferinen ja ahrimani-
nen virike sekä Golgatan mys-
teeri eli Kristus. Nämä ovat sa-
malla olemuksia, jotka henkio-
lemuksina asuvat ihmisessä ja
vaativat tätä toimimaan tietyil-
lä – keskenään ristiriitaisilla –
tavoilla. Ne voivat myös inkar-
noitua. *Lusifer* ja *Kristus* ovat jo
inkarnoituneet, sanoo Steiner.
Ahrimanin inkarnaatiota Stei-
ner ennustaa tulevaksi kult-
tuurisena välttämättömyyte-
nä. Steinerin hahmotelma kos-
kee pitkiä ajanjaksoja ja niiden
kulttuurikausien tyypillisiä ke-
hityssuuntia.

Mitä paholaisen nimityksi-
näkin käytetyt nimet *Lusifer* ja
Ahriman pitävät sisällään? Ei
mitään erityisen paheksuttavaa
sinänsä. Tavanomaiselta hyvä-
paha -akselilta tarkasteltuina
ne ovat vain neutraaleja arkkii-
tyyppejä ja tietyllä tavalla yksi-
puolisia kehitysmalleja. Sen si-
jaan juutalaisuuden Jahve-us-
ko ja sen huipentuma, Kristus,
edustavat moraalista virikettä
ja toimivat ihmisen eettismo-
raalisena kehittäjänä.

Nykyajalle on tyypillistä ah-
rimaninen kehitys, vanhemmil-
le kehityskausille tyypillistä oli
lusiferisuus. Lusiferisuus on
eräässä merkityksessään sisäi-
nen tietämisen tapa, esimerkik-
si gnos edustaa lusiferisuutta.
Usein se mitä pidetään henki-
syytenä edustaakin vain lusife-
rista ilmenemistapaa. Ahrima-
nisuus taas edustaa tiedettä ja
sen vaatimaa pikkutarkkuutta
ja "kuivakiskoisuutta". Nämä
liittyvät tietoisuuden osuuteen
ihmisen elämässä. Unta hallit-
see *Lusifer*, valvetilaa *Ahriman*.

Unitilassa ihminen on liian vä-
hän tietoinen ja valvetilassa
taas hieman liian tietoinen, on
Steinerin käsitys.

Steiner suuntaa tarkkaa-
van katseensa eri kulttuuri-
kausien ihmiskehoihin. *Lusi-
fer* asuu eetteriruumiissa, *Ah-
riman* taas ihmisen hermos-
tossa, sanoo Steiner. Fyysistä
kehoa kookkaampi lusiferinen
elämänruumis – eetteriruumis
– on *Ahrimanin* vaikutuksesta
kutistunut fyysistä kehoa pie-
nemmäksi ja jäänyt sen sisään.
Lusiferiset vaikutteet tunkeu-
tuvat kehoon tilanteissa, jolloin
ihminen kokee – vaikka pienen-
kin – henkeä salpaavan, kuris-
tavan tunteen. *Ahrimaniset* vai-
kutteet puolestaan saavuttavat
ihmiskehon silloin, kun ihminen
on pitkästynt. *Lusifer* ja *Ah-
riman* taistelevat kehossamme.
Kehossamme on myös paikka,
jonne kumpikaan näistä ei yle-
ty ja jossa voimme olla oma it-
semme.

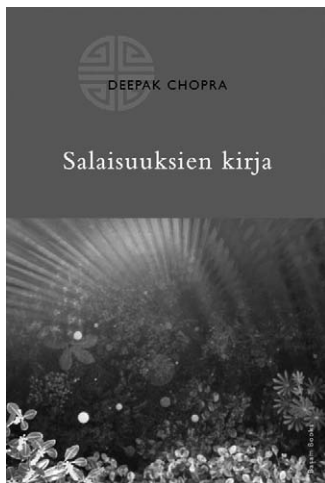
Lusifer ja *Ahriman* ovat vas-
takohtaisia tavalla, joka muis-
tuttaa jinin ja jangin vastakoh-
taisuutta. Mutta siinä missä jin
ja jang pyrkivät muodostamaan
harmonisen kokonaisuuden,
Lusifer ja *Ahriman* aiheuttavat
paineita ja ristiriitoja, minkä
pohjalta on helppo ymmärtää
niiden "pahuus". Mutta nämä
paineet ja ristiriidat ovat Stei-
nerin filosofiassa laajamittai-
sen ihmis- ja kulttuurikehityk-
sen moottori. Nykyinen kult-
tuurin kehityssuunta korostaa
Ahrimania, tiedettä. Muinai-
sen lusiferisen ihmisen tapa
kokea maailma olisi nykyihmi-
selle mahdoton.

Kirjan viimeisessä esitel-
mässä Steiner käsittelee Mi-
kaelia ja Kristusta. Ihmisen tu-
lee asettaa Kristus *Lusiferin* ja
Ahrimanin väliin, sanoo Steiner.
Mikaelia Steiner pitää Jumalan
kasvoina. Vanhan Testamentin
Jahve ilman Mikaelia olisi saa-
nut aikaan vain tiukasti sääntö-
jä noudattavan ihmisen. Mikael
toimii nykyisin Kristuksen kas-
voina ja me voimme tavoitella
Mikaelin kautta Kristus-impul-
sia, opettaa Steiner.

Steiner on esoteristi ja hä-
nen esitelmänsä ovat antro-
posofeille suunnattuja. Taval-
linen lukija jää ihmettelemään
erilaisten detaljien todellisuus-
pohjaa, kaikkea ei perustella.
Abstraktiona puolestaan Stei-
nerin jaottelu on monessa suh-
teessa toimiva ja houkuttelee
katselemaan asioita lusiferis-
ten, ahrimanisten ja Kristuk-
sen antamien kehitysvirikkei-
den näkökulmasta. Tätä dy-
namiikkaa on helppo nähdä
jokapäiväisessä elämässä ih-
misten yrittäessä tasapaino-
tella ristiriitaisten virikkeiden-
sä kanssa.

Steinerin kulttuurinäkemys
on hyvin todentuntuinen: tie-
teestä on tullut hallitsija, jon-
ka kuivakas suhtautumistapa
on myös henkisesti suhtautu-
valle ihmiselle tarpeellinen ja
hyödyllinen. Kunhan ei ereh-
dy uskomaan, että se on koko
totuus. On hyvä nähdä asiat
myös hengen silmin.

Tuula Uusitalo

Matka elämän mysteereihin

Deepak Chopra

Salaisuuksien kirja

Suomentaja: Teija Hartikainen
Basam Books 2009
278 sivua

Deepak Chopralla on pitkä kokemus lääkärinä, kouluttajana ja henkisen alan luennoitsijana. Hänen kirjojaan on käännetty 35 kielelle ja myyty yli 20 miljoonaa kappaletta, senkin tähden hänen viimeisin kirjansa, *Salaisuuksien kirja*, on tutkimisen arvoinen.

Hän aloittaa koukuttavasti: "Maailmassa ei kaivata eniten ruokaa, rahaa, menestystä, asemaa, turvallisuutta tai seksiä eikä edes rakkautta vastakaiselta sukupuolelta. – Elämän syvimmän nälän aiheuttaa salaisuus, joka paljastuu vasta, kun ihminen suostuu avaa-

maan minuuden piilevän osan". Paitsi elämän syvää nälkää kirjan lukemiseen tarvitaan myös rohkeutta, koska kaikki uusi tai sellainen mikä vie lukijan pois omalta mukavuusalueeltaan voidaan myös torjua monin tavoin.

Elämässä on mysteereitä, ja ensimmäinen askel on nähdä ja oivaltaa elämän ihmeet. Kirja johdattaa lukijansa viidentoista salaisuuden läpi avaamaan minuuden piileviä osia sekä löytämään ja oivaltamaan itse omat haasteensa.

Kärsimys alkaa usein tosi-seikkojen kieltämisellä. Chopra kertoo mielenkiintoisesta tutkimuksesta. Se kohdistui ihmisiin, joille oli tapahtunut pahin mahdollinen, kuten irtisanominen, jätetyksi tuleminen tai vaikean sairauden löytyminen. Vain 15 prosenttia tutkituista haki apua asiantuntijoilta, loput 85 prosenttia kieltäytyivät kohtaamasta ongelmaa. Vastaan tuleviin vaikeuksiin voi kuitenkin suhtautua myös rohkeana seikkailuna, jota elämäkin perimmältään on.

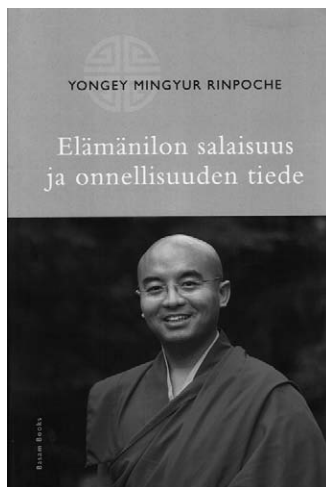
Ilmettäminen on lasten ominaisuus, samoin kuin älykään filosofin ja etevän tutkijan. Deepak Chopra on säilyttänyt lapsen omaisen, tarkkailevan lähestymistavan itseään ja elämää kohtaan. Se paljastuu mystisessä tapahtumassa, jossa hän kohtaa New Delhin syrjäisessä kylässä nuoren astrologin. Astrologi luki Chopraa koskevan astrologisen tekstin nädästä, tuohenpalasta, jollaisia on ympäri Intiaa. Kirjasta selviää, millä tavalla nadin luenta

osui kohdalleen Chopran tapauksessa.

Chopralla on pitkästä lääkärin kokemuksestaan ja eri tieteistä saatuja esimerkkejä, joilla hän pyrkii valottamaan ja perustelemaan sanottavaansa. Synapsit aivojen hermoverkostossa eivät ole "ensimmäinen liikuttaja" eivätkä edes selitä toimintaa. On tärkeää huomata, että henki, ajatus, edeltää toimintaa. Chopra viisaudessaan ei ohjaa lukijaa palvomaan itseään eikä ketään muuta kuin gurua. Hän kertoo rakastavan lempeästi, että Sinä itse olet vastuussa elämästäsi siellä missä olet ja siitä mihin olet menossa". Kirja paljastaa myös henkisen tien ja henkisen pyrkimyksen salakartit ja sudenkuopat. Henkisen materialismin hän kuvailee tavoittelun kiihkoksi: etsitään suurella vimalla henkisyyttä, Jumalaa itsensä ulkopuolelta.

*Salaisuuksien kirja*an on koottu olennaisia asioita tämän päivän ajattelevalle ihmiselle mielenkiintoisella tavalla. Mukana on myös tehtäviä, jotka auttavat kartoittamaan omia haasteita ja löytämään uusia näkökulmia. Kirja sisältää kypsän elämäkokemuksen tuomaa viisautta. Suositelen salaisuuksien läpi kulkevista matkaoppaana Deepak Chopra.

Jouko Palonen

Jatkuvasti avartuva kokemus

Yongey Mingyur Rinpoche
**Elämän ilon salaisuus
ja onnellisuuden
tiede**

Suom. Soili Takkala
Basam Books 2009, 324 s.

Vuonna 1975 Nepalissa syntynyt **Yongey Mingyur Rinpoche** on Tiibetin buddhalaisuuden Kagyu- ja Nyingma-perimyslinjojen opettaja ja mestari. Lapsena hänellä oli luontainen halu vetäytyä meditoimaan. Hänen isänsä ja ensimmäinen opettajansa **Tulku Ugyen Rinpoche** pääsi pakenemaan Tiibetistä juuri ennen kiinalaisten invaasiota. Youngey Mingyur sai jo varhain vaikutteita länsimaisesta tieteellisestä ajattelusta, koska länsimaisia tutki-

joita, mm. biologi ja hermotutkija **Francisco Varela** (1946–2001) tuli Nepaliin tapaamaan hänen isäänsä.

Tässä esiteltävän kirjan *Elämän ilon salaisuus ja onnellisuuden tiede* on Youngey Mingyur Rinpochen luentoja ja hänen kanssaan käytyjen keskustelujen pohjalta koonnut **Eric Swanson**. Psykologi **Daniel Goleman** on kirjoittanut kirjaan esipuheen.

Kirjan alkuosassa haetaan synteisiä buddhalaisen ja länsimaisen ihmiskäsityksen välille. Yongey Mingyur Rinpoche kuvaa asiantuntevasti ihmis-aivojen kolmikerroksista rakennetta: eloonjäämisreaktioista vastaava aivorunko, tunte-elämän tukialue limbinen järjestelmä ja ajattelusta vastaava harmaa aivokuori. Mielitä ei voi paikantaa mihinkään tiettyyn paikkaan aivoissa, se vain käyttää aivoja.

Kirja kertoo, että buddhalaisuus on käytännöllinen elämäntaidon menetelmä, ei uskonto. Buddhalaisuuden ydin on sen tosiasian tunnustaminen ja tunnistaminen, että ihmisen on jo tässä ja nyt terve ja ehyt. Mieli on jatkuvasti avartuva kokemus. Buddhalaisen harjoitusten tavoitteena on oppia lepäämään mielen luonnollisessa kirkkaudessa antaen ajatusten, havaintojen ja tunteusten tulla ja mennä kuten aallot meren pinnalla. Mielen luonto on mistään alkamaton ja mihinkään loppumaton.

Kirjan jälkimmäinen, ja laajempi osa käsittelee meditaation käytäntöä. Ohjaus lähtee

meditaation perustasta, kehon asennosta. Kirjan ohjeita noudattamalla meditaatio syvenee asteittain. Meditaation tavoite on paitsi yksilön myös koko yhteiskunnan onnellisuuden asteen lisääminen. Kirjassa neuvotaan mielen lepuuttamista. Katsomme mitä tahansa mielen läpi virtaavaa kevyesti, takertumatta, odottaen ajatusten väleihin luonnostaan tulevia taukoja. Siinä sivussa alamme kehittää myötätuntoa, rakastavaa asennetta alkaen itses-
tämme laajeten koko äärettömään luomakuntaan.

Onko tavoitteenasi löytää ja saada käyttöösi koko inhimillinen kapasiteettisi? Onko tavoitteesi tulla onnelliseksi ja siinä sivussa tehdä tätä maailmaa kanssaihmisillesikin siedettävämmäksi paikaksi elää? Yongey Mingyur Rinpochen kirja on vastaus vilpittömälle totuuden etsijälle, joka kaipaa niin älyllistä ja teoreettista perustelua kuin käytännön ohjausta fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä edistävään elämään.

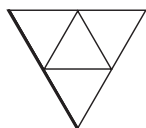
Anja Nyqvist

*Seison mykkänä ja kunnioittavana
sinun edessäsi elämä.
Monet laivat ovat haaksirikkoutuneet,
ja hylt lepäävät rannan kivillä.*

*Kovat myrskytuulet ovat puhaltaneet
ja riepottelleet valkoista laivaa,
joka valkoisin purjein
meriä kyntää.*

*Seison mykkänä ja kunnioittavana
sinun edessäsi elämä.
Mitä enemmän tiedän,
sitä varmemmin tiedän,
että tiedä en mitään.*

Anita Heiskanen
Kokoelmasta Kuunliljat/Oikullinen on tuuli
Pilot -kustannus Oy 2005

VIA-AKATEMIA

TAPAHTUMAT KESÄLLÄ 2010

Kesäakatemia

Tiedon lähteenä intuitio, kokemus, luonto, akasha ...

Vietä inspiroivat viisi päivää filosofisesti ajattelevien, intuitiivisesti oivaltavien ja holistisesti hahmottavien ystävien seurassa Kaukalinnan kauniissa kappalaisen papillassa.

Aika: 25.-30.6.2010-03-21

Paikka: Kaukalinna, Viitamäentie 189, Kerimäki

Katso ilmoitus s. 162.

Aamiaismajoitusta oopperajuhlien aikaan

Heinäkuussa Savonlinnan oopperajuhlien 2010 aikaan mahdollisuus edulliseen majoittumiseen ja aamiaiseen Kaukalinnan rauhoittavassa ja luonnonläheisessä ilmapiiressä vain 26 km Savonlinnasta. Katso ilmoitus s. 163.

Muina aikoina majoittuminen sopimuksen mukaan. Tiedustelut 040 8255165, via.akademia@via.fi

Kaukalinnan VI Puutarhakonsertti

Rakkauden säveliä luonnon helmassa

sunnuntaina 1.8.2010 klo 13

Oopperalaulaja Juha Kotilainen ystävineen esiintyy jälleen

Kaukalinnan puutarhassa. Katso ilmoitus s. 2.

Tapahtumista tarkemmin www.via.fi

TULOSSA SYKSYLLÄ 2010

Ajatusjoogakoulu

Ajatusten avulla sisäiseen muutokseen

Aika: Syksystä 2010 kevääseen 2011 noin kerran kuukaudessa

Paikka: Valon Tila, Uudenmaankatu 35, Helsinki

Ohjaaja: Psykologi, ajatusjoogaopettaja

Terttu Seppänen Kirjeopisto Viasta

Tiedustelut 050 567 9630,

terttu.seppanen@via.fi

Reiki I ja II -kurssi

Aika: Seuraa www.via.fi

Paikka: Valon Tila, Uudenmaankatu 35, Helsinki

Ohjaaja: Reikiopettaja Tapio Karvonen

Yleisöluennot Helsingissä

Paikka: Valon Tila, Uudenmaankatu 35

Oviraha: 10 euroa. Kahvitarjoilu.

Lauantaina 25.9.2010 klo 13 – 16

Teema ilmoitetaan myöhemmin.

Lauantaina 20.11.2010 klo 13 – 16

Sielun talous, Sinikka Juntura

Yleisöluennot Turussa

Paikka: Ruusuportti, Paimalantie 374

Oviraha: 10 euroa. Kahvitarjoilu.

Sunnuntaina 22.8.2010 klo 13-16

Teema ilmoitetaan myöhemmin.

Sunnuntaina 14.11.2010 klo 13-16

Intuitiivisen ja kokemuksellisen tiedon lähteillä, Kaisa Pakkala

Iltaseminaari

30.10.2010, Kaukalinna, Kerimäki

Adventtiseminaari

Lauantaina 27.11.2010 Tampereella

MESSUTAPAHTUMAT

Vapaa-aikamessut, 18.-20.6.2010,
Kerimäki

Maan ja veen emon festivaali heinäkuussa,
Ruusuportti, Turku

Sateenkaaripäivät 25. – 26.9.2010, Konsan
Kartano, Turku

Hyvinvointimessut 2.10.2010, Mikkelin Am-
mattikorkeakoulun Savonlinnan yksikkö,
Savonlinna

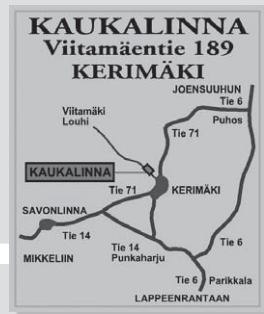
Hengen ja Tiedon messut 9.- 10.10.2010,
Helsingin Suomalainen Yhteiskoulu,
Helsinki

Lämpimästi tervetuloa!

Majoitus ja ruokailu

Majoitus ja ruokailu maksetaan erikseen.

- Via-Akatemian opiskelijoille majoitus sisältäen täyshoidon on 30 euroa/vrk, Via ry:n jäsenet 25 euroa/vrk.
- Lisämaksu liinavaatteista ja 1- 2 hengen huoneesta.
- Kesäisin mahdollisuus aittamajoitukseen.

Lisätietoa ja
ilmoittautumiset

VIA-AKATEMIA

Puhelin: (015) 543 112

Postiosoite: PL 4, 58201 Kerimäki,

Käyntiosoite: Kaukalinna, Viitamäentie 189, Kerimäki

Sähköposti: via.akademia@via.fi Internet: www.via.fi

*Kiitos Maaäiti
suuresta rakkaudestasi!
Kiitos, että saan laskea
taakkani sinun hartioillesi!
Kiitos, että aina uudistut
meidän tottelemattomien lastesi alla!*

*”Maa on Jumalan astinlauta”,
siksi se on pyhä.
jokainen ruohonkorsikin
ylistää Jumalaa,
kaiken luojaa.*

*Ota syliisi minun taakkani,
niin minä yksinkertainen sydän
olen vapautettu!*

Anita Heiskanen
Kokoelmasta Kuunilijat/Oikullinen on tuuli
Pilot -kustannus Oy 2005

Uusi **SAFIIRI**

Ilmoitushinnat 2010

Mustavalkoinen/euroa

1/1 sisäsivut	135
1/2 sivua	85
1/4 svua	50
1/8 sivua	25

Neliväri/euroa

1/1 takakansi	470
1/1 sisäkansi	420
1/1 sisäsivu	300
1/2 sivua	190
1/4 sivua	110
1/8 sivua	55

Sivun koko 172 x 247 mm
Resoluutio 300 ppi

Hintoihin lisätään alv 22 %.
Vuosisopimuslennus 15%

Lisätietoja

Kaukalinna/Via-Akatemia,
Sinikka Juntura 015 543 112,
040 8255165
uusi.safiiri@via.fi

Uusi Safiiri
maksaa
postimaksun

UUSI SAFIIRI
Tunnus 5009982
58003 Vastauslähetys

TILAUSKORTTI

Uusi **SAFIIRI**

Teen Uuden Safiirin tilauksen

15,00 euroa/2 numeroa
alkaan numerosta _____

28,00 euroa/4 numeroa
alkaan numerosta _____

Tilauksen hinta Suomen ulkopuolelle;
2 numeroa Eurooppaan 18,00 euroa ja muualle 21,00 euroa
4 numeroa Eurooppaan 31,00 euroa ja muualle 34,00 euroa

☐ Suoritan ☐ Olen suorittanut

tilauksen maksun tilille

Uusi Safiiri, Kerimäen Op 513300 - 223577,
viite 550

Uusi Safiiri postitetaan maksun tultua tilille.

Tilaan Uuden Safiirin itselleni ☐

Tilaan Uuden Safiirin lahjaksi ☐

Tilaan aiempia numeroita seuraavasti
Suoritan niiden maksun + postikulut
lehtien mukana tulevalla tilisiirtolomakkeella.

Maksaja/tilaaja

Nimi _____

Jakeluosoite _____

Postinumero ja postitoimipaikka _____

Allekirjoitus _____

Lahjatilauksen saaja

Nimi _____

Jakeluosoite _____

Postinumero ja postitoimipaikka _____

Uusi SAFIIRI

Tilauksen teet maksamalla vuosi-
kerran hinnan Uuden Safiirin tilille
Kerimäen Osuuspankki
Uusi Safiiri
513300-223577, viite 550.

Tilaushinnat

Vuositilaus, 2 numeroa, Suomeen
15,00 euroa,
Eurooppaan 18,00 euroa ja muualle
21,00 euroa
Kahden vuoden tilaus, 4 numeroa,
Suomeen 28,00 euroa,
Eurooppaan 31,00 euroa ja muualle
34,00 euroa

Irtonumerohinnat

2009 – 2010
7,50 euroa/kpl

2007 – 2008
6,90 euroa/kpl

Aikaisempien
vuosien numerot
2,00 euroa/kpl

Hintoihin lisätään toimituskulut.
Lehtiä on saatavana rajoitetusti.

Myyntipisteet

Aatma, Helsinki
Akateeminen Kirjakauppa,
Helsinki, Tampere, Turku
Era Nova, Helsinki
Jofielin Pikku Putiikki, Tampere
Myllyoja, Ruusuportti, Turku
Unio Mystica, Helsinki
Valon Tila, Helsinki
Via-Akatemia, Kerimäki

Tilaukset

Uusi Safiiri
PL 4, 58201 Kerimäki
uus.safiiri@via.fi
Via-Akatemia/Kaukalinna,
015 543112

***ananda**

S

joogalehti

Ananda on neljä kertaa vuodessa ilmestyvä lehti, joka keskittyy joogaan, henkisyyteen, meditaatioon ja kasvisruokaan. Ananda menee pintaa syvemmälle: meille jooga ei ole pelkkä muotivillitys vaan elämäntapa.

Tilaamalla Anandan säästät rahaa ja varmistat, että saat jokaisen numeron tuoreena suoraan kotiisi.

Saat myös joogahenkisen tilaajalahjan!

**Voit tilata Anandan helposti joko puhelimitse
tilaajapalvelustamme, puh: 03-4246 5340
tai netistä: www.anandalehti.fi**

Vuositilauksen (neljä numeroa) hinta on 20 e.

Uusi SAFIIRI

Vuositilaus 15,00 euroa.
015 543112 tai 040 825 5165
uusi.safiiri@via.fi
www.via.fi/safiiri.htm

Integraalihenkisyyden Aikakauskirja

Hengen ja Tiedon messut

Helsinki 9.-10.10.2010 la 10-19, su 10-18

Messupaikka Helsingin Suomalainen Yhteiskoulu, Isonnevantie 8

Yli 200 näytteilleasettajaa ja yli 80 ohjelmanumeroa mm luennot, seminaarit ja esitykset. Vuoden teemana "Pohjoinen kansanperinne ja henkisyys". Mukana ovat mm Juha Pentikäinen, Francis Joy, Christina Walli, Ylar Lindepuu, Helge Salo, Riitta Wahlström, Pekka Tamminen. Juontajana toimii Kirsi Ranto. Tapahtumaan on sisäänpääsymaksu.

Lue lisää messulehdestä ja www.rajatieto.fi

VIA-AKATEMIA

Kaikille kiinnostuneille avoin

Kesäakatemia

Tiedon lähteenä intuitio, kokemus, luonto, akasha,,,

Aika: 25.-30.6.2010

Paikka: Kaukalinna, Viitamäentie 189, Kerimäki

Luennoitsijoina mm:

Börje Fri	<i>Kasvien salattu viisaus</i>
Yrjö Honkala	<i>Mihin saakka mielesi ulottuu?</i> – Parapsykologisia kokeita
Sinikka Juntura	<i>Filosofinen tieto ja tietoisuuden kehitys</i>
Aslak Larjo	<i>Vihkimykset tiedon lähteenä</i>
Pentti Mäkelä	<i>Ihminen ja syvenevä luontoyhteys?</i>
Kaisa Pakkala	<i>Intuitiivisen ja kokemuksellisen tiedon lähteillä</i>
Timo Ristiluoma	<i>Luonnontieteiden uudistuva ihmiskäsitys</i>
Terttu Seppänen	<i>Henkinen kokonaisnäkemys, ESP ja akasha</i>
Tuula Uusitalo	<i>”Tehkää kysymyksiä”.</i> - Kysymykset tiedon lähteenä
Heikki Vuorila	<i>Kokemus tiedon lähteenä</i>

- Juhannusaattoiltaan 25.6. rentoutuneesti yrttisaunomista, musiikkia, kynttiläseremonia.
- Maanantaina 28.6. iltapäivällä retki Punkaharjulle Retrettiin, Helene Schjerfbeckin ja taiteilijasarten teoksiin tutustumaan.
- Ohjelmassa myös mielen ja kehon harjoituksia, uintiretkiä, yrttisaunomista, puutarhapohdiskeluja ja talkootyömeditaatiota keittiössä ja piholla.
- Päiväkohtainen ohjelma tulossa!

Vietä inspiroivat viisi päivää filosofisesti ajattelevien, intuitiivisesti oivaltavien ja holistisesti hahmottavien ystävien seurassa Kaukalinnan kauniissa kappalaisen pappilassa.

- Osallistumismaksu 120 euroa koko ajalta, 30 euroa/päivä tai tarvittaessa stipendi.
- Majoitus sisältäen täysihoidon on 30 euroa/vrk, Via ry:n jäsenet 25 euroa/vrk ryhmämajoituksessa. Lisämaksu 1-2 hengen huoneesta.
- Tiedustelut ja ilmoittautumiset Via-Akatemiaan, via.akatemia@via.fi tai puh. (015) 543 112, 040 825 5165.
- Ilmoittautumiset 21.6.2010 mennessä.

Lämpimästi tervetuloa!

Tiloja vuokrattavana Kerimäellä

Via-Akatemia, **Kaukalinna** (rakennettu 1853), Viitamäentie 189

Via ry, **Wanha Apteekintalo** (rakennettu 1911), Ristisolantie 1

SAVOLINNAN OOPERAJUHLIEN AIKAAN 2010

Wanhalla Apteekintalolla

Kesäkahvila ja aamiaismajoitus

Tiedustelut ja varaukset:

Aila Knihtilä, 040 532 2653 ja Leena Reinman, 040 586 8028

Kaukalinnassa

Aamiaismajoitus

Tiedustelut ja varaukset: Sinikka Juntura,

(015) 543 112, 040 825 5165, kaukalinna@via.fi

Tervetuloa!

VIA-AKATEMIA
kurssit
via.akatemia@via.fi

Puhelin (015) 543 112

VIA RY
vuokraukset
kaukalinna@via.fi

www.via.fi

Clematis 'Ivan Olsson', vaaleansininen
Clematis 'Hanaguruma', vaaleanpunainen

Sofianlehdosta löydät

- * Kukkakaupan palvelut
- * Puutarhan monipuolinen kasvivalikoima: Koriste- ja hyötykasvit
- * Siemenet, sipulit ja juurakot
- * Erikoisuuksia puutarhaan
- *** Ihanat kärhöt (Clematis)
- *** Perennaryhmän piirustus- ja taimipaketti kokonaisedullisesti

*Tervetuloa Käpylän ja Kumpulan
kukkataloon ja puutarhaan!*

*Palvelemme Sinua netissä
olevina aukioloaikoina vuoden ympäri.*

Puutarhakeskus Sofianlehto Kukkatalo
Sofianlehdonkatu 12
00610 Helsinki
Puh: 09-796230
www.sofianlehto.com
myynti@sofianlehto.com

